

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ-ΠΕΜΠΤΗ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996

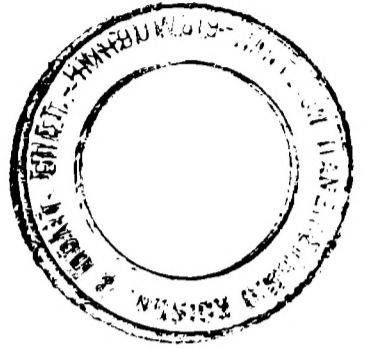

ANTI

Περίοδος Β'
Τεύχος 613
Δρχ. 500

№ 2 ΣΕΠΤ. 1996

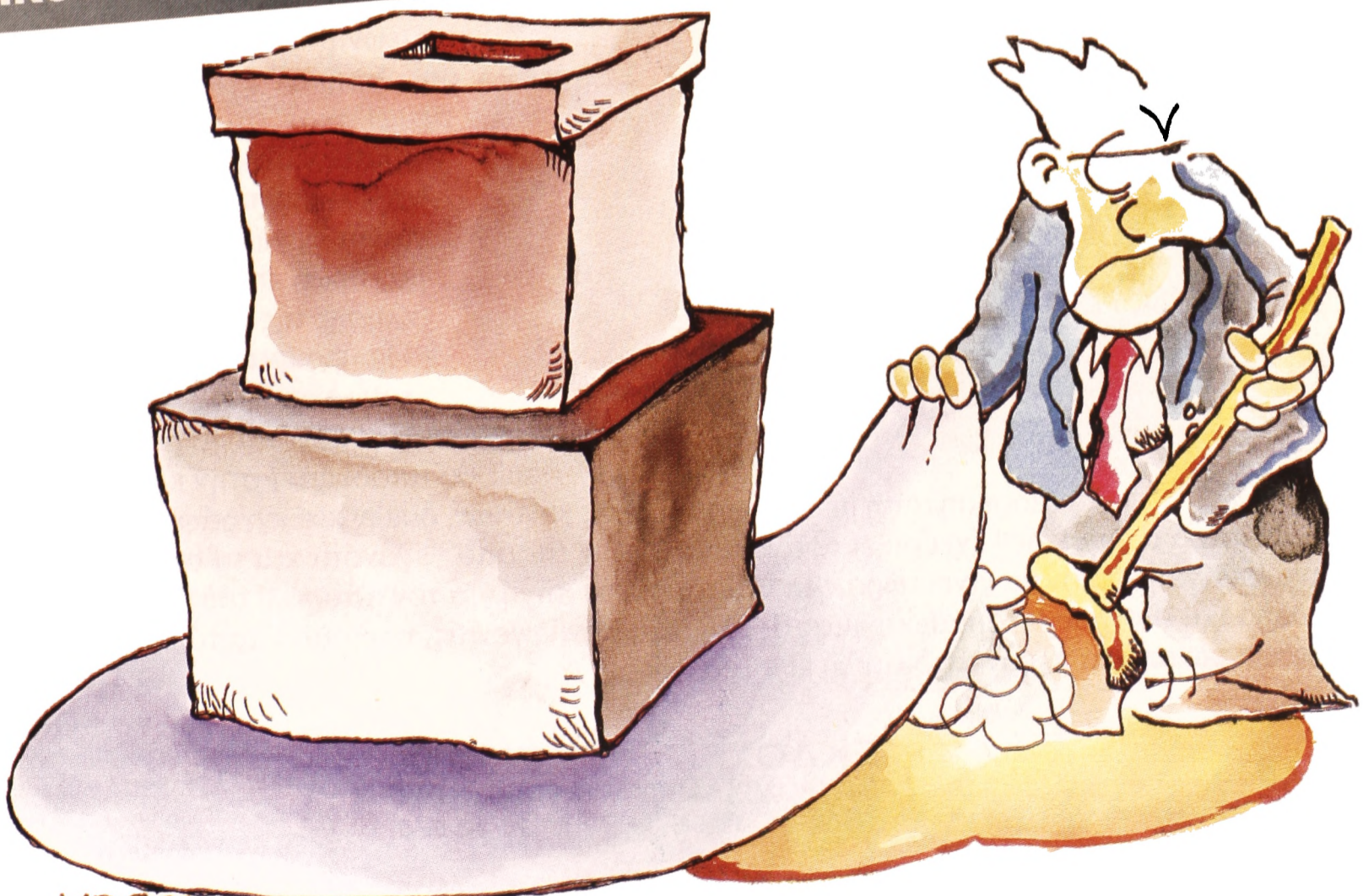
ΨΗΦΙΣΤΕ ΣΚΟΥΠΙΣΤΕ ΤΕΛΕΙΩΣΑΤΕ

ΤΩΡΑ
ΤΟ ΑΝΤΙ
ΚΑΘΕ
ΒΔΟΜΑΔΑ

Ο ΤΑΡΑΓΜΕΝΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

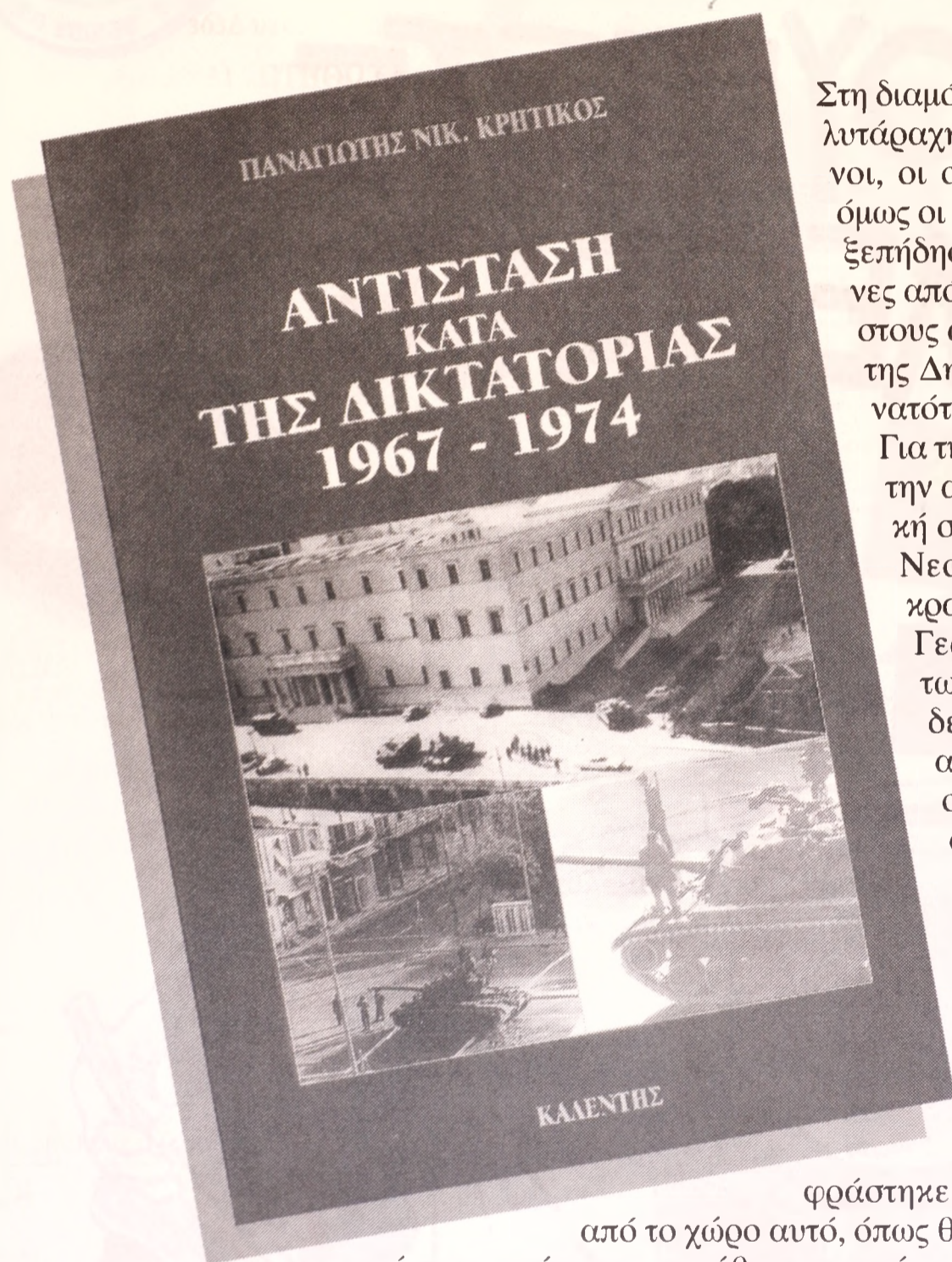
• ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ
• ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

KD968

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΝΙΚ. ΚΡΗΤΙΚΟΣ

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑΣ 1967-1974

Στη διαμόρφωση των πολιτικών γεγονότων της πολυτάραχης περιόδου 1960-1974 πολλοί ήταν εκείνοι, οι οποίοι είχαν τη συμμετοχή τους. Λίγοι όμως οι πολιτικοί φορείς, μέσα από τους οποίους ξεπήδησαν κάποιες δυνάμεις, οι οποίες κινούμενες από το χρέος της δράσης και της συμμετοχής στους αγώνες του Λαού για την αποκατάσταση της Δημοκρατίας είχαν την ανάλογη με τις δυνατότητές τους προσφορά.

Για την περίοδο της δικτατορίας 1967-1974 και την αντιδικτατορική πάλη, μείζονα αγωνιστική συμμετοχή είχε η Ελληνική Δημοκρατική Νεολαία (Ε.ΔΗ.Ν.) και η ευρύτερη δημοκρατική παράταξη της Ένωσης Κέντρου του Γεωργίου Παπανδρέου, από τους κόλπους των οποίων αυθόρμητα ξεπήδησαν δεκάδες αγωνιστές, στελέχη και μέλη, αλλά και απλοί οπαδοί, οι οποίοι αποκρινόμενοι στη φωνή της δημοκρατικής τους συνείδησης, μπήκαν ενεργά στη δράση, παραπέμφθηκαν στα στρατοδικεία, εκποτίστηκαν, αιμορράγησαν στα κελιά της Ασφάλειας, του ΕΑΤ/ΕΣΑ και των δικιτικών αρχών της δικτατορίας και στοιβάχτηκαν στα κελιά των φυλακών ολόκληρης της χώρας.

Η δημοκρατική αγωνιστική αντίσταση του Λαού μας εκ-

φράστηκε κατά μεγάλο μέρος από το χώρο αυτό, όπως θα αποδειχτεί στην εξιστόρηση αυτή με την παράθεση γεγονότων, δικών και εγγράφων.

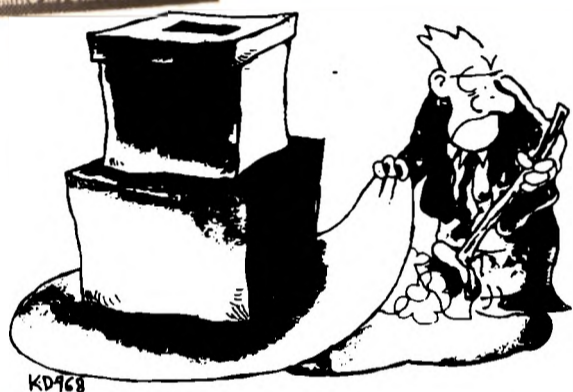
Η ιστορία όμως, δεν έχει ρίξει το ανάλογο φως σ' αυτά τα γεγονότα και τα στοιχεία. Είναι ανάγκη λοιπόν να γίνει τώρα, για ν' αποτελέσει πηγή για τον ιστορικό του μέλλοντος, αλλά και στοιχειώδη δικαίωση μιας άδολης και αγνής γενιάς, η οποία σ' αυτό τον αγώνα κινήθηκε από τα πλέον ανιδιοτελή κίνητρα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5 • 106 79 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 36 01 551 • FAX: 36 23 553

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ-ΠΕΜΠΤΗ 5 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1996

αντι

Περίοδος Β'
Τεύχος 613
Δρχ. 500ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΥΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΙΩΣΑΤΕΟ ΤΑΡΑΓΜΕΝΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ
ΔΕΣΥΝΟΜΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΡΑ
ΤΟ ΑΝΤΙ
ΚΑΘΕ
ΒΔΟΜΑΔΑ

ΚΩ968

Περίοδος Β' · Έτος 23ο · Τεύχος 613
Παρασκευή 30 Αυγούστου 1996 · Δρχ. 500
**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107
ΑΝΤΙ ON-LINE: <http://www.compulink.gr/anti>
E mail: anti@compulink.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Δημήτρης Γκέκας

ΜΟΝΤΑΖ: Τασία Λεβόν

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασιού 5, Περιστερί
Τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΞΕΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 5.000 δρχ., Ετήσια 10.000 δρχ.,
Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 40.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 8.000 δρχ.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 38 δολ., Ετήσια: 75 δολ.,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 44 δολ., ετήσια 88 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 500,

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 1.000

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ΑΝΤΙ,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουλουκταή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛ. 15 ΨΗΦΙΣΤΕ, ΣΚΟΥΠΙΣΤΕ, ΤΕΛΕΙΩΣΑΤΕ! Εκλογές '96. Φαστ φουντ λογικές στην κάλπη - του Μάνου Στεφανίδη.

ΣΕΛ. 16 ΠΑΣΟΚ: ΝΕΟ ΜΕΛΛΟΝ, ΧΩΡΙΣ ΠΑΡΕΛΘΟΝ; Νέο; Ας δούμε πόσο άσχημο ήταν το παλιό... - του Σακελλάρη Σκουμπουρδή.

ΣΕΛ. 18 ΤΙΠΟΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΕΔΟΜΕΝΟ Μην επαφίεστε στα προγνωστικά - του Τάσου Παππά.

ΣΕΛ. 20 ΛΕΛΟΓΙΣΜΕΝΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ Γιατί οι βιομήχανοι υποστηρίζουν τον Σημίτη; - του Κώστα Δέδε

ΣΕΛ. 21 Ν.Δ.: Ο ΣΩΖΩΝ ΕΑΥΤΟΝ ΣΩΘΗΤΩ... Ο πανικός της Νέας Δημοκρατίας - του Δ. Ζώνιου

ΣΕΛ. 22 ΣΥΝ: ΠΡΟ ΤΩΝ ΠΥΛΩΝ Άρατε πύλας (ή, πώς θα εκπορευθεί το κάστρο των εκλογών) - του Γ. Γερόπουλου

ΣΕΛ. 23 ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ Η ΑΠΟΡΡΟΦΗΤΙΚΟΤΗΤΑ; Δημόσια έργα και ερωτήματα προς μονομάχους - του Φίλιππου Βασιλείου

ΣΕΛ. 24 ΚΥΠΡΟΣ: Ο ΤΑΡΑΓΜΕΝΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ Τα λάθη της εξωτερικής μας πολιτικής στο Κυπριακό. Και η άλλη όψη του ταραγμένου Αυγούστου - γράφουν: Θ. Κουλουμπής, Η. Κανέλλης

ΣΕΛ. 45 ΑΥΤΟΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΟΣ ΕΡΩΤΑΣ Αύγουστος Ροντέν και Καμίλ Κλωντέλ - της Άννας Χατζηγιαννάκη

ΣΕΛ. 53 ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ Για το ελληνικό αστυνομικό μυθιστόρημα. Και συνέντευξη της ελληνίδος Αγκάθα Κρίστι, Αθηνάς Κακούρη - του Φίλιππου Φιλίππου
*Ο Γιώργος Φιλιδισάκος διάλεξε να φύγει διακοπές την προεκλογική περίοδο. Αυτός χάνει!

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

editorial, σελ. 4

ΟΙ ΠΡΩΡΕΣ

Κώστας Κουφογιώργος, σελ. 5

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Αντήνωρ, σελ. 6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Σχόλια, σελ. 8

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Τύπος, σελ. 14

ΕΞΩΦΥΛΟ:

Κ. ΚΟΥΦΟΓΙΩΡΓΟΣ

ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

σελ. 31

ΟΝΕΙΡΑ

Παύλος Μεθενίτης, σελ. 32

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Κόσμος, σελ. 33

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Επιστολές, σελ. 44

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

Πολιτισμός, σελ. 46

ΚΑΙ ΤΑ ΛΟΙΠΑ

Κώστας Ακριβός, σελ. 66

ΜΕ ΤΟ ΚΑΛΟ!

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ έφτασε η ώρα των εκλογών!

ΚΑΛΑ, τώρα πια ξέρουμε όλοι τα γιατί και τα πώς που οδήγησαν τον κ. Σημίτη στην απόφαση –«μετά από δεύτερες σκέψεις» – να οδηγήσει τη χώρα σε εκλογές. Κι ας έλεγε ότι είναι εις βάρος της οικονομίας, κι ας διαβεβαίωνε ότι με τη μεγάλη και επαρκέστατη κοινοβουλευτική του πλειοψηφία θα συνεχίσει το εκσυγχρονιστικό του έργο κλπ., κλπ. Σχολιάστηκαν επαρκώς όλα αυτά και δεν υπάρχει χρεία πλειόνων επιχειρημάτων για να επισημάνουμε τις λαθροχειρίες του πονηρού πολιτευτή.

ΕΜΕΙΣ πιστεύουμε ότι είναι πολύ καλό που επισπεύθησαν οι εκλογές. Η χώρα μας πρέπει να αρχίζει να ξεκολλά από το βαλτωμένο τοπίο.

ΧΡΟΝΙΑ τώρα, από τον πρώτο χρόνο της Μεταπολίτευσης, τα ψευδεπίγραφα ήρθαν και κάθισαν πάνω μας. Τί λαίλαπες λόγων, «οραμάτων», υποσχέσεων, «αλλαγών» δεν υποστήκαμε;

Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ της Εθνικής Αντίστασης –κάτι φυσικό και αυτονόητο– αναγορεύθηκε σε «καινοτόμο» πρωτοβουλία, η αναγνώριση του ΚΚΕ «δόθηκε» σαν απλοχεριά. Μας έκαναν να πιστέψουμε πως τα αυτονόητα ήταν ένα «χάρισμα» της εξουσίας. Αλλά, κυρίως, το ΠΑΣΟΚ, εσύλλησε το σώμα της Αριστεράς, παραπλάνησε, κοροΐδεψε, ειρωνεύτηκε, ενέπαιξε. Δεν ήταν αυτά τα μόνα αρνητικά της περιόδου που πέρασε. Ούτε μόνον η νεκρανάσταση του 1965, όπου θα έπρεπε να αναβιώσουμε «συναισθηματικά» τις διαμάχες Παπανδρέου-Μητσοτάκη και μάλιστα χωρίς τα αντίστοιχα δεδομένα. Με κατάρες και αναθέματα...

ΑΛΛΑ αυτά μας τελείωσαν, όπως μας τελείωσε ο Μητσοτάκης και ο «προαιώνιος» αντίπαλός του.

ΔΕΙΤΕ, παρακολουθείστε τις αντιπαραθέσεις της σημερινής εκλογικής αναμέτρησης: Ούτε αντιπαραθέση «φωτός και σκότους», ούτε άλλα σχετικά φληναφήματα.

ΒΕΒΑΙΑ, θα δείτε ότι ούτε και τώρα υπάρχει η προγραμματική αντιπαραθέση -δεν το επέτρεψε η «βιασύνη» του κ. Σημίτη με την επίσπευση των εκλογών- δεν υπάρχει ούτε η εγγύηση ότι την 23η Σεπτεμβρίου θα αναδυθεί ένας νέος κόσμος.

ΤΟ ΒΕΒΑΙΟ όμως είναι ότι τώρα πια με λιγότερους μύθους, με «μικρότερους ηγέτες», με καθαρότερη την κρίση η Ελλάδα έχει την ελπίδα ότι θα προχωρήσει, γιατί «από βυθό πέφτει σε βυθό ως που δεν ήταν άλλος...». Θα προχωρήσει γιατί ο παπανδρεϊσμός δεν έχει πλέον θέση. Γιατί τα διαπλεκόμενα συμφέροντα έχουν αγριέψει πολύ και οι διάφοροι κύριοι Λαμπράκηδες θα πρέπει να γίνουν ακόμα πιο ωμοί. Γιατί οι υπηρέτες των συμφερόντων θα αναγκαστούν να ανοίξουν τα χαρτιά τους. Γιατί, τέλος, οι υπεύθυνοι πολίτες θα υποχρεωθούν «να πάρουν θέση».

ΦΑΙΝΟΝΤΑΙ όλα πιο καθαρά. Έχουμε εκλογές και όλοι θα πάρουμε τη θέση μας. Θα σταματήσει επιτέλους το παιχνίδι της διελκυστίνδας.

ΣΕ ΤΡΕΙΣ εβδομάδες θα σταθούμε μπροστά στην κάλπη και θα αναμετρηθούμε με τη συνείδησή μας.

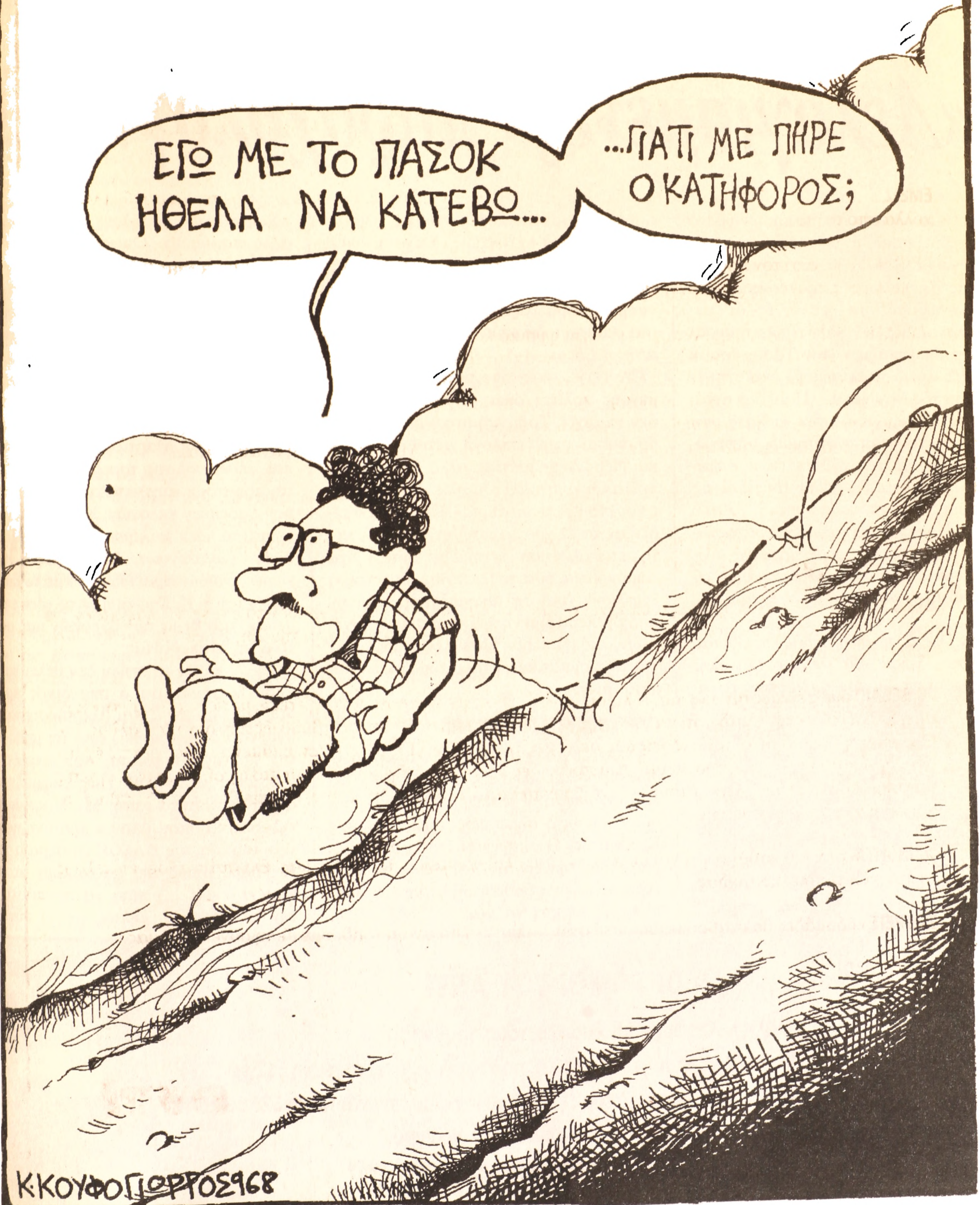
ΜΕ ΤΟ ΚΑΛΟ!

αντί

Οι Πρόωρες

ΕΓΩ ΜΕ ΤΟ ΠΑΣΟΚ
ΗΘΕΛΑ ΝΑ ΚΑΤΕΒΩ...

...ΓΙΑΤΙ ΜΕ ΠΗΡΕ
Ο ΚΑΤΗΦΟΡΟΣ;

Κ. ΚΟΥΦΟΠΟΡΤΟΣ 968

Δ **ΠΟΛΙΤΙΚΟ** Δεκαπενθήμερο

«Δελογοισμένες» παροχολογίες...

Η ΣΤΗΛΗ απουσίασε από το προηγούμενο τεύχος. Και, καθώς το τεύχος, λόγω Δεκαπενταύγουστου, κ.λπ., κυκλοφόρησε (από πλευράς ύλης) ελαφρώς προχρονολογημένο, η «μεγάλη είδηση» – οι εκλογές – δεν καλύφθηκαν, όπως δεν καλύφθηκε η θυσία των δύο παλληκαριών (του Τάσου Ισαάκ και του Σολομώντα Σολωμού), εκεί στη νεκρή ζώνη της Δερύνειας... Παρ' όλα αυτά, το Αντί, αναφερόμενο στην «αθέατη όψη του αυγουσιτιάτικου φεγγαριού», σημείωνε: «Οι επικείμενες, ενδεχομένως, αιφνιδιαστικές εκλογές θα βρουν τους πολίτες ανέτοιμους και απληροφόρητους... Κάτω από το βάρος της γενικευμένης εκλογολογίας, τα χρονίζοντα προβλήματα θα συσσωρευθούν ακόμα περισσότερο και θα είναι αδύνατον να συζητηθούν εγκαίρως», κ.λπ.

ΤΩΡΑ, ΟΜΩΣ, η «συζήτηση», υποτίθεται, ξεκίνησε... Τώρα –θα έλεγε ο Μανόλης Αναγνωστάκης– «μπορεί ο καθένας να μιλά και κυρίως να γράφει/για την αγωνία της εποχής, το αδιέξοδο, /την απανθρωπία του αιώνα», κ.ά. και φυσικά, για το πόσο «αξιόπιστος» (ή «αναξιόπιστος» είναι ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης ή πόσο «αξιόπρεπής» (ή «ανελλήνιστος» ή «λίγος») είναι ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης Μ. Έβερτ... Το γνώριμο σκηνικό του δικομματισμού έχει και πάλι στηθεί. Και, παρά το γεγονός ότι ο δικομματισμός

αυτός (11 χρόνια κυβέρνησε τη χώρα η Ν.Δ., 11 χρόνια το ΠΑΣΟΚ...) είναι η κύρια αιτία της σημερινής μας καθυστέρησης, ΠΑΣΟΚ και Νέα Δημοκρατία επιχειρούν, για μια ακόμα φορά, να μας θέσουν μπροστά στο ψευτοδίλημμα: *Ν.Δ. ή ΠΑΣΟΚ, Σημίτης ή Έβερτ;*

ΓΙΑ ΤΟΥΣ σκεπτόμενους, πολιτικοποιημένους πολίτες όμως, τέτοιο «δίλημμα» δεν υπάρχει. Το πραγματικό δίλημμα δεν βρίσκεται στην επιλογή μεταξύ ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας, αλλά μεταξύ «του πολιτικού σκηνικού του χθες και του πολιτικού σκηνικού του αύριο». Και, όπως απέδειξαν τα 22 χρόνια που διέρρευσαν από τη μεταπολίτευση ως σήμερα, ούτε η Νέα Δημοκρατία, ούτε το ΠΑΣΟΚ μπόρεσαν να ξεφύγουν από τη δικομματική πόλωση, από την πεπατημένη των πελατειακών σχέσεων, από την τύρβη των μικροκομματικών και εσωκομματικών υπολογισμών και σκοπιμοτήτων.

ΠΕΡΙ «ΝΕΟΥ ΠΑΣΟΚ», Κ.ΛΠ.

ΘΑ ΑΝΤΙΛΕΧΘΕΙ, ίσως: Άλλο «παπανδρεϊσμός» και άλλο το «νέο ΠΑΣΟΚ», το «εκσυγχρονιστικό ΠΑΣΟΚ» που θέλει να οικοδομήσει ο σημερινός πρωθυπουργός Κ. Σημίτης. Ο εκσυγχρονισμός μιας χώρας, όμως, δεν είναι θέμα διακηρύξεων ή, έστω, αγαθών προθέσεων. Ο νυν πρωθυπουργός μπορεί να μιλά για «αλλαγές»,

«διαφάνειες», «εφόδους στο μέλλον» και άλλα παρόμοια. Όμως ο απλός πολίτης στο «οκτάμηνο Σημίτη», δεν κατέγραψε ούτε «αλλαγές», ούτε «εφόδους». Αντιθέτως κατέγραψε τους γνώριμους του παπανδρεϊκούς τακτικισμούς, με έντονο στοιχείο του αιφνιδιασμού, του «ευκαιρικού», της απουσίας στρατηγικού (μακροπρόθεσμου) σχεδίου. Πόση απόσταση χωρίζει, άραγε, τον παπανδρεϊκό αιφνιδιασμό της 8ης Μαρτίου 1985 – αποκλήθη και «πολιτική της τρικλοποδιάς»... – από τον σημερινό, αυγουσιτιάτικο αιφνιδιασμό των πρόωρων εκλογών; Και πού διαφορίζονται τα «δεν διαλέγομαι» του Α. Παπαδρέου («διαλέγομαι ίσον εκχωρώ, παρχωρώ, ενδίδω, προδίδω»...) με το «μολάλαβέ» του κ. Κ. Σημίτη ή με το «δεν επείγεμεθα», στο θέμα των σχέσεών μας με τη ΠΓΔ της Μακεδονίας;

ΑΛΛΑ, ΕΣΤΩ –η στήλη δεν θέλει να ακήσει κανένα– ότι ο σημερινός πρωθυπουργός διαφορίζεται (ακριβέστερα, επιθυμεί να διαφορισθεί) από τις μεθόδους την πολιτική πρακτική, του απελθόντος ιδρυτού του ΠΑΣΟΚ. Πώς εκφράζεται διαφορετικότητα αυτή; Με διαφημιστική τηλεοπτικά σποτ, όπου η πράσινη κομμωτική σημαία του ΠΑΣΟΚ (η σημαία του Καντάφι, όπως την αποκαλούν κάποιοι κακεντρεχείς...) πάει να σκεπάσει όλη την Ελλάδα; Ή, μήπως, με το σύνθημα

ΝΕΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ ANTI

Μόλις κυκλοφόρησαν δυο νέοι τόμοι του Αντί.

- Ο ΛΗ' (Α' εξάμηνο του 1993), που περιλαμβάνει τα τεύχη 512 έως 524
- Ο ΛΘ' (Β' εξάμηνο του 1993), που περιλαμβάνει τα τεύχη 525 έως 541.

Ζητήστε τους από τα γραφεία του περιοδικού
(Δημοχάρους 60, τηλ. 7232713 - 7232819)

τε λιτότητα, ούτε παροχές»; Το σύνθημα φαντάζει «λελογισμένο». Και, φυσικά, σκεπάζεται στον αντίποδα της άκρατης παρολογίας του κ. Μ. Έβερτ (ο αρχηγός Ν.Δ. υποσχέθηκε φορολογικές απαλλαγές, χωρίς να εξηγήσει πώς θα εξασφαλισθούν οι πρόσθετοι πόροι, ύψους 600 δισ., κατά τους υπολογισμούς του υπουργού Οικονομικών). Όμως, και το «λελογισμένο» αυτό σύνθημα του ΠΑΣΟΚ, έμμεσα, να ανατραπεί από την ευφορία του υπουργού Εθνικής Οικονομίας Γ. Παπαντωνίου: Όλα βαίνουν καλώς... Tout va bien! Το 1997, οι ρυθμοί απορρόφησης των κοινοτικών κονδυλίων θα φθάσουν το 100%... Το ύψος των πρόσθετων αναγκών του κράτους θα φθάσει μόλις τα 800 δισ. δολάρια, απειλές και όχι το 1,2 τρισ., όπως διατείνονται κάποιοι κακόπιστοι. Όσο για τη διασφάλιση του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων, αυτό θα γίνει πράξη στο πλαίσιο μιας «λελογισμένης εισοδηματικής πολιτικής». Κοντολογίς: «λελογισμένη» μεν αύξηση του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων, πλην «δώστε ψήφο στο ΠΑΣΟΚ, για να πάρετε αυξήσεις». Όσο για την ανεργία σου (που, στη Θεσσαλονίκη, έφθασε το 25%), απορία ψάλλου βηξ!

ΕΠΙ «ΣΥΝΔΕΤΙΚΩΝ ΚΡΙΚΩΝ»

ΑΛΛΑ ΥΠΑΡΧΕΙ και το ενδιαφέρον του πρωθυπουργού για την «ανασύνθεση του κεντροαριστερά». Δικαίωμα, φυσικά, ασφαλώς! Αλλά, επιτέλους, δεν βρήκε άλλο... «συνδεδετικό κρίκο», μεταξύ Αριστεράς και Κεντροαριστεράς, παρά μόνο τον... ταρταρίνο αριστερό, ονόματι Ανδρουλάκη; Εντάξει, μπορεί να πιστεύεις στην αναγκαιότητα μετεκλογικών διαδικασιών σύγκλισης ανάμεσα στην Αριστερά και την Κεντροαριστερά. Αλλά πιστεύεις ότι άνθρωποι-αιώρες μπορούν ν' αποσπάσουν ψήφους από τον Συνασπισμό, για να τους προσφέρουν στο ΠΑΣΟΚ, μαρτυρεί -αν μη τι άλλο- πολιτικό δαλτωνισμό. Αριστερούς (μίας χρήσεως...) είχε χρησιμοποιήσει, κατά καιρούς, ο Α. Παπανδρέου, αλλά με τον εκλιπτα, ήξερες, τουλάχιστον, το πραγματικό στίγμα, τη σταθερή προσπάθειά του να εξοβελίσει την Αριστερά, για να τηλευθεί -εν συνεχεία- τα οράματα των αγώνων της. Αλλά αν αυτό δεν συμβαίνει με τον σημερινό πρωθυπουργό, με αυτά τα πάρε-δώσε με «κρίκους» ή «κρίκους» -στο όνομα της σύνθεσης ή ανασύνθεσης του κεντροαριστερού χώρου- περιπτεuvan...

Ο ΠΥΡΕΤΟΣ ΠΟΥ «ΑΞΑΙΝΕΙ»

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, ο προεκλογικός πυρετός «όλο πότερο αξαίνει»... Και, φυσικά, πέρα από το ψευτοδίλημμα «ΠΑΣΟΚ ή Νέα Δημοκρατία», τέσσερα άλλα κόμματα - Η ΠΟΛΑΝ, το ΚΚΕ, ο Συνασπισμός και το ΔΗΚΚΙ του Δημ. Τσοβόλα, δίδουν τη δική τους μάχη- τη μάχη της έδρας. Με δεδομένη την απουσία (μέχρι στιγμής) έγκυρων σφισμομετρήσεων, οι όποιες προβλέψεις είναι παρακινδυνευμένες. Η ΠΟΛΑΝ, παρά τις φιλοδοξίες του προέδρου της, εμφανίζεται με μειωμένη την εκλογική επιρροή της, ενώ στοιχεία δεν υπάρχουν για το «τι θα συλλέξει» (κυρίως από δυσαρεστημένους «πασόκους») το κόμμα του κ. Τσοβόλα. Από την πλευρά του, το ΚΚΕ θέλει να ξεπεράσει το πενιχρό 4,5% που πήρε στις εκλογές του 1993, έστω και αν αυτό σημαίνει κάποιες μικρές «αβαρίες» της ιδεολογικής του «καθαρότητας». [Όπως είναι γνωστό, οι «διαφωνούντες» Μ. Κωστόπουλος και Γ. Θεωνάς δεν εκρίθησαν άξιοι να είναι μέλη της Κεντρικής Επιτροπής, εκρίθησαν, όμως, άξιοι να είναι τώρα εκπρόσωποι του λαού, στη νέα Βουλή...]. Όσο για τον Συνασπισμό, δίδει τη μάχη του με αισιοδοξία. Το ποσοστό που συγκέντρωσε στις ευρωεκλογές του 1994 (6,25%) δεν σημαίνει, βέβαια, εύκολο στόχο και για τις εθνικές εκλογές, ωστόσο, κορυφαία στελέχη του ελπίζουν ότι μπορούν άνετα να αγγίξουν ένα ποσοστό πάνω από το 4%.

Ο ΣΥΝ, πέρα από στείριότητες και δογματισμούς, κατεβαίνει στις εκλογές αυτές

σαν μια καταξιωμένη ευρωπαϊκή, εκσυγχρονιστική δύναμη της Αριστεράς, ικανή πολλά να προσφέρει στην πάλη κατά του κατεστημένου σκηνικού. Και είναι κοινός τόπος ότι κάθε υποχώρηση των δυνάμεων του δικομματισμού, μπορεί να δώσει νέους συσχετισμούς στη Βουλή και στην κοινωνία, νέες δυνατότητες για μια προοδευτική εξέλιξη των πολιτικών μας πραγμάτων.

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΕΛΦΙΝΙ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ
ΣΑΚΕΛΛΑΡΗ ΣΚΟΥΜΠΟΥΡΔΗ

«Makedonissimo
η στρατηγική
της πλάκας»

Με αφορμή το Μακεδονικό μία πολιτική
ανάλυση του Παπανδρεϊσμού
και της παρακμής

ΝΕΟ ΠΑΣΟΚ ΣΤΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ

Ο κ. Σημίτης, ποντάροντας στο καλό του άστρο και στην καλύτερη δημόσια εικόνα του, ζητεί τη λαϊκή εντολή «τρομοκρατικά» και εν λευκώ. Μοιάζουν οι εκλογές να είναι ένα οχληρό πλην αναγκαίο πρελούδιο για να υπάρξει μετά ουσιαστική πολιτική πράξη. Οι πρόωρες και με ασφυκτικό χρονικό ορίζοντα εκλογές μπορεί να ξεκαθαρίζουν το εσωτερικό τοπίο στο ΠΑΣΟΚ τελεσίδικα, μπορεί, να αποκαθλώνουν τον κ. Έβερτ, μπορεί ακόμη ν' απαλλάσσουν τον τόπο από μια παρατεταμένη και αντιοικονομική προεκλογολογία, αλλά επίσης αφήνουν μηδενικό χρόνο στα μικρά κόμματα και τους πολίτες ν' αρθρώσουν τον δικό τους λόγο, να επιχειρηματολογήσουν πάνω στην ετερότητά τους· δηλαδή, έμμεσα, πλήττουν αυτή την ίδια τη δημοκρατία. Το νέο ΠΑΣΟΚ, λοιπόν, πολιτεύεται πάλι σύμφωνα με την παλιά, ολοκληρωτική συνταγή. Άσε που η «τρομοκρατική» επίσπευση αποκαλύπτει ενοχή – αλλά και φόβο.

Μ.Σ.

ΕΥΤΥΧΩΣ, ΚΑΙ Ο ΣΗΜΙΤΗΣ ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΕΙΝΑΙ

Προς στιγμήν νομίσαμε ότι αναπνεύσαμε φρέσκο αέρα μέχρις υπεροξυγονώσεως. Ευτυχώς, όμως, ήρθε η εξαγγελία των πρόωρων εκλογών και προσγειωθήκαμε ξανά στην καθ' ημάς μιζέρια την οποία γνωρίζουμε, ελέγχουμε και μπορούμε κάπως να περιχαρακώσουμε. Ας ηρεμήσουμε λοιπόν, ο εκσυγχρονισμός θα καθυστερήσει για λίγο ακόμα.

Κρίμα, δεν κράτησα τις περισπούδαστες δηλώσεις όλων στο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ και αλλαχού για να αναγκάσω τους προβεβλημένους πασόκους νοερά να φάνε τα λόγια τους. Συγκρατώ μόνο τα ακραία:

1) Τη φόρμουλα 2+4 που ο **Κ. Σημίτης** έθεσε στην πρώτη πρωθυπουργική συνέντευξη τον Μάρτιο. Όσο κακόζηλη και αν είναι η έκφραση δεν άφηνε αμφιβολία για τις προθέσεις του ή έστω τις επιθυμίες του και μάλιστα έμμεσα η προσπάθειά του κατέτεινε στη δέσμευση και των άλλων μνηστήρων της αρχηγίας του ΠΑΣΟΚ για την εξάντληση της τετραετίας (βλ. και «Αγώνες φόρμουλας 2+4», *Αντί* 29.3.96).

2) Ένα από τα κλασικά υπεραναλυτικά φληναφήματα του **Βαγγ. Βενιζέλου** μετά από ευνοϊκή δημοσκόπηση: (οι δημοσκοπήσεις) «είναι η μαθηματική αποτύπωση μιας εντύπωσης που έχουμε όλοι μας όταν επικοινωνούμε με τους συμπολίτες μας. *Ελπίζω να το κατανοήσει αυτό και ο πρόεδρος της Ν.Δ., ο οποίος δημιουργεί μια εκλογική ένταση χωρίς να βλέπω για ποιο λόγο*» (εφημερίδες 23.7.96).

3) Τα επίσημα χείλη του αναβαπτισμένου γραμματέα γραφειοκρατικού (μαζί και με άλλα λόγια ομολογουμένως εν μέρει αναιρετικά των κατωτέρω): «...το κριτήριο της οποίας απόφασης σε τέτοια θέματα, είναι αυτό που απαιτεί το συμφέρον του τόπου και όχι μια εσωκομματική διαδικασία ή μια ευκαιριακή συγκυρία. Η πολιτική μας απόφαση είναι δεδομένη και σταθερή: *εξάντληση της τετραετίας. Και μπορώ να σας διαβεβαιώσω, ότι δεν έχει ως τώρα αλλάξει αυτή η απόφαση. Από εκεί και πέρα, βέβαια, δεν πρέπει να κάνουμε τη στρουθοκάμηλο...*» (Συνέντευξη του **Κ. Σκανδαλίδη**, *Καθημερινή* 4.8.96).

Ασφαλώς, μερίδιο ευθύνης έχουν και τα Μέσα: Λάτρεις του γενικού μπάχαλου, επέλεξαν την εκλογολογία ως ύψιστη θερινή προσφορά προς τους πελάτες τους. Θα είχε ενδιαφέρον να αναζητηθούν οι σπόροι αυτής της υπόθεσης και να καταγραφεί η αλληλοτροφοδότηση Μέσων και Εξουσίας με προθέσεις, δυνατότητες και συνολικά σενάρια. Βεβαίως υπήρξαν και ορισμένα θύματα, απόψεις και ατυχή πρωτοσέλιδα, π.χ. «*Αποκλείονται για φέτος οι εκλογές*» (*Καθημερινή* 23.7.96), μικρό επιτίμιο για τέτοιους αγώνες.

Αν αντιμετωπίσουμε όμως την απόφαση για πρόωρες εκλογές από την τεχνική της σκοπιά ίσως βρούμε και θετικά στοιχεία να καταλογίσουμε στο διάδοχο του Παπανδρέου. Ο Σημίτης, βεβαίως, θέλει να αξιοποιήσει τη ρύμη του ακόμα συνεκτικού ΠΑΣΟΚ και τη δική του προσωπική απήχηση σε ευρύτερο φάσμα ψηφοφόρων, σε συνδυασμό με το σχετικά άφθαρτον εκ της απραξίας του θέρους. Έχει πολύ μεγαλύτερη πιθανότητα να κυβερνήσει τέσσερα χρόνια παρά πέντε με το σχήμα «ένα και τέσσερα».

Αφήνω τις ακριβείς εκτιμήσεις πιθανοτήτων για τους πολιτι-

κούς αναλυτές, αλλά πιστεύω ότι η πιθανότητα της πρώτης εναλλακτικής είναι πολύ μεγαλύτερη από τα 5/4 της δεύτερης. Με αυτήν την παραδοχή, όποιος επέλεγε τη δεύτερη εναλλακτική θα ήταν είτε ασυγχώρητα ριψοκίνδυνος όταν η σκοπούμενη αύξηση του κέρδους φθάνει μόλις το 25% είτε εξαιρετικά φυγοκίνδυνος δεχόμενος να κυβερνήσει έστω μόνο για ένα χρόνο φοβούμενος την απώλεια της εξουσίας με τις πρώιμες εκλογές. Και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά της ψυχροσύνθεσης ενός ατόμου δεν μπορούν να είναι πρωθυπουργικές ιδιότητες. Ευτυχώς, ο Σημίτης με την επιλογή του επιβεβαιώνει για μιαν ακόμη φορά τη φήμη του μετριοπαθούς πολιτικού, νουνεχής, όχι τζογαδόρος αλλά ούτε και περίφοβος.

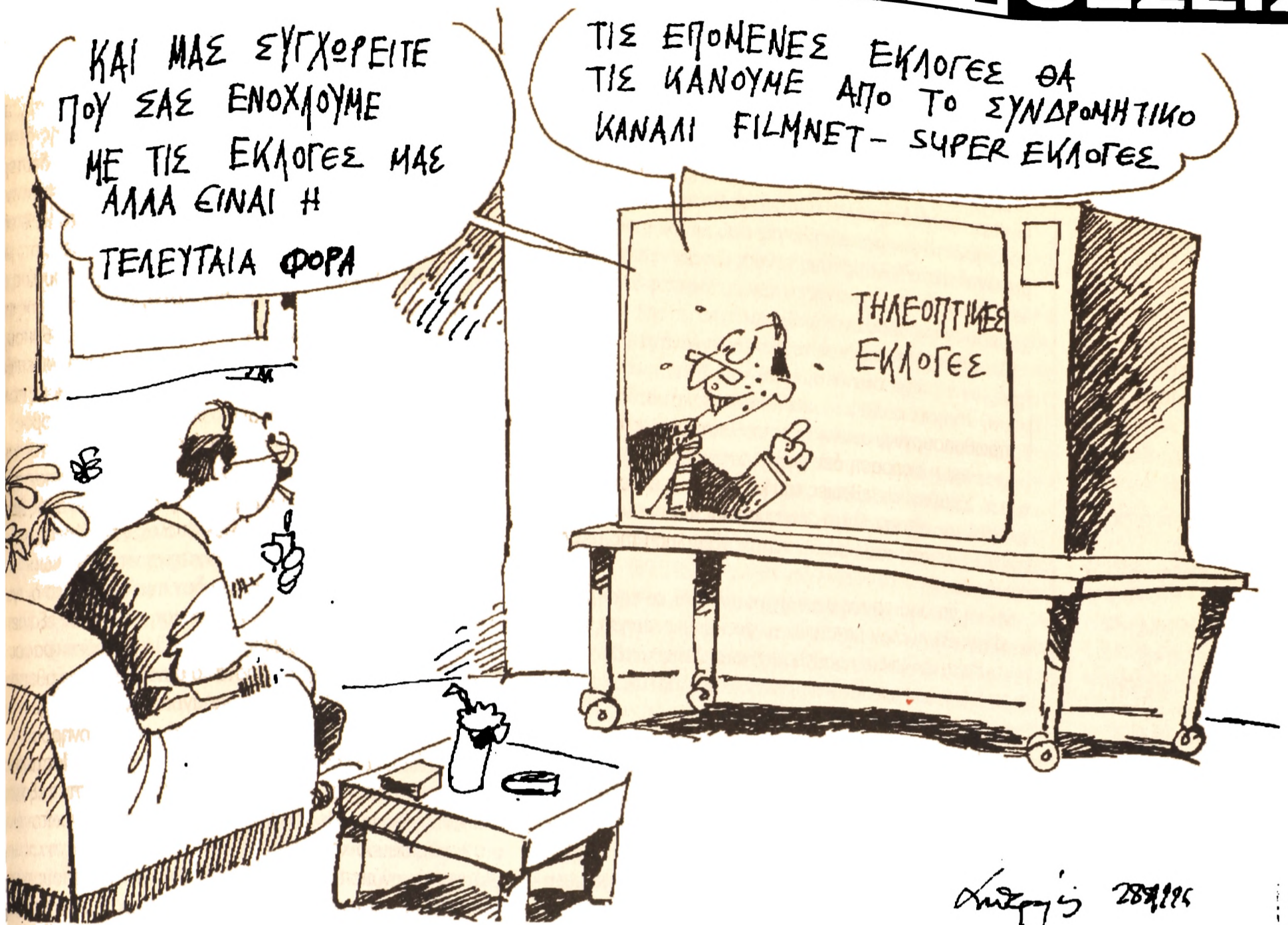
Παραμένει, βεβαίως, σε εκκρεμότητα η αισθητική του συνταγματικού περιτυλίγματος. Εδώ, ο Σημίτης αστόχησε σχεδόν όσο ο **Παπανδρέου** με τα μπλε ψηφοδέλτια εκλογής **Σαρτζετάκη**. Είναι μια αστοχία, μάλιστα, που δεν επιδέχεται θεραπεία ανάλογη με αυτήν που είχα προτείνει για τη βελτίωση της επιστολής παραίτησης Παπανδρέου, ήτοι πανελλήνιο διαγωνισμό για την καλλιπή κατασκευή εθνικού θέματος εξαιρετικής σημασίας (βλ. «*Ιστορικός καλλωπισμός ψευδεπίγραφου*», *Αντί* 2.2.96). Αν πρέπει πρώτιστα το σύνταγμα να αναθεωρηθεί είναι ακριβώς σ' αυτήν την παράγραφο για να μην ξεφτιλίζεται με προσχήματα εκ του προχείρου και του πονηρού.

Αλλά ίσως και εδώ υπάρχει ψήγμα αισοδοξίας. Προτιμότερο ένα μη θέμα, παρά μια κατασκευή εθνικού θέματος εξαιρετικής σημασίας. Με τους παρόντες πολιτικούς πρωταγωνιστές, μια ψευδο-κρίση στη Βουλή θα ήταν ευκολότατη και πειστική: Σε ανύποπτο χρόνο, ο Σημίτης θα κατηγορούσε την αξιωματική αντιπολίτευση ως εθνική μειοδοτίδα, ως ανίκανη για τον ιερό ρόλο που της επεφύλαξε ο λαός, και ότι τέλος πάντων πρέπει διά των εκλογών να σμικρυνθεί στο επίπεδο της τρέχουσας αξίας της.

Για ρεαλιστικότερα αποτελέσματα, η σκηνοθεσία θα μπορούσε να προβλέψει τον πρωθυπουργό να εγκαταλείπει αυθωρεί τη Βουλή και να κατευθύνεται πεζή προς την Προεδρία της Δημοκρατίας ακολουθούμενος και επευφημούμενος από όλους τους βουλευτές, προεξαρχόντων των **Κουλούρη, Τσοχατζόπουλου, Γιαννόπουλου** και **Βενιζέλου** που είναι φωτογενέστεροι στις συγκρούσεις. Αυτό μπορεί να φαίνεται σουρεαλιστικό καθότι παπανδρεϊκό σενάριο αλλά θα αντιπάρω ότι και ο Σημίτης αποκαλύπτει συνεχώς ότι κατέχει την παπανδρεϊκήν. Ευτυχώς, όμως, δεν προτίμησε την οδόν της ρήξης.

Επιλέγοντας το λεπτότερο κατά το δυνατόν βέλο συνταγματικότητας, ο Σημίτης δείχνει για ακόμη μια φορά την ευθύτητά του, έστω με δόσεις κυνισμού, αυτοματισμού και περιγραφής των κανόνων. Ολίγος κυνισμός δεν βλάπτει. Έχω και αλλού υποστηρίξει ότι ο Σημίτης είναι λελογισμένος χρήστης και εκεί οφείλονται εν μέρει οι επιτυχίες του. Άλλωστε, και ως πρωθυπουργός πρέπει να ασκείται συνεχώς στον κυνισμό, χρησιμότητα βοήθημα τουλάχιστον στις συναντήσεις του με τους ευρωσυνεταίρους μας. Αναμένουμε τα επόμενα γυμνάσματα.

Στέλιος Π. Καφανάρης

Ανδρέας 28/1/95

του Ανδρέα Πετρουλάκη

ΣΥΜΦΩΝΟ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ;

Και εντυπωσιακή και εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ακούστηκε η πρόταση του Νίκου Κωνσταντόπουλου, σχετικά με το πρόβλημα του ανταγωνισμού, στον οποίο μας εξωθούν τα μεγαλεπήβολα εξοπλιστικά προγράμματα της Τουρκίας. Η πρόταση προβλέπει την προσπάθεια της Ελλάδας να επιτύχει, με τη μεσολάβηση της Διεθνούς Κοινότητας, ένα Διεθνές Σύμφωνο Περιορισμού των Εξοπλισμών στην ευρύτερη περιοχή.

Αφορμή της -προφανώς- αποτέλεσε ο απλός συλλογισμός ότι και αν ακόμα πληρώσουμε τα τρία τρις, για να εξισορροπήσουμε την οπλική μας μειονεξία έναντι της Τουρκίας, πάλι μετά από λίγο καιρό θα χρειαστούμε κάποια νέα τρία τρις, και ο φαύλος κύκλος θα συνεχίζεται αενάως, καταστρέφοντας την οικονομία μας. Γιατί είναι γνωστό το απίστευτο ύψος του μακροπρόθεσμου εξοπλιστικού προγράμματος της Τουρκίας.

Η σύλληψη είναι απλούστατη. Η υλοποίησή της

μπορεί να φαίνεται δύσκολη, αφού δεν θα αρέσει στους διεθνείς εμπόρους όπλων, αλλά δεν θα είναι ακατόρθωτη. Φτάνει η χώρα μας να επιχειρηματολογήσει επαρκώς την αδυναμία της να κάνει σύγκλιση υπό το εξουθενωτικό άγχος των αναγκών σε όπλα. Άλλωστε, πολλά διεθνή ΜΜΕ συχνά εγκαινιάζουν τη χώρα μας, ως αστακό της περιοχής που ξοδεύει όλα του τα λεφτά σε όπλα...

Αν μια απόπειρα σχεδίασης εθνικής στρατηγικής καταγράψει όλα αυτά τα δεδομένα και τα συνθέσει καταλλήλως, ίσως η υλοποίηση της πρότασης του Ν. Κωνσταντόπουλου αποβεί ένα πολύτιμο αυγό του Κολόμβου, μπροστά στο πρακτικά άλτο θεόρατο πρόβλημα που μας έχει επιβάλει ο αδηφάγος γείτονας.

Ας μην πει κανείς τώρα «και ποιος θεσμικά ασχολείται με την πολυφιλολογημένη χάραξη εθνικής στρατηγικής;»...

Σ.Σ.

ΜΟΝΟ ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΣ;

Πολύς ο ντόρος για τον κ. Έμπερτ, που του ξεφεύγουν βατράχια από το στόμα, εκεί που ψάχνει το διαμάντι. Το μεγαλύτερο και κεντρικό του πρόβλημα όμως, που τείνει να περάσει απαρατήρητο, αφού προσέξαμε μόνο την κυβέρνηση ελικοπτέρων, είναι ότι δεν μπορεί να σκεφτεί επί της ουσίας στα σοβαρά. Παπαγαλίζει απλώς τις εισερχόμενες συμβουλές των συμβούλων του και όταν παίρνει πρωτοβουλίες του βγαίνουν «σενάρια περί Δυτικής Θράκης». Πώς, τόσα χρόνια, ξεγελούσε τόσο κόσμο ο στρατηγός Μιλτιάδης, που τον θεωρούσε σοβαρό...

Σ.Σ.

ΩΧ, ΘΑ ΤΑ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΟΥΝ!

Παλιά λέγανε:

«Θα 'ρθουν οι κομμουνιστές και θα μας τα πάρουν όλα. Θα τα κρατικοποιήσουν!»

Προτείνω:

«Θα 'ρθουν οι εκσυγχρονιστές και θα μας τα πάρουν όλα. Θα τα ιδιωτικοποιήσουν!»

Τ.Ε.

ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗ

Πρόλαβε και λάλησε τρεις φορές ο κόκκορας.

Έτσι, την απαρνήθηκε ο Σκανδαλίδης:

«Το ΠΑΣΟΚ ούτε έκανε ποτέ, ούτε θα κάνει και τώρα αρνητική διαφήμιση».

Την απαρνήθηκε και ο στομφώδης Κουλούρης:

«Ο λαός πάντα μαυρίζει τη μαύρη προπαγάνδα».

Την απαρνήθηκαν και άλλοι πολλοί πασοκτζήδες.

Την απαρνήθηκε όμως και ο Λαλιώτης με σκληρές δηλώσεις.

Ε, όχι και ο εμπνευστής της αρνητικής διαφήμισης του 1993 να την απαρνιέται το 1996.

Σ.Σ.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΜΠΛΟΦΑ ΤΟΥ Κ. ΣΗΜΙΤΗ – ή πώς θα γίνει η διαχείριση

Ολα ξεκίνησαν από το Συνέδριο ΠΑΣΟΚ όπου παίχθηκε η μεγάλη μπλόφα: εκεί ο κ. Σημίτης εκβίαζοντας ότι αν δεν εκλεγεί αρχηγός θα παραιτηθεί και θα οδηγήσει το κόμμα σε εκλογές ενώ αμέσως μετά διαβεβαιώνοντας σ' όλους τους τόνους ότι θα εξαντλήσει την 4ετία – ώστε να μην ανησυχούν οι πάσης φύσεως κάτοχοι κρατικών θέσεων και αξιωμάτων.

Και αφού έτσι κέρδισε το Συνέδριο ανέτρεψε εντός 55 ημερών τη δημόσια δέσμευσή του: ήταν μια αριστοτεχνική κίνηση, αλλά και μια κίνηση πολιτικού κυνισμού. Επιπλέον, ήταν μια κίνηση που εξέπληξε πολλούς παρασυρμένους από το στυλ χαμηλών έως παγερών τόνων του κ. Σημίτη: το λάθος τους ήταν ότι παρέβλεψαν αυτό το στυλ μεταξοσκώληκα που υφαίνει αθόρυβα κι ακούραστα τον ιστό του υπό την επιβλητική σκέπη του Α. Παπανδρέου.

Με την κίνηση αυτή ταυτόχρονα έδωσε το πραγματικό στίγμα του «νέου ήθους και ύφους»: ο «εκσυγχρονισμός» του κουβαλάει μπόλικο στοιχεία παπανδρείσμου, δηλαδή αυτού του ιδιαίτερου τρόπου ν' αδειάζεις τις λέξεις από το νόημά τους.

Υπάρχουν κι άλλες πλευρές αξιοσημείωτες: το παιχνίδι παίχθηκε σ' ένα κλίμα εν πολλοίς διαμορφωμένο από τους κατόχους των ΜΜΕ, με μεγάλα συμφέροντα στις προμήθειες και εργολαβίες του Δημοσίου. Αυτά στη μεγάλη πλειοψηφία τους είναι σύμμαχοι του κ. Σημίτη, επενδύουν πάνω του – βοηθούσης και της ελαττωματικής παρουσίας του κ. Έβερετ. Όπως επενδύουν και ισχυροί οικονομικοί κύκλοι – το μάλλον πρωτοφανές γεγονός ν' ανεβαίνει το Χρηματιστήριο με την προκήρυξη εκλογών, να συμπίπτουν εδώ ΣΕΒ και Εμποροβιομηχανικά Επιμελητήρια. Και το ακόμη πιο πρωτοφανές που δηλώνει μάλλον μια σοβαρή πολιτικοκοινωνική εκτροπή: να παρατηρείται μια σύγκλιση κεφαλαίου/εργοδο-

σίας και συνδικαλιστών κυρίως του δημόσιου τομέα. Διότι, εκτός των άλλων, η ιθύνουσα ομάδα του ΣΕΒ πιθανόν σκέφτεται: καλύτερα να 'χουμε το συνδικαλιστικό κίνημα με το μέρος μας ή πάντως στομαμένο και ελεγχόμενο.

Αυτό, άλλωστε, είναι το οικοδόμημα του παπανδρείσμου: ήταν μια από τις ευφυέστερες συλλήψεις του που τώρα ειρωνικά λειτουργεί υπέρ του κ. Σημίτη. Αφού ύφανε τον δικό του ιστό τώρα πάει να συναντήσει και να χρησιμοποιήσει το μεγάλο ιστό, μεταλλαγμένο κάπως, που άπλωσε πάνω από την κοινωνία και κληρονόμησε αυτός από τον ιδρυτή. Σ' αυτά προστίθενται: οι υποστηρίξεις από τα ισχυρά διεθνή κέντρα, από τις Βρυξέλλες κι από τον ευρωπαϊκό Τύπο ανεξαρτήτως πολιτικών αποχρώσεων, ίσως κουρασμένοι κιόλας από τον απρόβλεπτο PROBLEM-MAKER «χαρισματικό» Α. Παπανδρέου. Κατόπιν όλων αυτών δεν εκπλήσσει αυτό το ιδιότυπο κλίμα ευφορίας για «σίγουρη νίκη» του κ. Σημίτη και του «νεο-άλλου ΠΑΣΟΚ». Κλίμα που καλλιεργείται κραυγαλέα και με ελάχιστο «ήθος και ύφος» από τα πλείστα ΜΜΕ.

Όμως, επειδή τα πράγματα δεν είναι πάντα όπως φαίνονται ή όπως ορισμένοι επιδιώκουν να φαίνονται, μπορεί την ίδια στιγμή να ανιχνευθεί μια ρευστότητα και μια ανερχόμενη επιφυλακτικότητα στο κοινωνικό σώμα: αυτές θα είναι ίσως οι πρώτες εκλογές όπου τα κυρίαρχα κριτήρια δεν θα είναι ιδεολογικοπολιτικής τάξης, αλλά περισσότερο κριτήρια διαχείρισης και μάστιγα δεμένα με το πρόγραμμα ευρωπαϊκής σύγκλισης.

Ίσως εδώ υπάρχει ένα ερώτημα: πώς θα ερμηνεύσουν τα κριτήρια αυτά μεγάλα στρώματα της κοινωνίας – ανεξάρτητα, και μπορεί σε σχίσμα, με τους λογής ιθύνοντες και προνομιούχους, ορατούς και αοράτους ανθρώπους της εξουσίας.

Δημήτρης Καϊσης

Η "anti productions" παρουσιάζει την «ΝΥΧΤΑ ΤΩΝ ΨΗΦΟΦΟΡΩΝ»

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Έχουμε πια συνηθίσει, τα τελευταία χρόνια, στην οικειοποίηση των συνθημάτων του αντίπαλου πολιτικού χώρου. Το φαινόμενο ξεκίνησε από το τροφανές: την υφαρπαγή των πιο «γυαλιστερών» συνθημάτων των συγγενών κομμάτων. Ο δημοκρατικός δρόμος για τον σοσιαλισμό, ναι αυτός με το ανθρώπινο πρόσωπο που ζωγράφιζε η ευρωκομμουνιστική αριστερά, έγινε ο τρίτος δρόμος του ΠΑΣΟΚ, με την αλλήθωρη ματιά. Όχι προς τη σοσιαλδημοκρατία ή προς τον υπαρκτό, σύμφωνοι, αλλά προς τις σίγουρες αξίες της αγοράς.

Εκεί όμως που ήρθαν τα πάνω-κάτω, ήταν με την κατάρρευση του παραπετάσματος. Ο άγριος καπιταλισμός... δάγκωσε την ουρά του. Ανατρέποντας, συνεπακόλουθα, την παραδοσιακή συγκρότηση της πολιτικής σκηνής, σε επίπεδο λόγου τουλάχιστον. Το φάσμα της ανεργίας υποχρέωσε τους δεξιούς να τραυλίζουν υπέρ των δικαιωμάτων των κοινωνικά αδυνάτων. Και τους αριστερούς για την αναγκαιότητα ορθολογικής διαχείρισης της κρίσης. Τα επιχειρήματα άρχισαν να προσαρτώνται στο οπλοστάσιο των δύο μονομάχων ανεξαρτήτως του ευρύτερου οριζοντά τους. Για τον απλούστατο λόγο ότι, εδώ και καιρό, ορίζοντας άλλος δεν υπάρχει από την προοπτική εναλλαγής στην εξουσία. Μαχόταν η αριστερά για την κριτική γνώση; Σήμερα, ας όψεται ο πασοκικός εκπαιδευτικός λαϊκισμός, παπαγαλίζει με λιγότερους ενδοιασμούς. Ενώ οι νέοι της δεξιάς παράταξης, ζητούν εκείνοι τώρα περισσότερα συγγράμματα, στο όνομα του φιλελεύθερου ιδεώδους της επιλογής (να διαλέγεις το γιατρό σου, να διαλέγεις τους δασκάλους σου άρα να διαλέγεις και τα βιβλία σου).

Κούφια τα λόγια. Χωρίς περιεχόμενο. Κι όσο η παρατεταμένη αυτή αϋπνία συνεχίζεται, έτσι που να μην μπορούμε να ονειρευτούμε, οι λέξεις ανασηματοδοτούνται ερήμην των αντικειμένων αναφοράς

τους. Τελευταίο κρούσμα; Το «νέο σιλ» πολιτικής. Η κατάργηση, λέει, της ξύλινης γλώσσας. Ο γελαστός ανθρώπινος υποψήφιος. Η κα Ντόρα Μπακογιάννη, φερ' επειν.

Η κόρη του τέως πρωθυπουργού λογίζεται ως ένα από τα πιο υπολογίσιμα μεγέθη της Νέας Δημοκρατίας. Με μακρινή ημερομηνία λήξεως και καλές προδιαγραφές. Δείχνει άνετη και συγκροτημένη, δεν είναι συνοφρυωμένη ούτε εκ συστήματος κακοπροαίρετη απέναντι στους συνομιλητές της. Μόνο που να, καθώς πληθαίνουν οι τηλεοπτικές συζητήσεις, «δεν μπορεί να μην υπογραμμίσει τα ψεύδη του αντιπάλου...», «αναγκάζεται να πει πράγματα που δεν θα ήθελε...», «οφείλει πριν απαντήσει στη συγκεκριμένη ερώτηση να υπενθυμίσει ότι...». Φληναφεί, χωρίς να χάνει ούτε λεπτό το χαμόγελό της. Μπορεί και προσπερνά το ένα θέμα μετά το άλλο «γιατί δεν σκέφτηκε να φέρει τους φακέλους της». Κι όταν ερωτάται αν πιστεύει, λ.χ. ότι η διένεξη μας με την Τουρκία μας οδηγεί σε «ισραλοποίηση», στην υιοθέτηση δηλαδή του ισραηλινού μοντέλου άμυνας, απαντά, όπως και νωρίτερα. «Αιρετικά», ως νέα γυναίκα (!) πολιτικός: ότι «δεν της αρέσουν τα μοντέλα γενικά...», ότι «πρόκειται για σοβαρό θέμα...» και άλλες τέτοιες κενοτοπίες.

Η παρουσία της κας Ντόρας Μπακογιάννη στα τηλεοπτικά παράθυρα, τους προηγούμενους μήνες, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως συμπαθής. Έσπαγε το μουντό καρέ, σε μια εποχή που το «παλιό καλό» ΠΑΣΟΚ ήταν εκεί και όλοι οι υπόλοιποι δεν ήταν πουθενά. Πυκνώνοντας όμως και εκτεινώντας τις εμφανίσεις της, σύμφωνα με τις προεκλογικές επιταγές και τις προσωπικές της φιλοδοξίες, το μπαλόνι ξεφούσκωσε. Γιατί «η αλήθεια είναι» ότι αυτό δεν είναι ανανέωση του πολιτικού λόγου.

ΕΛ. Κ.

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι επισημάνσεις της οργάνωσης SOS-Ρατσισμός. Αντιγράφουμε:

«Η ξαφνική επιχείρηση "σκούπα" της ελληνικής αστυνομίας εναντίον αλλοδαπών οικονομικών μεταναστών που ζουν "παράνομα" στη χώρα μας (...) συνεχίζεται σε πολλές περιοχές της χώρας. (...) Χιλιάδες αλλοδαποί, όχι μόνο αλβανικής καταγωγής, συνελήφθησαν και απελάθηκαν.

Η φήμη που κυκλοφόρησε (...) είναι ότι η Αστυνομία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το 70% των κλοπών που γίνονται στην Αττική διαπράττονται από Αλβανούς και Ρουμάνους, γι' αυτό και το υπουργείο Δημόσιας Τάξης διέταξε μαζικές απελάσεις. (...)» Η ίδια ανακοίνωση επισημαίνει: «Ας αναλάβουμε όλοι τις ευθύνες μας και ας σταματήσουν όλες οι διώξεις για "παράνομη παραμονή" κατά την προεκλογική περίοδο. Ο εκσυγχρονισμός ας δείξει το κοινωνικό του πρόσωπο».

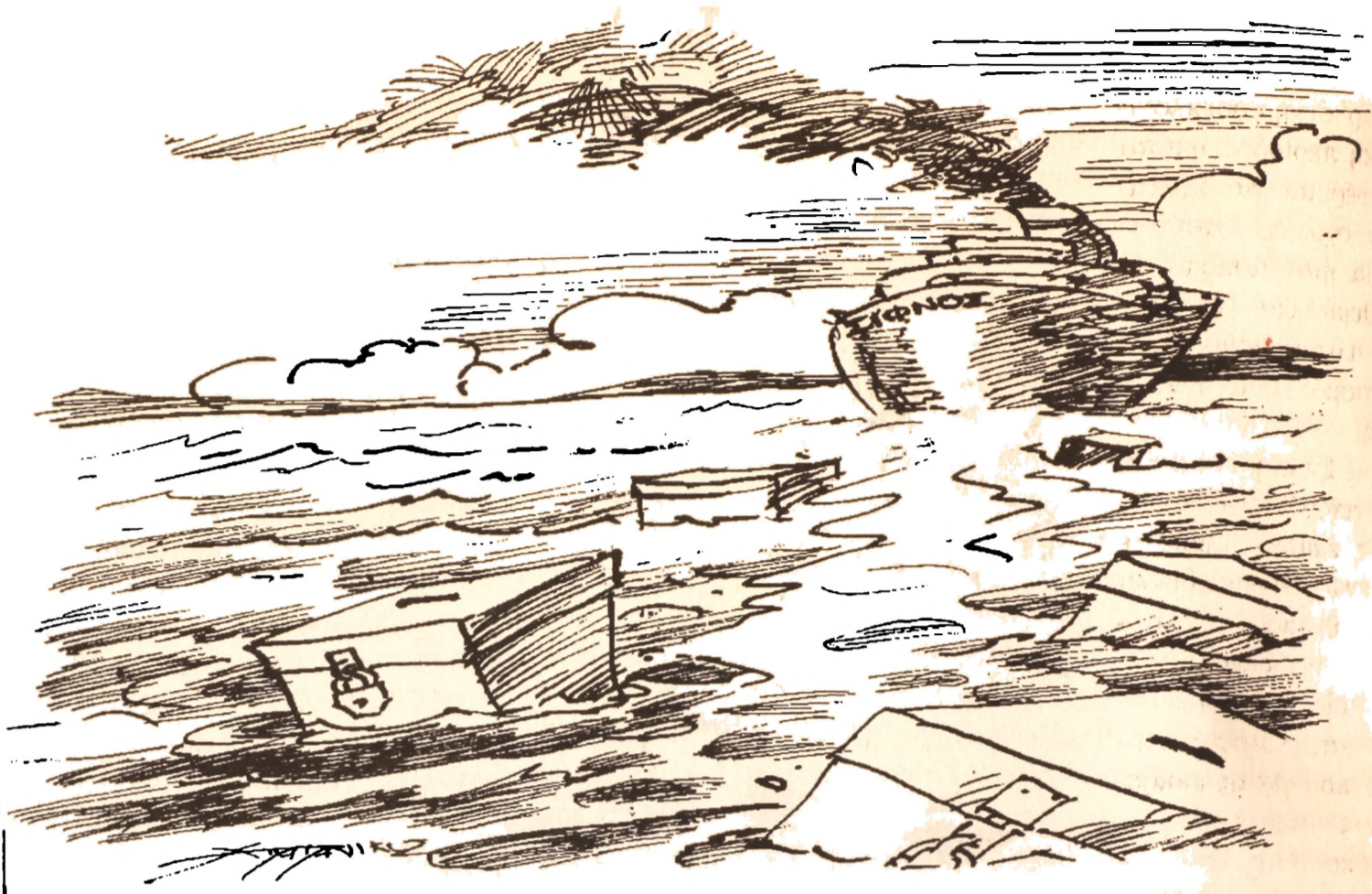

ΤΑ ΦΤΗΝΑ ΛΟΥΣΑ

Ο καλωπισμός της πολύπαθης πρωτεύουσας από τη δημοτική αρχή του κ. Δημήτρη Αβραμόπουλου συνεχίζεται μέσω οικοσήμων και σημαίων, πορτοκαλί πλακακιών -και ας διεκδικεί η Αθήνα το ρεκόρ της ευρωπαϊκής πόλης με τα στενότερα και λιγότερα πεζοδρόμια-, σομών προσόψεων, ελληνορωμαϊκού τύπου καγκελακίων, λαμπιονιών και υδάτινων πιδάκων. Συντριβάνια λοιπόν παντού: στο άγαλμα του Τρούμαν και κοντά στο Πολεμικό Μουσείο στη λεωφόρο Βασ.

Κωνσταντίνου, στην πλατεία Παύλου Μελά, στη λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας, στη λεωφόρο Αλεξάνδρας κοντά στο Πεδίον του Άρεως, στο χώρο τού πρόσφατα κατεδαφισμένου εργαστασίου του Φιξ στην Πατησίων, αλλά και αλλού - ενώ έπεται και συνέχεια. Την ίδια στιγμή, οι απανταχού μικροπωλητές συνεχίζουν να καταδιώκονται -πιο πρόσφατη περίπτωση, η «κατάργηση» του παζαριού στη Κυψέλη-, ενώ η Δημοτική Αστυνομία, έπειτα από την καθιέρωση της ελεγχόμενης στάθμευσης, μετατρέπεται σταδιακά σε εισπράκτορα. Ωστόσο, η ανάπτυξη και η αναβάθμιση της καφερής πρωτεύουσας δείχνει να συνδέεται όλο και περισσότερο με έργα βιτρίνας και φτηνά λούσα.

Λ.Β.

• *Πρόωρες εκλογές λοιπόν. Όλα τα γεγονότα και όλα τα πρόσωπα του γυαλιού και τον Τύπου δείχνουν να προσπαθούν να σε πείσουν για τη νέα εποχή...*

• *Και εσύ κοιτάς τριγύρω σου, και δεν μπορείς να διακρίνεις τίποτα καινούργιο, τίποτα ουσιαστικά φρέσκο στα λόγια τους, στις πράξεις τους, στα αγχωμένα χαμόγελά τους. Και οι εκλογές, πρόωρες και μη, σου θυμίζουν ολοένα και περισσότερο κάποιες θεατρικές παραστάσεις που και να τις είχες χάσει δεν θα σ' ενοχλούσε και πολύ.*

• *Όταν ο «εκσυγχρονισμός» (αλήθεια, τι γοητευτική λέξη...) συνδέεται αποκλειστικά και μόνο με την οικονομική πολιτική, τότε δεν φταις εσύ που δεν εμπνέεσαι, αλλά αυτοί που επαγγέλλονται την κούφια νέα εποχή.*

• *Όταν δεν αφορά αυτή η εύηχη λέξη πράγματα που αφορούν εσένα, τότε δεν είναι τυχαίο που πλήττεις όταν ακούς να κουβεντιάζουν γι' αυτή.*

• *Και όχι απλώς πλήττεις, αλλά απογοητεύεσαι κιόλας. Γιατί γνωρίζεις ότι θα υπάρχουν πάντα 3 τρισ. για στρατιωτικούς εξοπλισμούς αλλά ποτέ δεν θα υπάρξουν για την Παιδεία, για την οποία θέλουν να μας πείσουν ότι αρκεί το εξευτελιστικό 3,1% του ΑΕΠ.*

• *Όχι άδικα, χαμογελάς ειρωνικά όταν ακούς περί νέου ήθους, το οποίο προσπαθείς αλλά δεν μπορείς να διακρίνεις πουθενά. Πού να το διακρίνεις, άλλωστε, όταν τα πολιτικά τερτίπια δεν εξαφανίζονται αλλά μεταλλάσσονται.*

• *Όσο για τους μικρούς, πώς και γιατί να σε πείσουν, αφού και αυτοί ή θέλουν να γίνουν «μεγάλου ή μεσαίου ή σου λένε πράγματα που καλώς ή κακώς ακούγονται από γραφικά έως φολκλόρ.*

• *Και αγανακτείς με τον ίδιο σου τον εαυτό, όταν στην ερώτηση των πρεσβύτερων «τι θα ψηφίσεις;», σου έρχεται να αρθρώσεις κάτι άναρθρο: «Άκυρο... Λεβέντη... Βεργή... Ανδρέα!».* Ανάλογα κάθε φορά με τη διάθεσή σου.

• *Η σύγκλιση με την Ε.Ε. ήταν και θα είναι η μόνιμη δικαιολογία για τη λιτότητα και τις περικοπές. Άραγε, η Ελλάδα θα «γίνει Ευρώπη» σε ευαίσθητα ζητήματα: ναρκωτικά, άρνηση στράτευσης, Αστυνομία, σωφρονιστικό σύστημα;*

• *Το δημοκρατικό φρόνημά τους θα συνηθίσει να λέει τσιγγάνος αντί «γύφτος», θα αποδεχτεί ποτέ τους μειονοτικούς που ζουν στον τόπο μας;*

• *Και νιώθεις σίγουρος ότι δεν είσαι εκτός θέματος όταν σου μιλούν για εκλογές και εσύ τους απαντάς με όλα αυτά...*

• *Και νιώθεις υγιής που σου έρχεται συχνά-πυκνά αυτές τις ημέρες να ψιθυρίσεις τους στίχους του Πανούση «στης Βουλής τα έδρανα αχ κι εγώ να έχ.....».*

Λεωνίδας Βαλασόπουλος

ΤΟ ΦΑΝΤΑΣΜΑ ΤΗΣ ΟΠΕΡΑΣ

Παρ' ότι η προεκλογική περίοδος ήκιστα ιροσφέρεται για πολιτικά σχόλια, εντούτοις ίεν θα ήταν άσκοπο να πενθυμίσουμε ότι, εντέλει, και ο πολιτισμός και ο αθλητισμός παράγουν πολιτική.

Κύριε Σημίτη, οι καιροί ου μενετοί! Το γνωρίζετε. Όπως επίσης γνωρίζετε ότι ενώ έχουμε δώσει στον Αθλητισμό ως κράτος λίγα, εισπράξαμε πολλαπλάσια. Πρωτίστως εισπράξατε πολιτικά επιχειρήματα για τις εκκρεμότητες υποθέσεις μας, εντός και εκτός. Το χαμόγελο του πεισματάρη Βορειοπειρώτη Πύρρου και το εθνικό μας σύμβολο αναπεπταμένο νομίζω ότι έδρασαν πολύ πιο καίρια όσον αφορά στην εικόνα της χώρας μας, από εκατοντάδες εισηγήσεις «εμπειρογνομόνων».

Επίσης, μετά την κατακραυγή εναντίον της αμερικανικής ινοργανωσιάς, το όνομα της Αθήνας έπαιξε με πρωτόγνωρη εγκυρότητα στα διεθνή φόρα. Αυτό συνιστά ύπλωματική επιτυχία. Αν λοιπόν τόσα μπορεί ο Αθλητισμός, φαντάζεσθε πόσα-περισσότερα-δύναται ο Πολιτισμός. Το Αντί έχει πλείστες όσες φορές υποστηρίξει την πολιτική διάσταση του πολιτισμού. Αρχεί βέβαια να μην αντιμετωπίζεται αυτός διεκπεραιωτικά ή ως οχληρό προϊόν πολυτελείας που απευθύνεται μόνο σε αργόσχολους αλλά ως η *parca*

lepositata της υπόστασής μας στην παγκόσμια κινή. Και μάλιστα, ο πολιτισμός μας σήμερα, κι εδώ αρχίζουν τα δύκολα. Για ν' αξιοποιηθεί πλήρως αυτό που γενικά αποκαλούμε Εθνική Στρατηγική, απαιτείται ένα επιτελικό όργανο που να μην πνίγεται στην κρατική γραφειοκρατία και αναποφασιστικότητα (περίπτωση ΥΠ.ΠΟ) ούτε στον φαβοριτισμό και

Κων. Κακανιάς, *Ζήτω! Λάδι σε χαρτόνι*, 1995.

Ο ΕΟΤ έγινε ήδη Ανώνυμη Εταιρεία και, όπως ευρέως λέγεται, ο κύριος Χρήστος караδοκεί. Ομού μετά του Φεστιβάλ Αθηνών, ο ΕΟΤ θα περιέλθει στην ιδιότυπη αρμοδιότητά του. Μάλιστα, φέτος το καλοκαίρι, θαυμάσαμε κι άλλο δείγμα γραφής του. Οι προβολείς της δημοσιότητας -λέγε με Συγκρότημα- μονοπώλησαν το ενδιαφέρον τους για το μικρό Φεστιβάλ της Επιδαύρου, το θέατρο του Λαμπράκη, ντε, και λησμόνησαν το μεγάλο. Εκσυγχρονισμός!

την αδιαφάνεια θεσμών που ιδρύονται για να εξυπηρετούν συγκεκριμένα προσωπικά συμφέροντα (περίπτωση Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού). Αυτού μάλιστα του τελευταίου έχω το φόβο ότι τα κάλλη -ή μάλλον την προίκα- ορέγεται ο γνωστός, πολύφερτος ιδιώτης, και μέσω των ανθρώπων του θέλει να το μεταλλάξει σ' εταιρεία εταιρών, και σε «σώμα εταιρών», κατά παράβαση του ιδρυτικού του νόμου. Προς το παρόν, τα μέλη του Δ.Σ υπό τις ευλογίες του κ. **Πεπελάση** αλληλοεulογούν τις δραστηριότητές τους και επιμένουν στην διαίωσιση της εκτροπής. Τέλος, αντί να προχωρήσουν τάχιιστα σ' εκλογές, μελε-

τούν την κατάργηση της γενικής συνέλευσης του Ιδρύματος. Η ιστορία όζει αλλά το πιο θλιβερό είναι ότι χάνεται μια ακόμη ευκαιρία για να σφυρηλατηθεί μια ενιαία πολιτική, ένας κεντρικός στόχος κι ένα αληθινό όραμα πολιτισμού. Κι είναι κρίμα.

Δώστε λοιπόν κ. Πρωθυπουργέ, ενόψει μάλιστα της νέας λαϊκής εντολής προς το κόμμα σας, την ευκαιρία στους δημιουργούς και στους επαίοντες, στους ανυστερόβουλους και τους παθιασμένους να διεκδικήσουν τα δικά τους μέταλλα. Κι απεμπλακείτε από εκείνους τους ιδεοληπτικούς που μεθοδεύουν

ολοκληρωτικές και προσωποπαγείς λύσεις έξω από κάθε έννοια νομιμότητας και δημοκρατίας. Για ν' απαλλαγεί κι ο τόπος όχι βέβαια από τους εραστές της όπερας αλλά από τα φαντάσματά της και από τα παρασκήνια αυτής της θλιβερής οπερέτας της πεντάρας την οποία εσχάτως άφωνοι παρακολουθούμε.

Μ.Στ.

ΓΙΑΤΙ ΕΙΧΕ ΒΡΙΣΕΙ ΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ!

Δεν συμβαίνει για πρώτη φορά, είναι θεσμός. Τους σκληρούς Πασόκους δεν τους πειράζει τίποτε άλλο πάρεξ το να έχεις αμφισβητήσει κάποτε τον ιδρυτή τους. Η μεγάλη φασαρία κατά Ανδρουλάκη, που ξεσήκωσε ο κ. Κωνσταντινίδης, δεν οφειλόταν στο ουσιώδες, που ήταν η ενοχλητική αντιφατικότητα του Μίμη. Οφειλόταν στο ανόητο, ότι είχε πρωτοστατήσει στην πρώτη φάση του «Βρώμικου 89», έχοντας πει: «Δεν θα γίνουμε εμείς πλυντήριο κανενός»... Κάπως έτσι και το χειμώνα δεν τρέχανε τον Σημίτη για την επιλογή του Θ. Καρατζά στην Εθνική Τράπεζα; Επειδή, λέει, είχε παραιτηθεί το '89 με τρόπο προσβλητικό (!) για τον Α. Παπανδρέου... Και κανείς τους δεν είχε αναρωτηθεί τότε, «μα τελικά είναι άξιος ή όχι ο Καρατζάς για την Εθνική;». Μόνη ουσιώδης περγαμνή για τους Πασόκους εξακολουθεί να είναι η πίστη στον Ανδρέα. Πολύ αξιοκρατικό και ακόμα ζωντανό αυτό το φαινόμενο....

Σ.Σ.

Αχ, βρε Κατερίνα...

του Κώστα Δέδε

ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΟΤΙ Ο ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ δεν τα πάει καλά με τις εκδοτικές δραστηριότητες...

Οι λεγόμενες «τρεις αδελφαί», οι κόρες, δηλαδή, του αείμνηστου **Τζώρτζη Αθανασιάδη**, κατέβασαν τα ρολά της **Βραδυνής** στην οδό Πειραιώς. Η **Τέσσα Λεβαντή**, μία άλλη θυγατέρα, μετέτρεψε τον **Ελληνικό Βορρά** από καθημερινό φύλλο σε κυριακάτικο. Η αλησμόνητη **Ελένη Βλάχου** παρέδωσε το πνεύμα της **Καθημερινής** στον **Γιώργο Κοσκωτά**. Και τώρα έρχεται η σειρά μιας άλλης κόρης. Της **Κατερίνας Βελλίδη**.

Οι εφημερίδες **Μακεδονία** και **Θεσσαλονίκη** του δημοσιογραφικού συγκροτήματος «Ι. Βελλίδης» έχουν αναστείλει την έκδοσή τους προ περίπου 50 ημερών, δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι σε αυτές (δημοσιογράφοι-τεχνικοί-προσωπικό) κατέβηκαν σε απεργία διαρκείας για την καταβολή δεδουλευμένων συνολικού ύψους 500 εκ. δραχμών. Και η Κατερίνα;..

...Και η Κατερίνα, λίγο πριν αρχίσει να παραθερίζει στην Τήνο, έστειλε επιστολές προς τους συνδικαλιστικούς φορείς των εργαζομένων με τη διαβεβαίωση ότι «βρίσκεται σε απόσταση αναπνοής από το τέλος» του προβλήματος. Αλλά όσο περνούσε ο καιρός, οι δημοσιογράφοι στα γραφεία των Αθηνών των εφημερίδων **Μακεδονία** και **Θεσσαλονίκη** άρχισαν και αυτοί να διαβλέπουν το τέλος, αλλά δυστυχώς δεν άκουγαν την αναπνοή. Και η Κατερίνα εξαφανισμένη.

Η αβεβαιότητα, το άγχος, η ανασφάλεια άρχισαν να δημιουργούν μία άσχημη ατμόσφαιρα στα γραφεία της εφημερίδος, ιδιαίτερα από την μετά Ωνάσειο εποχή, όταν η επιχείρηση άρχισε να καταβάλλει τα λεγόμενα «έναντι μισθού». Όμως, κι αυτά τα «έναντι» άρχισαν από ένα χρονικό σημείο και μετά να καθυστερούν. Ωστόσο, οι διαβεβαιώσεις, μέσω του οικονομικού διευθυντή του συγκροτήματος κ. **Καραδαλή**, ότι «πάμε σύντομα σε λύση» δημιουργούσαν κάποια νότα αισιοδοξίας. Μία αισιοδοξία που ήταν ηθελημένη, διότι διαφορετικά, έτσι όπως πήγαιναν τα πράγματα, οι εργαζόμενοι θα οδηγούνταν σε ομαδικό χαρακίρι. Και ενώ το κλίμα ήταν βαρύ κι όλοι αναζητούσαν κάποια σανίδα σωτηρίας για να ξεφύγουν από την πλήξη που τους διακατείχε, η Κατερίνα πράγματι ήταν εξαφανισμένη.

Άρχισαν να οργιάζουν διάφορες φήμες, ορισμένες από τις οποίες διαδίδονταν σκόπιμα για να θολώνουν τα νερά.

Η πρώτη: Τις εφημερίδες τις πήρε ο **Βαρδινογιάννης**. Λίγες μέρες μετά, υπήρξε «πληροφορία» ότι η συμφωνία με τον Βαρδινογιάννη χάλασε διότι οι караβοκυραίοι της Κρήτης ναι μεν μπορεί ν' αντιμετωπίζουν τα πάνω-κάτω και τους κραδασμούς από τη θάλασσα, αλλά δεν ανέχονται τα σκαμπανεβάσματα και τις τσαχπινιές της Κατερίνας.

Η δεύτερη: Τις εφημερίδες τις αγοράζουν επενδυτές από την Ελβετία που ενδιαφέρονται για τις εξελίξεις στα Βαλκάνια και για τη διοχέτευση σχετικής πληροφόρησης στον ευαίσθητο αυτό χώρο.

Η συμφωνία όπως ελέγετο έχει γίνει. Αναμένονταν, όπως ακουγόταν, κά-

ποιες τυπικές διευθετήσεις και ορισμένα συμπληρωματικά στοιχεία που θέλουν οι επενδυτές, αλλά που καθυστερούν να δοθούν «διότι φταίει το προσωπικό που βρίσκεται σε απεργία». Τα στοιχεία για τις τελικές ρυθμίσεις δόθηκαν. Αλλά οι επενδυτές - «μαϊμούδες» εξαφανίστηκαν.

Η τρίτη: Τις εφημερίδες τις πήραν ο **Λαμπράκης** με τον **Αλαφούζο**, που έχουν καταλήξει σε κοινή συμφωνία για την αγορά της **Μακεδονίας** και της **Θεσσαλονίκης**. Λίγες μέρες μετά κυκλοφόρησε ότι η συμφωνία ναυάγησε, διότι η κυρία Βελλίδη υπαναχώρησε την τελευταία στιγμή, κάνοντας τελικώς πίσω διότι δεν συμφώνησε με το εκχωρούμενο σε αυτή ποσοστό συμμετοχής.

Η τέταρτη: Οι εφημερίδες θα οδηγηθούν σε αναγκαστική διαχείριση κατόπιν δικαστικής απόφασης και συμφωνεί με τη διαδικασία αυτή η κυβέρνηση, η οποία θα έρθει σε συνεννόηση με την Εθνική Τράπεζα για να ρυθμίσει το θέμα. Μέχρι στιγμής τίποτα.

Και η πέμπτη: Οι εφημερίδες κυκλοφορούν εντός των ημερών. Και αυτό γιατί μπήκαμε σε προεκλογική περίοδο και συνεπώς πρέπει να προβληθούν οι υποψήφιοι βουλευτές της Βορείου Ελλάδος, αλλά και διότι πραγματοποιείται στο πρώτο 10ήμερο Σεπτεμβρίου η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης από την οποία αναμένεται διαφήμιση. Και είναι λογικό να αναμένει κανένας τώρα την επανέκδοση των εφημερίδων εκτός κι αν η κ. Βελλίδη

σκέφτεται ότι είναι αποδοτικότερο να τις επανεκδώσει την... «Ημέρα της Μητέρας».

Η πληροφορία ενισχύθηκε από το γεγονός ότι παραλήφθηκε χαρτί αξίας 50 εκατ. δραχμών αλλά και γιατί προ καιρού κυκλοφόρησαν αφίσες στη Βόρειο Ελλάδα ότι οι εφημερίδες θα είναι σύντομα κοντά στο αναγνωστικό τους κοινό. Όπως μάθαμε, το χαρτί, τελικώς, δεν προορίστηκε για την επανέκδοση των εφημερίδων, αλλά για άλλες εκδοτικές δραστηριότητες της κ. Βελλίδη στη Σίνδο.

Οι διάφορες φήμες εξακολουθούν να καταφθάνουν στο γραφείο των Αθηνών, όπου το μόνο παρήγορο είναι ότι λειτουργούν ακόμα οι ανεμιστήρες, τα τηλέφωνα και η τηλεόραση.

Και η Κατερίνα, εξαφανισμένη.

Πριν από λίγες μέρες, ο εισαγγελέας Θεσσαλονίκης κ. **Β. Φλωρίδης** διέταξε την άμεση σύλληψη της Κατερίνας Βελλίδη και την παραπομπή της στο Αυτόφωρο ύστερα από μήνυση που κατέθεσαν 120 εργαζόμενοι των εφημερίδων **Μακεδονία** και **Θεσσαλονίκη**, οι οποίοι ζητούν την απαγόρευση εξόδου από τη χώρα της εκδότριας, καθώς αυτή χρωστά δεδουλευμένα ύψους 500 εκατ. δραχμών.

Στη μήνυση επίσης αναφέρεται ότι οι υποχρεώσεις της κ. Βελλίδη, στις τράπεζες και τους ασφαλιστικούς οργανισμούς, έχουν φθάσει τα 5 δι. δραχμές. Και η Κατερίνα;

Απλώς, ρε παιδιά: εξαφανισμένη...

Στις άλλοτε καλές εποχές...

του Μάνου Στεφανίδη

Αυτό τον καιρό οι πράσινοι, οι μπλε και οι κόκκινοι κομματικοί οφείλουν να καθαρίζουν πιο αποτελεσματικά. Εκλογές γαρ. **Ο εκσυγχρονισμός χωρίς εκσυγχρονιστές** που επαγγέλλεται ο κ. **Σημίτης** παίζει το τελευταίο (;) παλαιοκομματικό του κόλπο. Μετά τις εκλογές όλα θ' αλλάξουν, λέει. Ός τότε τα τηλεοπτικά παράθυρα θα πάρουν φωτιά με υπερβολικές –έως αντοχειριασμού– δόσεις από **θείο Βαγγέλη, Ντόρα, αγωνιστικό Τζουμάκα και Προκόπη Παυλόπουλο**. Προκόψαμε. Ο τελευταίος αυτός, πάντως, παρουσιάζεται επαρκής και αρκούντως μελετημένος σε μια επιχείρηση κάλυψης της αλαλίας του αρχηγού. Αντίθετα, στο ΠΑΣΟΚ αρθρώνεται ο γνωστός εξαρθρωμένος λόγος. Πλην σπανίων εξαιρέσεων. Παρ' όλα αυτά, ο **Σημίτης** φαίνεται ότι αξιοποιεί το χαρτί του αιφνιδιασμού, χαρτί το οποίο γνωρίζουν πολύ καλά οι τακτικιστές –πρώην μαοϊκοί– σύμβουλοί του. Έτσι ώστε το προσωνόμιο «Κινέζος» να δικαιωθεί εκ των πραγμάτων. Το πιο περιέργο, πάντως, γεγονός είναι ότι ο **Σημί-**

της υπερέχει γιατί πρόλαβε να φορέσει το αντιπαπανδρεϊκό προφίλ, κάτι που θα ήταν πιο εύκολο και ίσως πιο νόμιμο, εάν έπραττε ο Έβερτ. Το εκλογικό σώμα φαίνεται ότι απεδέχθη ασμένως την πρωτοκαθεδρία **Σημίτη** επειδή ακριβώς την εξέλαβε ως το τέλος του Παπανδρεϊσμού. Μένει βέβαια να δούμε στη πράξη πόσο διαφέρει το νέο από το παλαιό ΠΑΣΟΚ. Και επ' αυτού δικαιούμεθα, νομίζω, να διατηρούμε στο ακέραιο την καχυποψία μας. Οι εξελίξεις πάντως λίγο **ΜΕΤΑ** τις ελληνικές εκλογές και λίγο **ΠΡΙΝ** τις αμερικανικές θα είναι ραγδαίες, με την Κύπρο στο επίκεντρο. Κι εδώ δεν παίζουμε. Εδώ υπάρχει ένας Ελληνισμός που οδυνάται πληρώνοντας σφέτερα –αλλά κυρίως ημετερα– λάθη και ο οποίος απέδειξε ότι ουδόλως υπέστειλε τη σημαία της εθνικής αξιοπρέπειας και του χρέους. Κι όσο είναι γεγονός πως **ΕΠ' ΟΥΔΕΝΙ** επιτρέπεται να χαράζουν επίσημη πολιτική μοτοσυκλετιστικές ομοσπονδίες και ακροδεξιές οργανώσεις, άλλο τόσο είναι γεγονός ότι η παγκοσμίως δημοσιοποιημένη θυσία των δύο παλικαριών ξαναέβγαλε το Κυπριακό από τη ναφθαλίνη. Από την εξέλιξη αυτή, η Τουρκία είναι αναμφισβήτητο ότι περιήλθε σε δεινή θέση. Λίγο μετά τους θανάτους των απεργών πείνας ήρθαν οι επαναλαμβανόμενες βαρβαρότητες στην πράσινη γραμμή για να δείξουν τι είδους μοργανατικό γάμο συνήψαν ο κεμαλισμός και ο ισλαμικός φονταμενταλισμός. Ελπίζουμε ότι οι ταγοί μας θα επιδείξουν ψυχραιμία και ευστοφία ώστε τουλάχιστον η τελευταία αυτή θυσία να μην αποβεί επί ματαιώ. (Υπενθυμίζεται ότι στις 3.6.96 δολοφονήθηκε στην πράσινη γραμμή ο εθνοφρουρός **Στέλιος-Παναγής Καλλής** και είναι το έβδομο θύμα που εκτελείται εν ψυχρώ κατά την τελευταία δεκαετία.) Όπως επίσης ελπίζουμε, η επίσκεψη του έλληνα πρωθυπουργού στην Κύπρο να μην κάλυψε αποκλειστικά και μόνο προεκλογικές σκοπιμότητες αλλά να υπάρξει συνέχεια. Γιατί είναι γνωστό ότι η μαγολόνησος πλειστάκις χρησιμοποιήθηκε ως άλλοθι για τα μικροπολιτικά παίγνια των Ελλαδιτών.

Εκλογές, λοιπόν, εν είδει μαγικής εικόνας –ή «μαγειρικού ρεαλισμού», όπως θα 'λεγε ο **Π. Μάτεσις**– εφόσον οι μισοζαλισμένοι από τα αδόξως διακοπέντα μπάνια ψηφοφόροι θα σπεύσουν να υπερθεματίσουν σ' αυτό που **ΔΕΝ** γνωρίζουν. Και πραγματικά το πιο «πεισι-

κό»
επι-
χει-
ρημα
το υ
αδοκίμα-
του (;) τε-
χνοκράτη κ.

Σημίτη είναι το μη έργο που δεν επιτελέστηκε στους οχτώ μήνες της πρωθυπουργίας του. Η εξίσωση είναι προφανής: μηδέν έργο, μηδέν φθορά. Απ' την άλλη πλευρά, η «κυβέρνηση» σκιαδών ελικοπτέρων δεν μοιάζει ν' ανατρέπει τη βούληση των –πολλών– συγκροτημένων κι ασυγκράτητων συμφερόντων υπέρ **Σημίτη**. Το αληθινό όμως πολιτικό ενδιαφέρον άρχεται την επαύριο των –όντως κρίσιμων– επικείμενων εκλογών. Όσο για μας τους υπόλοιπους, κλήρο, λαό και άκληρους αριστερούς, είπαμε: **ψηφίστε, σκουπίστε, τελειώσατε!**

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΒΣΤΕ

ΠΑΣΟΚ: Νέο μέλλον χωρίς παρελθόν;

του Σακελλάρη Σκουμπουρδή

Πολύς λόγος γίνεται από τη σύνολη αντιπολίτευση για την αναξιπιστία του κ. Σημίτη, που απορρέει από την αιφνίδια αναγγελία των εκλογών, αν και κατηγορηματικά και επανειλημμένως δήλωνε όχι στις πρόωρες εκλογές. Εμείς διαφωνούμε με αυτή την εκτίμηση, που υποκρύπτει αμηχανία. Και θεωρούμε απολύτως θεμιτό το αιφνίδιο εγχείρημα, όπως διευθετήθηκε από τον πρωθυπουργό, αφού πράγματι οι πρόωρες εκλογές δεν προαναγγέλλονται (βλέπε και το σημείωμα της πλαϊνής σελίδας)...

Με αυτή την αφορμή μάλιστα χρειάζεται να στηλιτευθεί και η «ερασιτεχνική» μακαριότητα όλων των κομμάτων της αντιπολίτευσης, που παρά τις αντίθετες ενδείξεις, περίμεναν μεν πρόωρες εκλογές, αλλά έναν με δύο μήνες αργότερα. Έτσι, αντί να προετοιμαστούν εντατικά μέσα στο καλοκαίρι για μια ευπρόσωπη εκλογική διακήρυξη, προτίμησαν σαν τον αισώπειο τζίτζικα να πάνε για χαλαρά μπανάκια, υπό την μορφή τάχα περιοδειών. Και τώρα που τους την έφερε ο μέρμηγκας, τώρα πάλι ψάχνονται –όπως πάντα με την τσαπατσουλιά της τελευταίας στιγμής– για το πώς θα κλείσουν τα εκλογικά τους προγράμματα...

Παρομοίως δε και κυρίως, πρέπει να στηλιτευθεί και η ίδια συμπεριφορά της πλειοψηφίας των μη μνημένων στο «κόλπο» κυβερνητικών μελών, που και αυτά αιφνιδιάστηκαν. Αφού οι θερινοί συνομιλητές τους απεκόμιζαν την αίσθηση ότι δεν υπάρχει θέμα πρόωρων εκλογών, γι' αυτό και έμειναν ατελείωτες δουλειές σε πολλά υπουργεία...

Αν όμως δεν θεωρούμε αναξιόπιστο τον κ. Σημίτη κατά τούτο το αναμάρτημα της αντιπολίτευσης, που η Νέα Δημοκρατία το έκα-

νε και αιχμή αρνητικής διαφήμισης, έχουμε άλλη σοβαρότερη και επί της ουσίας ένσταση κατά της αξιοπιστίας του να προσάψουμε, την ακόλουθη.

ΝΕΟ; ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΑΣΧΗΜΟ ΗΤΑΝ;

Οι βασικοί άξονες της συνθηματολογίας του ΠΑΣΟΚ για αυτές τις εκλογές είναι κατ' ουσίαν: το ΝΕΟ, η ΕΛΠΙΔΑ και ο ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ. Και η καίρια αυτονόητη αντίφαση που περικλείουν προφανώς είναι: μα γιατί χρειάζεται κάτι νέο, άσχημο ήταν το παλιό; Και ελπίδα έναντι ποιας προτέρας απελπισίας; Και εκσυγχρονισμός έναντι ποιου προτέρου αναχρονισμού; Το προφανές λοιπόν, που αδιαλείπτως εδώ και καιρό προσπαθούμε να αναδείξουμε, είναι η δυσκολία του νέου ΠΑΣΟΚ να παραδεχθεί τον απαράδεκτο πολιτικό χαρακτήρα του Παπανδρεϊκού ΠΑΣΟΚ, γεννήτορα όλων των μεγάλων διαρθρωτικών προβλημάτων, της οπισθοδρόμησης και της παρακμής...

Και αυτή η δυσκολία δεν επισημαίνεται επειδή πεισματικά θέλουμε να δικαιωθούν οι αντίπαλοι του Παπανδρεϊσμού. Αλλά γιατί υπάρχει μια πολιτική ουσία, που λέει ότι αν το ΠΑΣΟΚ δεν παραδεχθεί ανοιχτά τις ευθύνες του παρελθόντος του για τα αδιέξοδα, τότε δεν θα εξεύρει την ψυχική δύναμη για να επέμβει δυναμικά με ΝΕΕΣ ΑΝΤΙΠΑΠΑΝΔΡΕΪΚΕΣ πολιτικές, ώστε να ανατάξει αυτά τα αδιέξοδα.

Καθίσταται μάλιστα αξιέπραστη αυτή η δυσκολία, αν αναλογιστούμε ότι οι πράγματα (ας δεχτούμε) ανανεωτικές δυνάμεις της ευάριθμης νέας ηγετικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ έχουν αναγκαστικά συμπήξει ποικιλώνυμες συμμαχίες με πολλούς φρέσκους «Σημιτικούς», οι οποίοι μέχρι προ ελαχίστου τινός ήταν ακραιφνείς θρησκευόμενοι

λάτρεις του Μεγάλου και έμπρακτοι απολογητές του ακροδεξιού φαινομένου που άνθησε στους κόλπους του 22χρονιού ΠΑΣΟΚ...

Μπορεί ο κ. Σημίτης δικαίως (από τη πλευρά του) να θέλει να τα πάρει όλα στις εκλογές. Και να θέλει και τη Σημιτική πλάκα κέραιη και τον Παπανδρεϊκό σκύλο χεστάτο. Τότε όμως ας μην επικαλείται για το δημοκρατικό εκσυγχρονισμό τους υποψήφιους κ.κ. Κουλούρη, Παναγιωτακόπου κ.ά. Και κατά μείζονα λόγο, ας μην παίρνει με τον Συνασπισμό τα γνωστά κεντροαριστερά παιγνίδια, γιατί θυμίζουν τον παλιό κάτοχό του και εδώ μπαίνει αυτομάτως πάλι ένα άλλο θέμα αξιοπιστίας...

ΠΟΙΟΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ;

Εμείς πιστεύουμε ότι μόνο αφ' ότου έφτασε ο Α. Παπανδρέου από την πολιτική ζώνη μας, άρχισε να ξαναέχει έννοια σαφής διαχωρισμός μεταξύ Δεξιάς και Αριστεράς στη χώρα. Γιατί όσο υπήρχε, δημιουργούσε τη σύγχυση να φαίνεται (δυστυχώς και ο μάλιστα της Αριστεράς) ως αριστερή δύναμη. Και με την αντιδεξιά του συνθηματολογίας απέκρυπτε τον ενίοτε ακροδεξιό του χαρακτήρα και τη ρουσφετολογία του, την ενοκρατία και αναξιοκρατία του, τον αυτοχρισμό, τη διαφθορά και το κομματικό κέρδος του και όλα τα σχετικά σημεία της πολιτικής του που τον καθιστούσαν επικίνδυνη δεξιά δύναμη αριστερής φρασεολογίας στην οποία όλοι τσιμπούσαν... Χωρίς μάλιστα να βλέπουν την αύξουσα παρακμιακή διολίσθηση που επέφερε ο λαϊκισμός και εθνικισμός του.

Και δικαιούμαστε με αυτή την αφορμή εγκαλέσουμε όλους εκείνους τους αριστερούς, που ενώ χαιρόντουσαν παλιά με τ

πιτυχίες του Παπανδρείκου ΠΑΣΟΚ, τώρα είναι άτεγκτοι κατά του Σημιτικού ΠΑΣΟΚ, που στο κάτω κάτω έχει τώρα και ιστορικές ευθύνες για την άρση της παρακμής. Και νώ είναι ολοφάνερο ότι το νέο ΠΑΣΟΚ είναι καλύτερο από το προηγούμενο (και πώς α μην είναι;).

Εν πάση περιπτώσει, ο κ. Σημίτης πρέπει να ξέρει ότι η ελληνική κοινωνία είναι έτοιμη για να αποπαπανδρεοποιηθεί και η αξιοπιστία του θίγεται κάθε φορά που δεν τολμάει να πει ανοιχτά την αλήθεια (για να μην χει διαρροές προς τον Τσοβόλα). Ας διαλέξει να έχει κάποιες διαρροές προς κάποια απεύθυνση, για να κερδίσει την αξιοπιστία του προς τις υπόλοιπες. Και ας συστήσει στα χέρια προ τινος ξελιγωμένα στελέχη της Ανδρείκής εξουσίας, να μην λένε ανοησίες του τύπου «Το ΠΑΣΟΚ ουδέποτε έκανε αρ-

νητική διαφήμιση, ούτε και τώρα θα κάνει!». Ε, όχι και ουδέποτε, καλοί μου άνθρωποι! Για τόσο ηλίθιους μας περνάτε; Μα, κ. Κουλούρη, αν ο ελληνικός λαός ήξερε να μαυρίζει τη μαύρη προπαγάνδα, τότε θα σας είχε θάψει το 1993, οπότε και είχατε «ξεσκιστεί» στην άθλια αρνητική διαφήμιση!...

Καλά θα έκανε ο κ. Σημίτης επίσης, όταν βγαίνουν τα νεόκοπα «εκσυγχρονιστικά» στελέχη του και λένε ότι «το ΠΑΣΟΚ σιχαίνεται τις μεγάλες συγκεντρώσεις στις πλατείες, με τις πλαστικές σημαίες, που δεν βοηθούν να επικοινωνήσεις επί της ουσίας με το λαό, γιατί δεν παρακολουθεί τι του λες», να τους τραβάει το αυτί και να τους το αλλάξει: «Όχι το ΠΑΣΟΚ, αλλά το Νέο ΠΑΣΟΚ σιχαίνεται... κ.λπ., κ.λπ.». Επίσης καλά θα είχε κάνει να είχε δεχθεί δημόσιο τηλεοπτικό διάλογο, έστω και μόνο μία φο-

ρά, παρουσία των ηγετών όλων των κομμάτων. Πώς τολμάει και δεν τον δέχεται; Αυτό κι αν είναι ρωγμή στην αξιοπιστία του...

Αναμένοντας λοιπόν και το «μανιφέστο της 3ης Σεπτεμβρίου» για να δούμε αν θα επιβεβαιωθούν αυτές οι εκτιμήσεις μας, για την αξιοπιστία του κ. Σημίτη επί του καιρίου θέματος της ουσιαστικής ρήξης με το απαράδεκτο παρελθόν, τούτο να σημειώσουμε καταληκτικά. Παραφράζοντας τη ρήση του Μίμη Ανδρουλάκη «στηρίζω τον Σημίτη και εύχομαι να μπει ο ΣΥΝ στη Βουλή», νομίζουμε ότι ο ψηφοφόρος της Αριστεράς θα πρέπει να λέει «στηρίζω τον ΣΥΝ και εύχομαι ο Σημίτης να είναι και μετεκλογικά πρωθυπουργός».

Ή για να το πούμε αλλιώς, είναι δυνατόν να διανοηθούμε, για μια ακόμα φορά, Βουλή χωρίς τις δυνάμεις του Συνασπισμού;

ΤΟ ΑΝΤΙ/ «ΕΞΗΓΕΙΛΕ» ΤΙΣ ΠΡΩΩΡΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

Η συζήτηση για τις πρόωρες εκλογές πρωτοξεκίνησε -ως συνήθως στον τόπο μας- λίγο μετά τις προηγούμενες εκλογές, από τη συνήθη πλευρά της (εκάστοτε) αντιπολίτευσης. Συνεχί-

στηκε και δυνάμωσε μετά τις ευρωεκλογές του 1994, με την αφορμή της επικείμενης εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, για την άνοιξη του 1995. Αλλά και αμέσως μετά την εκλογή Στεφανόπουλου, πάλι δεν σίγασε. Ο κ. Έβερτ ζητούσε διαρκώς εκλογές, με την ευκαιρία των σοβαρών εσωκομματικών αμφισβητήσεων κατά του τότε πρωθυπουργού (Πασχαλίδης: «Ο Α. Παπανδρέου από συγκριτικό μας πλεονέκτημα κινδυνεύει να μετατραπεί σε συγκριτικό μας μεονέκτημα»), που έκτοτε ολοένα και πύκνωναν, πριν, κατά και μετά την περίφημη οργανωτική διάσκηψη του ΠΑΣΟΚ (Ιούλιος '95), όπως και κατά τα γεγονότα των 1900 χρόνων της Πάτμου και κατά τη θυελλώδη συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής (Κάραβελ, Οκτώβριος '95). Λίγο αργότερα, μετά την ακυβερνησία της Ωνασειάδας και την καθυστερημένη διέξοδό της στην πρωθυπουργία Σημίτη, η εκλογολογία από την πλευρά της αξιωματικής αντιπολίτευσης ξαναφούντωσε και παρέμεινε ιδιαίτερα ενεργή.

Κατά τη διετή αυτή διάρκεια, η απόκρουση της κυβέρνησης στα εκλογικά σενάρια ήταν ακλόνητη και κατηγορηματική. Γιατί τότε, ούτε την κυβέρνηση ούτε έφεραν οι εκλογές, ούτε και την προοπτική της οικονομίας.

Μετά το Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ όμως, όταν ο πρωθυπουργός αντελήφθη την επιβεβαίωση μιας Σημιτικής δυναμικής στην κοινωνία, άλλαξε τους σχεδιασμούς του. Του ήρθε άκρως βολική και η χρονική συγκυρία του καλοκαιριού. Γιατί μέσα της έκρυβε τη δυνατότητα του αιφνιδιασμού, όχι μόνο των εκλογολογούντων πολι-

τικών αντιπάλων, αλλά και των κοινωνικών στρωμάτων και συντεχνιών και των προσώπων, που εκ συστήματος οργανώνουν την προεκλογική τους συμπεριφορά, ανάλογα με την ικανοποίηση των ρουσφετολογικών τους αιτημάτων.

Τότε ακριβώς λοιπόν, μετά την μεγάλη (απρόβλεπτης έκτασης) κομματική νίκη του κ. Σημίτη, δημιουργήθηκαν ισχυρές υποκειμενικές και αντικειμενικές ενδείξεις για την καταπληκτική ευκαιρία της νέας ηγεσίας να αναβαπτισθεί μέσα από τη λαϊκή βούληση, χωρίς να ζημιώσει ουσιαστικά την οικονομία, εφόσον η χρονική στιγμή της τέλεσης του εγχειρήματος θα ήταν αφνιδίως πρόωρη και πολύ μικρής έκτασης...

Και εκείνη ακριβώς τη χρονική στιγμή, το Αντί ανέδειξε αυτή την πολιτική δυναμική στο μετασυνεδριακό του τεύχος (5/7/96), με το σημείωμα (τίτλος: «ΠΡΩΩΡΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;») της σελ. 8, που αναδημοσιεύουμε εδώ.

Η αξία αυτής της μνημόνευσης έγκειται στο γεγονός ότι ο πρωθυπουργός κρατούσε επτασφράγιστο αυτό το εκλογικό μυστικό του και οι πληροφορίες που διέρρεαν από το επιτελείο του ήταν ότι αποκλείονται οι πρόωρες εκλογές. Έτσι πολλοί «μυημένοι» πολιτικοί συντάκτες χαμογελούσαν στην ανάγνωση του σημειώματός μας, αγνοώντας το γεγονός ότι ενίοτε μια ψευδής «πολύτιμη» πληροφορία διαχέεται σκοπίμως, διότι έτσι συμφέρει τη διαχέουσα πηγή. Και ότι ενίοτε η πανίσχυρη λογική μιας απλής ανάλυσης των αντικειμενικών δεδομένων, σου επιτρέπει να αμφισβητήσεις μια «έγκυρη» πληροφορία και τις προθέσεις της πηγής από την οποία διέρρευσε... Σημειώστε ότι το Αντί σε αυτό το σημείωμα αναφέρεται σε «πρόωρες εκλογές πριν από τον Οκτώβριο», πράγμα που επιβεβαιώθηκε απεριστρόφως, όχι μόνο κατά την επιλογή της χρονικής στιγμής, αλλά και κατά την προβολή των πέντε αναφερομένων λόγων που επέβαλαν αυτή την εξέλιξη.

ΠΡΩΩΡΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ;

Υπάρχουν πολλοί λόγοι, που πιθανότατα θα πείσουν τον πρωθυπουργό να εξαγγείλει πρόωρες εκλογές πριν τον Οκτώβριο.

Δύο υποκειμενικοί:

1. Αιφνιδιασμός των αντιπάλων, παρά την προκλητική τους απαίτηση για εκλογές εδώ και τώρα, ιδίως της καθηλωμένης λόγω Έβερτ Ν.Δ.

2. Πανίσχυρος τώρα ο Σημίτης, παραγεμισμένος ξανά με την λαϊκή ευφορία, όπως και πριν τα Ύμια.

Και τρεις αντικειμενικοί:

1. Μεσολαβεί τώρα το νεκρό «κουφό» καλοκαίρι και τα μπάνια του λαού, που πρακτικά θα περιορίσουν στο έπακρο τις επαχθείς ρουσφετολογικές απαιτήσεις για παροχές.

2. Δυνατότητα τετραετίας δυναμικής, χωρίς εκλογικές διακοπές για τη σύγκλιση, ως τις παρυφές του 2001, οπότε και υπάρχει πιθανότητα να μπει η Ελλάδα στην ΟΝΕ, αν όλα πάνε καλά. Διαφορετικά, οι εκλογές στο τέλος του 1997 κόβουν ψυχολογικά και τεχνικά στη μέση την τετραετία, με επώδυνη ανάσχεση της σύγκλισης.

3. Τελευταία ευκαιρία για να λυθεί απρόσκοπτα το Μακεδονικό μέσα στο 1996, μια εξέλιξη που αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη δυνατότητα ισόρροπης ρύθμισης των ελληνοτουρκικών.

Σ. Σ.

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΒΣΙΑΤΕ

Τίποτε δεν είναι δεδομένο

του Τάσου Παππά

«Οι κάλπες είναι γκαστρωμένες» συνήθιζε να λέει ο επίτιμος πρόεδρος του ΚΚΕ Χαρίλαος Φλωράκης προκειμένου να χλευάσει προγνωστικά και βεβαιότητες. Και είναι έτσι. Μπορεί το κλίμα να είναι ευνοϊκό για το ΠΑΣΟΚ, μπορεί η δημοτικότητα του Κ. Σημίτη να σημαδεύει υψηλά νούμερα, μπορεί η Ν.Δ. να μην έχει τον αέρα της νίκης, παρ' όλα αυτά όμως η έκπληξη είναι μέσα στο παιχνίδι.

Οσο δεν έχουμε στα χέρια μας δημοσκοπήσεις που να αποτυπώνουν τις διαθέσεις του εκλογικού σώματος με έγκυρο τρόπο, θα ήταν αδικαιολόγητη επιπολαιότητα να θεωρήσουμε ότι οι εκλογές που έρχονται είναι απλώς μια τυπική διαδικασία το αποτέλεσμα της οποίας είναι δεδομένο. «Ο εφησυχασμός είναι ο χειρότερος σύμβουλος» είπε στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία ο Στέφανος Μανίκας, μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου και εκ των στενών συνεργατών του πρωθυπουργού. Στο ΠΑΣΟΚ έχουν αρχίσει να μιλάνε για το «σύνδρομο Πάγκαλου». Και τότε –στις δημοτικές εκλογές– ο Θ. Πάγκαλος μπήκε με τη «στάμπα» του σίγουρου νικητή, η κάλπη όμως διέψευσε τους προώρως θριαμβολογούντες, υποχρεώνοντάς τους σε ανώμαλη προσγείωση. Βεβαίως ο Μ. Έβερτ δεν είναι Αβραμόπουλος. Ούτε επίσης η Α' Αθηνών –παραδοσιακώς συντηρητική περιοχή– έχει μεγάλη σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα, δεν αποτελεί δηλαδή αντιπροσωπευτικό δείγμα. Όμως η μεγάλη αυτοπεποίθηση μπορεί να γίνει μπούμεραγκ.

Πάντως τα κόμματα της αντιπολίτευσης, του ΚΚΕ εξαιρουμένου, με την επιμονή τους να εγκαλούν τον πρωθυπουργό για αναξιπιστία στο θέμα της πρόωρης προσφυγής στις κάλπες, έβγαλαν τον Κ. Σημίτη από το αδιέξοδο που είχε περιέλθει. Έδωσαν την εντύπωση ότι φοβούνται τις εκλογές, ενώ μέχρι πριν από μερικές μέρες τις απαιτούσαν! Η δική τους ηττοπάθεια έγινε πλεονέκτημα για τον πρωθυπουργό. Ποτέ στη σύγχρονη πολιτική ιστορία της Ελλάδας ένα κόμμα εξουσίας δεν απεμπόλησε τη δυνατότητά του να ανανεώσει την παραμονή του στην κυβέρνηση, στο όνομα μιας έτσι κι αλλιώς διάτρητης «αρχής» που αναφέρεται στην ολοκλήρωση της θητείας μιας κυβέρνησης. Άλλωστε οι μεγάλοι ηγέτες, εκτός των άλλων, κρίνονται και από την ικανότητά τους να επιλέγουν τον προσφορότερο χρόνο για να προχωρήσουν σε μικρές ή μεγάλες ρήξεις. Φυσικά στην προκειμένη περίπτωση μένει να αποδειχθεί αν η απόφαση του πρωθυπουργού ήταν συμφέρουσα για το κόμμα του και τον ίδιο. Αυτό θα το ξέρουμε το βράδυ της 22ας Σεπτεμβρίου.

Το μεγάλο όπλο του κυβερνώντος κόμματος, εκτός από τον κρατικό μηχανισμό που σε τέτοιες περιόδους κινητοποιείται για να διευθετήσει κάποιες εκκρεμότητες, είναι ο αρχηγός του. Ο Κώστας Σημίτης συγκεντρώνει πολύ μεγαλύτερη αποδοχή απ' αυτή του κόμ-

ματος που ηγείται. Ο λόγος του διεισδύει στις εκλογικές βάσεις της Ν.Δ. και της Αριστεράς. Ψήφος στον Σημίτη όμως δεν σημαίνει κατ' ανάγκη έγκριση της μέχρι τώρα πολιτικής του ΠΑΣΟΚ. Δεν θα είναι δηλαδή ψήφος στο διηνεκές. Θα είναι μια συγκυριακή επιλογή η οποία μπορεί και να μην επαναληφθεί αν δεν ικανοποιηθούν οι προσδοκίες. Ό,τι κερδίζει το ΠΑΣΟΚ απ' αυτή τη δεξαμενή μπορεί να το χάσει από τη «σφήνα» Τσοβόλα. Η περιρρέουσα δυσσάρεσκια από την πολύχρονη λιτότητα και η εκμετάλλευση της αγωνίας των φτωχότερων στρωμάτων από τον πρώην υπουργό Οικονομικών ίσως στοιχίσει στο ΠΑΣΟΚ. Τελικώς η διαφορά που θα προκύψει από την αναμέτρηση των δύο αυτών «πολιτικών μεγεθών» θα είναι καθοριστική για την έκβαση της εκλογικής μάχης. Την ίδια στιγμή ο Κ. Σημίτης είναι υποχρεωμένος να πάει σε εκλογές χωρίς να διαθέτει έναν αξιόπιστο κομματικό μηχανισμό. Το ΠΑΣΟΚ σήμερα είναι ένα κόμμα κουρασμένο, γερασμένο και πολλούς χορτασμένο από την εξουσία. Δεν υπάρχει η προσμονή της νίκης. Έχει εξανεμιστεί η διάθεση της δημιουργίας. Απουσιάζει ζωογόνος αντίληψη της σύγκρουσης για την κατίσχυση των ιδεών.

Η φάση της ανασυγκρότησης των οργανώσεων δεν έχει καν αρχίσει. Το ΠΑΣΟΚ θα δώσει τη μάχη με το παλιό υλικό. Κι αυτό ίσως αποβεί μοιραίο.

Στην αντίπερα όχθη η Ν.Δ. είναι ένα κόμμα που διψά για τη ρεβάνς. Είναι πράγματι κυβέρνηση σε αναμονή, μόνο που μπλοκάρει από την προφανή αδυναμία του αρχηγού της, ο οποίος δεν είναι σε θέση να εμπνεύσει τους ψηφοφόρους. Λόγος χλωμός και εμφανώς αναντίστοιχος προς τις πραγματικές ανάγκες. Το έλλειμμα ηγετικής στόφας επιχειρεί ο κ. Έβερτ να το καλύψει βάλλοντας ευθέως κατά του Κ. Σημίτη. Ακολουθεί με ευλάβεια τις συμβουλές των εξ Αμερικής προερχομένων «αγκιτατόρων» αλλά και των εν χωρίων δημοσιολόγων, οι οποίοι φαίνεται ότι δεν διδάχθηκαν τίποτε από το «στραπάτσο» Μητσοτάκη στις προηγούμενες εκλογές. Ανάλογη τακτική είχε εφαρμόσει ο πρώην πρωθυπουργός και είχε καταβάλει το τίμημα της ολέθριας επιλογής του. Ο κ. Έβερτ δεν έχει επίσης πείσει ότι είναι σε θέση να εκκαθαρίσει τις εστίες αντίστασης στο εσωτερικό του κόμματος. Δεν είναι η δημοκρατικότητα που τον κάνει να ανέχεται τις κριτικές φωνές, είναι η ανημπόρια του να εκλογικεύσει, να ενσωματώσει, και να εντάξει σε προοπτι-

νίκη τις αιρετικές τάσεις στη Ν.Δ. Κι από την ώρα που ένας ηγέτης τελεί υπό καθεστώς ομηρείας μέσα από το ίδιο του το κόμμα, μπορεί να περάσει στους πολίτες η αντίληψη ότι έχει το πολιτικό ανάστημα να διαχειριστεί τις τύχες του τόπου. Η Ν.Δ. έχει σήμερα αρχηγό κατώτερο των περιστάσεων.

Στην Πολιτική Άνοιξη νομίζουν ότι αν γίνουν ο χώρος υποδοχής των περιθωριοποιημένων σχημάτων και προσωπικοτήτων της προελεύσεως θα καταφέρουν να πείσουν για την αναγκαιότητα ύπαρξής τους. Δύσκολα πάντως κρύβεται η επιθυμία του Α. Αμαρά –παρά τις επιθέσεις στο δικομματισμό– να γυρίσει «νικητής και τροπαιούχος» στο κόμμα που τον ανέδειξε και να αναλάβει τη ηγία του. Αυτό βεβαίως προϋποθέτει την απομάκρυνση του Μ. Ξερετ και τον αφοπλισμό του Κ. Μητσotάκη. Ο νεαρός Μεσσήριος πάντα έβαζε στόχους υψηλότερους απ' αυτούς που μπορούσε να κατακτήσει. Τρανή απόδειξη είναι η αποτυχία του να διεμβολίσει το διπολισμό. Μόνο με την πατριδοκαπηλία δεν χτίζονται τα όπλα. Στην καλύτερη περίπτωση τέτοιες απόπειρες καταλήγουν να γίνουν γραφικοί συγγενείς των ακροδεξιών και ποпуλιτικών συναθροίσεων.

Στο ΚΚΕ όλα κινούνται στον συνήθη ρυθμό. Καταγγέλλονται συλλήβδην τα υπόλοιπα κόμματα. Ενοχοποιείται ειδικότερα ο ΣΥΝ για την καθήλωση της Αριστεράς αλλά και για υπόγεια σχέδια συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ, ενώ πλήρης είναι η αδιαφορία της ηγετικής ομάδας του κόμματος για το τι θα συμβεί την επομένη των εκλογών. Κανένα κόμμα δεν πάρει την αυτοδυναμία. Άλλωστε στο ΚΚΕ το έχουν ξεκαθαρίσει: δεν συνεργάζονται με κανέναν αφού όλοι οι άλλοι είναι λιγότερο ή περισσότερο εγκλωβισμένοι στη λογική εξυπηρέτησης των συμφερόντων της πλουτοκρατίας. Πάντως το κόμμα δεν είναι τόσο συμπαγές όσο θέλει ηγεσία του να το εμφανίσει.

Η **Αλέκα Παπαρήγα** ανακοίνωσε τις υποψηφιότητες **Κωστόπουλου** και **Θεωνά** για να κλείσει τα στόματα των «μεμψιμοιρούντων», οι οποίοι όμως υποψιάζονται βασίμως ότι θα επιχειρηθεί καθοδηγμένο «μαύρισμα» των δύο τολμητών. Αν τέλος ισχύουν οι ψίθυροι περί συζητήσεων των δύο με κάποιους εξωκομματικούς παράγοντες της Αριστεράς, με στόχο την αναζήτηση νέων πολιτικών τάσεων, τότε η νομενκλατούρα του ΚΚΕ δεν έχει κανένα λόγο κοιμάται ήσυχη.

Για την Κουμουνδούρου τούτη η εκλογική μάχη είναι η κρισιμότερη στη βραχύβια ιστορία του κόμματος. Αν δεν καταφέρει ο ΣΥΝ να μπει στη Βουλή, τότε κανείς δεν θα μπορέσει να σταματήσει τις κλυδικές πιέσεις. Το πιθανότερο βεβαίως είναι να ξεπεράσει το κόμμα με άνεση το εκλογικό όριο. Η εμμονή όμως στον αγώνα κατά της αυτοδυναμίας του ΠΑΣΟΚ χωρίς την ίδια στιγμή να κατατίεται μια επεξεργασμένη –και στις λεπτομέρειές της– πολιτική μαχιάς φανερώνει αμηχανία. Αυτή η πολιτική ταιριάζει σε «ρουπούσκουλα» και όχι σε κόμματα που φιλοδοξούν να απαυύν με υπευθυνότητα σε όλα τα προβλήματα που βάζει η πολιτική κυρία.

Δ. Τσοβόλας παλεύει για μια αξιοπρεπή παρουσία, επιστραφώντας όμως μια παρωχημένη ιδεολογία και αντιγράφοντας κάπως από τα τερτίπια του παπανδρεϊσμού. Η στελέχωση των συνισμών με ανθρώπους που κάποτε ήταν στο ΠΑΣΟΚ και έχουν το πολλού παροπλισθεί δεν μαρτυρά νέο πνεύμα. Οι ψήφοι διασποράς –και είναι αρκετοί αυτοί που θα πέσουν στο ΔΗΚΚΙ– δημιουργούν προσωρινά ένα κλίμα ευφορίας, δεν μπορούν όμως να κροτήσουν σταθερά βιώσιμη πολιτική πρόταση. Σήμερα είναι ο αύριο πάνε αλλού. Χρειάζονται πολλά περισσότερα, από την ότητα και τη λαϊκότητα του αρχηγού για να δικαιωθεί ένα εγγραμμα. Αλλιώς αποδεικνύεται ένα ακόμη απονενομημένο πολιτικό διάβημα.

Όλα
τα βιβλία
του
ΧΑΡΗ
ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ
από τις
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10 680
ΤΗΛ. 36.07.744 - 36.39.962

ΜΗΨΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΣΙΑΤΕ

«Λελογισμένη» στήριξη

του Κώστα Δέδε

Τι θα μπορούσε να κρύβει η συνάντηση, την περασμένη εβδομάδα, μεταξύ του πρωθυπουργού κ. Κώστα Σημίτη και του προέδρου του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών κ. Ιάσωνα Στράτου;

Μήπως επρόκειτο οι κ.κ. Σημίτης και Στράτος να συζητήσουν την πορεία του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού της χώρας; Μήπως να ενημερωθεί ο κ. Στράτος για το τι μέλλει γενέσθαι στο χώρο της βιομηχανίας, στην περίπτωση που το ΠΑΣΟΚ κερδίσει τις εκλογές; Ή μήπως επρόκειτο για κάτι άλλο;

Σε ό,τι αφορά το ερώτημα περί σοσιαλιστικού σχηματισμού, θα μπορούσε να αντιτάξει κανείς ότι ναι μεν ο κ. Σημίτης είναι ένας «τεχνοκράτης σοσιαλιστής», αλλά ο ΣΕΒ δεν μας έχει συνηθίσει σε τέτοιου είδους ιδεολογικοπολιτικές αποκλίσεις και τσαχπινιές.

Σχετικά με το τι θα συμβεί στη βιομηχανία, είναι γνωστό τοις πάσι ότι όλα τα κόμματα έχουν προ καιρού εκφράσει τις θέσεις τους, με τις εκάστοτε κυβερνητικές πράξεις τους, με τα λεγόμενά τους αλλά και με τα προγράμματά τους που έχουν δώσει στη δημοσιότητα. Όλα είναι ξεκάθαρα και αποσαφηνισμένα και δεν υπάρχουν περιθώρια για παρερμηνείες. Εξάλλου, είναι κάπως περιεργο να εκδηλώνεται, τώρα, παραμονές εκλογών ενδιαφέρον για περισσότερες διευκρινίσεις.

Έτσι, μοιραία ερχόμαστε σε αυτό το «κάτι άλλο», που έκανε πολλούς να μειδιάσουν, άλλους να ανησυχήσουν και ορισμένους να πουν ότι «η βιομηχανία δεν έχει ιδεολογία»...

Από τις εκτιμήσεις πολιτικών κύκλων αλλά και αντικειμενικών (όσο αυτοί μπορεί να είναι) παρατηρητών, διατυπώνεται η άποψη ότι πράγματι η ελληνική βιομηχανία στηρίζει το ΠΑΣΟΚ. Και το στηρίζει με όποιο τρόπο αυτή θεωρεί γόνιμο και αποδοτικό.

Πράγματι, τι άλλο θα μπορούσε να κάνει η Ελληνική Βιομηχανία όταν ακόμα εξακολουθεί να πιστεύει ότι το «προπατορικό αμάρτημα» των κρατικοποιήσεων, γνωστό ως «σοσιαλμανία», στις αρχές της αντιπολίτευσης, από τις κυβερνήσεις του κ. Κ. Καραμανλή, εξακολουθεί να αποτελεί για το κόμμα αυτό

τη λεγόμενη κατάρα των Ατρείδων;

Εξάλλου είναι χαρακτηριστική η άποψη σημαντικών επιχειρηματιών ορισμένοι από τους οποίους θεωρούνται και γκουρού των διαφόρων κλάδων της ελληνικής βιομηχανίας: «Πιστεύετε εσείς οι οικονομολόγοι και δημοσιογράφοι ότι το γνήσιο πολιτικό τέκνο του Καραμανλή, ο Μιλτιάδης Έβερτ και όλοι όσοι τον συμβουλεύουν, τάσσονται υπέρ της φιλελευθεροποίησης της οικονομίας; Πού είναι όλοι αυτοί οι οποίοι τη στηρίξαν στις κυβερνήσεις του Μητσοτάκη; Αλλά το κυριότερο, λαμβάνονται υπόψη οι διάφορες απόψεις τους, που από καιρό σε καιρό, όπως κάνει ο Μάνος, διατυπώνονται;»

Στο αντεπιχείρημα ότι η κυβέρνηση Μητσοτάκη άρχισε πράγματι να φιλελευθεροποιεί, και ότι η Ν.Δ. του Μιλτιάδη Έβερτ έστω και από κτημένη ταχύτητα θα συνεχίσει την πολιτική που εφάρμοσε όταν προ τριών ετών ήταν στην εξουσία, οι βαρώνοι της βιομηχανίας συμπληρώνουν με αφοπλιστική καθαρότητα:

«Το ΠΑΣΟΚ τις μεν αποκρατικοποιήσεις τις κάνει αθορύβως και πιο αποτελεσματικά, αλλά και τη λεγόμενη λιτότητα την καθιστά περισσότερο κατανοητή και αποδεκτή ως προς την αναγκαιότητά της. Έχει την ικανότητα να πείθει. Η Ν.Δ. είναι μπλεγμένη στον κρατικισμό και ταυτόχρονα στον νεο-φιλελευθερισμό».

Η στιχομυθία είναι χαρακτηριστική των πραγματικών προθέσεων των επιχειρηματιών. Και πώς θα μπορούσε να μην είναι, όταν αμέσως μετά τις εκλογές ο προϋπολογισμός και, κατ' επέκταση, η εισοδηματική πολιτική θα σφίξουν ακόμα περισσότερο.

Αυτές οι «λελογισμένες αυξήσεις» των πραγματικών εισοδημάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της κυβερνητικής επιλογής «ούτε παροχές, ούτε λιτότητα» -η οποία θυμίζει το παπανδρεϊκό «μη πόλεμος»- δημιουργεί υποψίες.

Πράγματι, ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας κ. Γιάννος Παπαντωνίου, απέφυγε συστηματικά κατά την προχθεσινή συνέντευξη Τύπου να αναφερθεί σε μέτρα και αποφάσεις, οι οποίες, όπως λέγεται, βρίσκονται στο συρτάρι του, έτοιμες να εξέλθουν στις 23 του Σεπτεμβρίου ανάλογα με την εξέλιξη των δεικτών και των μεγεθών της ελληνικής οικονομίας. Αλλά και πώς μπορεί να πείσει ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας όταν ισχυρίζεται ότι μόνον από τη μείωση των επιτοκίων και την ενίσχυση της ανύπαρκτης αναπτυξιακής προσπάθειας θα οδηγηθούν σε σημαντική εξοικονόμηση πόρων (από 1,2 τρισ. δρχ. σε 800 δισ. δρχ.) το 1997; Αν δεν προβλέπεται περισσότερο σφίξιμο στον προϋπολογισμό αλλά και στην εισοδηματική πολιτική, τι άλλο θα μπορούσε να γίνει; Και επειδή οι παντός είδους περιορισμοί στο δημοσιονομικό ισοζύγιο και στα εισοδήματα είναι αρκετά προσφιλείς στον βιομηχανικό κόσμο, είναι εύλογο να συμφωνήσει κανείς με την κυβερνητική παρατήρηση ότι η αγορά (δηλ. το χρηματιστήριο) αντέδρασε θετικά στην προκήρυξη των εκλογών.

Και η Νέα Δημοκρατία; Το μόνο που μπορεί να κάνει η Ν.Δ. είναι να εφαρμόσει τη συνταγή της υποσχεσιολογίας. Μέχρι χθες, πάντως, ο πρόεδρος της Ν.Δ. δεν μας αποκάλυψε πώς θα αντλήσει τα χρηματικά ποσά που απαιτούνται για να εκπληρώσει τις υποσχέσεις του, οι οποίες εστιάζονται σε φοροπαλλαγές και άλλα μέτρα συνολικού κόστους 500 έως 600 δισ. δρχ., σύμφωνα με έγκυρους υπολογισμούς. Εκτός κι αν την τελευταία στιγμή, προς γενική κατάπληξη, ο Μ. Έβερτ βγάλει τον κρυμένο άσσο που, ίσως, πιστεύει ότι έχει στο μανίκι του. Όχι για τίποτε άλλο, αλλά για να απαντηθούν ερωτήματα και να εξαλειφθούν όλα τα επαμφοτερίζοντα, στο πλαίσιο μιας ήπιας προεκλογικής αντιπαράθεσης.

Ο σώζων εαυτόν σωθήτω

ΥΨΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΣΑΤΕ

του Δημήτρη Ζώνιου

Την εντύπωση ότι στη Ν.Δ. πνέει άνεμος αισιοδοξίας για το αποτέλεσμα των εκλογών επιχειρούν να μεταφέρουν στην εκλογική βάση όλες, πλέον, οι «πτέρυγες» του κόμματος. Ενδόμυχα, όμως, ούτε ο αρχηγός της παράταξης Μ. Έβερτ δεν θα στοιχημάτιζε μετά βεβαιότητας στην εκλογική νίκη.

Το τεχνητό κλίμα ευφορίας ενισχύθηκε με τη δήλωση του επίτιμου προέδρου Κ. Μητσοτάκη ότι θα συστρατευθεί «στην πρώτη γραμμή της προεκλογικής μάχης» του κόμματος. Ακολούθησε ο ασπασμός του με τον Μ. Έβερτ στην πανυγυρικού χαρακτήρα κοινή συνεδρίαση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας και της Κεντρικής Επιτροπής της παράταξης, κίνηση που σε πολλούς θύμισε το φιλί του Ιούδα Ισκαριώτη. Η απόφαση του πρώην πρωθυπουργού... να σταθεί «όπως αυτός θα κρίνει» στο πλευρό της κομματικής ηγεσίας, κατά την διάρκεια του προεκλογικού αγώνα, ήταν επιβεβλημένη. Η θέση που κατέχει στην κομματική πυραμίδα, αλλά και «οι μετοχές» που διατηρεί στο «πολιτικό χρηματιστήριο», δεν του επιτρέπουν ακαιδές κομματικής αδράνειας και λιποταξίας αυτή την περίοδο. Ωστόσο ο Κ. Μητσοτάκης δεν αισθάνεται ότι οι πολιτικοί σχεασμοί του για το μέλλον, τίθενται σε κίνδυνο. Και αυτό γιατί θεωρεί ως δεδομένο και ο Μ. Έβερτ δεν θα καταφέρει να οδηγήσει την «γαλάζια παράταξη» στην εξουσία. Η στράτευση του στον εκλογικό αγώνα ποτέλεσε αντικείμενο σκληρής διαπραγμάτευσης με την ηγεσία της παράταξης. Ύστερα από αμοιβαίες υποχωρήσεις, ο πρώην πρωθυπουργός εξασφάλισε την κάθισμα της Ντόρας Μπακογιάννη στην Αθήνα, εκλογική περιφέρεια που αναμένεται να της δώσει νέα ώθηση στο αρχηγικό παιχνίδι.

Ετην πρόβλεψη ότι το κόμμα δεν θα κερδίσει τις εκλογές καταλήγουν και ορισμένα από τα πρωτοκλασάτα στελέχη, τα οποία υποσαρκάζουν ήδη την πολιτική συμπεριφορά τους στο μετεκλογικό παιχνίδι για τη νικηφόρα κίνηση της αρχηγίας. Όλοι πάντως

στην παράταξη της αξιωματικής αντιπολίτευσης, συμπεριλαμβανομένου του επίτιμου προέδρου, «βλέπουν» στις δημόσιες εμφανίσεις τους –«για τα μάτια του κόσμου»– εκλογική νίκη.

«Η μάχη με το ΠΑΣΟΚ θα διεξαχθεί ισοδύναμα μετά την υποστήριξη που θα παράσχει στη Ν.Δ. ο Κ. Μητσοτάκης», διατείνονται προσκείμενοι σε αυτόν βουλευτές. Κάποιοι ωστόσο δεν διστάζουν, να παραδεχθούν, πως στις εκλογικές περιφέρειές τους επικρατεί κλίμα πανικού. «Ο σώζων εαυτόν σωθήτω», λένε χαρακτηριστικά. Σχολιάζοντας την αντιπαράθεση σε προσωπικό επίπεδο εναντίον του Κ. Σημίτη που επέλεξε η ηγεσία του κόμματος, κάνουν λόγο για «λανθασμένη προεκλογική στρατηγική». Την ίδια άποψη εκφράζουν και για τις «αρνητικές διαφημίσεις». Ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης θα επιμένει στο σύνθημα ότι «ο πρωθυπουργός είναι αναξιόπιστος» και θα στραφεί προς άγρα ψήφων κυρίως στους αγρότες και τους ιδιοκτήτες μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Προσβλέποντας στη δυσφορία τους για τον τρόπο με τον οποίο τους αντιμετώπισε η κυβέρνηση, ο Μ. Έβερτ δεν

απέφυγε τον πειρασμό της ακατάσχετης παροχολογίας, ανακοινώνοντας δέσμη μέτρων για τη στήριξη των δύο αυτών επαγγελματικών κατηγοριών. Μιλώντας στους βουλευτές και τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής του κόμματος, έφθασε μάλιστα στο σημείο να υποσχεθεί δραχμικές αυξήσεις στις συντάξεις των αγροτών, ενέργεια για την οποία διαφώνησαν κορυφαίοι παράγοντες της παράταξης. Η ειρωνεία είναι ότι τόσο στην αρχή της ομιλίας του όσο και στο τέλος ο «εν αναμονή πρωθυπουργός» ζήτησε από τους υποψήφιους βουλευτές, να μην επιδίδονται σε προεκλογικές υποσχέσεις που το κόμμα του, ως κυβέρνηση, δεν θα μπορεί να υλοποιήσει.

Η πλασματική εικόνα σύμπνοιας που εμφανίζουν προς τα έξω τα στελέχη της Ν.Δ. έχει σε κάθε περίπτωση ημερομηνία λήξεως την 22α Σεπτεμβρίου. Από την επομένη κιάλας, ο Μ. Έβερτ, είτε εκλεγεί πρωθυπουργός είτε όχι, «θα βρει μπροστά του» και πάλι τον Κ. Μητσοτάκη. Από την άποψη αυτή, δεν είναι τυχαίο ότι ο πρώην πρωθυπουργός, μιλώντας «για την παράταξη», δεν έχει αναφέρει έως τώρα ούτε μία φορά τ'όνομα Μ. Έβερτ...

ΨΗΦΙΣΤΕ
ΣΚΟΠΙΣΤΕ
ΤΕΛΕΡΞΑΤΕ

Προ των πυλών

του Γιώργου Γερόπουλου

«Είσοδο ζωής» στη Βουλή επιχειρεί ο Συνασπισμός σ' αυτές τις εκλογές, που το αποτέλεσμά τους, σε κάθε περίπτωση, θα επηρεάσει τη διαμόρφωση του πολιτικού χάρτη τής μετά των χαρισματικών ηγετών εποχής.

Ηδη, στην Κουμουνδούρου όλοι εργάζονται για την επίτευξη του εκλογικού στόχου, που είναι η είσοδος του ΣΥΝ στη Βουλή, ενώ οι πιο αισιόδοξοι εκτιμούν ότι το κόμμα της ανανεωτικής αριστεράς μπορεί και να αποτελέσει την έκπληξη των εκλογών. Ενισχυτικό των εκτιμήσεων της Κουμουνδούρου είναι ότι οι συγκεντρώσεις του ΣΥΝ, και ιδιαιτέρως αυτή της Πρέβεζας, ήταν πολύ καλές και αναπτέρωσαν το ηθικό των στελεχών μετά τον αιφνιδιασμό του Κ. Σημίτη.

Η ηγεσία του ΣΥΝ φέρεται αποφασισμένη να συνεχίσει την προεκλογική παράδοση της Αριστεράς, να ακολουθήσει δηλαδή θετική προεκλογική καμπάνια, την οποία θα επικεντρώσει στα προγραμματικά στοιχεία της πρότασής του.

Παράλληλα, η Κουμουνδούρου θα επιχειρήσει να αναδείξει την αναξιοπιστία του κυβερνώντος κόμματος και τις υπαναχωρήσεις του Κ. Σημίτη από παλαιότερες θέσεις του, σε μια προσπάθεια να αντιμετωπίσει τον διεμβολισμό του χώρου της ανανεωτικής αριστεράς από τα μηνύματα του νέου ΠΑΣΟΚ περί «κεντροαριστεράς». Στο τελευταίο θέμα, εξάλλου, θα διατηρήσει χαμηλούς τόνους, καθώς ο πρωθυπουργός φαίνεται να έχει την πρωτοβουλία των κινήσεων. Πάντως, σε κάθε ευκαιρία, θα προσπαθήσει να προβάλει το επιχείρημα ότι στο ζήτημα των συμμαχιών ο Κ. Σημίτης ακολουθεί την πεπατημένη του Α. Παπανδρέου.

Ωστόσο, η απάντηση στο πολιτικό ερώτημα: «Τι θα πράξει ο ΣΥΝ εάν υπάρξει από την άλλη πλευρά συγκεκριμένη πρόταση μετεκλογικής συνεργασίας;» θα καθορίσει εν πολλοίς και τις δυνατότητες του κόμματος να υπερπηδήσει με ασφάλεια την «τάφρο» του 3% για την είσοδό του στη Βουλή.

Το ερώτημα αυτό αναμένεται να τεθεί από την ερχόμενη εβδομάδα, καθώς ο Κ. Σημίτης φέρεται, σύμφωνα με πληροφορίες, αποφασισμένος στο πλαίσιο που του επιτρέπει η προεκλογική περίοδος, να τείνει «χείρα φιλίας» προς το κόμμα της ανανεωτικής αριστεράς. Προς αυτή την κατεύθυνση, εξάλλου, έχουν ήδη προϋδεάσει με συνεντεύξεις τους οι Στ. Μανίκας και Γ. Πανταγιάς, καθώς και ο Χρ. Πρωτόπαπας.

Η απόρριψη της πρότασης εκ μέρους της Κουμουνδούρου, για προεκλογικές σκοπιμότητες, πρέπει να θεωρείται βέβαια η μετεκλογική ωστόσο στάση του ΣΥΝ θα εξαρτηθεί από τους συσχετισμούς δυνάμεων που θα προκύψουν στην κοινοβουλευτική του ομάδα, εφόσον αυτή υπάρξει.

Η σύνθεση της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΣΥΝ βρίσκεται σήμερα στο επίκεντρο των συζητήσεων μεταξύ των ηγετικών στελεχών του, η οποία εξαρτάται, σε μεγάλο βαθμό, από τη στάση των δύο ευρωβουλευτών του κόμματος, από το εάν δηλαδή τελικώς επιλέξουν να κατέλθουν ως υποψήφιοι. Το ζήτημα αυτό αφορά κυρίως τον Αλ.

Αλαβάνο, διότι εάν επιλέξει την κάθοδό του στην Α' Αθηνών, εκτιμάται ότι θα εκλεγεί, εφόσον το κόμμα αναδείξει δυο βουλευτές σ' αυτή την περιφέρεια. Πάντως, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι το '96 δεν είναι '93 για τον ΣΥΝ, εμμέσως πλην σαφώς, στο παρασκήνιο εκδηλώνονται οι διαφορετικές προτιμήσεις των τάσεων για τους υποψηφίους.

Στην Α' Αθηνών, εφόσον ο ΣΥΝ αναδείξει βουλευτές, θα εκλεγεί ο πρόεδρος του κόμματος, ενώ ο Γρ. Γιάνναρος διαθέτει την υποστήριξη των «προεδρικών» και της «Ανανεωτικής Πρωτοβουλίας», η οποία θα στηρίξει και τον Δ. Χατζησωκράτη.

Στη Β' Αθηνών, η πρώην πρόεδρος του ΣΥΝ Μ. Δαμανάκη θεωρείται βέβαιον ότι θα εκλεγεί, ενώ κατά πάσα πιθανότητα εκλόγιμος θα είναι και ο Φ. Κουβέλης, ο οποίος υποστηρίζεται από την «Ανανεωτική Πρωτοβουλία». Σ' αυτή την περιφέρεια αυξημένες πιθανότητες να εκλεγεί έχει και ο Γ. Δραγασάκης, ο οποίος είναι στέλεχος του «Αριστερού Ρεύματος».

Στη δεύτερη περιφέρεια Πειραιώς, ο Π. Λαφαζάνης θα έχει τη στήριξη του «Αριστερού Ρεύματος», ενώ ο Ν. Μπίστης των «προεδρικών» και την ευμενή μεταχείριση της «Ανανεωτικής Πρωτοβουλίας». Στην Α' Πειραιώς, κατά πάσα πιθανότητα, θα θέσει υποψηφιότητα το στέλεχος του «Αριστερού Ρεύματος» Σ. Λεουτσάκος, ενώ ερωτηματικό παραμένει η υποψηφιότητα του Μ. Παπαγιαννάκη.

Ανεξαρτήτως, πάντως, των διαγωνισμών για τη «λίσιτα των υποψηφίων», στο σύνολο των ηγετικών στελεχών του κόμματος της ανανεωτικής αριστεράς επικρατεί κλίμα σπείρωσης, καθώς όλοι γνωρίζουν ότι η είσοδος του ΣΥΝ στη Βουλή αποτελεί πλέον αναγκαία προϋπόθεση για την επιβίωση του χώρου της ανανεωτικής αριστεράς.

Η εποχή των αυθαιρέτων

Η προεκλογική περίοδος χαρακτηρίζεται πάντα από την έξαρση κατασκευής αυθαιρέτων. Δεν θα άφηνε, βεβαίως, ανεκμετάλλευτη την ευκαιρία και ο κ. Χρ. Λαμπράκης, ο οποίος τις ημέρες αυτές με τον «μελετητή-εργολάβο» Νίκο Πανδή έχει επιταχύνει τις εργασίες στο Πάρκο Ελευθερίας. Έχουν εγκατασταθεί τρία μεγάλα σκαπτικά μηχανήματα και γερανοί και οι μπετονιέρες άρχισαν από την περασμένη Τρίτη (27.8) τη δράση τους. «Υπερασπιστής του εκουγχρονισμού» ο κ. Λαμπράκης μέσα από τις εφημερίδες του και το MEGA, στηρίζει τον λαμπρό νέο κ. Κ. Λαλιώτη και την κυβέρνηση Σημίτη που συναινεί στις αυθαιρέσιές του. Και μια ακόμα αυθαιρέσια: Ο κ. Λαμπράκης έχει αποκλείσει την οδό Ευζώνων και την έχει συμπεριλάβει στο εργοτάξίό του! Έχει αποκλείσει την πρόσβαση στο Πνευματικό Κέντρο του Ιήμου και στο παρακείμενο ιναψυκτήριο. Εφαρμόζει έτσι από τώρα τους όρους της πλήρους εκχωρήσεως του Πάρκου Ελευθερίας από τον κ. Κ. Λαλιώτη στον ΟΜΜΑ. Μήπως Τροχαία, ή ο Δήμος θα είχαν άτι να μας πουν για τη νέα αυθαιρέσια;

Στο κράτος της αυθαιρέσιας, παράνομες ενέργειες όπως η Όπερα που επιχειρεί να «θάψει» μέσα στο Πάρκο Ελευθερίας ο συγκροτηματάρχης Χρ. Λαμπράκης, δεν συγκινούν κανέναν. Είναι δυο μήνες που το Αντί απεκάλυψε το σκάνδαλο με το αυθαίρετο του ΟΜΜΑ και κανένα «Μέσο Ενημέρωσης» –πλην του Ριζοσπάστη και της Αυγής– δεν ετόλμησε να παραβεί την «ομερτά» που έχει επιβάλλει ο κ. Λαμπράκης.

Στο μεταξύ, αυτόκλητος(;) απολογητής του κ. Λαμπράκη εμφανίστηκε ο αρχιτέκτων Ν. Δεσύλλας, ο οποίος με επιστολή του που δημοσιεύτηκε στην *Ελευθεροτυπία* επιχειρήσε να σχολιάσει την καταγγελία του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων. Είναι να θαυμάζει κανείς τον απολογητικό τόνο του κ. Δεσύλλα –μέλους του ΟΜΜΑ– ο οποίος κατορθώνει να γράφει, χωρίς να απαντά. Βέβαια, το γεγονός ότι μόνος ο κ. Ν. Δεσύλλας βρέθηκε να επιχειρήσει μια «απάντηση» δεν εξένισε τους γνωρίζοντες πρόσωπα και πράγματα. Ο τέως πρόεδρος του ΣΑΔΑΣ και του ΤΕΕ δεν αποτελεί έτσι κι αλλιώς από καιρό έναν αξιόπιστο μάρτυρα για τον κ. Λαμπράκη.

Στο μεταξύ, η Συντονιστική Επιτροπή για τη Σωτηρία του Πάρκου Ελευθερίας έστειλε ανακοίνωση-καταγγελία προς τον Τύπο που επισημαίνει τη σιωπή της κυβέρνησης και την υποκατάστασή της από τον... κ. Ν. Δεσύλλα.

Η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Η Συντονιστική Επιτροπή επισημαίνει ότι στην πρόσφατη επιστολή του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων σε σχέση με την υπό κατασκευή Όπερα του κ. Χρ. Λαμπράκη στο Πάρκο Ελευθερίας, δεν απάντησε η κυβέρνηση, αλλά... ο εκπρόσωπος του Οργανισμού Μεγάρου Μουσικής κ. Δεσύλλας. Ο κ. Λαμπράκης και οι εκπρόσωποί του φαίνεται θεωρούν δεδομένο ότι δικαιούνται να υποκαθιστούν την κυβέρνηση σε ό,τι έχει σχέση με το Πάρκο Ελευθερίας, αλλά και γενικότερα την πολιτιστική ζωή του τόπου. Να αποφασίζουν την ανέγερση Όπερας, χωρίς καμιά μελέτη σκοπιμότητας, χωρίς αρχιτεκτονικό διαγωνισμό, χωρίς να υπάρχει καν αναγνωρισμένος αρχιτέκτονας που να υπογράφει τη μελέτη. Με μια άδεια που εκδίδεται παράνομα «για την ολοκλήρωση του Μεγάρου Μουσικής» και να κατασκευάζεται ένα γκαράζ-μαμούθ πέρα από κάθε λογική και μέτρο, να κατασκευάζονται Μουσική Βιβλιοθήκη και Συνεδριακό Κέντρο που δεν προβλέπονται από κανένα Προεδρικό Διάταγμα.

Για όλα αυτά ο κ. Δεσύλλας τήρησε «σιγήν ιχθύος». Αντίθετα, ισχυρίσθηκε ότι υπάρχει Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για την καταπάτηση και αποψίλωση του πάρκου, η οποία μάλιστα έχει κατατεθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γιατί τότε δεν δημοσιοποιείται η μελέτη αυτή, ώστε να την κρίνει όλη η επιστημονική κοινότητα και ο κάθε πολίτης; Αυτό ζήτησε ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων και σ' αυτό δεν απαντάει ο κ. Δεσύλλας.

Όσον αφορά την οικοδομική άδεια που έχει εκδοθεί, είναι παράνομη επίσης, επειδή δόθηκε πριν ολοκληρωθεί η απαλλοτρίωση της πολυκατοικίας των αξιωματικών, υπερβαίνει κατά πολύ την κάλυψη, τα ύψη και τον αριθμό θέσεων στάθμευσης που επιτρέπει το Προεδρικό Διάταγμα. Η Επιτροπή μας την έχει ήδη προσβάλλει στο Συμβούλιο Επικρατείας.

Μετά απ' όλα τα παραπάνω, καταδεικνύεται για μια ακόμη φορά ότι στο Πάρκο Ελευθερίας:

- Καταπατείται με τον πιο ωμό και βάρβαρο τρόπο το Σύνταγμα και οι νόμοι.

- Υποκαθίσταται το κράτος από τον κ. Χρήστο Λαμπράκη και τους «ανθρώπους» του.

- Καταστρέφεται ένα δημόσιο ΠΑΡΚΟ προς χάριν των ιδιοτελών επιδιώξεων και των απωθημένων επιθυμιών ενός έλληνα πολίτη, τον οποίο προσκυνούν κόμματα και πολιτικοί όλων των κυβερνήσεων.

- Συντελείται μια ανήθικη πράξη με την οποία βουλιάζουμε περισσότερο στη σήψη ως κοινωνία.

Όμως, το Πάρκο Ελευθερίας, αυτή η όαση της Αθήνας, πρέπει να σωθεί. Αφού οι πολιτικοί που είναι υπεύθυνοι συναινούν ή αδιαφορούν για την καταστροφή, ας μιλήσουμε σαν πολίτες.

Εμείς θα συνεχίσουμε την προσπάθειά μας και στο τέλος θα κερδίσουμε μαζί με το Πάρκο!

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η αναξιοπιστία των προεκλογικών λόγων των κυρίαρχων κομμάτων είναι δεδομένη. Η αποστροφή μεγάλης μερίδας πολιτών προς τους πολιτικούς είναι επίσης δεδομένη. Ο σκεπτόμενος ψηφοφόρος, που προβληματίζεται από την πολλαπλή κρίση της χώρας μας, περιμένει πλέον να δει και να ακούσει ολοκληρωμένες απαντήσεις στα ερωτήματά του. Θέλει να κρίνει όχι μόνον τις εξαγγελίες των κομμάτων αλλά και τους μηχανισμούς, την οργάνωση και την εν γένει υλική βάση που θα εγγυηθεί την πραγματοποίησή τους. Στο πλαίσιο αυτό, θα υποβάλλουμε στα επόμενα τεύχη του Αντί, και μέχρι το τέλος του προεκλογικού αγώνα, συγκεκριμένα ερωτήματα, και θα περιμένουμε συγκεκριμένες απαντήσεις.

Είναι το πρόβλημα η απορροφητικότητα;

του Φίλιππου Βασιλείου

Η Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ αψιμαχούν προεκλογικά για τους ρυθμούς απορρόφησης των κοινοτικών κονδυλίων. Δεν τους απασχολούν, ως φαίνεται, τα βασικά θέματα των έργων που κατασκευάζονται όπως π.χ.:

- Το κόστος και το συνακόλουθο ύψος των δανείων που συνάπτει η χώρα μας για τη συγχρηματοδότησή τους.

- Η δυνατότητα ολοκλήρωσης των έργων ώστε αυτά να καταστούν παραγωγικά.

- Η ποιότητα των έργων και ο τρόπος με τον οποίο ανατίθεται η εκτέλεσή τους.

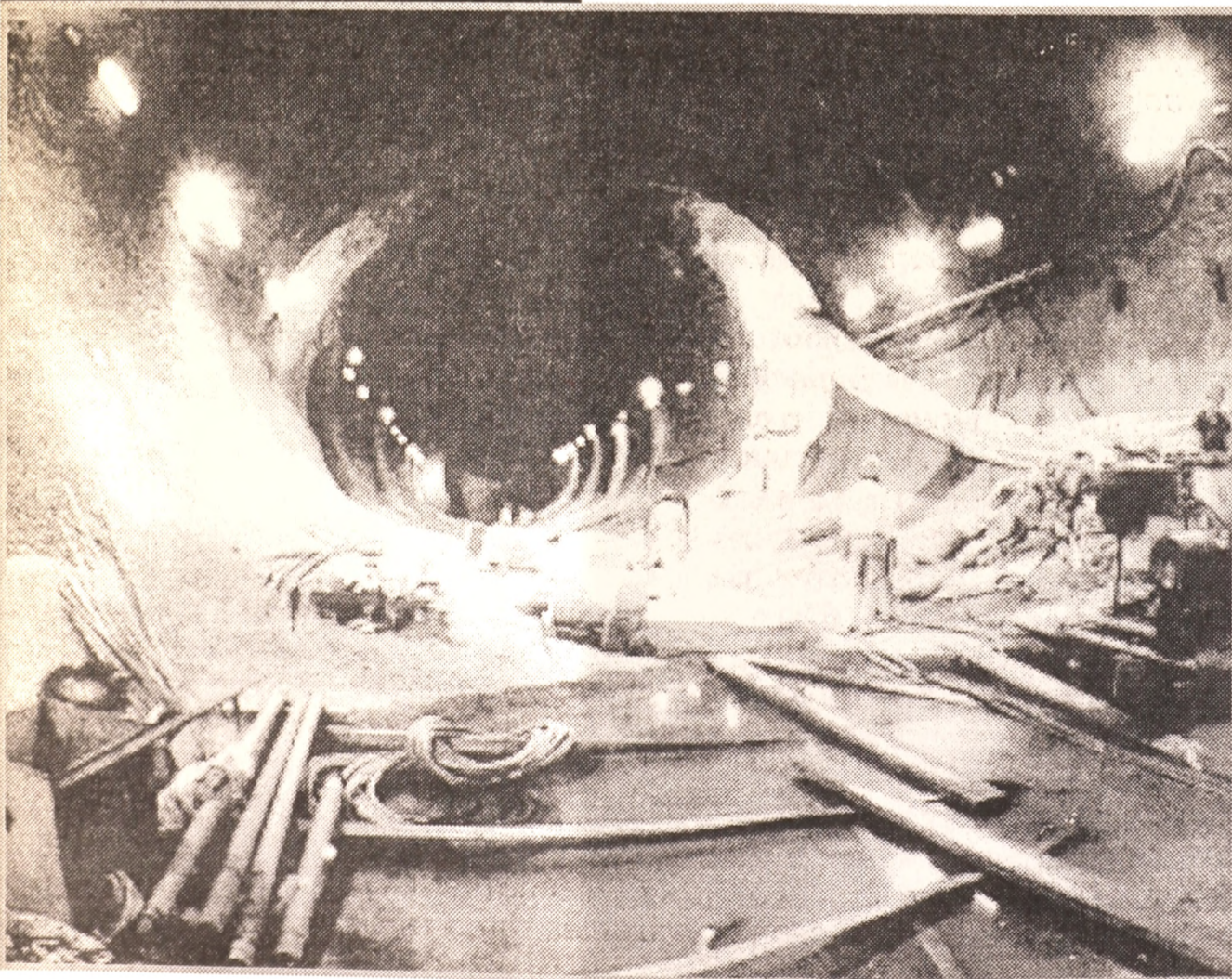
Εν τω μεταξύ τυχαίνει να συμβαίνουν τα εξής, δευτερευούσης σημασίας γεγονότα κατά την άποψή τους.

- Η κατασκευή του ΜΕΤΡΟ της Αθήνας πρακτικά σταμάτησε, γιατί ακινητοποιήθηκαν από επικίνδυνες καθιζήσεις και οι δύο μετροπόντικες, ενώ ο εργολάβος εκβιάζει προεκλογικά με μαζικές απολύσεις εργαζομένων.

- Η Εγνατία οδός, που χαρακτηρίζεται από όλους έργο εθνικής σημασίας, επίσης σταμάτησε σε πολλά τμήματα, γιατί διαπιστώθηκε μετά από πολλαπλές μελέτες ότι οι μελέτες πρέπει να εκπονηθούν εκ νέου, διότι κατά την εφαρμογή των μελετών διαπιστώθηκε ότι η οδός διαπερνά πυλώνες υψηλής τάσης της ΔΕΗ, οικισμούς κ.λπ.

- Για τη γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου, παρόλα που δεν τέθηκε σε ισχύ η σύμβαση (δεν βρέθηκαν οι αναγκαίες πιστώσεις, ούτε επομένως διατυπώθηκαν οι όροι του δανεισμού), ανατέθηκαν στον υποψήφιο ανάδοχο εργασίες πολλών δισεκατομμυρίων δραχμών, που στην συνέχεια είναι πιθανόν να αποδειχθούν άχρηστες, και αυτό για να δοθεί η εντύπωση της έναρξης των εργασιών κατασκευής του έργου (κορδέλες να κόβουμε).

- Ο χρηματισμός και η διαφθορά κατά την ανάθεση και εκτέλεση των δημοσίων έργων έφθασε πλέον στο απροχώρητο.

• Οι μικροεπενδυτές του Χρηματιστηρίου χάνουν τις αποταμιεύσεις τους γιατί η πολιτεία δεν τους προστατεύει με θεσμικά μέτρα από το βρόμικο παιχνίδι πολλών κατασκευαστικών εταιρειών.

• Η μόνη στοιχειωδώς αποδεκτή σύμβαση που κατατέθηκε στη Βουλή για κύρωση και που αφορά την κατασκευή της Λεωφόρου Σταυρού-Ελευσίνας τελικά δεν κυρώνεται, παρόλο που συμφωνούν όλα τα κόμματα, και τούτο για να μπορεί να «παίξει» και αυτή στο προεκλογικό παιχνίδι.

• Με το πρόσχημα της δήθεν αδυναμίας του ελληνικού Δημοσίου να απορροφήσει τις συμφωνημένες με τους Ρώσους ποσότητες φυσικού αερίου στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, ανατέθηκαν έργα με συνοπτικές διαδικασίες και με παχυλές αμοιβές για να «βουλευτούν» όλοι (έργα ΔΕΗ, μηχανολογικός εξοπλισμός έργων Αχελώου, αγωγοί φυσικού αερίου κ.λπ.) για να αποδειχτεί στο τέλος ότι υπάρχει αδυναμία στην άλλη πλευρά, δηλαδή στους Ρώσους, να παραδώσουν αέριο στα σύνορά μας με την Βουλγαρία!

Για όλα αυτά τα μεγάλα θέματα, τα μεγάλα κόμματα ποιούν την νήσσαν. Το πρόβλημα είναι μόνο η απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων; Χωρίς αυτό να συνδυάζεται με την ορθολογική διαχείριση των κατασκευαζόμενων έργων και το ύψος των δανείων που πρέπει να συνάψει το ελληνικό δημόσιο για να μπορέσει να εκταμιεύσει τα εν λόγω κοινοτικά κονδύλια; Σύμφωνα με έγκυρους υπολογισμούς, το συνολικό δημόσιο χρέος της χώρας θα ανέλθει, λίαν προσεχώς, στα 40 τρισ. δρχ. Μπορούμε έτσι να μιλάμε σοβαρά για ανάπτυξη;

Εάν δεν δοθούν κατά την προεκλογική περίοδο παραπέρα εξηγήσεις είμαστε υποχρεωμένοι να υποθέσουμε ότι τα μεγάλα κόμματα παίζουν στο παιχνίδι των διαπλεγμένων συμφερόντων. Προς το συμπέρασμα αυτό κατατείνουν και οι ακόλουθες ενδείξεις:

(α) Η στάση των ΜΜΕ, εντύπων και ηλεκτρονικών (που θεωρούνται ότι στηρίζουν τους ισχυρούς οικονομικούς κύκλους), απέναντι στην παρούσα κυβέρνηση.

(β) Η ηττοπάθεια του κυρίου Έβερετ – αν την ερμηνεύσουμε ως επίγνωση του γεγονότος ότι ακόμη και κομματικοί του φίλοι, ε ισχυρά οικονομικά συμφέροντα, ικανοποιούνται από τη σημερινή κυβέρνηση.

(γ) Η διακριτική υποστήριξη των *CNN* και *Financial Times* προς την παρούσα κυβέρνηση, υποστήριξη που δεν μπορεί παρά να εξυπηρετεί κάποια ίδια τους συμφέροντα.

Τα τελευταία δύο χρόνια αναλύσαμε διεξοδικά στο Αντί τα μεγάλα δημόσια έργα, προειδοποιήσαμε για τις στρεβλές εξελίξεις τους και αντιπροτείναμε λύσεις. Δυστυχώς επαληθευθήκαμε σε πολλά «κακά μαντάτα», όπως π. χ. για τη μαύρη τρύπα του ΜΕΤΡΟ. Ενόψει των εκλογών της 22ας Σεπτεμβρίου, θα διατυπώσουμε, μέσα από τις σελίδες του περιοδικού, ορισμένα από τα ερωτήματα στα οποία οι πολίτες περιμένουν συγκεκριμένες απαντήσεις από τους δύο μονομάχους.

ΕΡΩΤΗΜΑ 1ον: ΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Οι μετροπόντικες μέσα σε τρία χρόνια εκτέλεσαν το 25% από το συνολικά απαιτούμενο για τη λειτουργία του ΜΕΤΡΟ μήκος τούνελ. Στην συνέχεια ακινητοποιήθηκαν, αφού προκάλεσαν επικίνδυνες καθιζήσεις στην πλατεία Καραϊσκάκη ο ένας, και στην οδό Νίκης ο άλλος. Έτσι επαληθεύτηκαν πλήρως οι καταγγελίες μας για την ακαταλληλότητα της μεθόδου κατασκευής σε συνδυασμό με τον υπάρχοντα σχεδιασμό του έργου. Αυτή τη στιγμή οι εργασίες πρακτικά έχουν σταματήσει και ο εργολάβος προβαίνει σε μαζικές απολύσεις εργαζομένων ασκώντας έτσι πίεση για μετεκλογική ικανοποίηση των ανόμων απαιτήσεών του. Θυμίζουμε ότι κάτι αντίστοιχο είχε συμβεί και στη διάρκεια της προηγούμενης προεκλογικής περιόδου.

• Ποιοι φέρουν την ευθύνη για την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί;

• Γιατί δεν αντιμετωπίστηκε το σοβαρό αυτό θέμα κατά την υπογραφή της συμπληρωματικής σύμβασης του ΜΕΤΡΟ, από τους αρμόδιους Υπουργούς κ.κ. **Κ. Γείτονας** και **Κ. Λαλιώτης** παρά «τα έδωσαν όλα» στον εργολάβο;

• Ποια είναι η θέση του νυν υπουργού για τις τελευταίες εξελίξεις; Θα κηρύξει έκπτωτο τον εργολάβο ή θα ενδώσει στις όποιες πρόσθετες απαιτήσεις του; Ή, εν πάση περιπτώσει, τι ακριβώς προτίθεται να κάνει, εφόσον ανανεωθεί η θητεία του;

• Καταγγείλαμε εγκαίρως ότι η διαχείριση του έργου κατασκευής του ΜΕΤΡΟ από τη Ν.Δ. και το ΠΑΣΟΚ είναι αλόγιστη και ότι το τελικό του κόστος θα υπερβεί το 1 τρισεκατομμύριο δραχμές σε σημερινές τιμές, όταν και αν τελειώσει. (Θυμίζουμε ότι η δαπάνη του ΜΕΤΡΟ με το κλειδί στο χέρι ήταν 175 δισεκατομμύρια δραχμές σε τιμές 1988.) Ο υπεύθυνος Υπουργός μπορεί να μας πεί και να μας εγγυηθεί το τελικό κόστος και τον χρόνο παράδοσης του έργου; Και να μας διαβεβαιώσει ότι οι συνεχείς υπερβάσεις δεν θα περικόψουν περαιτέρω τα εθνικά έργα της Εγνατίας Οδού και της ΠΑΘΕ (αυτοκινητόδρομος Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη), όπως έχει συμβεί μέχρι τώρα;

• Αν υποθέσουμε ότι οι προθέσεις του κ. **Σημίτη** είναι αληθώς εκσυγχρονιστικές και ότι οι τελευταίες ενέργειες του στοχεύουν στην ριζοσπαστική ανανέωση του ΠΑΣΟΚ για να πραγματοποιηθούν τα αναγκαία άλματα στην ανάπτυξη της χώρας μας, ποια θα είναι η ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του πολύπαθου και αναγκαίου αυτού έργου, ώστε να ολοκληρωθεί σύντομα και με λογικό κόστος από 'δώ και πέρα;

Θεωρούμε ότι η φερεγγυότητα ή μη του κ. **Σημίτη** θα κριθεί, όχι από την επίσπευση των εκλογών, όπως υποστηρίζουν ορισμένοι, αλλά από τις απαντήσεις που θα δώσει στα

Αποτίμηση των λαθών

του Θεόδωρου Κουλουμπή

Με αφορμή τα τραγικά γεγονότα των δολοφονιών του Τάσου Ισαάκ και του Σολωμού Σολωμού στην Κύπρο και την κλιμάκωση της αντιπαράθεσης που ακολούθησε, ζητήσαμε αυτό τον καθηγητή των Διεθνών Σχέσεων Θεόδωρο Κουλουμπή να προχωρήσει σε μια κριτική αποτίμηση της στρατηγικής και των χειρισμών της ελληνικής πλευράς (ελλαδικής και Κυπριακής) από το 1954 μέχρι σήμερα. Ελπίζουμε ότι ο αναγνώστης θα αντλήσει χρήσιμες εισηγήσεις ώστε τα σφάλματα του παρελθόντος να μη σκιάσουν μελλοντικούς χειρισμούς και την τελική έκβαση στην πορεία για τη δίκαιη επίλυση του Κυπριακού προβλήματος.

Συμπληρώθηκαν είκοσι δύο χρόνια από την τραγική μέρα –του Ιουλίου 1974– της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο. Εκμεταλλευόμενοι το εγκληματικό πραξικόπημα της δικτατορίας του **Ιωαννίδη** ενάντια στον Πρόεδρο της Κύπρου **Μακάριο**, οι Τούρκοι ενεργοποίησαν σε δύο αιματηρές φάσεις τη στρατιωτική τους μηχανή καταλαμβάνοντας το 37% του εδάφους της Κύπρου και εκδιώκοντας πάνω από 180.000 Ελληνοκυπρίους από τις πατρογονικές τους εστίες. Όλα έγιναν με πρόφαση το αμφισβητούμενο «δικαίωμα» επέμβασης, που τους επέτρεπε το καθεστώς της «εγγυητριας δύναμης», για την προστασία της τουρκοκυπριακής κοινότητας (18% του πληθυσμού της Μεγαλονήσου).

Οι Τούρκοι, με οργουελική προπαγανδιστική τεχνοτροπία, βάφτισαν την εισβολή τους στην Κύπρο «επιχείρηση ειρήνης» και αποκάλεσαν τον ξεριζωμό του συνόλου σχεδόν των Ελληνοκυπρίων από τα κατεχόμενα (το πρώτο μεταπολεμικό κρούσμα εθνοκάθαρσης στον ευρωπαϊκό χώρο) «ανταλλαγή πληθυσμών». Η τουρκική κατοχή της βόρειας Κύπρου διατηρείται μέχρι σήμερα παρά τις δεκάδες των καταδικαστικών ψηφισμάτων και αποφάσεων του ΟΗΕ, με προφανή την τουρκική πρόθεση παγίωσης του προϊόντος της βίας και της

δημιουργίας τετελεσμένων γεγονότων (π.χ. με τη μονομερή ανακήρυξη της ανεξαρτησίας, τον Νοέμβριο του 1983, ενός τουρκοκυπριακού «κράτους» στα κατεχόμενα).

Ήταν άραγε αναπόφευκτη αυτή η δεύτερη σε μέγεθος καταστροφική εμπειρία του ελληνισμού (μετά το 1922) στον 20ό αιώνα; Θα μπορούσαμε, υιοθετώντας μια πιο σώφρονα και ρεαλιστική στρατηγική, να την είχαμε αποφύγει; Με γνώμονα τις θλιβερές εξελίξεις τεσσάρων δεκαετιών από το 1954 (όταν η Ελλάδα προσέφυγε για πρώτη φορά στον ΟΗΕ με αίτημα την αυτοδιάθεση του Κυπριακού Λαού και την Ένωση της Κύπρου με τη μητέρα πατρίδα), μπορεί να γίνει –εκ των υστέρων βέβαια– μία αρκετά αυστηρή αποτίμηση των λαθών που διέπραξε η ελληνική και ελληνοκυπριακή πλευρά. Η αποτίμηση αυτή γίνεται με την ελπίδα ότι οι μελλοντικοί μας χειρισμοί θα αποφύγουν την επανάληψη των άστοχων υπολογισμών, αποφάσεων και ενεργειών του παρελθόντος.

Ο κατάλογος των λαθών μας είναι μακρύς:

1 Η προσφυγή στον ΟΗΕ –στα μέσα της δεκαετίας του '50– έγινε τουλάχιστον έξι-επτά χρόνια πριν από την εντυπωσιακή διεύρυνση του Παγκόσμιου Οργανισμού και την ένταξη πολλών πρώην αποικιών. Επομένως δεν υπήρχαν στον ΟΗΕ στη δεκαετία του '50 για την Ελλάδα (και την Κύπρο) άνετες και φιλικές πλειοψηφίες υπέρ

του αιτήματος της αυτοδιάθεσης.

2 Η διάψευση των ελπίδων στον ΟΗΕ οδήγησε την ελληνική πλευρά (**Παπάγος, Γρίβας, Μακάριος**) στην προβληματική επιλογή του ενόπλου αγώνα ενάντια στη Βρετανία. Ο ηρωικός αλλά άνισος αγώνας της ΕΟΚΑ εξαγρίωσε τους Βρετανούς και τους συσπείρωσε με τους Τούρκους με τους οποίους η Βρετανία είχε τότε πρόσθετο λόγο να συνεργασθεί, εντάσσοντας τους στη διαμάχη και παίζοντας το κλασικό παιχνίδι των μεγάλων (και αποικιοκρατικών) δυνάμεων του «διαίρει και βασίλευε». Η απόφαση για τον ένοπλο αγώνα της ΕΟΚΑ (1954-59) θα πρέπει να κριθεί ως επικίνδυνη, αν λάβει υπόψη κανείς ότι η Ελλάδα είχε μόλις απεμπλακίσει από έναν αιματηρό εμφύλιο πόλεμο με το λαό διχασμένο και τις κυβερνήσεις της Αθήνας βαθύτατα εξαρτημένες από τη Βρετανία (μέχρι το 1947) και από τη νεοεγκαταστάσιμη τότε υπερδύναμη, τις ΗΠΑ (μετά το 1947). Μπροστά στο δίλημμα της «επιλογής», ανάμεσα στην Ελλάδα από τη μια πλευρά και την Βρετανία συν τη Τουρκία από την άλλη, μόνο αφελείς θα ανέμεναν από τις ΗΠΑ να στηρίξουν τη Ελλάδα.

3 Χωρίς αμφιβολία, ο ανισοβαρής συμβιβασμός που έγινε με τις συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου εξασφάλισε για τη Τουρκία και τους Τουρκοκυπρίους υπερβολικά προνόμια και δικαιοδοσίες στο πλαίσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τα λάθη μας όμως συνδέονται όχι τόσο με τη

*Ο Θ. Κουλουμπής είναι Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και γ.γ. του Δ.Σ. του ΕΛΙΑΜΕΠ

ποδοχή της άδικης συμφωνίας όσο (α) με τη νοοτροπία τύπου Μακαρίου (αναγκάζομαι να αποδεχθώ τη συμφωνία σήμερα αλλά θα προσπαθήσω με την πρώτη ευκαιρία να την αναθεωρήσω ή ανατρέψω) και (β) με την κομματικοποίηση (για λόγους καθαρά εκλογικής εκμετάλλευσης) του Κυπριακού που απλουστευτικά χωρίζει τις ελλαδικές και ελληνοκυπριακές πολιτικές δυνάμεις σε δήθεν «κατευναστικούς» και δήθεν «απορριπτικούς».

4 Εκ των υστέρων, βέβαια, μπορεί να ειπωθεί ότι η ένταξη της Κύπρου, σε ηγετική μάλιστα θέση, στο τριτοκοσμικό κίνημα των αδεσμεύτων απετέλεσε ολέθρια επιλογή. Η Κύπρος, όπως και η Ελλάδα, θα έπρεπε να είχε ταυτιστεί με την Ατλαντική Συμμαχία και τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες από την πρώτη στιγμή. Είναι άξιο σοβαρής ανάλυσης από τους ιστορικούς να μάθουν γιατί η Βρετανία αποθάρρυνε συστηματικά την ένταξη της Κύπρου στο ΝΑΤΟ*. Ένας σαφής δυτικός προσανατολισμός της Κύπρου θα αφαιρούσε αργότερα από επιτήδειους προπαγανδιστές (Τούρκους, Βρετανούς, Αμερικανούς και ορισμένους Έλληνες) το επιχείρημα ότι η Κύπρος εξελίσσεται σε μια «Κούβα της Μεσογείου» που κινδύνευσε να πέσει στα χέρια της Σοβιετικής Ένωσης.

5 Μοιραίο λάθος ήταν η μονομερής απόφαση του Μακαρίου, τον Δεκέμβριο του 1963, να προτάξει τα 13 σημεία αναθεώρησης του Κυπριακού συντάγματος αιφνιδιάζοντας πλήρως την προσωρινή τότε κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου. Ο ελιγμός του Μακαρίου έδωσε την ευκαιρία στην Τουρκία να εξαπολύσει και να δικαιολογήσει την επιχείρηση αποδιάρθρωσης των δύο κοινοτήτων με προφανή στόχο τη δημιουργία τουρκοκυπριακών κλάκων και, μακροχρόνια, την καντονοποίηση και διχοτόμηση της Κύπρου. Ταυχροσώνως, η αιφνιδιαστική πρωτοβουλία του Μακαρίου, προκάλεσε ένα βαρύ κλίμα αχυποψίας στην Αθήνα οδηγώντας στις αρχές του 1964 τη μετεκλογικά πανίσχυρη κυβέρνηση του Γ. Παπανδρέου (Ένωσης Έντρου) να ερωτοτροπήσει με τις δελεαστικές, αλλά άκρως αποσταθεροποιητικές, προτάσεις του Αμερικανού μεσολαβητή **την Άτσεσον**, που σαφώς οδηγούσαν σε κάποιο καθεστώς διπλής ένωσης/καλλωσμένης διχοτόμησης και της εξαφάνισης της Κύπρου ως ανεξάρτητου κράτους από τον πολιτικό χάρτη του πλανήτη μας.

6 Λάθος υπήρξε, στο ποσοστό που αποστολή της ήταν να εφαρμόσει το προ-ινόμενο Σχέδιο Άτσεσον, η μεταφορά της Κύπρου την άνοιξη του 1964 της Ελλη-

νικής Μεραρχίας (χωρίς την απαραίτητη τότε αεροπορική κάλυψη και υποστήριξή της). Ταυτόχρονα το δόγμα του «Εθνικού Κέντρου» (η Αθήνα αποφασίζει και η Λευκωσία ακολουθεί) δημιουργούσε διεθνώς εντυπώσεις που αποδυνάμωναν την ανεξάρτητη οντότητα της Κύπρου στον ΟΗΕ καθώς και σε άλλα διεθνή fora οδηγώντας τον Μακάριο σε αναζήτηση νέων «ερεσιμάτων» στη Σοβιετική Ένωση, στην Τσεχοσλοβακία και αλλού και τοποθετώντας την Κύπρο σε πορεία σύγκρουσης με το ΝΑΤΟ και τις ΗΠΑ.

7 Μοιραίο λάθος, βέβαια, ήταν η απόφαση της στρατιωτικής χούντας των Αθηνών στις αρχές Δεκεμβρίου του 1967 υπό την πίεση τουρκικού τελεσιγράφου και του μεσολαβητή των ΗΠΑ (τι ειρωνεύει της ιστορίας!) **Cyrus Vance** να αποσύρει την Ελληνική Μεραρχία από την Κύπρο, αφαιρώντας τη μόνη ουσιαστική δύναμη αποτροπής μιας τουρκικής εισβολής στην Κύπρο, με το σκεπτικό πάντοτε ότι η τουρκική εισβολή θα οδηγούσε σε μια απαράδεκτη για τις ΗΠΑ (σε εποχή Ψυχρού Πολέμου) σύρραξη μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας δυναμιτίζοντας τη λεγόμενη νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ και επιτρέποντας στη Σοβιετική Ένωση να διεισδύσει πολιτικο-στρατιωτικο-οικονομικά στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής.

8 Μοιραίο επίσης λάθος ήταν η άκρως ασύνετη επιλογή της Χούντας (**Παπαδόπουλου-Ιωαννίδη**) να κλιμακώσει τη φραστική εκστρατεία της υπέρ της Ένωσης, στιγματίζοντας τον Μακάριο ως εθνοπροδότη, εξαπολύοντας την τρομοκρατική δραστηριότητα της ΕΟΚΑ Β, σχεδιάζοντας δολοφονικές απόπειρες κατά του Μακαρίου, φανατίζοντας και διχάζοντας τους Ελληνοκύπριους – έχοντας συγχρόνως απομακρύνει την Ελληνική Μεραρχία από την Κύπρο χωρίς παράλληλη φροντίδα για άμεση και αποτελεσματική θωράκιση των εύρωτων (τότε) νησιών μας του Ανατολικού Αιγαίου και της Δωδεκανήσου.

9 Τέλος μοιραίο και εγκληματικό λάθος υπήρξε το πραξικόπημα του Ιωαννίδη της 15ης Ιουλίου 1974, που άνοιξε την κερκόπορτα της τουρκικής εισβολής και των τραγικών και συνεχιζόμενων μέχρι σήμερα επιπτώσεών της.

Η θλιβερή αποτίμηση των λαθών δεν πρέπει, προς Θεού, να δημιουργήσει την εντύπωση ότι εμείς διεκδικούμε τα πρωτεία στην κλίμακα ευθυνών για την κυπριακή τραγωδία. Φυσικά η Τουρκία έχει το μεγαλύτερο μερίδιο της ευθύνης, γιατί συστημα-

τικά κινήθηκε με μια αλυσιδωτή πολιτική προσχεδιασμένης αδιαλλαξίας έως ότου της προσφέραμε την αφορμή για τη χρήση στρατιωτικής βίας και δημιουργίας «τετελεσμένων γεγονότων». Η Βρετανία έχει επίσης τεράστιο μερίδιο ευθύνης για την απεγνωσμένη προσπάθειά της να διατηρήσει το αποικιακό της καθεστώς στην Κύπρο καλλιεργώντας έντεχνα την ελληνοτουρκική αντιπαράθεση. Αργότερα επίσης ο ρόλος της Βρετανίας ως εγγυήτριας δύναμης, μόνο των βρετανικών βάσεων και όχι της ανεξαρτησίας και συνταγματικής ομαλότητας ολόκληρης της Κύπρου, τη φορτώνει με σοβαρές ευθύνες για τις αιματηρές εξελίξεις του Ιουλίου-Αυγούστου 1974. Οι ΗΠΑ επίσης – με αποκορύφωμα τους μακιαβελλικούς χειρισμούς του **Kissinger** την άνοιξη και το καλοκαίρι του 1974 – έχουν μεγάλο τμήμα της ευθύνης για την Κυπριακή τραγωδία προωθώντας πακέτα «λύσης» του κυπριακού που οδηγούσαν στη διχοτόμηση και κατάργηση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τα κίνητρα που οδήγησαν τον **Kissinger** να δώσει το «πράσινο φως» στα σχέδια του Ιωαννίδη για τη βίαιη ανατροπή του Μακαρίου πρέπει να αποτελέσουν κομβικής σημασίας ιστορικό θέμα, το οποίο θα πρέπει να διερευνηθούν και να ερμηνεύσουν οι ιστορικοί του μέλλοντος. Τέλος, ιδιαίτερα μεμπτή πρέπει να θεωρηθεί και η συμπεριφορά της πρώην Σοβιετικής Ένωσης που καλλιέργησε ψευδαισθήσεις στον Μακάριο, καθώς και σε ορισμένους κύκλους των Αθηνών, ότι μια τουρκική εισβολή στην Κύπρο θα αντιμετώπιζε μια έντονη σοβιετική στρατιωτική απάντηση.

Σωστά, αν και κάπως αργά οι ελληνικές και οι κυπριακές κυβερνήσεις από το 1974 μέχρι σήμερα εγκατέλειψαν το διχαστικό δόγμα του «εθνικού κέντρου» και υιοθέτησαν την αρχή του «Η Κύπρος αποφασίζει (για το περιεχόμενο του πακέτου επίλυσης) και η Ελλάδα συμπαρίσταται/συμπαράσσεται».

Κάθε μελλοντική προσπάθεια επιστροφής στα ηρωικά (δυστυχώς φραστικά μόνο) πρότυπα του ενωτικού οράματος απλώς θα μας επαναφέρει σε μία εποχή κομματικής εκμετάλλευσης του κυπριακού, διχάζοντας τις πολιτικές δυνάμεις στην Αθήνα και Λευκωσία.

*Για αρχειακή τεκμηρίωση δείτε το ενδιαφέρον κείμενο του Robert Holland, «NATO and the Struggle for Cyprus, 1955-59», Ανακοίνωση στο Συνέδριο με θέμα «Cyprus From Ottoman Province to European State», Λονδίνο, Institute of Commonwealth Studies, 20-21 Σεπτεμβρίου 1993

Κύπρος: ένας κόσμος χωριστά

του Ηλία Κανέλλη

Η δολοφονία δύο νέων Ελληνοκυπρίων, του Τάσου Ισαάκ και του Σολωμού Σολωμού, του πρώτου από «αγανακτισμένους» Τουρκοκυπρίους, Τούρκους εποίκους και ομάδες Γκρίζων Λύκων, του δεύτερου από εν ψυχρώ επανειλημμένους πυροβολισμούς, έδωσε εκρηκτική διάσταση στην κυπριακή κρίση, πολλαπλατώντας, 22 συνεχή χρόνια, χωρίς οι καταδικαστικές αποφάσεις του ΟΗΕ κατά της τουρκικής εισβολής να έχουν κανένα αποτέλεσμα ούτε οι κατά καιρούς διπλωματικές προσπάθειες να έχουν αποφέρει έστω την προοπτική κάποιας λύσης. Όσο, όμως, κι αν πολλοί διατείνονται ότι η άδικη δολοφονία των δύο νέων έκανε πάλι το Κυπριακό πρόβλημα της παγκόσμιας κοινότητας, το γεγονός ότι η κυβέρνηση της Κύπρου είχε αντισταθεί σθεναρά στην τελευταία φάση της πορείας των μοτοσυκλετιστών (χάριν της οποίας ξεκίνησαν όλα) και οι μετέπειτα εξελίξεις φαίνεται να δικαιώνουν τελικά τις ελάχιστες ψύχραιμες φωνές που, εγκαίρως, συνιστούσαν αυτοσυγκράτηση.

«ΟΤΑΝ Ο κ. ΚΛΗΡΙΔΗΣ είπε ότι αν κάναμε την πορεία έτσι όπως την είχαμε σχεδιάσει και προγραμματίσει κινδύνευε η πατρίδα μας με προέλαση των Τούρκων, οι οποίοι είχαν προωθηθεί και καταλάβει τη νεκρή ζώνη στην Αχνα –το οποίο εκ των υστέρων φαίνεται ότι μας κοροΐδισαν– κι ότι ο Ντενκτάς έδωσε άδεια κνηγίου σε εποίκους και Τουρκοκυπρίους για να ρίξουν εναντίον των μοτοσυκλετιστών, ενώ ομάδες Γκρίζων Λύκων θα επιτίθεντο κι ότι θα ήταν ανεύθυνο από μέρος μου να μη συμφωνήσω με τις παρακλήσεις του ιδίου του Προέδρου, ολόκληρου του Υπουργικού Συμβουλίου, του Γενικού Εισαγγελέα, της Αστυνομίας, για τη ματαίωση του τελευταίου μέρους της πορείας, λύγισα. Οπωσδήποτε είμαι πολύ μικρός για να σηκώσω τόσο βάρος και την ευθύνη του κινδύνου της πατρίδας μας. Επίσης ο Πρόεδρος μας εμπιστεύθηκε και ορισμένα κρατικά αμυντικά θέματα, τα οποία δεν μπορώ να αποκαλύψω. Εκείνο όμως που επέδρασε πάνω μου, πιστεύω ότι ήταν τα πιο κάτω που μου είπε ο πρόεδρος Κληρίδης: “Εγώ ξέρω ποιοι είστε. Γνωρίζω ότι είσαι πατριώτης και αγνός άνθρωπος. Πριν 22 χρόνια κάποιιοι άλλοι, κι αυτοί πατριώτες, προσπάθησαν να κάμουν κάτι καλό για την Κύπρο και τελικά την έβλαψαν. Σήμερα και σεις προσπαθώντας να κάμετε κάτι καλό για την Κύπρο σε διαβεβαιώ ότι θα καταστρέψετε την Κύπρο”».

Τα παραπάνω είναι λόγια του προέδρου της Κυπριακής Ομοσπονδίας Μοτοσυκλετιστών, **Γιώργου Χατζηκώστα**, απόσπασμα συνέντευξης στο περιοδικό Σελίδες. Παραχωρήθηκε στη δημοσιογράφο **Περσεφόνη**

Ο Σολωμός Σολωμού έχει δεχθεί τα τουρκικά πυρά. Οι υπόλοιποι διαδηλωτές υποχωρούν εν μέσω τουρκικών πυροβολισμών.

Ανδρέου μετά τα γεγονότα του ταραγμένου Αυγούστου στο νησί, που κατέληξαν στην άγρια δολοφονία δύο νεαρών Ελληνοκυπρίων, του **Τάσου Ισαάκ** και του **Σολωμού Σολωμού**

Από το απόσπασμα της συνέντευξής του

προκύπτει ότι, πίσω από τις αντιδράσεις προερχόμενες κυρίως από το επίσημο κυπριακό κράτος, δεν κρυβόταν κάποιο κλίμα ηττοπάθειας και ενδοτισμού αλλά συγκεκριμένες πληροφορίες, οι οποίες διέβλεπαν τους κινδύνους να γίνουν σοβαροί

πεισόδια, ακόμη πιο σοβαρά από αυτά που έγιναν και κατέληξαν στους εν ψυχρώ θανάτους των δύο Ελληνοκυπρίων, αλλά και να εκμεταλλευθεί τη διαμορφούμενη κατάσταση η δύναμη των τούρκων εισβολέων με απρόβλεπτες συνέπειες για την λεύθερη Κύπρο.

Άλλωστε, η από καιρό σχεδιαζόμενη πορεία των μοτοσυκλετιστών ήταν γνωστή στους μηχανισμούς του κράτους του Ραούφ Ντενκτάς. Πρωτοσυζητήθηκε η προοπτική και το περιεχόμενό της τον περασμένο Φεβρουάριο, και η διοργάνωσή της είχε ξεκινήσει τον περασμένο Απρίλιο (μόνο από εισφορές πολιτών είχαν συγκεντρωθεί 82.000 κυπριακές λίρες, κάτι λιγότερα από 50 εκατ. δρχ., για την αντιμετώπιση των οργανωτικών προβλημάτων της πορείας και για την προπαγάνδισή της). Οι τουρκοκύπριοι στρατοκράτες και ο τουρκικός στρατός κατοχής είχαν όλο τον καιρό να ετοιμάσουν τις αντιδράσεις τους. Από τη στιγμή, μάλιστα, που η παγίωση της διαίρεσης του νησιού είναι ο κύριος στόχος του εισβολέα, ήταν ολοφάνερο ότι οι αντιδράσεις αυτές θα τόνιζαν με έμφαση πως οι δύο κοινότητες δεν μπορούν παρά να ζουν χωριστά! Η επιδείνωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων, μάλιστα, ιδιαίτερα μετά την κρίση στα Ίμια, ένοιγε τους ασκούς του Αιόλου. Σύμφωνα μάλιστα με καταγγελία δημοσιευμένη στην εφημερίδα *Eurensel*, δημοσίευμα που προκάλεσε επερώτηση στη Βουλή του τουρκοβουλευτή, η ίδια η Τανσού Τσιλέρ έπαινε τα χέρια μηχανισμών του τουρκικού κράτους επιδοτώντας από το «ταμείο προπαγάνδης» της Τουρκίας τους παρακρατικούς κριτικούς Λύκους. Το επόμενο βήμα ήταν ακόμη και η προετοιμασία για στρατιωτική επέλαση.

Όλα αυτά, ενώ ήταν έστω από φήμες γνωστά, φαίνεται δεν έφταναν για να οδηγήσουν τους διοργανωτές της πορείας να αλλάξουν στρατηγική. Συνεπικουρούμενοι από μηχανισμούς που με αμετροέπεια κραδαίνουν τα λάβαρα του εθνικού γύφου (όπως, π.χ., η Εκκλησία) καλλιέργησαν συστηματικά το κλίμα. Κι όταν, το πρωί της 11ης Αυγούστου, μετά τη δραματική συνάντηση του Γ. Χατζηκώστα με τον πρόεδρο Κληρίδη, ελήφθη η απόφαση να γίνει η πορεία, το κλίμα ήταν δύσκολο να αποφορτισθεί. Τα αποτελέσματα είναι γνωστά.

ΠΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ

Όσοι επικαλούνται το δίκαιο και αναφέρονται στην επί 22 χρόνια συνέχιση της

κατοχής του 33% της Κύπρου από τους Τούρκους για να αιτιολογήσουν τη μορφή που έλαβε η κινητοποίηση, επιρρίπτουν σοβαρές ευθύνες στην κυβέρνηση Κληρίδη, που ζήτησε να μη γίνει το τελευταίο μέρος της πορείας – η είσοδος στα κατεχόμενα. Ισχυρίζονται, μάλιστα, ότι με δεδομένη την πρόθεση των διαδηλωτών για ειρηνική πορεία, ίσως να μην υπήρχαν καθόλου θύματα. Τους διαψεύδει η απάντηση που δόθηκε από την απέναντι πλευρά της τουρκικής γραμμής. Τους διαψεύδουν και οι υπάρχουσες πληροφορίες, σύμφωνα με τις οποίες ήταν ειλημμένη η απόφαση από τουρκικής πλευράς να προκληθεί σοβαρότερη αναταραχή, με συνέπειες αδύνατες

να προβλεφθούν. Σημασία, πάντως, έχει ότι οι Τούρκοι ήταν έτοιμοι να καταλάβουν μέρος της νεκρής ζώνης (κυρίως την περιοχή Πύλας-Αθηνών). Η διασπορά του τουρκικού στρατού σε όλο το μήκος της νεκρής ζώνης ήταν δεδομένη, το ψευδοκράτος του Ντενκτάς είχε εκδώσει πρόωρες άδειες κυνηγιού χάρη στις οποίες είχαν εξοπλισθεί πάρα πολλοί Τουρκοκύπριοι, ενώ, την ημέρα της κηδείας του δεύτερου νεκρού, παραμονή της επίσκεψης του Κ. Σημίτη στη Λευκωσία, η Κυπριακή Εθνοφρουρά είχε τη μεγαλύτερη επιφυλακή.

Όλες αυτές τις κινήσεις, φυσικά, τις εγνώριζε έγκαιρα ο ΟΗΕ, φροντίζοντας

ΜΥΘΟΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΑΡΑΓΜΕΝΟ ΑΥΓΟΥΣΤΟ

Εαν η πορεία δεν ακυρωνόταν στο παρά 5' δεν θα υπήρχαν τα επεισόδια και δεν θα δολοφούνταν ο Τάσος Ισαάκ.

• Στην πραγματικότητα, στην περίπτωση που η πορεία εξελισσόταν κατά το «πρόγραμμα» των οργανωτών, θα είχαμε.

α) πολύ περισσότερους νεκρούς και τραυματίες, πιθανώς μάλιστα και από την τουρκική πλευρά.

β) τη δημιουργία εκτεταμένων επεισοδίων που θα έδιναν στους Τούρκους τη δικαιολογία για κατάληψη τομέων της Πράσινης Γραμμής συμπεριλαμβανομένων των χωριών της Πύλας Αθηνών, με τη δικαιολογία ότι «τα Ηνωμένα Έθνη δεν μπορούν να επιτηρήσουν την Πράσινη Γραμμή». Τούτο για πρώτη φορά από το '74 θα έφερνε στο νησί αντιμέτωπες την Εθνική Φρουρά με τον κατοχικό στρατό και θα δημιουργούσε τις συνθήκες για βέβαιη σύρραξη.

Έπετα από τόσον καιρό, επιτέλους, υπήρξε διεθνής προβολή του Κυπριακού.

• Το επιχείρημα αυτό θέλει να αγνοεί πως η διεθνής κάλυψη εστιάστηκε στον δικοινοτικό χαρακτήρα του Κυπριακού, πρόβαλε τη διχοτομική πραγματικότητα ως ανεκτό από τη διεθνή κοινότητα status quo και «καναλιζάρισε» λύσεις «χωρισμού» των κατοίκων του νησιού με βάση την εθνική τους καταγωγή. Με λίγα λόγια, τα επεισόδια λειτούργησαν διαφημιστικά για τις ιδέες... Ντενκτάς.

Τα Ηνωμένα Έθνη είχαν μια απαράδεκτα μεροληπτική τακτική υπέρ των Τούρκων.

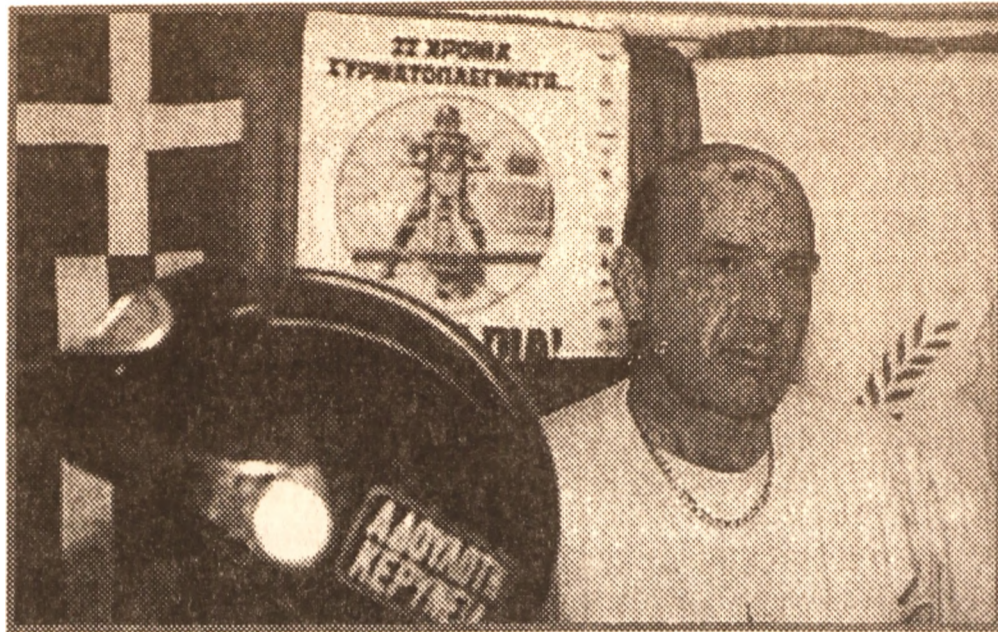
• Το επιχείρημα αυτό αγνοεί πως η παρουσία (ανεπαρκής στο αριθμητικό όσο και από πλευράς διεθνούς εντολής) των Η.Ε. στην Πράσινη Γραμμή απέτρεψε πολύ χειρότερα συμβάντα (πολλπλασιασμό των θανάτων και θερμό επεισόδιο). Οι άνδρες και οι γυναίκες της πολυεθνικής δύναμης ούτε μερολήπησαν ούτε ολιγόρησαν στην εκτέλεση των καθηκόντων τους. Αν δεν ήλεγξαν πλήρως τα επεισόδια, αυτό οφείλεται στην αριθμητική τους αδυναμία, καθώς και στο «ήπιο» αντιδιαδηλωτικό (τόσο προς τους Ελληνοκυπρίους όσο και προς τους Τούρκους) στυλ τους.

Η απειλή των Τούρκων για προέλαση στις ελεύθερες περιοχές ήταν μια μπλόφα.

• Το βέβαιο είναι πως οι τουρκικές δυνάμεις κατά την περίοδο της κρίσης υπερεπάνδρωσαν την Πράσινη Γραμμή και παρουσίαζαν πολύ αυξημένο ποσοστό διασποράς των μονάδων τους. Η διάταξή τους ήταν καθαρά επιθετική και, εάν δεν υπήρξε άλλη συνέχεια, ο λόγος σίγουρα δεν είναι μια μπλόφα των στρατιωτικών.

να ειδοποιήσει την κυπριακή κυβέρνηση για τις πιθανές επιπτώσεις. Μάλιστα, ο επιτετραμένος των Ηνωμένων Εθνών, **Ταντέους Μαζοβιέσκι**, μετά τη δολοφονία του Ισαάκ και τα πρώτα γεγονότα, όταν είχε ξεσπάσει κατακραυγή εναντίον της κυβέρνησης, φρόντισε να κάνει δήλωση με την οποία χαιρέτιζε τις κινήσεις Κληρίδη, ιδιαίτερα δε την προσπάθεια του πρωθυπουργού της Κυπριακής Δημοκρατίας να μη γίνει η τελευταία φάση της πορείας.

Σε όλα τα παραπάνω, αξίζει να προστεθεί και η πληροφορία πως, το Σάββατο, 10 Αυγούστου, η ελληνοκυπριακή αστυνομία έκανε έφοδο σε περίπου 20 σπίτια αναζητώντας να βρει όπλα. Δεν γνωρίζει κανείς αν βρέθηκαν και κατασχέθηκαν. Μπορεί, όμως, κανείς, με δεδομένες όλες τις προαναφερθείσες πληροφορίες, να σκεφθεί τι θα συνέβαινε αν όντως έπεφτε έστω και ένας ανεξέλεγκτος πυροβολισμός από ελληνικής πλευράς;

Ο Γιώργος Χατζηκώστας. Κατάλαβε ότι δεν μπορεί να σηκώσει το βάρος μιας εθνικής υποχώρησης στο παρά πέντε.

ΤΑ ΜΜΕ

Ιδιαίτερος είναι ο ρόλος στην πρόσφατη κρίση και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Τα οποία, στην πλειοψηφία τους, ως την Πέμπτη πριν από την πορεία, εμφανίζονταν αποτρεπτικά της εκδήλωσης, για να μεταστραφούν ολοκληρωτικά, υπό την πίεση του λαϊκισμού.

Το κλίμα θερμάνθηκε ιδιαίτερα μετά τη

δολοφονία του Τάσου Ισαάκ. Επικράτησαν οι εθνικές κοράνες, οι κραυγές για εκδίκηση ενώ αγνοούνταν επιδεικτικά κυβερνητικές ανακοινώσεις. Ενδεικτικός του κλίματος είναι ο τρόπος με τον οποίο καθήφθη η πρώτη συνεδρίαση του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας, την Τετάρτη μετά τα γεγονότα. Στα δελτία, εκτός από τον ΡΙΚ, γινόταν μια απλή αναφορά της είδησης έπειτα από 40 λεπτά ειδήσεων. Και γνωρίζουμε πολύ καλά πως, μέσα από κραυγές, καθοδηγείται κοινή γνώμη.

Στο μεταξύ, παρά το γεγονός ότι τα χειρότερα αποφεύχθηκαν, το αποτέλεσμα της κινητοποίησης των μοτοσυκλετιστών, εκτός από τους δύο νεκρούς έφευγε και τις δύο κοινότητες της Κύπρου ακόμη πιο μακριά. Όσοι επιθυμούν το βάθεμα της διαίρεσης των δύο κοινοτήτων (με πρώτο βεβαίως, τον Ντενκτάς) φαίνεται ότι είναι οι μόνοι ωφελημένοι από τα γεγονότα. Αυτό λέει πολλά.

**ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ**
Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ**

ΕΤΗΣΙΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

- Ομαδικής Ψυχοθεραπείας
- Δυναμικής της Οικογένειας
- Κοινωνικής Ψυχιατρικής
- Δυναμικής Ψυχιατρικής
- Ψυχολογικών Αξιολογήσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

- ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
- ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ & ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ
- ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
- ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

• ΣΥΜΠΟΣΙΑ • ΣΥΝΕΔΡΙΑ • ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ • ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ • ΕΠΟΠΤΕΙΕΣ

Σ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644.7533 - 643.5980 - 644.5140

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ
ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ
ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

στις διχαστικές και εθνικιστικές πολιτικές

Πηρέλεια: Ε. Κολλιοπούλου, Δ. Κ. Σωτηρόπουλος

Μετρώντας τους νεκρούς

Τα γεγονότα στην Κύπρο, οι δύο νεκροί της πράσινης γραμμής στις 11 και 14 Αυγούστου, ήταν μια ακόμα πρόφαση για τη μετατόπιση του Κυπριακού στην πρώτη θέση των προβλημάτων της εξωτερικής μας πολιτικής. Η ένταση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, με πρόφαση το Αιγαίο, τη Θράκη ή την Κύπρο, επιβεβαιώνει την επιθυμία των ΗΠΑ για έντονη παρουσία στη Μεσόγειο. Η Ελλάδα υπόκειται συνεχώς στις πιέσεις που επιβάλλουν οι συσχετισμοί των ισχυρών δυνάμεων στον κόσμο, εξαιτίας της σημαντικής γεωπολιτικής της θέσης. Τα πιόνια στη διεθνή σκακιέρα αλλάζουν θέσεις και χρώματα, όμως οι κανόνες παραμένουν οι ίδιοι. Η τεχνητή πρόκληση αντιδράσεων και ενός κλίματος έντασης είναι ο πιο συνηθισμένος τρόπος κατασκευής της διεθνούς πολιτικής πραγματικότητας. Η ξυπνή κίνηση θα ήταν η σωστή διάγνωση των πολιτικών ισορροπιών και αποφυγή της σύμπραξης σε σενάρια που σχεδιάζονται ερήμην μας στα πιπελικά γραφεία. Το ανεβοκατέβασμα των σημαιών, οι πιθέσεις στα τουρκικά προξενεία που υπηρετούν μόνο την ένταση, την πόλωση και τη σύγκρουση. Η ετήσια ειρηνική πορεία των μοτοσικλετιστών, «διαφημίστηκε» φέτος περισσότερο από κάθε άλλη φορά, δημιουργώντας κλίμα έντασης, που δεν μπόρεσε να ελεγχθεί από την κυπριακή ηγεσία. Το ψευδοκράτος του Λούφ Ντεκτάς επωφελήθηκε από τα γεγονότα για να κάνει επίδειξη ισχύος και να αποσταθεροποιήσει το κλίμα τωνπραγματεύσεων, ενόψει της ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. Η Άγκυρα αναφέρει στο προσκήνιο το πλαστό κείμενο της «μη δυνατότητας διπλωματικής συμβίωσης Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων». Αντιδρά στην αποστρατικοποίηση του νησιού και στην οικονομική λύση ενώ δεν παύει να υποστηρίζει την διχοτόμηση, γιατί όχι, τη διχοτόμηση.

••• Ο Οσμάν Μουράτ Ούλκε, μέλος της Αντιμιλιταριστικής Οργάνωσης της Σμύρνης (ISKD), σε γράμμα του στο Αντί για την πρόσφατη κρίση στην Κύπρο υποστηρίζει ότι: «[...] υπάρχει άνοδος των φασιστικών ομάδων στην Τουρκία. Το κράτος δανείζεται τα συνθήματα των φασιστών, όπως "τα χέρια που θα κακομεταχειριστούν την τουρκική σημαία, θα τα σπάσουμε". Το κράτος ενθαρρύνει παρόμοιους κύκλους, όπως έγινε και με την κρίση στην Ίμια/Καρντάκ, όπου τα ΜΜΕ είχαν κυρίαρχο ρόλο. Το ίδιο έγινε και τώρα στην Κύπρο, μόνο που αυτή τη φορά χρησιμοποίησαν πολίτες-φασίστες και δεν προσπάθησαν να κρύψουν τη συνεργασία τους με το κράτος. [...] Όσο οι ΗΠΑ και η Ευρώπη θα συνεχίζουν να είναι τοποτηρητές στη σύγκρουση (και αυτό θα γίνεται για πολύ καιρό ακόμα), δεν πιστεύουμε ότι οι δύο κοινότητες θα τα βρουν. Η κάθε μία θα ψάχνει για βοήθεια στα οικεία κράτη, την Τουρκία ή την Ελλάδα αντίστοιχα. Μια προσπάθεια συμφιλίωσης θα ήταν να μειώσουμε τις ξένες επεμβάσεις. Μερικά βήματα θα ήταν η αποστρατικοποίηση του νησιού, η αναχώρηση των κυανοκράνων και η απομάκρυνση κάθε εμποδίου που δυσκολεύει την επικοινωνία και την οργάνωση ανάμεσα στις δύο κοινότητες. Ξέρουμε ότι είναι ουτοπικοί αυτοί οι στόχοι, αλλά υπάρχουν κύκλοι στο νησί που υποστηρίζουν παρόμοιες υγιείς και ανθρωπιστικές προοπτικές».

••• Το εθνικιστικό παραλήρημα καταγγέλλει η Σίσσυ Βωβού, μέλος της Αντιπολεμικής Αντιεθνικιστικής Συσπείρωσης στην Αθήνα και σημειώνει σε άρθρο της στην Αυγή (27/08/96): «Όσο και αν αγανακτούμε για τις δύο δολοφονίες που έκαναν οι τούρκοι φασίστες και τούρκοι στρατιώτες αντίστοιχα, όσο και αν τις καταγγέλλουμε σαν απαράδεκτο έγκλημα, δεν μπορούμε να μην διαχωριστούμε από το ιδεολογικό περιεχόμενο της όλης εκδήλωσης [...] Και η εκδήλωση των μοτοσικλετιστών και η εκδήλωση των γυναικών της 8ης Μάρτη είχε ένα περιεχόμενο αντι-τουρκικό και καθόλου ειρηνιστικό και μια διάσταση ενότητας του ελληνισμού ενάντια στην Τουρκία, υιοθετώντας όλα τα "κλασικά" χαρακτηριστικά του κυρίαρχου ελληνικού εθνικισμού. Αρκετά χαρακτηριστικό το σύνθημα της πρώτης και δεύτερης πορείας (ολιγάριθ-

Αιχμές κατά του «πλανητάρχη» της εποχής του ψυχρού πολέμου από Κυπρίους φοιτητές που κάνουν απεργία πείνας στο Σύνταγμα μετά την εισβολή του Ατίλα.

μων ευτυχώς) εθνικιστών ενάντια στον πρώτο και κατόπιν το δεύτερο φόνο μοτοσικλετιστών: "Τούρκοι φασίστες δολοφόνοι". Πλάι τους η Χρυσή Αυγή δικαίως παρήλασε με λίγο μεταποιημένο σύνθημα που έλεγε: "Τούρκοι, γουρουνία, δολοφόνοι"».

••• Ο Κώστας Αγραλιώτης από τον Σύλλογο Ίμβριων άνοιξε την εκδήλωση του φετινού εορτασμού του Δεκαπενταύγουστου στο ορεινό χωριό Αργίδια, στην Ίμβρο σε συμφιλιωτικούς τόνους: «Ερχόμαστε εδώ γιατί θέλουμε να συνεχίσουμε να υπάρχουμε. Έχουμε προοπτική, γιατί θέλουμε να έχουμε προοπτική, και κάνουμε βήματα για αυτό. Αυτά τα λέμε για να δείξουμε ότι δεν είμαστε μια ιστορική μνήμη, ένα ιστορικό δίκαιο, μια αλύτρωτη και αλησμόνητη πατρίδα. [...] Είμαστε μια γέφυρα φιλίας ανάμεσα σε δύο γειτονικούς λαούς αρκεί κάποιος να μας αναγνωρίσει την ιδιότητα».

••• Ο δήμαρχος της Σύμης Δ. Σαρής, δήλωσε στον ραδιοφωνικό σταθμό Πλάνητ μερικές μέρες μετά τα γεγονότα στην Κύπρο: «Είναι κρίμα να είναι τόσο κοντά οι δύο λαοί και να μη μιλώ εγώ τουρκικά και αυτοί ελληνικά. Είναι κρίμα να καθόμαστε σε ένα τραπέζι διαπραγματεύσεων με τη Γαλλία, την Ιταλία ή τη Γερμανία και όχι με τη γειτονική μας Τουρκία. Απλοί πολίτες της Τουρκίας μας επισκέπτονται καθημερινά. Δύο φορές έχω πάει απέναντι και η φιλοξενία τους είναι καλύτερη από τη δική μας, γιατί επιδιώκουν να παρουσιάσουν ένα διαφορετικό πρόσωπο μετά τις θηριωδίες που έχουν κάνει σε Αρμένιους, Κούρδους και Έλληνες». Πρόσφατα, τη Σύμη επισκέφτηκαν ο πρόεδρος του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Τουρκίας, καθώς και ο υπουργός Τουρισμού.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΚΟΙΝΩΝΙΑ

– **ΚΑΛΩΣ ΗΛΘΕΣ**, στ' όνειρό μου, φίλε...

– Καλώς σε βρήκα, απαντά αυτός. Σκάει μια τελευταία γκαζιά πατώντας συγχρόνως το ENGINE STOP για να μη μείνει άκαυστο μείγμα στον κύλινδρο, κατεβάζει το πλαϊνό stand, ξεκαβαλάει και με πλησιάζει. Μέτριο ύψος, μελαχρινός· τα μαλλιά του είναι κολλημένα προς τα πίσω και, στη χειραψία, νιώθω την παλάμη του γεμάτη κάλους, άσφαλτα σημάδια παλαιμάχου μοτοσυκλετιστή.

Πριν κάτσει δίπλα μου, τεντώνεται. Τα αλλεπάλληλα κρακ που ακούγονται απ' τους σπονδύλους του φανερώουν ότι πέρασε ώρες πολλές στη σέλα. Τριξίματα μεταλλικά, έρχονται κι απ' τη μηχανή που κρουώνει.

– Πώς νιώθεις;

– Αν εσένα σε είχανε λυγισάρει, πώς θα ένιωθες; Μου γυρίζει την ερώτηση και τα μάτια του αστράφτουν. Ωστόσο, είναι σηματοδεδεμένος απ' την ηρεμία του θανάτου· παίζει με τα κλειδιά της μηχανής και περιμένει χαμογελαστός την επόμενη ερώτησή μου.

– Πηγαίνατε γυρεύοντας όμως...

– Κάποιος επιτέλους, μετά από είκοσι δύο χρόνια, θα έπρεπε να πάει γυρεύοντας. Αυτή η κατάσταση δεν μπορεί να συνεχιστεί: Το νησί να είναι χωρισμένο στα δύο με αγκαθωτό σύρμα, κι οι πολιτικοί μας να δηλώνουν μια ζωή - δυο χρόνια λιγότερα απ' όσα έχω ζήσει εγώ - πότε ότι «γίνονται θετικά βήματα προς την επίλυση του προβλήματος...» και πότε ότι «παρατηρείται κινητικότητα στο Κυπριακό ύστερα από την πρωτοβουλία τού...». Αυτά είναι παπαρολογίες, κι όλοι το ξέρουν, με πρώτους τους πολιτικούς που χαμογελούν καθώς φωτογραφίζονται με τους ισχυρούς της γης, για να έχουν υλικό για την προεκλογική τους καμπάνια...

– Εντάξει, αλλά καταλαβαίνεις φαντάζομαι, πως μόνο πολιτική λύση μπορεί να δο-

θεί· κι οι ισορροπίες είναι πολύ λεπτές. Μήπως περιμένετε ότι θα ελευθερώνατε τη Βόρεια Κύπρο με τις μηχανές;

– Όχι βέβαια· αλλά επειδή ακριβώς είναι λεπτές οι ισορροπίες, έπρεπε να μπει, τώρα, ένα βαριδί στη ζυγαριά... Εμείς οι μοτοσυκλετιστές, που γνωρίζουμε πολύ καλά από λεπτές και συνεχώς μεταβαλλόμενες ισορροπίες, γιατί αν δεν γνωρίζαμε θα πέφταμε από τις μηχανές, αποφασίσαμε ότι τα κάστανα έχουν μείνει πολύ καιρό στη φωτιά, άρα κάποιος πρέπει να τα βγάλει, κι ο Μπούτρος

Μπούτρος Γάλι δεν φαίνεται να βιάζεται... Στο κάτω κάτω, τι κάναμε; Ασκήσαμε το δικαίωμα μας της ελευθεροκοινωνίας· αν δεν μπορώ να επικοινωνήσω με όποιον θέλω, ελεύθερα μέσα στο ίδιο μου το νησί, τότε τι ουσιαστικά δικαιώματα έχω ως πολίτης πολιτισμένου ευρωπαϊκού κράτους; Να βλέπω σήριαλ στην τηλεόραση;

– Βλέπω πως ξεχωρίζεις τον κόσμο σε μοτοσυκλετιστές και μη... Σαν να υπονοείς ότι οι μη μοτοσυκλετιστές δεν έχουν ευαισθησίες.

– Άκου, η μηχανή δεν είναι μόνο ένα μέσο μεταφοράς, όπως το γιούταχ ή το τραίνο. Είναι και τρόπος ζωής, είναι τρέλα, είναι ιδεολογία, είναι έρωτας και επικίνδυνος χορός, είναι γκόμενα, είναι ένα όνειρο ελευθερίας, που, όσοι το ονειρεύονται δεν αντέχουν να είναι χωμένοι σε κουτιά, έστω και με ρόδες... Εγώ ποτέ δεν είπα ότι όσοι δεν οδηγούν μηχανή δεν είναι ευαίσθητοι, εγώ λέω ότι όλοι οι αληθινοί μοτοσυκλετιστές (κι όχι αυτοί που έχοντας δύο αυτοκί-

Η μηχανή είναι τρόπος ζωής, τρέλα, ιδεολογία, είναι έρωτας και επικίνδυνος χορός.

Αν δεν μπορώ να επικοινωνήσω ελεύθερα με όποιον θέλω, τότε τι δικαιώματα έχω ως πολίτης;

Jae Lee, Spider Man (1994)

νητα παίρνουν και μια Χάρλεϋ χιλίων τριακοσίων κυβικών για να πηγαίνουν απ' το καφέ στην ντίσκο όταν δεν βρέχει), έχουν συνηθίσει να μην ανέχονται για πολύ τους περιορισμούς, έχουν μάθει να βρίσκουν το δρόμο τον δικό τους, κι αν δεν υπάρχει έτοιμος να χαράζουν έναν καινούργιο. Αν δεν έχεις δει ποτέ στη ζωή σου τα φονικά βλέμματα που ρίχνουν οι οδηγοί των μοτοσυκλετισμένων μερσεντές στα παπάκια που περνούν ανεμπόδιστα και ξυστά δίπλα τους, τότε δεν θα με καταλάβεις...

Ο μοτοσυκλετιστής σηκώνεται, πάει στη μηχανή του, κλωτσάει ελαφρώς τα λάστιχα εντάξει οι ατμόσφαιρες, βάζει μπροστά τσεκάρει τα όργανα, εντάξει από βενζίνη κι από ρεύμα, καβαλάει, μαρσάρει λίγο να ζεσταθούν τα λάδια και τότε γυρίζει και με κοιτά. «Και μην ξεχνάς», μου φωνάζει χαμογελώντας, «το όνειρο του μηχανόβιου είναι ο εφιάλτης του βιομήχανου!».

«Πού πας τώρα;», τον ρωτάω και εκείνος ξεκινώντας μού απαντά πως πάει να ελευθεροκοινωνήσει με κάτι φιλαράκια, Αμερικάνους, που, στον καιρό τους, είχαν την ατυχία να συναπανηθούν με κάτι ηλίθιους με δίκανα.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Σωτήρης Ντάλης

Μεσογειακός Νότος και Ισλάμ

Η πρόσφατη άγρια σφαγή ανυποψίαστων πολιτών από φανατικούς ισλαμιστές στην Αλγερία, επανέφερε στη διεθνή επικαιρότητα την τραγική κατάσταση που ζει η Αλγερία τα τέσσερα τελευταία χρόνια.

Σε πολλές ισλαμικές χώρες, κυρίως της βορείου Αφρικής, τα τελευταία χρόνια η δράση ορισμένων ριζοσπαστικών ισλαμιστικών οργανώσεων τείνει να εξελιχθεί σ' έναν αιματηρό αγώνα με στόχο την πολιτική κυριαρχία. Αυτοί οι ισλαμιστές που υιοθετούν την βία, θεωρούν καθήκον τους να πλήξουν τους ηγέτες των χωρών τους και τις κυβερνήσεις τους που «απετυγχάν» να κυβερνήσουν σύμφωνα με τον ισλαμικό νόμο, τη Σαρία. Έτσι στο όνομα της πίστης επιδιώκουν πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές.

Η Αλγερία, η Αίγυπτος και η Τυνησία, τρεις χώρες που προσπαθούν να εκσυγχρονιστούν και να ισοθετήσουν στοιχεία από μία δυτικό τύπου δημοκρατία, βρίσκονται σήμερα στο στόχαστρο αυτών των οργανώσεων.

Το Ισλαμικό Μέτωπο Σωτηρίας στην Αλγερία, η Ξιχάντ και το Ισλαμικό Κίνημα στην Αίγυπτο και η ν-Νάχνια στην Τυνησία, αν και τοπικά φαινόμενα, φαίνεται (όπως αποδεικνύεται και σε πολλές άλλες χώρες αναλύσεις) να έχουν κάποια εξάρτηση από ξένα κέντρα όπως το Ιράν, το Αφγανιστάν και κυρίως το Σουδάν.

Σήμερα η Αλγερία βρίσκεται στο επίκεντρο μιας οξύτερης κρίσης που απειλεί ολόκληρη την βόρεια Αφρική. Όπως ο απόηχος από την Ισλαμική Ανάσταση στο Ιράν του 1979, συνεχίζει να αποκαθροποιεί τη Μέση Ανατολή, έτσι μία νίκη των φανατικών ισλαμιστών στην Αλγερία θα σήμαινε

και ενθάρρυνση των ισλαμιστών των γειτονικών χωρών.

Όμως, οι επιπτώσεις δεν θα σταματούσαν μόνο εκεί, θα επεκτείνονταν και προς την άλλη πλευρά της Μεσογείου, καθώς χιλιάδες άτομα θα προσπαθήσουν να καταφύγουν βορειότερα αναζητώντας μία ασφαλέστερη και πιο ελεύθερη ζωή δυσχεραίνοντας ακόμη περισσότερο το μεταναστευτικό πρόβλημα στην Ευρώπη.

Η σύγκρουση που παρακολουθούμε τα τελευταία χρόνια μεταξύ των φανατικών του Ισλάμ και των αυταρχικών καθεστώτων της βορείου Αφρικής εστιάζεται σε έναν βίαιο αγώνα μεταξύ μιας γηρασμένης κλίμακας στρατιωτικών από τη μία πλευρά, που επιζητούν την υποστήριξη της Δύσης, και μουσουλμάνων φανατικών από την άλλη πλευρά, που επιθυμούν να διαμορφώσουν μια νέα πολιτική τάξη βασισμένη στους ιερούς κανόνες του Ισλάμ.

Μπροστά σ' αυτή τη σκληρή πραγματικότητα η Ευρώπη στο σύνολό της θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα της στον μεσογειακό χώρο για να προστατεύσει το μαλακό υπογάστριο της.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι μεσογειακοί εταίροι στη βόρεια Αφρική έχουν να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις που απαιτούν συνολική και συντονισμένη προσέγγιση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, με το βάρος της το πολιτικό και το οικονομικό, έχει χρέος να συγκρατήσει τους φανατισμούς στην περιοχή της Μεσογείου, δρώντας περισσότερο από κοινού με τους εταίρους της του μεσογειακού νότου, ώστε η λεκάνη της Μεσογείου να αποτελέσει περισσότερο από ό,τι σήμερα μία ζώνη συναλλαγών και διαλόγου που να εγγυάται την ειρήνη, τη σταθερότητα, την ευημερία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει χρέος να συγκρατήσει τους φανατισμούς στην περιοχή της Μεσογείου.

Το διπλωματικό στοίχημα του Ερμπακάν

του Σωτήρη Ντάλη

Το ιρακινό πετρέλαιο, το ιρανικό φυσικό αέριο και η ευρύτερη συνεργασία της Τουρκίας του Νεσμετίν Ερμπακάν με τα μουσουλμανικά κράτη αρχίζει να ανησυχεί έντονα τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ωστόσο, η νέα ισλαμική κυβέρνηση της Τουρκίας φαίνεται να μην ενδίδει σε πιέσεις και να αναπροσανατολίζει τη διεθνή της στρατηγική.

Υστερα από πολλές διαβουλεύσεις, οι Ηνωμένες Πολιτείες αποδέχθηκαν και αυτές, στις 7 Αυγούστου, το τελικό κείμενο της συμφωνίας μεταξύ Ιράκ και ΟΗΕ για την υπό όρους άρση του πετρελαϊκού εμπάργκο εις βάρος του Ιράκ, ώστε με τα χρήματα αυτά των πωλήσεων πετρελαίου (περίπου 2 δισ. δολ. ανά εξάμηνο) να αγοράσει το Ιράκ ανθρωπιστικό υλικό και εφόδια. Η κατ' αρχάς συμφωνία ανάμεσα στον ΟΗΕ και το Ιράκ στο θέμα αυτό είχε επιτευχθεί στις 20 Μαΐου. Βάσει του χρονοδιαγράμματος της συμφωνίας, από τις 15 Σεπτεμβρίου, αναμένεται να αρχίσει η χρήση του αγωγού Κιρκούκ-Τσειχάν για την εξαγωγή πετρελαίου.

Τελευταίες από τα 15 μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, οι ΗΠΑ έδωσαν το «πράσινο φως» στην υλοποίηση της συμφωνίας αφού προηγουμένως απέβαλαν κάποιες διαδικαστικές αλλαγές, όπως για παράδειγμα την αύξηση του αριθμού των εκπροσώπων του ΟΗΕ που θα εποπτεύουν τόσο τις εξαγωγές πετρελαίου, όσο και τις αγορές τροφίμων και φαρμάκων εκ μέρους του Ιράκ.

Από την υπό όρους άρση του εμπάργκο αναμένεται ν' αποκομίσει μεγάλα οφέλη η Τουρκία, η οποία με πρόσφατη επιστολή της προς την επιτροπή κυρώσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας υποστηρίζει ότι επηρε-

άσθηκε από το εξαετές εμπάργκο κατά του Ιράκ, χάνοντας άνω των 27 δισ. δολαρίων.

Ο ΑΓΩΓΟΣ ΦΕΡΝΕΙ... ΔΟΛΑΡΙΑ

Η Τουρκία προσδοκά να αποκομίσει περί τα 50 εκατ. δολ. μέσα στο πρώτο εξάμηνο λειτουργίας του αγωγού Κιρκούκ-Τσειχάν, από τη χρέωση των δικαιωμάτων χρήσης. Μέσω του αγωγού αυτού θα μεταφέρεται ποσότητα 450.000 βαρελιών ημερησίως, από το σύνολο των 750.000 βαρελιών του ιρακινού πετρελαίου.

Μάλιστα η Τουρκία θέλοντας να πιέσει τις διαδικασίες, έστειλε αυτές τις μέρες αντιπροσωπεία υπουργών στη Βαγδάτη για συναντήσεις με υψηλόβαθμα στελέχη του ιρακινού καθεστώτος. Όπως μετέδωσαν τα διεθνή πρακτορεία ειδήσεων, οι δύο πλευρές συμφώνησαν στο πλαίσιο βάσει του οποίου θα επαναλειτουργήσει ο αγωγός Κιρκούκ-Τσειχάν και στη διαδικασία προμήθειας του Ιράκ με τρόφιμα και φάρμακα από την Τουρκία.

Παράλληλα, επιχειρηματίες και των δύο χωρών συνεργάστηκαν για τη σύναψη και άλλων συμφωνιών, με στόχο την αύξηση των σημερινών συναλλαγών Τουρκίας Ιράκ, από τα 200 εκατ. δολ. που είναι σήμερα, στα προ του Πολέμου του Κόλπου επίπεδα, όταν ξεπερνούσαν τα 3 δισ. δολάρια.

Η σύναψη αυτών των συμφωνιών με το Ιράκ ήταν στο πλαίσιο των νέων στόχων

που έχει θέσει η τουρκική «οικονομική διπλωματία» στις χώρες της Μ. Ανατολής και της Ασίας. Αυτούς τους στόχους επιχειρήσει να προωθήσει με την πρόσφατη περιοδεία του σε χώρες της Μ. Ανατολής και Ασίας ο πρωθυπουργός της Τουρκίας Νεσμετίν Ερμπακάν, ο οποίος υπέγραψε μια πολιτικά σημαντική συμφωνία στην Τεχεράνη, για την κατασκευή ιρανοτουρκικού αγωγού και την εισαγωγή μεγάλων ποσοτήτων φυσικού αερίου από το Ιράν στην Τουρκία. Η συμφωνία αυτή, προκάλεσε αντιδράσεις στις ΗΠΑ καθώς έρχεται σε αντίθεση με τον αμερικανικό νόμο Ντ' Αμάτο ο οποίος στοχεύει στην οικονομική απομόνωση του Ιράν. Μάλιστα, ο γερουσιαστής Ντ' Αμάτο που ηγήθηκε της ψήφισης του νόμου, έστειλε επιστολή στον πρόεδρο Κλίντον με την οποία τον καλούσε «να ανοίξει αμέσως διάλογο με την Τουρκία, προκειμένου να τη πείσει να ματαιώσει την πρόσφατη συμφωνία της με το Ιράν και να αναζητήσει άλλες ενεργειακές πηγές». Στην αντίθετη περίπτωση θα πρέπει να επιβληθούν στην Τουρκία οι προβλεπόμενες κυρώσεις από το νόμο που πρόσφατα ψηφίστηκε. Όπως είναι γνωστό, ο νόμος Ντ' Αμάτο προβλέπει κυρώσεις εκ μέρους των ΗΠΑ σε όσες εταιρείες κάνουν επενδύσεις μεγαλύτερες των 40 εκατομμυρίων δολαρίων στο Ιράν και τη Λιβύη, κι έχει προκαλέσει πολλές αντιδράσεις σε ευρωπαϊκές χώρες όπως η

ΤΟΥΡΚΙΑ

λόγω της προσωπικής στήριξης που παρέχει στην Τανσού Τσιλέρ, η οποία σε πρόσφατες δηλώσεις της, υπερασπιζόμενη την υπογραφή συμφωνίας για την αγορά ιρανικού φυσικού αερίου –που επικρίθηκαν έντονα από την Ουάσινγκτον–, μίλησε για νέα εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, με ανατολικό (ισλαμικό) προσανατολισμό, χωρίς όμως να διαταράσσονται οι σχέσεις της με τη Δύση.

ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ ΑΝΗΣΥΧΟΥΝ

Αγνοεί τις προειδοποιήσεις της Ουάσινγκτον ο Νεσμετίν Ερμπακάν.

Γαλλία κι η Γερμανία, που έχουν σοβαρές επενδύσεις στους τομείς πετρελαίου και βιομηχανίας στο Ιράν και στη Λιβύη.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΔΕΝ ΕΝΟΧΛΕΙΤΑΙ

Σε αντίθεση με τους Αμερικανούς, οι Ευρωπαίοι ουδόλως έδειξαν να ενοχλούνται από την τουρκική συμφωνία με το Ιράν, αφού και οι ίδιοι αντιδρούν στα μέτρα των ΗΠΑ εις βάρος της Τεχεράνης. Μάλιστα, ο υπουργός Εξωτερικών της Γερμανίας Κλάους Κίνκελ, μιλώντας στην εφημερίδα *Μπιλντ*, εξέφρασε την υποστήριξή του στην Τουρκία και τόνισε ότι η συμφωνία της Τουρκίας με το Ιράν δεν θα πρέπει να ερμηνευτεί ως μια στενότερη προσέγγιση της Τουρκίας με το Ισλάμ.

«Η Τουρκία είναι στενός μας σύμμαχος κι αποτελεί μια σημαντική γέφυρα με την Ευρώπη, τον ισλαμικό κόσμο και την Ασία», δήλωσε ο γερμανός υπουργός Εξωτερικών, προσθέτοντας ότι η συμφωνία με το Ιράν «δεν θα πρέπει να υπερεκτιμηθεί».

Η αμφιλεγόμενη πολιτική του Κλάους Κίνκελ και η θετική στάση του έναντι των «ανοιγμάτων» προς το Ιράν έχουν προκαλέσει στο παρελθόν έντονες επικρίσεις από την πλευρά της Ουάσινγκτον. Όμως και στο εσωτερικό της Γερμανίας έχουν διατυπωθεί μομφές εναντίον του, κυρίως

πρωθυπουργός της Τουρκίας Νεσμετίν Ερμπακάν, μετά την επιτυχή επίσκεψή του στην Τεχεράνη έπαιρνε το δρόμο για το Πακιστάν, τη Σιγκαπούρη, τη Μαλαισία και την Ινδονησία, συνοδευόμενος από εκατό τούρκους επιχειρηματίες, το Σταίητ Ντηπάρτμεντ οργάνωνε επειγόντως «σεμινάρια» με θέμα την κατάσταση στη «νέα» Τουρκία με σκοπό «να διαφωτιστούν οι ειδικοί σε θέματα Τουρκίας και Μέσης Ανατολής, αλλά και για να συνέλθουν από μια δύσκολη αρχή». (εφημ. *Καθημερινή*, 18.8.96). Κωφεύοντας στις προειδοποιήσεις της Ουάσινγκτον, ο Ερμπακάν υπέγραψε με τον διακηρυγμένο πλέον εχθρό των ΗΠΑ, το Ιράν, συμφωνία εικοσαετούς προοπτικής που αφορά την κατασκευή αγωγού, μέσω του οποίου θα εισάγεται στην Τουρκία φυσικό αέριο, προερχόμενο από το Ιράν και εν μέρει από το Τουρκμενιστάν.

Ο πρωθυπουργός της Τουρκίας αποτομώντας ένα διπλωματικό στοίχημα δείχνει να επιδιώκει την ευρύτερη δυνατή συνεργασία μεταξύ μουσουλμανικών κρατών, διατηρώντας παράλληλα μια διπλωματική ισορροπία με τη Δύση και συνδυάζοντας «τον πραγματισμό με το λαϊκισμό».

Όμως το ζητούμενο παραμένει, το πού ακριβώς οδηγεί την Τουρκία.

Salvatore Nicosia

ΤΟ ΣΗΜΑ ΚΑΙ Η ΜΝΗΜΗ

Ταφικά έπιγράμματα από την αρχαία Ελλάδα

Μετάφραση:
Ευρωπιδής Γαραντούδης

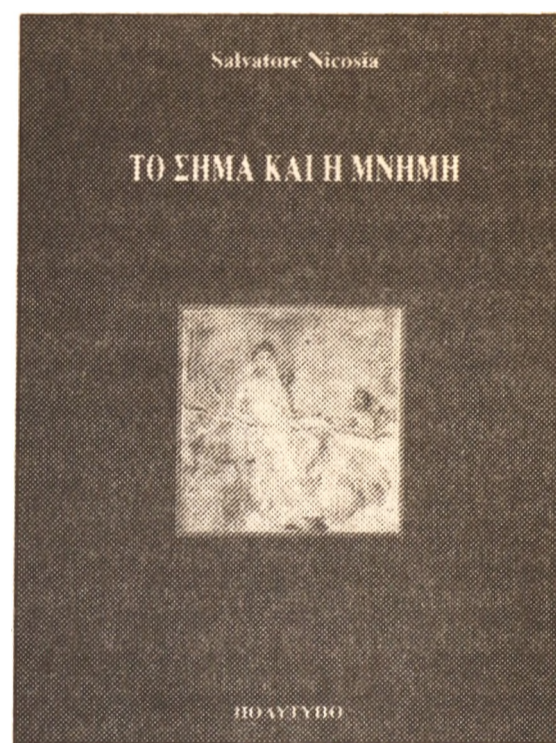
Από τις χιλιάδες έπιγραφές που διασώθηκαν παρουσιάζεται μια σημαντική έπιλογή που περιέχει κείμενα από τον 7ο π.Χ. αιώνα μέχρι τον 4ο μ.Χ.

Αρχαίο κείμενο, μετάφραση, σχόλια.

Έκτενης εισαγωγή του έλληνιστή

Σαλβατόρε Νκοζία.

Τετράχρωμες άπεικονίσσεις από τις έπιτύμβιες στήλες τής Δημητριάδος.

Η έπιτύμβια έπιγραφή διαωνίζει τό όνομα και τήν ταυτότητα ενός άτομου, μαρτυρεί τόν τρόπο που έζησε και πέθανε, χαράζει τήν παρουσία του στή μνήμη του κοινωνικού συνόλου, προτείνοντάς τον σαν ήρωικό πολιτικό, ήθικό παράδειγμα και του ξαναδίνει τή μοναδική μορφή ύπαρξης που μπορεί νά συνεχίζει ακόμα και μετά τό θάνατο.

Έκδόσεις
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Οι μετανάστες στο στόχαστρο

της Ελένης Κολλιοπούλου

Πρωτοφανή βιαιότητα επέδειξαν οι γαλλικές αστυνομικές δυνάμεις προκειμένου τερματίσουν τη διαματυρία των τριακοσίων παράνομων αφρικανών μεταναστών, που από τις 28 Ιουνίου είχαν βρει καταφύγιο στην εκκλησία Σαιν Μπερνάρ, στο Παρίσι. Η επιχείρηση αποκάλυψε τα όρια της αυστηρής μεταναστευτικής νομοθεσίας, που έχει υιοθετήσει η Γαλλία, αλλά και την αποφασιστικότητα της κυβέρνησης Σιράκ για την εφαρμογή της.

Τα μέτρα κατά της μετανάστευσης στη Γαλλία χρονολογούνται από το 1984, επί σοσιαλιστικής κυβέρνησης **Μιττερράν**, σε μια περίοδο που η αύξηση του αριθμού των μεταναστών είχε αρχίσει να απασχολεί σοβαρά την Ευρώπη. Το 1986 η «επαναπροώθηση» 101 παράνομων μεταναστών από το Μαλί στην πατρίδα τους, με ειδική πτύχη της γαλλικής κυβέρνησης, εγκαινίασε το θεσμό των μαζικών απελάσεων.

Η αυστηρότητα των μέτρων για τον περιορισμό των μεταναστών επιβλήθηκε πιο συγκεκριμένα με τους περίφημους νόμους του σεντηρητικού υπουργού Εσωτερικών, **Σαρλ Πασκουά**, το 1993. Ο νέος κώδικας ιθαγένειας που ισχύει από το 1994, μετέτρεψε σε παράνομους μετανάστες πολλούς ξένους που ζούσαν και δούλευαν οκτώ ή και δέκα χρόνια στη Γαλλία.

ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΤΟΥ ΠΑΣΚΟΥΑ

Σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτή, της τότε κυβέρνησης του **Εντουάρ Μπαλλαντύρ**, οι γονείς που δεν έχουν γαλλική υπηκοότητα δεν μπορούν πλέον να ζητήσουν γαλλική ιθαγένεια για το παιδί τους που γεννήθηκε στην Γαλλία πριν φτάσει την ηλικία των 16 ετών. Μέχρι να φτάσουν τα παιδιά σε αυτή την ηλικία, οι γονείς κινδυνεύουν να απελαθούν.

Ένας από τους δέκα αφρικανούς απεργούς πείνας της εκκλησίας Σαιν Μπερνάρ στο Παρίσι, μετά την επέμβαση της γαλλικής αστυνομίας (Λιμπερασιόν).

Ο γάμος με Γάλλο ή Γαλλίδα δεν δικαιολογεί πλέον την κάρτα παραμονής διάρκειας δέκα χρόνων. Πρέπει να περάσει ένας χρόνος μετά το γάμο τους για την έκδοση της κάρτας, και στο διάστημα αυτό

υπάρχει βέβαια ο κίνδυνος απελάσεως. Οι μετανάστες που ζουν και εργάζονται τουλάχιστον δύο χρόνια στη Γαλλία δεν μπορούν να φέρουν συχνά τα παιδιά τους στη χώρα. Απαιτείται ειδική άδεια του δη-

μάρχου της περιοχής τους, και τα εισοδήματά τους πρέπει να είναι τουλάχιστον στο επίπεδο του βασικού μισθού. Παράλληλα, έχουν επιβληθεί περιορισμοί στην χορήγηση ασύλου και απαγορεύσεις τουλάχιστον ενός χρόνου για την είσοδο στη χώρα μετά τυχόν απέλαση. Η κοινωνική ασφάλιση ισχύει μόνο για τους νόμιμους μετανάστες, ακόμα και αν πληρώνουν τις εισφορές τους στα ταμεία.

Οι απελάσεις έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια και κινδυνεύουν ακόμα και παιδιά που ζούν από 6 χρονών στη Γαλλία και δεν έχουν «χαρτιά». Τον Σεπτέμβριο του 1995, 139 Ρουμάνοι απελάθηκαν στην πατρίδα τους, ενώ τον περασμένο Ιούνιο απελάθηκαν 61 λαθρομετανάστες από το Μαλί και 20 από τη Σενεγάλη με ειδικές πτήσεις της γαλλικής κυβέρνησης. Υπολογίζεται ότι από τον Μάιο του 1995 μέχρι σήμερα, περίπου 14.500 παράνομοι μετανάστες έχουν απελαθεί (Γαλλικό Πρακτορείο Ειδήσεων).

Παρ' όλες τις ασάφειες, τις αντιφάσεις αλλά και τα κενά που υπάρχουν σε αυτή την πανσπερμία των νόμων Πασκουά, η κυβέρνηση του Ζακ Σιράκ φάνηκε από την αρχή αποφασισμένη να εφαρμόσει την αυστηρή νομοθεσία. Προκειμένου να κερδίσει τη συμπάθεια των εκλεκτόρων της άκρας δεξιάς του Ζαν Μαρί Λεπέν, που βγήκε ιδιαίτερα ενισχυμένος από τις προεδρικές εκλογές του 1995, ο πρωθυπουργός Αλαίν Ζυπέ αποφάσισε να κάνει επίδειξη «αυστηρότητας και ακαμψίας».

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ

Οι διαμαρτυρίες των παράνομων μεταναστών ξεκίνησαν πριν από πέντε μήνες. Στις 18 Μαρτίου, 250 λαθρομετανάστες, από το Μαλί κυρίως, απαίτησαν τη νομιμοποίησή τους και μπήκαν στην εκκλησία του Αγίου Αμβροσίου, κοντά στην πλατεία της Βασιλλής στο Παρίσι. Τους διώχνουν μετά από έξι μέρες. Στις 28 Ιουνίου, ο αριθμός των Αφρικανών που διαμαρτύρονταν φτάνει τους 300, και με τη βοήθεια του εφημέριου Κουαντέ μπαίνουν στην εκκλησία Σαιν Μπερνάρ, στο 18ο διαμέρισμα του Παρισιού. Οι 10 από αυτούς ξεκινούν απεργία πείνας, ως έσχατο μέσο πίεσης στην κυβέρνηση. Μια ομάδα 26 γάλλων διανοουμένων, στο ρόλο του μεσολαβητή μεταξύ Αφρικανών και κυβέρνησης, προτείνουν να εφαρμοστούν «ανθρωπιστικά κριτήρια» για να νομιμοποιη-

θούν τουλάχιστον οι 220. Ο υπουργός Εσωτερικών Ζαν Λουί Ντεμπραί αρνείται και δέχεται να νομιμοποιήσει μόνο τους 48 από τους 300.

Στις 20 Αυγούστου, 48η μέρα της απεργίας πείνας, ένας απεργός μεταφέρεται στο νοσοκομείο. Ο Αλαίν Ζυπέ διακόπτει επιτέλους τις διακοπές του και αρχίζει διαπραγματεύσεις με αντιπροσωπεία των Αφρικανών στις 21 Αυγούστου. Δέχεται τη νομιμοποίηση των γονιών των παιδιών που γεννήθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 1994, ενώ οι περισσότεροι από τους Αφρικανούς έχουν παιδιά που γεννήθηκαν αργότερα. Για τους ανύπαντρους δεν υπάρχει δικαιολογία, πρέπει να απελαθούν. Η αντιπροσωπεία των Αφρικανών δεν δέχεται την πρόταση και αποφασίζουν να συνεχίσουν την απεργία.

Την ίδια μέρα πραγματοποιείται διαδήλωση 8.000 ατόμων στο κέντρο του Παρισιού. Συμμετέχουν πολλές προσωπικότητες, μη κυβερνητικές οργάνωσεις, σοσιαλιστές που υποστηρίζουν «το διάλογο για την εκτόνωση της κρίσης».

Το Συμβούλιο της Επικρατείας αποφαινεται, την παραμονή της επέμβασης, ότι δεν έχουν δικαίωμα νομιμοποίησης οι παράνομοι μετανάστες, αλλά αφήνει περιθώρια για «ανθρωπιστική εφαρμογή των νόμων ανάλογα με την υγεία και την οικογενειακή κατάσταση» του παράνομου μετανάστη. Ο Ζυπέ είναι έτοιμος για επέμβαση στις 23 Αυγούστου, ενώ ο υπουργός Εσωτερικών δηλώνει ότι «έφτασε η ώρα για να εφαρμοστεί ο νόμος». 1100 αστυνομικοί περικυκλώνουν την εκκλησία και με τσεκούρια παραβιάζουν την πόρτα. Η εκκλησία εκκενώνεται μέσα σε τρεις ώρες αφού χρησιμοποιήθηκαν δακρυγόνα. Γίνονται συμπλοκές και συλλήψεις.

Την επομένη της επέμβασης αποφασίζεται μαζική απέλαση και ο επαναπατρισμός με γαλλικό αεροπλάνο 57 Αφρικανών, στους οποίους περιλαμβάνονται τέσσερις από τους Αφρικανούς που συνελήφθησαν στην εκκλησία Σαιν Μπερνάρ.

Οι περισσότεροι όμως από τους συλληφθέντες ελευθερώνονται τις επόμενες μέρες. Οι δικονομικές παραβιάσεις κατά τη σύλληψή τους δεν αφήνουν περιθώρια στους δικαστές για να στοιχειοθετήσουν κατηγορίες εναντίον τους. Οι περισσότεροι Αφρικανοί μαζί με τους δέκα απεργούς πείνας βρίσκουν καταφύγιο στο Θέατρο του Ήλιου της Αριάν Μνούσκιν, που

είχε πρωτοστατήσει στην υπεράσπιση των Αφρικανών. Τρεις μέχρι τώρα έχουν φυλακιστεί, ενώ 40 ήδη νομιμοποιήθηκαν.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

Η επίδειξη ισχύος και αδιαλλαξίας της γαλλικής κυβέρνησης συνεχίζεται. Η συζήτηση περιστρέφεται τώρα γύρω από την «αναθεώρηση της νομοθεσίας κυρίως όσον αφορά την αποτελεσματικότητά της, τον έλεγχο στα σύνορα, την απάλειψη των αδικιών αλλά και την ενίσχυση των μέτρων κατά της μαύρης εργασίας.» Το πολιτικό κόστος της κυβέρνησης Σιράκ, μετά τη βίαιη επέμβαση, μένει να αξιολογηθεί, ενόψει και των βουλευτικών εκλογών του 1998.

Ο Ζακ Σιράκ εξακολουθεί να δηλώνει: «Η πολιτική μετανάστευσης δεν πρόκειται να αλλάξει. Εφαρμόσαμε με αυστηρότητα τους νόμους για τη μετανάστευση αλλά δεσμευτήκαμε να βοηθήσουμε για την ανάπτυξη των πιο φτωχών χωρών.» (!)

Σύμφωνα με δημοσκόπηση που έγινε για λογαριασμό της εφημερίδας *Le Monde* και του ιδιωτικού ραδιοφωνικού σταθμού RTL, 46% των Γάλλων βλέπουν με συμπάθεια τους Αφρικανούς και 53% καταδικάζουν την επέμβαση των αστυνομικών δυνάμεων· 36% είναι εχθρικοί προς τους Αφρικανούς και 42% συμφωνούν με την κυβερνητική απόφαση της βίαιης εκκένωσης της εκκλησίας.

Το μεταναστευτικό πρόβλημα εξακολουθεί να παραμένει ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της Γαλλίας αλλά και πολλών χωρών της Ε.Ε. Σύμφωνα με το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, οι παράνομοι μετανάστες ήταν 350.000 στη Γαλλία, το 1991. Οι αριθμοί είναι πολύ σχετικοί, γιατί ο υπολογισμός είναι αδύνατος αφού η καταχώρηση όσων στερούνται χαρτιών είναι πολύ δύσκολη.

Περίπου 100.000 ξένοι φτάνουν κάθε χρόνο στη Γαλλία (*Νουβέλ Ομπσερβατέρ* 22-28 /08/96, σελ. 21). Φτωχοί και άνεργοι οι περισσότεροι έρχονται κυρίως από πρώην γαλλικές αποικίες: Μαλί, Σενεγάλη, Μαρόκο, Τυνησία, Ζαΐρ. Η γαλλική οικονομία τους έχει ανάγκη, κυρίως στις οικοδομές και στην υφαντουργία. Κανείς βέβαια δεν το ομολογεί, γιατί οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, θέλοντας να διατηρήσουν το χρεοκοπημένο οικονομικό σύστημα, υποκρίνονται βρίσκοντας εξιλαστήρια θύματα τους πιο αδύνατους. ❏

ΑΡΑΦΑΤ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΣΑΪΝΤ

Η απαγόρευση κυκλοφορίας, στις περιοχές της παλαιστινιακής αστυνομίας, των βιβλίων του διάσημου παλαιστίνιου διανοουμένου Έντουαρντ Σαϊντ είναι η πιο πρόσφατη απόδειξη των αυταρχικών μεθόδων που υιοθετεί ο Γιασέρ Αραφάτ εναντίον όλων όσοι τον αμφισβητούν. Αν και ένθερμος υποστηρικτής του Αραφάτ για πολλά χρόνια, ο Σαϊντ είχε επικρίνει την παλαιστινιο-ισραηλινή συμφωνία στο Όσλο (1993), υποστηρίζοντας ό-τι ο Αραφάτ επωφελήθηκε από τον πολυετή αγώνα των Παλαιστινίων για να κρατηθεί στην εξουσία. Οι πιέσεις και η τρομοκρατία που χρησιμοποιεί ο Αραφάτ προκειμένου να συγκροτήσει ένα μηχανισμό ασφάλειας γύρω του δεν έχει ακόμα προκαλέσει ισχυρές αντιδράσεις στους παλαιστίνιους συγγραφείς και διανοουμένους.

ΣΤΗΝ ΠΥΡΑ ΜΑΡΞ ΚΑΙ ΧΟΤΖΑ

Ο Κάρολος Μαρκξ και ο Ενβέρ Χότζα καταδικάστηκαν στο 3ο συνέδριο του Αλβανικού Σοσιαλιστικού Κόμματος, το περασμένο Σαββατοκύριακο. Για πρώτη φορά μετά την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Αλβανία (1990), οι σοσιαλιστές διακήρυξαν το οριστικό διαζύγιό τους με τις «δικτατορίες» του παρελθόντος, του Χότζα και του διαδόχου του, Ραμίζ Αλία. Στο πρόγραμμα του κόμματος δεν θα υπάρχει πλέον καμία αναφορά στη «μαρξιστική φιλοσοφία», ενώ οι ιδιωτικοποιήσεις και η ελεύθερη

αγορά αποτελούν τους κεντρικούς άξονες της νέας σοσιαλοδημοκρατικής πολιτικής. Ο Φάτος Νάνο, που ήταν και μοναδικός υποψήφιος για την προεδρία, εκλέχτηκε με 430 ψήφους υπέρ και 144 κατά, ενώ μέχρι την αποφυλάκισή του θα αντικατασταθεί από τον γενικό γραμματέα του κόμματος.

ΟΙ ΒΕΝΕΤΟΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΟΥΝ

Το κίνημα των «Ομοσπονδιακών Ελεύθερων Ευρωπαίων Επιχειρηματιών» (LIFE) της περιφέρειας της Βενετίας αρνείται πλέον να πληρώνει φόρους στην Ρώμη. Οι ευκατάστατοι επιχειρηματίες της περιοχής έχουν υπερκεράσει ακόμα και τη Λίγκα του Βορρά του Ουμπέρτο Μπόσι, που δεν τη θεωρούν αρκετά «δυναμική» για τις διεκδικήσεις τους. Η βορειοανατολική περιοχή της Ιταλίας διαθέτει τις πε-

ρισσότερες επιχειρήσεις ανά κάτοικο και τη μεγαλύτερη πυκνότητα σε βιομηχανίες (μεταλλουργίας, χαρτιού, ξύλου και υφαντουργίας) στην Ευρώπη. Οι επιχειρηματίες θεωρούν τη φοροδιαφυγή νόμιμη άμυνα κατά της κυβέρνησης και διαμαρτύρονται για τη φοροεσπρακτική πολιτική της.

Η ΧΡΕΟΚΟΠΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Το κύκλωμα παιδεραστίας του Μαρκ Ντυτρού, που αποκαλύφτηκε πρόσφατα στο Βέλγιο, ήταν αφορμή για να αρχίσουν επιτέλους πιο επισταμένες έρευνες για την παιδική πορνεία και τη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών στον κόσμο. Ο Ντυτρού, κατηγορείται για φόνους, απαγωγές και σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών. Είναι γνωστός στις δικαστικές αρχές του Βελγίου από το

1985, όταν είχε καταδικαστεί για βιασμό δύο ανήλικων κοριτσιών. Επωφελήθηκε όμως από τη χαλαρή νομοθεσία και αποφυλακίστηκε το 1992.

Η σύλληψη αστυνομικού επιθεωρητή που κάλυπτε το κύκλωμα, αποδεικνύει τη διαφθορά των υπηρεσιών που υποτίθεται ότι έχουν επιφορτιστεί με την προστασία του πολίτη. Η λεγόμενη «τουριστική ανάπτυξη», που περιλαμβάνει σεξουαλικές υπηρεσίες από ανήλικους, στις χώρες της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής και, τελευταία, της Ανατολικής Ευρώπης δεν είναι καθόλου αθώα. Το Α' διεθνές συνέδριο για τη σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών, που πραγματοποιείται από την περασμένη Τρίτη στη Στοκχόλμη, προτείνει μέτρα για τη μεγαλύτερη προστασία των παιδιών και αυστηρότερες ποινές για την παιδεραστία. ❧

Στο συνέδριο των Ρεπουμπλικάνων στο Σαν Ντιέγκο, την περασμένη εβδομάδα, οι αμερικανοί υπερ-χριστιανοί εξέφρασαν την υποστήριξή τους στον Μπομπ Ντόουλ, που έχει ταχθεί ανοικτά κατά των εκτρώσεων. Το Συνέδριο των Δημοκρατικών στο Σικάγο, αυτή τη βδομάδα, προσπαθεί να συγκινήσει τους ψηφοφόρους του Νοεμβρίου με πιο προοδευτικές θέσεις.

Από τις 5 μέχρι τις 8 Ιουλίου 1996 διοργανώθηκε στην Κω διεθνές επιστημονικό συνέδριο με θέμα «Ο Ελληνισμός της διασποράς-Προβλήματα και Προοπτικές». Το συνέδριο διοργάνωσε ο Τομέας Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και το Πνευματικό Κέντρο του δήμου Κω. Τα πρακτικά με τις 40 ανακοινώσεις του συνεδρίου προγραμματίζονται να εκδοθούν στους επόμενους μήνες από τις εκδόσεις. Α. Λιβάνη-Νέα Σύνορα. Στο Αντί σήμερα δημοσιεύουμε με τη μορφή άρθρου τα κύρια σημεία των εισηγήσεων του Κώστα Καραμάρκου και της Ρούλας Τσοκαλίδου.

Των απόδημων Ελλήνων οι κοινότητες...

του Κώστα Καραμάρκου

ΟΡΙΣΜΟΙ-ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Ο Θεόφιλος έγραψε ότι «τα έθνη είναι ιστορικά μορφώματα που γίνονται αδιάκοπα και μετασχηματίζονται, δεν είναι σχήματα μια για πάντα». Το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για τις διασπορές.

Στις χώρες όπου ζουν άτομα ελληνικής καταγωγής, η πολιτισμική, κοινωνική, πολιτική, και αριθμητική υπεροχή των

• Ο Κώστας Καραμάρκος ζει στην Αυστραλία τα τελευταία 15 χρόνια, παρακολουθώντας και συμμετέχοντας ενεργά στις δραστηριότητες της ελληνοαυστραλιανής κοινότητας και της ευρύτερης κοινωνίας. Σπούδασε ιστορία και φιλοσοφία της Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Μελβούρνης και εργάζεται ως υποδιευθυντής στο 3ZZZ, τον κοινοτικό πολυεθνικό ραδιοφωνικό σταθμό της ίδιας πόλης.

κυρίαρχων εθνότητων είναι συντριπτική. Η πολιτισμική ταυτότητα που υπερισχύει τελικά, είναι αυτή των κυρίαρχων εθνότητων και όχι η επιμέρους εθνοτική, δηλαδή η ελληνική. Γι' αυτόν το λόγο ο όρος ελληνικής καταγωγής κάτοικοι του εξωτερικού είναι προτιμότερος από τον όρο ελληνική διασπορά μια και αποδίδει με μεγαλύτερη ακρίβεια τη δυναμική της σχέσης ανάμεσα στη χώρα

καταγωγής και στις διάφορες χώρες γέννησης και ανάπτυξης των ατόμων.

Επίσης, οι ελληνικής καταγωγής κάτοικοι του εξωτερικού δεν διαφέρουν μονάχα πολιτισμικά σε σχέση με τις άλλες εθνότητες. Υπάρχουν διαφορές και ανάμεσά τους που σχετίζονται με την τάξη, το φύλο, τις ιστορικές, γεωγραφικές, κοινωνικές και άλλες ιδιαιτερότητες των διαφόρων μεταναστευτικών ρευμάτων.

ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Τα περισσότερα άτομα της πρώτης γενιάς που δημιούργησαν τις κοινότητες των ελληνικής καταγωγής κατοίκων του εξωτερικού, προέρχονταν από την ελληνική επαρχία, είχαν στοιχειώδη μόρφωση, εγκαταστάθηκαν μόνιμα στο εξωτερικό και σήμερα αποτελούν μια σημαντική ή μια μικρή

μειοψηφία αυτών των κοινοτήτων.

Το γενικό πλαίσιο μέσα στο οποίο προσπάθησαν και προσπαθούν να αυτοπροσδιοριστούν οι ελληνικής καταγωγής κάτοικοι του εξωτερικού δημιουργήθηκε από παραμέτρους όπως:

α) Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πρώτης γενιάς.

β) Η πολιτική των χωρών υποδοχής των Ελλήνων μεταναστών.

γ) Η γεωγραφική απόσταση, η συχνότητα και η μορφή της επαφής των ελληνικής καταγωγής κατοίκων του εξωτερικού με την Ελλάδα.

δ) Ο τρόπος αυτοοργάνωσης και εκπροσώπησής τους.

ε) Η ιδεολογία και η εμβέλεια των κυρίαρχων φορέων παραγωγής μορφών ελληνικότητας όπως οι κοινότητες, η εκκλησία και τα Ομογενειακά Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.

Τις περισσότερες φορές, οι επικρατούσες μορφές ελληνικότητας των ελληνικής καταγωγής κατοίκων του εξωτερικού είναι στατικές και απλουστευτικές. Υπερτονίζεται η ηρωική πορεία του ελληνικού έθνους που υπερέχει συνήθως ηθικά και πολιτισμικά από τα περισσότερα έθνη και η έννοια της ελληνικότητας ταυτίζεται με την έννοια της ορθοδοξίας ή με την ηθική και την αισθητική της πρώτης γενιάς. Η ιστορική, κοινωνική και πολιτισμική εμπειρία και πολυμορφία της νεοελληνικής κοινωνίας των τελευταίων δεκαετιών αλλά και η σημερινή πραγματικότητα των ευρύτερων κοινωνιών μέσα στις οποίες ζουν οι ελληνικής καταγωγής κάτοικοι του εξωτερικού αγνοείται. Γι' αυτόν το λόγο, μια σημαντική μερίδα των ελληνικής καταγωγής κατοίκων του εξωτερικού δεν ταυτίζεται μ' αυτή τη στατική και συντηρητική μορφή ελληνικότητας και δεν παρακολουθεί από κοντά την οργανωμένη παροικιακή ζωή.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ο ελάχιστος βραχυπρόθεσμος στόχος μιας επικοινωνιακής πολιτικής για τους ελληνικής καταγωγής κατοίκους του εξωτερικού πρέπει να είναι η αμφίδρομη ενημέρωση. Ο επόμενος στόχος πρέπει να είναι ο εμπλουτισμός της έννοιας της ελληνικότητας εκτός και εντός Ελλάδας. Σημαντικό ρόλο σ' αυτόν τον πολιτισμικό εμπλουτισμό έχουν να παίξουν και οι ελληνικής καταγωγής κάτοικοι του εξωτερικού και η Ελλάδα με τον κρατικό της μηχανισμό, μια και αποτελεί το ισχυρότερο σημείο αναφοράς για θέματα ελληνικότητας.

Μια επικοινωνιακή πολιτική για τους ελληνικής καταγωγής κατοίκους του εξωτερικού μπορεί και πρέπει να υπάρχει για τους

εξής λόγους:

α) Για την προάσπιση εθνικών και οικονομικών συμφερόντων του ελληνικού κράτους.

β) Για την προάσπιση συμφερόντων των ελληνικής καταγωγής κατοίκων του εξωτερικού στις χώρες διαμονής τους και στην Ελλάδα.

γ) Για τον πολιτισμικό και κοινωνικό εμπλουτισμό των ελληνικής καταγωγής κατοίκων του εξωτερικού, των ευρύτερων κοινωνιών των χωρών διαμονής τους αλλά και της ίδιας της νεοελληνικής κοινωνίας.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων έμφαση πρέπει να δοθεί στα ΜΜΕ και στις πολιτιστικές και εκπαιδευτικές ανταλλαγές.

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Χωρίς να παραγνωριστεί η σημαντική προσφορά των Ομογενειακών Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη η σημερινή τους εμβέλεια και η σημερινή δημογραφική σύνθεση των διαφόρων ομάδων των ελληνικής καταγωγής κατοίκων του εξωτερικού.

Οι ελληνικής καταγωγής κάτοικοι του εξωτερικού στην πλειοψηφία τους, ενσωματώνονται και ενημερώνονται από τα ΜΜΕ των κυρίαρχων εθνικών ομάδων. Θέματα ταυτότητας που αφορούν τους ίδιους, ή εθνικών θεμάτων που αφορούν την Ελλάδα φτάνουν στους περισσότερους μέσα από τα κυρίαρχα ΜΜΕ, αντανάκλωντας πρώτα την οπτική γωνιά και τα συμφέροντα των κυρίαρχων εθνικών ομάδων (και τάξεων) των κρατών διαμονής.

Μια αποτελεσματική επικοινωνιακή πολιτική για τους ελληνικής καταγωγής κατοίκους του εξωτερικού περνάει πρώτα απ' όλα μέσα από τη συχνή επαφή με τα ΜΜΕ των κυρίαρχων εθνικών ομάδων. Η επαφή αυτή δεν πρέπει να αφήνεται μονάχα στο επίσημο κράτος. Σημαντικό ρόλο μπορούν να παίξουν και επαγγελματικές ενώσεις όπως η ΕΣΗΕΑ, η ένωση ιδιοκτητών, ή ακόμα και οργανισμοί σαν τον ΕΟΤ που προσκαλούν για παράδειγμα στην Ελλάδα τον υπεύθυνο του τουριστικού ρεπορτάζ μιας μεγάλης εφημερίδας του εξωτερικού.

Άλλες προσπάθειες για ραδιοτηλεοπτική και έντυπη αμφίδρομη επικοινωνία με τους ελληνικής καταγωγής κατοίκους του εξωτερικού πρέπει να είναι τουλάχιστον δίγλωσσες μια και η ελληνική δεν είναι η κύρια γλώσσα αυτών των ατόμων. Αυτή η επικοινωνία πρέπει να είναι μόνιμη και ουσιαστική.

Επίσης οι υπηρεσίες της ΕΡΤ ή του ελληνικού κράτους γενικότερα που απευθύνονται στους ελληνικής καταγωγής κατοίκους του εξωτερικού, πρέπει να στελεχώνονται από

άτομα που προέρχονται απ' αυτούς και έχουν την ανάλογη επαγγελματική κατάρτιση και ευαισθησία.

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΠΑΙΔΕΙΑ

Ο εμπλουτισμός της έννοιας της ελληνικότητας περνάει κυρίως μέσα από προγράμματα πολιτιστικών και εκπαιδευτικών ανταλλαγών προς και από τους ελληνικής καταγωγής κατοίκους του εξωτερικού.

Οι πολιτιστικές αποστολές της Ελλάδας, δεν πρέπει να απευθύνονται μονάχα σε ομογενειακούς φορείς που τις περισσότερες φορές είναι περιορισμένης εμβέλειας και απήχησης. Χρειάζονται τα μεγάλα φεστιβάλ των κυρίαρχων εθνοτήτων με το μεγάλο κοινό ελληνικής και μη καταγωγής, για να προβληθούν τα επιτεύγματα της νεοελληνικής δημιουργίας.

Για να προβληθούν τα αξιόλογα πολιτισμικά δημιουργήματα των ελληνικής καταγωγής κατοίκων του εξωτερικού χρειάζονται οι μεγάλοι εκθεσιακοί χώροι και τα μεγάλα φεστιβάλ της Ελλάδας και όχι μονάχα η διοργάνωση περιθωριακών αποδημείων.

Χρειάζονται επίσης παραρτήματα του Ιδρύματος Ελληνικού Πολιτισμού (που δεν αντιγράφει αλλά παίρνει πολλά από τον τρόπο λειτουργίας π.χ. του Γαλλικού Ινστιτούτου) σε όλα τα μεγάλα κέντρα της αποδημίας.

Στα προγράμματα πολιτιστικών και εκπαιδευτικών ανταλλαγών πρέπει να συμμετέχουν συστηματικά και άτομα μη ελληνικής καταγωγής που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με θέματα που αφορούν τους ελληνικής καταγωγής κατοίκους του εξωτερικού.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η επικοινωνιακή πολιτική που περιγράφεται σ' αυτό το άρθρο είναι μια πρόταση μόνιμων και αμφίδρομων ραδιοτηλεοπτικών, έντυπων, πολιτιστικών, εκπαιδευτικών, και άλλων ανταλλαγών ανάμεσα στην Ελλάδα, τις κοινότητες των ελληνικής καταγωγής κατοίκων του εξωτερικού αλλά και τις ευρύτερες κοινωνίες των χωρών τους.

Ο προγραμματισμός και η υλοποίηση των βασικών αρχών αυτής της πολιτικής χρειάζεται πάνω απ' όλα την υποστήριξη όλων των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων της Ελλάδας. Χρειάζεται σταθερότητα στόχων και προσώπων. Χρειάζεται ένα υπουργείο απόδημου Ελληνισμού με διευρυμένες αρμοδιότητες, που θα στηρίζει, θα προγραμματίζει, θα συντονίζει και θα υλοποιεί μια επικοινωνιακή πολιτική που ανταποκρίνεται σε σημερινά υπαρκτά δεδομένα και όχι σε ρομαντικά ιδεολογήματα.

...και η ελληνική γλώσσα

της Πετρούλας Τσοκαλίδου

ΓΙΑ ΝΑ ΕΚΤΙΜΗΣΟΥΜΕ ή να προβλέψουμε το μέλλον της ελληνικής διασποράς, κάτι που ενδιαφέρει την Ελλάδα τόσο για άμεσους εθνικούς λόγους όσο και για πιο μακροπρόθεσμα προγράμματα πολιτιστικής διατήρησης κι εξέλιξης, πρέπει να καταγράψουμε με ρεαλιστικό τρόπο το παρόν και τα χαρακτηριστικά αυτής της πραγματικότητας.

Μέσα από τη γλωσσική επικοινωνία των δίγλωσσων ατόμων μπορούμε να αποκρυπτογραφήσουμε τις προτεραιότητες και τις ανάγκες αυτής της σύνθετης κοινωνικής ομάδας, αυτό γίνεται δίνοντας έμφαση τόσο στο δομικό χαρακτήρα της γλώσσας που χρησιμοποιείται όσο και στο περιεχόμενο των συνομιλιών μεταξύ ατόμων που αυτοπροσδιορίζονται ως δίγλωσσα και διπολιτιστικά.

Μέσα από την έρευνα μου στην ελληνοαυστραλιανή παροικία που πραγματοποιήθηκε το διάστημα 1991-94 αναγνώρισα τη βαρύτητα και τις λειτουργίες της πρακτικής της διγλωσσίας. Δηλώσεις δίγλωσσων ατόμων για τη σημασία που έχει γι'αυτά η γνώση κι η χρήση των ελληνικών παράλληλα με την κυρίαρχη γλώσσα, τα αγγλικά, είναι:

«*Το να μιλάμε ελληνικά μας ενώνει, φτιάχνει τη φιλία μας, νιώθουμε πολύ έντονα για την ταυτότητά μας και θέλουμε να διατηρήσουμε τη γλώσσα μας*» ή «*Είναι δύναμη να μιλάς δύο γλώσσες, είναι μια αίσθηση ιστορίας του ελληνισμού σ' όλο τον κόσμο*»

Από τα παραπάνω ενδεικτικά αποσπάσματα φαίνεται η άμεση σχέση γλώσσας και ταυτότητας, ή αυτής της αίσθησης ιστορίας του ελληνισμού

Επίσης αν μελετήσουμε τη δομή συνομιλιών ανάμεσα σε ομόφυλες ομάδες ή ζευγάρια, δηλαδή γυναίκα με γυναίκα και άντρα και άντρα, διακρίνουμε διάφορες λειτουργίες της εναλλαγής από τα αγγλικά στα ελληνικά και αντίστροφα. Αυτή η εναλλαγή είναι κεντρικό χαρακτηριστικό στοιχείο του δίγλωσσου λόγου, μια και κάθε γλώσσα είναι συνυφασμένη με ένα σύνολο από πολιτιστικές αξίες και προσωπικές εμπειρίες που διεκδικούν τη δική τους έκφραση.

Παραδείγματα αυτής της εναλλαγής είναι τα ακόλουθα. Το (Θ) σημαίνει συνομιλία γυναικών ενώ το (Α) ανδρών:

• Η Πετρούλα Τσοκαλίδου είναι διδάκτωρ γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Monash της Μελβούρνης.

Θ1: *Συγκινήθηκα, πραγματικά*

I'm speechless. I don't know what to say.

Θ2: *Come and blow the candles.*

You have to make a wish.

Μετάφραση των προτάσεων στα αγγλικά:

Θ1: *Εμεινα άφωνη*

Δε ξέρω τι να πω.

Θ2: *Ελα να σβήσεις τα κεριά.*

Πρέπει να κάνεις μια ευχή.

A1: *The reason I like to speak Greek sometimes is because I'm afraid sometimes I might forget it, if I don't speak it*

A2: *That's good.*

You have to always speak Greek because.

Θα ξεχάσεις τη γλώσσα σου.

Μετάφραση των αγγλικών:

A1: *Ο λόγος που μου αρέσει να μιλάω ελληνικά μερικές φορές είναι γιατί φοβάμαι μερικές φορές ότι ίσως τα ξεχάσω, αν δεν τα μιλάω.*

A2: *Σωστά, πρέπει πάντα να μιλάς ελληνικά γιατί...*

Τα δύο παραπάνω παραδείγματα είναι χαρακτηριστικά της διαφοράς ανάμεσα στις δίγλωσσες γυναίκες και τους άντρες σύμφωνα με την οποία οι πρώτες ενσωματώνουν περισσότερο στοιχεία της δεύτερης τους γλώσσας, της ελληνικής, στο λόγο τους και για μια μεγαλύτερη γκάμα λειτουργιών απά ό,τι οι άντρες της ίδιας ομάδας. Ας τονίσουμε ότι μιλάμε για δίγλωσσα άτομα με κυρίαρχη γλώσσα τα αγγλικά, ηλικίας 18-25 χρόνων, με πανεπιστημιακή μόρφωση με γονείς εργοτατικής κοινωνικο-οικονομικής τάξης.

Η χρήση της ελληνικής γλώσσας εντείνεται σε συνομιλίες που εκφράζουν περισσότερο τον ιδιωτικό χώρο της οικογένειας και των συναισθημάτων. Αυτές είναι περισσότερο συνηθισμένες ανάμεσα στις γυναίκες παρά στους άντρες. Είναι επίσης χαρακτηριστική η εναλλαγή στα ελληνικά που έγινε στη συνομιλία των ανδρών που είχε τη λειτουργία της υπενθύμισης για τη σπουδαιότητα της διατήρησης της ελληνικής γλώσσας που είχε ήδη εκφραστεί στα αγγλικά από τον προηγούμενο ομιλητή (A1). Η εναλλαγή προς τα ελληνικά από πολλούς δίγλωσσους άντρες γίνεται συνήθως για συγκεκριμένους λόγους και λιγότερο από όσο στις γυναίκες.

Εκτός από το φύλο, όπως προείπα, ένας από τους καταλυτικούς παράγοντες για την πρακτική της διγλωσσίας κι έτσι της διατήρησης της μειονοτικής γλώσσας, της ελληνικής, είναι η αίσθηση της εθνικής συνείδη-

σης. Όπως ισχυρίζεται κι ο Paolo Pisto (1991) στο βιβλίο του εθνική ταυτότητα και πολιτική κινητοποίηση, «η εθνικότητα βρίσκεται σε ένα continuum: το εθνικό όριο ορίζεται από μια επιβεβαίωση και μια σχετική σταθεροποίηση των ομάδων της ίδιας κατηγορίας» (σελ. 35). Οι εθνικές ομάδες δεν είναι ομοιογενείς και τα άτομα που τις απαρτίζουν βρίσκονται σε διαφορετικά σημεία ένταξης τόσο σε σχέση με την εθνική τους ομάδα όσο και την ευρύτερή τους κοινωνία. Ο τρόπος κι ο βαθμός στα οποία αυτά τα άτομα γίνονται αποδεκτά απ' τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους, η ιδεολογία τους, το κοινωνικό τους δίκτυο, το επάγγελμά τους, το συναισθηματικό τους δέσιμο με τις δύο χώρες/γλώσσες τους, καθώς και η διαδικασία της κοινωνικοποίησης τους σε ένα φύλο καθορίζουν την ένταξή τους στην εθνική τητά τους. Η εθνική ταυτότητα είναι μια δυναμική κι όχι στάσιμη η δεδομένη διαδικασία ένταξης σε ένα σύνθετο και ποικιλόμορφο πλαίσιο.

Μετά από μια σύντομη αναδρομή στα θέματα της γλωσσικής επικοινωνίας, του φύλου και της εθνικής συνείδησης, θέματα που βρίσκονται σε κίνηση και διαρκή εξέλιξη και που είναι αλληλένδετα τόσο μεταξύ τους όσο και με όλους τους άλλους παράγοντες που μας καθορίζουν ως άτομα, φαίνεται ότι απαιτούνται συντονισμένες και δυναμικές διαδικασίες διατήρησης και εμπλουτισμού του ελληνισμού της διασποράς.

Η ευθύνη πέφτει τόσο στην οικογένεια της ελληνικής διασποράς, που συχνά απομονώνει το παιδί από το μη-ελληνικό και κυρίαρχο του περιβάλλον, όσο και στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Τα σχολεία και τα πανεπιστήμια της ελληνικής διασποράς συχνά λειτουργούν απομονωμένα κι έχουν συντηρητικές τάσεις στα θέματα της ελληνικότητας και της ταυτότητας. Συνεπώς δημιουργούνται ελλειπείς και αντιδραστικές εικόνες και απόψεις της Ελλάδας στα άτομα ελληνικής καταγωγής του εξωτερικού. Τέλος ευθύνη πέφτει και στην ελληνική πολιτεία μιας και το υλικό, το διδακτικό προσωπικό και οι γραφειοκρατικές δομές που παρέχει στον ή για τον απόδημο ελληνισμό δεν περιλαμβάνουν συνήθως τις προτεραιότητες, τις ικανότητες και τη συμμετοχή των ίδιων των ανθρώπων της ελληνικής διασποράς.

ΤΟ ΨΗΦΙΑΚΟ ΧΡΗΜΑ: Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

του Raoul Rojas

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ INTERNET τα τελευταία χρόνια δημιούργησε ένα παράδοξο: το οικουμενικό δίκτυο δεδομένων, που αρχικά είχε σκοπό τη μετάδοση επιστημονικών πληροφοριών, να γίνεται όλο και πιο πολύ ένα μέσο για την ανταλλαγή προϊόντων και υπηρεσιών. Το δίκτυο εξελίσσεται με μια πραγματική αγορά, στην οποία όμως δεν έχει ακόμα καθιερωθεί μια κατάλληλη μέθοδος για την πραγματοποίηση χρηματικών συναλλαγών. Και πρόκειται για τεράστια ποσά.

Υπολογίζεται ότι αν μόνο το 25% των ιδιωτικών συναλλαγών στις ΗΠΑ γίνονται μέσω του Internet, τότε το ποσό τους θα πλησίαζε τα 310 δισ. δολάρια ετησίως. Εάν ήταν δυνατό να καταργηθούν οι πληρωμές με χαρτονομίσματα, δηλ. αν οι πληρωμές γίνονταν με «ηλεκτρονικό χρήμα» και όχι με χαρτί, τότε οι τράπεζες θα εξοικονομούσαν 45 δισ. δολάρια κάθε χρόνο. Ως εκ τούτου, υπάρχει αυξανόμενος ανταγωνισμός ανάμεσα σε διάφορες εταιρείες που προσπαθούν να προωθήσουν τη δική τους μορφή ηλεκτρονικού χρήματος ώστε να γίνει το παγκόσμιο πρότυπο. Η κατάσταση αυτή στο Internet μοιάζει λίγο με την κατάσταση που υπήρχε στην Ευρώπη της Αναγέννησης: την εποχή εκείνη οι ιδιώτες τραπεζίτες άρχισαν να εκδίδουν χάρτινο χρήμα που υποκαθιστούσε τα χρυσά νομίσματα που μέχρι τότε ήταν το σύνηθες μέσο συναλλαγής. Η διαδικασία δεν ρυθμιζόταν από κάποια κεντρική τράπεζα ή από κάποια άλλη αρχή - απλώς συνέβη. Η αγορά εξελίχθηκε με διαδικασίες αυτο-οργάνωσης και το χάρτινο χρήμα επικράτησε σε όλες τις συναλλαγές.

Υπολογίζεται πως σήμερα έχουν πρόσβαση στο Internet 37 εκατ. άτομα στις ΗΠΑ. Ο ευκολότερος τρόπος για να πληρώσει κανείς προϊόντα που παραγγέλλει μέσω του δικτύου είναι να χρησιμοποιήσει μια πιστωτική κάρτα. Όμως το Internet δεν προσφέρει τον ίδιο βαθμό ασφαλείας που προσφέρουν οι τηλεφωνικές γραμμές. Μια τηλεφωνική κλήση αποκαθιστά μια ευθεία επικοινωνία από ένα σημείο

σε ένα άλλο και δεν είναι εύκολο σε άλλους να παρακολουθήσουν τη μετάδοση μιας συνομιλίας. Στο Internet, τα δεδομένα ρέουν μέσα από τους υπολογιστές διαφόρων χρηστών (συνήθως 10 ή περισσότερων) για να φθάσουν στον προορισμό τους. Ο καθένας στη διαδρομή αυτή μπορεί να επιτηρεί την κίνηση και, με κάποιους τρόπους, να υποκλέψει κάποιους αριθμούς πιστωτικών καρτών και να τις χρησιμοποιήσει για «ίδιο όφελος». Εξαιτίας αυτού του γεγονότος, μερικές καινούριες εταιρείες ξεκίνησαν να λειτουργούν ως μεσάζοντες μεταξύ αγοραστή και πωλητή στο Internet. Η μέθοδος που χρησιμοποιεί η *First Virtual* μια δικτυακή τράπεζα που ιδρύθηκε το 1994, είναι η εξής: ο αγοραστής δίνει προσωπικά ή με γράμμα τον αριθμό της πιστωτικής του κάρτας στη *First Virtual* και λαμβάνει ένα προσωπικό κωδικό (PIN). Εάν θελήσει να αγοράσει κάτι από κάποιον πωλητή στο Internet, του δίνει μόνο τον αριθμό αυτό, ο πωλητής τον στέλνει με ένα μήνυμα στη *First Virtual* η οποία, με τη σειρά της, ζητεί μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από τον πελάτη να επιβεβαιώσει τη συναλλαγή. Εάν ο αγοραστής επιβεβαιώσει τη συναλλαγή, ο πωλητής πληρώνεται μέσω της πιστωτικής κάρτας του αγοραστή. Με τον τρόπο αυτό δεν μεταδίδεται ποτέ ο αριθμός της πιστωτικής κάρτας μέσω του Internet και, συνεπώς, δεν μπορεί κανείς να τον υποκλέψει. Ο κωδικός (PIN) μπορεί να υποκλαπεί αλλά είναι τελείως άχρηστος, αφού η συναλλαγή πρέπει να επιβεβαιωθεί από τον κάτοχό του.

Μερικές άλλες επιχειρήσεις στο δίκτυο έχουν προτείνει συστήματα που αποτελούν πραγματικό ψηφιακό χρήμα και δεν έχουν σχέση με μεθόδους που να κάνουν αόρατο τον αριθμό μιας πιστωτικής κάρτας. Υπάρχουν δύο μορφές ηλεκτρονικού χρήματος.

• Το «**off-line**» χρήμα δημιουργείται σε υπολογιστές και κατόπιν «φορτώνεται» σε μικρές συσκευές μεγέθους πιστωτικής κάρτας («έξυπνες κάρτες») που περιέχουν ένα μικροεπεξεργαστή. Το χρήμα αυτό μπορεί να χρησιμο-

ποιηθεί με τον ίδιο τρόπο που χρησιμοποιούνται οι γνωστές μας τηλε-κάρτες. Αλλά οι «έξυπνες κάρτες» μπορούν να «επαναφορτιστούν», δηλαδή να φορτωθεί σε αυτές πάλι ηλεκτρονικό χρήμα από αυτόματες μηχανές (ATM) ή μέσω τηλεφώνου.

• Το «**on-line**» χρήμα δημιουργείται και αυτό σε υπολογιστές, αλλά οι συναλλαγές γίνονται μεταξύ υπολογιστών που είναι συνδεδεμένοι σε δίκτυο. Εάν θέλει κανείς να πραγματοποιήσει μια πληρωμή, ο υπολογιστής που εκπέμπει έναν αριθμό σε έναν υπολογιστή και, αν ο άλλος υπολογιστής είναι έτοιμος να δεχτεί τον αριθμό αυτό ως χρήμα, η συναλλαγή ολοκληρώνεται. Το ψηφιακό «on-line» χρήμα δεν είναι τίποτε άλλο από μια «συζήτηση» μεταξύ υπολογιστών.

Είναι γνωστό πως κάθε χαρτονόμισμα έχει μια σειρά από χαρακτηριστικά που κάνουν δύσκολη την παραχάραξή του. Χρησιμοποιείται ειδικό χαρτί, εκτυπώνονται σύνθετα μοτίβα, προστίθενται σχεδόν αόρατα σημάδια, κ.λπ. Το ψηφιακό όμως χρήμα δεν είναι παρά μόνο ένας αριθμός. Μια πληρωμή γίνεται απλά δίνοντας έναν αριθμό στον πωλητή και, παρ' όλα αυτά, είναι πιο ασφαλής από τη συναλλαγή με χαρτονομίσματα. Πώς γίνεται αυτό;

Η απάντηση είναι πως το ψηφιακό χρήμα προστατεύεται από εξελιγμένους και πολυσύνθετους κρυπτογραφικούς κωδικούς. Οι αριθμοί που χρησιμοποιούνται σε μια συναλλαγή δεν είναι απλώς κάποιοι αριθμοί. Είναι αριθμοί που παράγονται με μεθόδους όμοιες με αυτές που χρησιμοποιούνται για να γίνουν μυστικές μεταδόσεις μηνυμάτων. Θα εξετάσουμε, ως παράδειγμα, τις μεθόδους που προτείνονται από τον **David Chaum**, έναν από τους κορυφαίους επιστήμονες στον τομέα του ψηφιακού χρήματος και ιδρυτή της εταιρείας *DigiCash* στην Ολλανδία.

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται από την *DigiCash* βασίζεται στην τεχνική που είναι γνωστή ως «κρυπτογραφία με δημόσια κλειδα» (public Key cryptography). Με τη μέ-

θοδο αυτή, εάν η Άλις θέλει να στείλει ένα μυστικό μήνυμα στον Μπομπ, της παρέχεται ένα ζεύγος αριθμών (στην κρυπτογραφία, οι δύο συναλλασσόμενες πλευρές λέγονται πάντοτε Άλις και Μπομπ [σ.μ από τα δύο πρώτα γράμματα του λατινικού αλφαβήτου, Α και Β]). Οι δύο αυτοί αριθμοί είναι μάλλον μεγάλοι και αποτελούνται, ας πούμε, από εκατό ψηφία ο καθένας. Ο πρώτος αριθμός, ο Α, ονομάζεται «μυστική κλειδα» και ο δεύτερος, ο Β, «δημόσια κλειδα» της Άλις. Η Άλις μπορεί να κωδικοποιήσει το μήνυμα Χ με τέτοιο τρόπο που να μοιάζει με μια τυχαία αλληλουχία αριθμών. Δεν μπορεί να το διαβάσει κανείς, παρά μόνο αν διαθέτει τη δημόσια κλειδα Β. Η Άλις δημοσιοποιεί τη δημόσια κλειδα της σε ένα κατάλογο. Εάν ο Μπομπ θέλει να αποκωδικοποιήσει το μήνυμά της, χρησιμοποιεί τη δημόσια κλειδα Β και ανακτά το μήνυμα Χ στην αρχική του μορφή.

Το σύστημα αυτό παρέχει σημαντικά πλεονεκτήματα και στις δύο πλευρές. Πριν απ' όλα, όταν ο Μπομπ αποκωδικοποιεί το μήνυμα, είναι σίγουρος πως προέρχεται από την Άλις, ότι το έγραψε εκείνη, δεδομένου ότι μόνο εκείνη έχει στην κατοχή της τη μυστική κλειδα Α. Συνεπώς, το μήνυμα φέρει τη γνησιότητα «υπογραφή» της Άλις. Δεύτερον, η Άλις δεν χρειάζεται να δίνει στον κάθε γνωστό της και διαφορετική δημόσια κλειδα. Αρκεί να έχει μια και μόνη για όλους. Και τρίτον, οι κλειδες είναι «ασύμμετρες» με την εξής έννοια: εάν ο Μπομπ κρυπτογραφήσει ένα μήνυμα με τη δημόσια κλειδα Β, το μήνυμα αυτό μπορεί να αποκρυπτογραφηθεί μόνο χρησιμοποιώντας τη μυστική κλειδα Α της Άλις. Συνεπώς, μόνο η Άλις μπορεί να διαβάσει την απάντηση που θα της στείλει ο Μπομπ και κανένας άλλος.

Το σύστημα αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί πλέον για να γίνονται ψηφιακές συναλλαγές. Κάποια αρχή (π.χ., κάποια κυβερνητική υπηρεσία) παρέχει σε καθέναν που το επιθυμεί ένα ζεύγος τέτοιων αριθμών και πιστοποιεί την ταυτότητά του. Όλοι δημοσιοποιούν την δημόσια κλειδα τους σε κάποιον ειδικό κατάλογο. Ας υποθέσουμε πως η Άλις θέλει να αγοράσει ένα ηλεκτρονικό βιβλίο που στοιχίζει 10 δολάρια μέσω του Internet. Κρυπτογραφεί ένα μήνυμα προς την τράπεζά της, χρησιμοποιώντας τη μυστική της κλειδα και δηλώνει «Χρειάζομαι μια επιταγή 10 δολαρίων-Άλις». Η τράπεζα αποκωδικοποιεί το μήνυμα χρησιμοποιώντας τη δημόσια κλειδα της Άλις και εφόσον το μήνυμα μπορεί να αποκωδικοποιηθεί, είναι βέβαιο πως η Άλις και μόνο αυτή το έγραψε: η τράπεζα ελέγχει ταυτόχρονα την ταυτότητα του αποστολέα και την αυθεντικότητα του μηνύματος. Τώρα πλέον, η τράπεζα

κάνει ανάληψη 10 δολαρίων από το λογαριασμό της Άλις και της στέλνει ένα μήνυμα: «Αυτή είναι μια επιταγή 10 δολαρίων-Η Τράπεζα». Το μήνυμα αυτό είναι κρυπτογραφημένο με τη μυστική κλειδα της τράπεζας. Η Άλις λαμβάνει το μήνυμα και το στέλνει στον πωλητή, λέγοντάς του ταυτόχρονα και το όνομα της τράπεζάς της. Ο πωλητής αποκρυπτογραφεί το μήνυμα χρησιμοποιώντας τη δημόσια κλειδα της τράπεζας (που μπορεί να το βρει στους καταλόγους). Εφόσον το μήνυμα μπορεί να αποκωδικοποιηθεί, ο πωλητής είναι βέβαιος πως πρόκειται για μια έγκυρη επιταγή που εκδόθηκε από τη τράπεζα της Άλις. Παραδίδει το βιβλίο, στέλνει το μήνυμα στην τράπεζα και πιστώνεται ο λογαριασμός του με 10 δολάρια. Έτσι ολοκληρώνεται η συναλλαγή.

Σημειώστε πως μέσα από το δίκτυο μεταδίδονται μόνο μηνύματα, δηλαδή αριθμοί. Σημειώστε επίσης πως, δεδομένου ότι οι μυστικές κλειδες δεν εκτίθενται ποτέ και σε καμιά περίπτωση, δεν υπάρχει τρόπος να παραβιαστεί η ασφάλεια του συστήματος. Ο τρόπος αυτός μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο σε συστήματα «off-line» όσο και σε συστήματα «on-line» χρήματος. Παρ' όλ' αυτά υπάρχει ακόμα ένα πρόβλημα. Η Άλις μπορεί να αποφασίσει να χρησιμοποιήσει την ίδια επιταγή περισσότερες από μια φορές: εφόσον οι αριθμοί μπορούν ν' αναπαραχθούν κατά βούληση, είναι πιθανόν να χρησιμοποιήσει την ίδια ψηφιακή επιταγή εκατό φορές. Στην περίπτωση του «off-line» χρήματος, η «έξυπνη» κάρτα δεν επιτρέπει κάτι τέτοιο. Είναι επίσης κατασκευασμένη με τέτοιο τρόπο, ώστε κάθε προσπάθεια τροποποίησης των ηλεκτρονικών της να την καταστρέφει αμέσως. Στην περίπτωση του «on-line» χρήματος, μια απλή λύση θα μπορούσε να είναι η αναγραφή στην επιταγή του ονόματος του πωλητή: «Πληρώστε 10 δολάρια στο βιβλιοπωλείο Ω». Άλλες μορφές εξασφάλισης είναι πιο σύνθετες και μπορούν να λύσουν το πρόβλημα τη διπλοπληρωμής.

Πριν από μερικά μόνο χρόνια, μερικές από τις μεγαλύτερες πιστωτικές επιχειρήσεις έμοιαζαν να μην ενδιαφέρονται για τις δυνατότητες του Internet και του ηλεκτρονικού χρήματος. Τώρα τρέχουν για να καλύψουν τον χαμένο χρόνο. Το Φεβρουάριο του 1996 οι δύο πιο μεγάλες εταιρείες πιστωτικών καρτών, η Visa και η Mastercard, ανήγγειλαν πως ετοίμασαν ένα νέο πρότυπο για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές. Δουλεύοντας μαζί με τη Microsoft και την IBM, εξέδωσαν αυτό που ονόμασαν πρότυπο SET (Secure Electronic Transaction Protocol, Πρωτόκολλο Ασφαλούς Ηλεκτρονική Συναλλαγής). Οι δύο αυτές εταιρείες έχουν εκδώσει περισσότερες από 800 εκατ. πιστωτικές

κάρτες και ο όγκος των συναλλαγών που γίνονται με αυτές πλησιάζει τα 700 εκατ. δολάρια. Ως εκ τούτου, το νέο αυτό πρότυπο έχει πολλές πιθανότητες να γίνει η πλέον χρησιμοποιούμενη μέθοδος ηλεκτρονικών συναλλαγών. Βασίζεται στις αρχές της κρυπτογραφίας «με δημόσια κλειδα» που περιγράψαμε στα προηγούμενα παραδείγματα.

Όταν οι ηλεκτρονικές συναλλαγές αρχίσουν να επικρατούν στον οικονομικό κόσμο, θα έχουμε να αντιμετωπίσουμε εντελώς διαφορετικά προβλήματα. Το ένα έχει σχέση με την ίδια τη φύση του χρήματος. Αφού το νέο ηλεκτρονικό χρήμα θα έχει αποβάλει πλήρως την υλική του υπόσταση, αφού δεν θα είναι συνδεδεμένο με κάποιο ισοδύναμο σε χρυσό ή με κάτι παρόμοιο και αφού θα μπορεί να διακινείται πολύ ταχύτερα από το συμβατικό, παραδοσιακό χρήμα, τίθεται το εύλογο ερώτημα αν θα μπορεί να ελέγχεται με τους συνήθεις κανόνες νομισματικής πολιτικής. Το ηλεκτρονικό χρήμα μπορεί να διακινηθεί σε μικροδευτερόλεπτα, μπορεί να μεταφερθεί από μια χώρα σε μια άλλη με ένα κλικ του ποντικιού σας. Πως θα μπορεί μια κεντρική τράπεζα να ανακτήσει τον έλεγχο της διασυνοριακής νομισματικής ροής; Ο καθένας που θα διαθέτει υπόλογιστή θα μπορεί να «εκδώσει» δικό του χρήμα. Το ηλεκτρονικό χρήμα μπορεί να «ιδιωτικοποιηθεί» με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, που, κατά την Αναγέννηση, κάθε ιταλική δημοκρατία εξέδιδε το δικό της νόμισμα.

Υπάρχει ακόμη το πρόβλημα του ποιος θα συμμετέχει και ποιος δεν θα συμμετέχει στη νέα Κοινωνία των Πληροφοριών. Το ηλεκτρονικό χρήμα προϋποθέτει την ύπαρξη ενός εμπορικού δεσμού μεταξύ κάποιου και μιας τράπεζας. Αλλά τι θα συμβεί με τις φτωχότερες κοινωνικές ομάδες, για τις οποίες ένας τραπεζικός λογαριασμός είναι μια ανήκουστη πολυτέλεια; Θα γίνουν οι νέοι παρίες της Κοινωνίας των Πληροφοριών και θα τεθούν στο περιθώριο ακόμα και της συνήθους οικονομικής ζωής;

Υπάρχουν σήμερα πολλά αναπάντητα ερωτήματα και οι απαντήσεις που μπορούμε να δώσουμε είναι ελάχιστες. Οι ίδιοι οι πιστωτικοί οργανισμοί δεν ξέρουν που θα μας οδηγήσουν οι εξελίξεις αυτές. Η αυτο-οργανούμενη φύση του οικουμενικού δικτύου δεδομένων αρχίζει με την αυτο-οργανούμενη φύση της αγοράς. Δεν ξέρουμε ποιο θα είναι το αποτέλεσμα αυτής της συγκρούσης, αλλά τουλάχιστον πρέπει να γνωρίζουμε την ύπαρξη αυτών των αντιθέσεων.

Ο Ραούλ Ρόχας είναι καθηγητής της Πληροφορικής στο Πανεπιστήμιο της Halle στη Γερμανία. Μετ.: Δ. Σκούφης.

Δ Ι Α Λ Ο Υ Ο Σ

ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΔΕΝ ΥΠΕΡΒΑΛΛΟΥΝ!

• Οφειλόμενες, έστω και καθυστερημένες, οι απαντήσεις του συνεργάτη μας Απ. Λυκεσά –εξαιτίας των καλοκαιρινών διακοπών– στον διευθύνοντα Σύμβουλο του Οργανισμού Πολιτιστικής Πρωτεύουσας Θεσσαλονίκη 1997, κ. Κ. Λοίζο (βλ. προηγούμενο τεύχος).

Κόστος Τηλεοπτικών Ταινιών
Απόφαση 9

Το Δ.Σ. αποφασίζει ομόφωνα:

α. Σε συνέχεια της υπ' αριθμ. 21 απόφασης της 114ης συνεδρίασης του να αναθέσει στην εταιρεία BBDO Group την παραγωγή τεσσάρων (4) διαφημιστικών ταινιών με τα εξής θέματα:

1. Έργα Πολιτιστικής Κληρονομιάς
2. Διατηρητέα Κτίρια
3. Έργα Περιφερειακών Δήμων
4. Άνω Πόλη

β. Ενκρίνει το συνολικό κόστος παραγωγής τεσσάρων (4) διαφημιστικών ταινιών με θέμα τέσσερα (4) Έργα Υποδομής που αναλυτικά έχει ως εξής:

Κόστος παραγωγής 4 ταινιών περίπου 30" και ταινίας 3' ή 5' για την κάθε ενότητα

65.000.000

Αμοιβή Διαφημιστικής Εταιρείας

9.000.000

Αμοιβή Τεχνικού Επιμελητή

2.000.000

Σύνολο

76.000.000 Δρχ.

Φ.Π.Α.

13.680.000 Δρχ.

Κόστος αντιτύπων των σταθμών

60.000 Δρχ. η κόπια

γ. Αναθέτει στο Μέλος του Δ.Σ. κ. Χ. Χριστοδουίλου να εποπτεύσει την παραγωγή των τεσσάρων διαφημιστικών ταινιών.

Κύριε Διευθυντά,

1) Σχετικά με τα 300 εκατομμύρια των διαφημιστικών μηνυμάτων. Επειδή ανησυχεί ο κ. Σύμβουλος για τις... υπερβολές, τον παραπέμπουμε στη συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΟΠΠΕΘ Νο 120/7.5.96 και στις σελίδες 3 και 4 για να πάρει την απάντησή. Αν πάλι «υπερβάλλουν» τα έγγραφα, τότε ταπεινά ομολογούμε ότι παρασυρθήκαμε από επίσημα έγγραφα της Πολιτιστικής. Σε κάθε περίπτωση κάποιος θα παραπλανούν το Συμβούλιο με λάθος προϋπολογισμούς.

Όσον αφορά το σχόλιο για την... «υπόθεση της εταιρείας να αναθέτει αλλού το παραγωγικό έργο» που της ανέθεσε η Πολιτιστική, αυτό κι αν είναι προφανές. Εμείς δεν σχολιάσαμε τη δουλειά της εταιρείας αλλά το αν η Πολιτιστική ήξερε την άλλη εταιρεία για να γλιτώσει το υπεργολαβικό κέρδος από την πρώτη.

2) Μας εκπλήσσει ευχάριστα ο κ. Σύμβουλος, αφού με το σχόλιό του (!) επί της ειδήσεως σχετικά με το Ολύμπιον και τις... αϋπνίες των Θεσσαλονικέων, διαπιστώνουμε έστω και καθυστερημένα ότι διαθέτει και ιοβόλο χιούμορ. Τουλάχιστον για τον ύπνο των πολιτών της Θεσσαλονίκης, οι αϋπνίες των οποίων προφανώς είναι αποδεικτικό υλικό του έργου που πραγματοποιεί η Πολιτιστική. Θα

περιμένουμε και άλλα τέτοια δείγματα σχολιασμού των γεγονότων από τον κ. Σύμβουλο και στο άμεσο μέλλον για να διαπιστώσουμε από κοινού αν και ποι οι υπνώτουν υπό μανδραγόρα.

3) Για την ανασκαφή στην πλατεία Αριστοτέλους τον ευχαριστούμε πολύ που μας έδειξε... κατά πού πέφτει η 16η Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Όσο για τη σχέση της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας με το θέμα –μετά την παραίνεσή του– έχουμε τη χαρά να τον πληροφορήσουμε ότι η Εφορεία ζήτησε από την Πολιτιστική δύο (ή τρία) εκατομμύρια δραχμές για την ανασκαφή, αλλά δυστυχώς γι' αυτήν –την Εφορεία Αρχαιοτήτων– το αίτημα απορρίφθηκε.

4) Το θέμα σε όλα αυτά, κ. Διευθυντά, είναι ότι το Αντί ευτύχησε να είναι από τα ελαχιστότατα έντυπα που τιμήθηκαν με μία απάντηση, ένα σχόλιο και κάποιες σχολικού περιεχομένου προτροπές από τον Οργανισμό της Πολιτιστικής στον υπογράφο. Εσείς δε, κ. Διευθυντά, κερδίσατε μία πρόσκληση για τη Θεσσαλονίκη. Είναι κι αυτό κάτι.

Να περιμένουμε άραγε και άλλες απαντήσεις στα πολύ συγκεκριμένα ερωτήματα που έχουμε θέσει εδώ και καιρό σχετικά π.χ. με το Βασιλικό Θέατρο ή για το συγκεκριμένο θέμα ισχύει το δεινόν προς κέντρα λακτιζέιν;
Απόστολος Λυκεσάς

ΝΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΚΟΥΠΟΝΙΑ

• Πώς αντιμετωπίζει η γερμανική Δικαιοσύνη τις «κουπονομαχίες» (συμβαίνουν κι εκεί) των εντύπων, Ο τακτικός εμπολογράφος μας εισηγείται:

Κύριε Διευθυντά,

Η παρακάτω απόφαση γερμανικού δικαστηρίου είναι σαφέστατη: όσα δώρα προσφέρονται στον αναγνώστη με τη γνωστή μορφή τους σε κουπόνι πρέπει να αντιπροσωπεύουν αξία η οποία σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη της τιμής μιας 12μηνιας συνδρομής. Το σχετικό δεδικασμένο πρόκειται να ενσωματωθεί στο κοινοτικό δίκαιο που, με τη σειρά του, υπερισχύει του ανά περίπτωση εθνικού. Δεν αποκλείεται σύντομα να εκδικαστούν περιπτώσεις με αποφάσεις για αυξημένους περιορισμούς, στα πλαίσια αυτών των προσφορών.

Το μέλλον για τα κουπόνια δώρων γίνεται συνεχώς όλο και περισσότερο αβέβαιο, πριν ο θεσμός επικρατήσει ολοκληρωτικά.

Φιλικότητα

Τάσος Γούλας

Nienburg-Γερμανία

ΗΠΑ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ακροδεξιές και νεοφασιστικές οργανώσεις δρουν στην Αμερική, εισηγείται ο αναγνώστης μας.

Κύριε Διευθυντά,

Η σχεδόν πρόσφατη βομβιστική επίθεση σε υπαίθριο χώρο της Ατλάντας, στη διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων, που στοίχισε τη ζωή δύο ανθρώπων, αν και δεν εξακριβώθηκε ακριβώς από ποιον πραγματοποιήθηκε, επανέφερε στο φως μια μαύρη πτυχή της αμερικανικής κοινωνίας, την επικίνδυνη τρομοκρατική δράση του αμερικανικού νεοναζισμού και ρατσισμού.

Το σημαντικό αυτό πρόβλημα δεν είναι καθόλου τωρινό και αποτελεί ένα απ' τα κυριότερα μελανά στίγματα του κατά τα άλλα φιλελεύθερου και ιδανικού αμερικανικού έθνους. Πολλοί υποψιάζονται για τη βομβιστική επίθεση στην Ατλάντα τις αμέτρητες ακροδεξιές νεοφασιστικές οργανώσεις που δρουν κυρίως στον αμερικανικό Νότο. Νωπές ήδη είναι ακόμα οι μνήμες ύστερα απ' τη φοβερή πολύνεκρη βομβιστική τρομοκρατι-

κή ενέργεια σε κτίριο του F.B.I. στην Οκλαχόμα, που πραγματοποιήθηκε απ' τη νεοναζιστική αμερικανική οργάνωση «Στρατός του Μίτσιγκαν».

Εκτός, όμως, απ' τις πολυάριθμες παραστρατιωτικές ναζιστικές οργανώσεις, σε ολόκληρο σχεδόν τον αμερικανικό Νότο εδρεύει η περιβόητη ρατσιστική οργάνωση της Κου-Κλουξ-Κλαν (Κ.Κ.Κ.), που ιδρύθηκε ύστερα ακριβώς απ' τον αμερικανικό εμφύλιο πόλεμο από αξιωματικούς του ηττημένου στρατού των Νοτίων και κάποτε έφτασε μάλιστα σε δύναμη τόσο μεγάλη, που παρ' όλη την παράνομη φύση της η οργάνωση είχε περίπου 6.000.000 μέλη και οπαδούς. Λίγες δεκαετίες πριν, τα μέλη της οργάνωσης έσπερναν τον πανικό στις νότιες πολιτείες, καίγοντας και ανατινάζοντας εκκλησίες των νέγρων και συναγωγές, καταστρέφοντας σπίτια και σχολεία και κακοποιώντας ή ακόμα και σκοτώνοντας αντιπεράσπιστους νέγρους, Εβραίους και οποιονδήποτε άλλον που δεν ανήκει στην «αρία» λευκή χριστιανική φυλή τους. Τα μέλη της Κου-Κλουξ-Κλαν ευθύνονται μάλλον επίσης και για τη δολοφονία του μεγάλου ηγέτη των μαύρων και ειρηνιστή Μάρτιν Λούθερ Κινγκ. Σήμερα, η οργάνωση της Κ.Κ.Κ., αν και έχει χάσει αρκετή απ' την προηγούμενη δύναμή της, συνεχίζει να ελέγχει σημαντικά πόστα στις νότιες πολιτείες των ΗΠΑ, συνεχίζει να τρομοκρατεί και όχι μόνο. Η Κου-Κλουξ-Κλαν, αν και παράνομη, ανενόχλητη διευθύνει όλες τις μικρότερες παραστρατιωτικές ακροδεξιές ομάδες των Ηνωμένων Πολιτειών, και καθοδηγεί όπως και χρηματοδοτεί, ακόμα και μέσω του Internet, τις νεοναζιστικές και νεοφασιστικές οργανώσεις σε παγκόσμια κλίμακα. Επιπλέον, θεωρείται εδώ και πολύ καιρό, μαζί με την «Οντέσσα», ως μια απ' τις μεγαλύτερες ακροδεξιές ρατσιστικές απειλές σ' ολόκληρο τον κόσμο. Δυστυχώς, όπως είναι φανερό, στον αμερικανικό Νότο συνεχίζει ακόμα και στις μέρες μας να εδρεύει το ρατσιστικό μίσος και ο εγκληματικός «νόμος των Μεγάλων Δράκων», ο «νόμος» δηλαδή των αρχηγών της Κ.Κ.Κ. και του αμερικανικού ρατσισμού.

Αλλά ούτε και η κατάσταση στον αμερικανικό Βορρά είναι εντελώς ρόδινη. Στη Νέα Υόρκη, το επίσημο Εθνικοσοσιαλιστικό κόμμα των ΗΠΑ, έχοντας απόλυτη κάλυψη από το νόμο, διανέμει προπαγανδιστικό υλικό, οργανώνει διαδηλώσεις και οι αμερικανοί ναζιστές έχουν το δικαίωμα να υψώνουν

σε κάθε συγκέντρωσή τους τη ναζιστική σημαία με τη σβάστικα και τα πορτραίτα του Χίτλερ. Και το κακό δεν σταματάει εκεί. Διάφορα καταστήματα πουλούν και δανείζουν αμέτρητες ποσότητες ναζιστικών και φασιστικών κειμηλίων, βιβλίων και συμβόλων στην αμερικανική νεολαία, και όλα αυτά πάντα υπό την προστασία των νόμων(...).

Οι Αμερικανοί που διαμαρτύρονται για την ασφάλεια σε άλλες χώρες, όπως και στην πατρίδα μας Ελλάδα, ας θελήσουν να ασχοληθούν επιτέλους και με την εσωτερική νεοφασιστική τρομοκρατία των ΗΠΑ με τρόπο δραστικό και αποφασιστικό για το κοινό καλό όλης της ανθρωπότητας.

Με τιμή
Μορδοχάι Φριζής
Ξυλόκαστρο

ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Πώς το ΠΑΣΟΚ θα αποφύγει τελικά το «βούρκο του οπορτουνισμού»; Ο αναγνώστης μας έχει τις λύσεις:

Αγαπητό Αντί,

Σε μια έρευνα της εφημερίδας *Αθηναϊκή* το 1975, η νεολαία του ΠΑΣΟΚ είχε απαντήσει τότε ότι «το ΠΑΣΟΚ καλύπτει το χώρο της αντιδογματικής μαρξιστικής Αριστεράς». Φυσικά προσωπικά προσυπογράφω, επαυξάνω και το πάνω και παρακάτω. Από τότε πέρασαν 21 χρόνια, το ΠΑΣΟΚ έγινε τρεις φορές κυβέρνηση, δεν πρόλαβε όμως να ολοκληρώσει την ιδεολογική του φυσιογνωμία. Ο μαρξισμός παρά τις διακηρύξεις μέσα στο οργανωμένο ΠΑΣΟΚ ήταν μια μικρή διωκόμενη τάση, δεν ήταν κυρίαρχο ρεύμα, δεν αποτέλεσε δίκαιο. Σήμερα έχουμε από τον πρωθυπουργό διακηρύξεις περί... Κεντροαριστεράς. Πού πάει, λοιπόν, το ΠΑΣΟΚ; Και όχι μόνο το ΠΑΣΟΚ. Πού πάνε η αλλαγή και η επανάσταση; Πού πάνε ο Συνασπισμός, το ΚΚΕ, το ΚΚΣΕ, οι χώρες του πρώην υπαρκτού σοσιαλισμού; Ποια προοπτική υπάρχει; Αυτά και άλλα ερωτήματα πρέπει να απασχολούν τον λαό και τη νεολαία. Η εφημερίδα *Ελεύθερος Κόσμος* όταν κυκλοφορούσε παλιότερα έγραφε ότι ο Ραιημόν Αρόν είπε πως «ο μαρξισμός είναι το όπλο των διανοουμένων». Ίσως να είναι και έτσι. Μαρξισμός, λοιπόν, μέχρι... ψύχωσης. Η νεολαία πρέπει να γνωρίσει την πολιτική και τον μαρξισμό, όμως έχει πολλά προβλήματα. Ένα σύνθημα της ΚΝΕ έλεγε: «Πρώτοι στα μαθήματα, πρώτοι στον αγώνα». Ενώ ένα σύνθημα του φεστιβάλ ήταν: «Ζούμε σωστά παλεύοντας οργανωμένα μα μια καλύ-

τερη ζωή». Σωστά τα συνθήματα αυτά αλλά δεν αρκούν. Σήμερα ο οργανωμένος σε κόμματα της Αριστεράς νεολαίος δεν πρέπει να αρκείται στην πρακτική δουλειά, την αφίσσα και το φεστιβάλ αλλά πρέπει να ανεβάσει το ιδεολογικό του επίπεδο, να χτυπά με το τσεκούρι κατευθείαν το πολιτικό γραφείο, την ιδεολογική επιτροπή του κόμματος και να ζητά κάθε μέρα απόδειξη ότι το κόμμα του είναι επαναστατικό. Η αλλαγή, το βάθεμά της και η επανάσταση στην Ελλάδα περνά μέσα από τη μαρξιστικοποίηση του ΠΑΣΟΚ. Φυσικά και δεν φτάνει ένα κόμμα -ΚΚΕ- για την επανάσταση και τον σοσιαλισμό. Οι διεργασίες και ο διάλογος στο χώρο της αριστερής πτέρυγας του ΠΑΣΟΚ που θα πρέπει κάποτε να γίνει κυρίαρχο ρεύμα, να αποτελέσει δίκαιο και να βάλει τη σφραγίδα της στο κόμμα είναι η μοναδική προοπτική για την Ελλάδα. Ο τόπος μας βουλιάζει. Τα κόμματα ΠΑΣΟΚ, ΣΥΝ, ΚΚΕ κολυμπούν στο βούρκο του οπορτουνισμού. Καλείται η αριστερή πτέρυγα του ΠΑΣΟΚ, η γενιά του Πολυτεχνείου, το ΠΑΣΟΚ Θεσσαλονίκης λόγω παράδοσης να κάνουν επανάσταση μέσα στο κόμμα, ώστε από το επόμενο συνέδριο να έχουμε ένα κόμμα ιδεολογικής ενότητας -επαναστατικός μαρξισμός-, ένα ΠΑΣΟΚ επαναστατικό, σοσιαλιστικό, μαρξιστικό με ολοκληρωμένο σοσιαλιστικό πρόγραμμα ψηφισμένο από συνέδριο.

Καλείται ακόμα κάθε συνεπής μαρξιστής ανένταχτος να ακολουθήσει το δρόμο που χάραξε ο Αντώνης Μπριλλάκης που προσχώρησε στο ΠΑΣΟΚ. Ακόμα οι Ν. Κοτζιάς, Γρ. Φαράκος κι άλλα στελέχη της γενιάς του Πολυτεχνείου που βρίσκονται στον ΣΥΝ, στο ΚΚΕ και σε εξωκοινοβουλευτικές κινήσεις, να ενταχθούν χωρίς δηλώσεις νομιμοφροσύνης στο ΠΑΣΟΚ.

Σήμερα -εποχή δύσκολη- μόνο η οργανωμένη πάλη αποδίδει καρπούς. Το ΠΑΣΟΚ πρέπει να ολοκληρώσει την ιδεολογική του φυσιογνωμία και να αποκαταστήσει τον Λένιν. Η «διακήρυξη της 3ης του Σεπτέμβρη», η 5η Σύνοδος της Κεντρικής Επιτροπής του 1979 και η εγκύκλιος Τζουμάκα για τις φωτογραφίες των Μαρξ, Ένγκελς, Σαράφη, Βελουχιώτη δεν έπρεπε να καταργηθούν, γιατί είναι η μοναδική επαναστατική κληρονομιά του ΠΑΣΟΚ. Όλα τα άλλα κείμενά του ήταν αστική σαβούρα. Χρειάζονται είτε τη διαλεκτική υπέρβαση, είτε απόρριψη και κονιορτοποίηση.

Κώστας Χ. Λαγός
Πέτα Άρτας

ΕΠΙσημαίνουμε

ΟΝΟΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΛΙΣΤΕΣ

Ντόρος πολύς, με την έναρξη της προεκλογικής καμπάνιας των κομμάτων. Στην αρχή ήταν φήμες, έπειτα «σίγουρες» ειδήσεις που, μέσα από τα κανάλια, έπεφταν σαν βόμβες στα κεφάλια των ψηφοφόρων: ο άλφα καλλιτέχνης, η δείνα Ολυμπιονίκης, οι εξής προπονητές, οι παρακάτω ηθοποιοί και τραγουδιστές...

Τι σημασία έχει αν οι φήμες, πολλές φορές ταυτόχρονα με τη «διαρροή» τους, διαψεύδονταν σχεδόν αυθωρεί από τους περί ους ο λόγος; Τι σημασία έχει αν, ως την ώρα που σύρονται αυτές οι γραμμές, μόνο ο κ. Βουγιουκλάκης, αδελφός της εκδημησάσης Αλίκης, δέχθηκε να συμπεριληφθεί στις λίστες της ΠΟΛΑ; Τι σημασία έχει αν... άνθρακες ο θησαυρός;

Εκείνο που τελικά έχει σημασία είναι οι δηλώσεις, σχεδόν ταυτόσημες, όσων δεν απεδέχθησαν την πρόσκληση: «Μα εμείς έχουμε τη δουλειά μας. Δεν είναι δική μας δουλειά να παριστάνουμε τους πολιτικούς»!

Ευπρόσδεκτο το μήνυμα. Αν μη τι άλλο, για την ήδη αρκετά τρωθείσας από την προεκλογική παραζάλη αξιοπρέπειά μας...

ΗΛΙΑΣ ΚΑΝΕΛΗΣ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΕΣ ΣΤΗ ΔΡΑΜΑ

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΔΕΚΑΗΜΕΡΟ του Αυγούστου επισκέφθηκε τη Δράμα ομάδα καθηγητών και φοιτητών από διάφορες αρχιτεκτονικές σχολές της Ευρώπης, για την τελευταία φάση ενός πανεπιστημιακού προγράμματος διδασκαλίας αρχιτεκτονικού και αστικού σχεδιασμού. Οι αρχιτεκτονικές σχολές Θεσσαλονίκης, La Villette του Παρισιού, Άαχεν, Πόρτσμουθ, Βιέννης και Τορίνου εντάσσονται από το 1992 σ' ένα δίκτυο διαπανεπιστημιακής συνεργασίας, που ενισχύεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο του προγράμματος Socrates/Erasmus. Σκοπός του δικτύου είναι η κινητικότητα των σπουδαστών των σχολών αυτών και η ανταλλαγή εκπαιδευτικών εμπειριών μεταξύ των συμμετεχόντων καθηγητών, σε θέματα διδασκαλίας αρχιτεκτονικού και αστικού σχεδιασμού. Στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες του δικτύου για το ακαδημαϊκό έτος 1995-96, ακολουθείται η υπόθεση ότι στη Δράμα αποφασίζεται η ίδρυση δύο πανεπιστημιακών σχολών και μιας σειράς άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης.

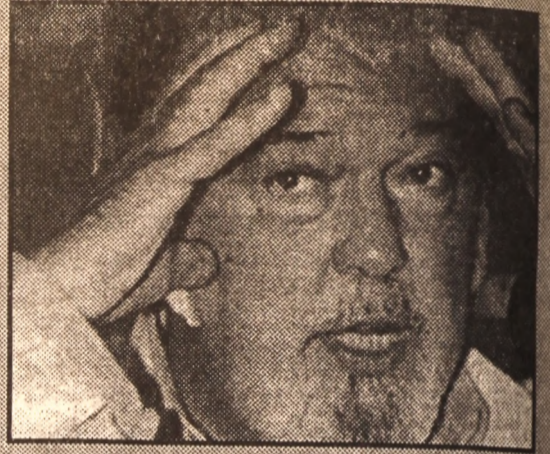
Το ίδιο διάστημα, στην πόλη της Βόρειας Ελλάδας, διοργανώθηκε διεθνές σεμινάριο επιμόρφωσης διαδακτικού προσωπικού

σχολών αρχιτεκτονικής, με θέμα «Η αξιολόγηση στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση».

Και τα δύο αυτά προγράμματα αποτελούν διεθνούς απήχησης ακαδημαϊκό γεγονός. Ωστόσο, για τη Δράμα έχουν ένα ακόμη, ιδιαίτερα ξεχωριστό νόημα, αφού αναμένεται να συμβάλουν στον καθορισμό των τελικών προτάσεων για την εγκατάσταση αρχιτεκτονικών σχολών στην πόλη. Ήδη, εκπονούνται οι μελέτες για τη μετατροπή σε πανεπιστημιακό χώρο των παλιών καπναποθηκών που δεσπόζουν στο χώρο του νεοδημιουργηθέντος πάρκου.

Η πρόσφατη ένταξη της Δράμας στο Δίκτυο Πόλεων για τον πολιτισμό (με έμφαση στον κινηματογράφο, μια τέχνη που καλλιεργείται από το Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους που γίνεται κάθε φθινόπωρο), πιστοποιεί ότι μια πόλη αλλάζει: με έμφαση στην παιδεία και τον πολιτισμό, αποκτά σιγά σιγά τον χαρακτήρα μιας μεγαλούπολης με κοσμοπολίτικη αντίληψη. Αν όπλο, στις νέες γεωπολιτικές συνθήκες, είναι ο πολιτισμός, οι πολίτες της Δράμας, που στηρίζουν όλες αυτές τις προσπάθειες, δείχνουν να έχουν συλλάβει το μήνυμα των καιρών.

Π Ρ Ο Τ Ε Ι Ν Ο Υ Μ Ε

• **Δείτε:** Τον Οιδίποδα Τύραννο και τον Οιδίποδα επί Κολωνώ (δύο σε ένα), μια παράσταση που κατάφερε να ξεπεράσει πολλούς σκοπέλους προκειμένου να μπορέσουν να τη δουν οι έλληνες θεατρόφιλοι, σε σκηνοθεσία Πήτερ Χωλ. Στην Επίδαυρο, δύο παραστάσεις: σήμερα και αύριο

• **Παρακολουθήστε:** Τη Διεθνή Συνάντηση Μουσικού Θεάτρου που συνδιοργανώνεται από το υπουργείο Πολιτισμού και το Δήμο Βόλου (4 έως 9.9), στο Δημοτικό Θέατρο Βόλου και στο Αρχαίο Θέατρο Δημητριάδος. Η Ομάδα Εδάφους στο χοροθέατρο Μήδεια και το μουσικό θέαμα *Μπαλάντα* στις πύλες του 2000 από τη Moni Ovadia Theater Orchestra, σε κείμενα Μπέρτολτ Μπρεχτ κεντρίζουν περισσότερο το ενδιαφέρον μας.

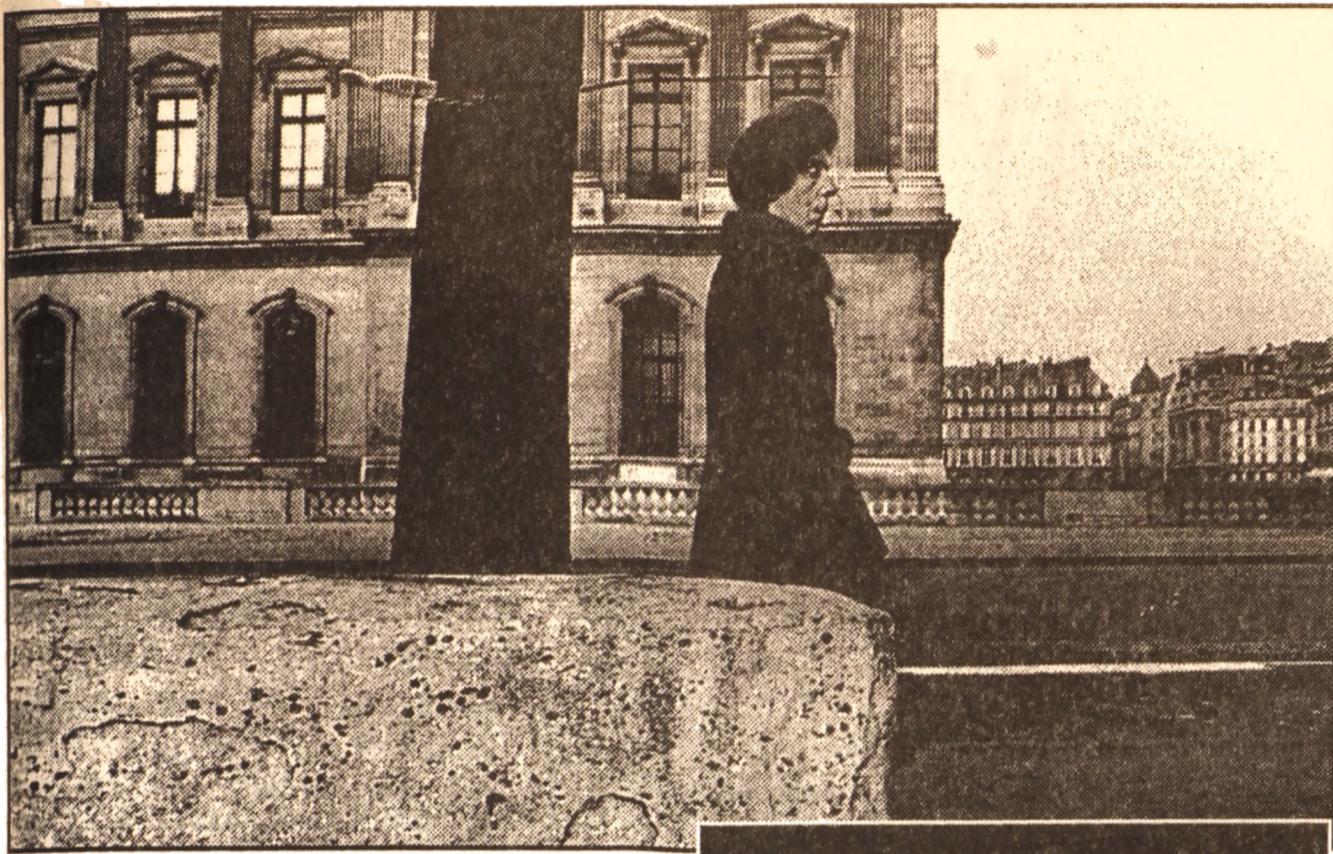
• **Ακούστε:** Τον Mick Taylor των Rolling Stones, που συνοδεύεται από τους All Star Band, σε μια και μοναδική εμφάνιση στις 7.9 στο στάδιο της Καλαμάτας. Στο πλαίσιο της Συνάντησης Μοτοσυκλετιστών, που γίνεται στη μεσσηνιακή πρωτεύουσα.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΟΤΟΣΙΚΛΕΤΙΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΚΑΛΑΜΑΤΑ

ΞΕΚΙΝΑΕΙ, ΣΗΜΕΡΑ, από το τουριστικό χωριό Elite Village στην παραλιακή οδό της Καλαμάτας η 1η ετήσια διεθνής συνάντηση μοτοσυκλέτας που διοργανώνει η Μοτοσυκλετιστική Ομοσπονδία Ελλάδος και θα διαρκέσει έως τις 7.9.

Στις 7 ημέρες που θα διαρκέσει έχουν προγραμματιστεί πλήθος εκδηλώσεων, συναυλιών και προβολών. Μεταξύ άλλων θα εμφανιστούν οι Blues Buc και οι Τζώνυ Βαβούρας, Cadillac (31.8) και ο Mick Taylor των Rolling Stones (7.9), ενώ τις προηγούμενες ημέρες αρκετά beach party θα στηθούν στην παραλία μπροστά από το Elite ενώ θα προβληθεί η ταινία *Easy Rider*. Διοργανώνονται, επίσης, διάφορα τουρνουά (πινγκ-πονγκ, σκάκι με μαγιώ, τάβλι με χρηματικό έπαθλο) καθώς και επίδειξη συγχρονικής κολύμβησης από ρωσίδες πρωταθλήτριες. Πληροφορίες στο τηλέφωνο 7250857.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΣΤΗ ΣΚΟΠΕΛΟ

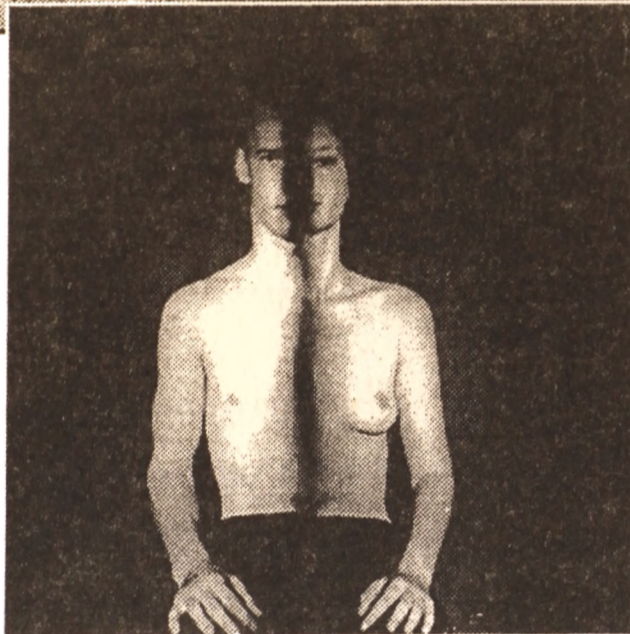

ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ ΑΥΡΙΟ, η έκθεση φωτογραφίας που, για τρίτη χρονιά, διοργάνωσε το Φωτογραφικό Κέντρο Σκοπέλου στη Χώρα της Σκοπέλου. Με θέμα *Η φωτογραφία της Ανατολικής Ευρώπης* παρουσιάστηκαν έργα ρώσων και τσέχων φωτογράφων, με κορυφαίους τους **Josef Kudelca**, **Victor Kolar** και **Yevgeny Khaldei**.

Στη μικρότερη από τις αίθουσες, σ' αυτή του συνεταιρισμού, ένας από τους πρωτόπυρους φωτογραφίας-ρεπορτάζ, ο **Victor Kolar**, καταγράφει με σαρκασμό στο φακό του την παραγκωνισμένη από τον καταναλωτικό τρόπο ζωής των νέων ζωή των ηλικιωμένων, ενώ παρουσιάζει την καθημερινή ζωή των ανθρώπων στην περιβαλλοντικά κατεστραμμένη ύπαιθρο της Οστράβα.

Στο Γυμναστήριο, σ' ένα μεγάλο εκθεσιακό χώρο, ο **Josef Kudelca** παρουσίασε τις περισσότερες από τις πτυχές τις φωτογραφικής τους προσωπικότητας: οδυνηρά ρεαλιστικές εικόνες από την Πράγα του '68, αισθαντική αλλά και φορτισμένη συναισθηματική απεικόνιση των τσιγγάνων καθώς και άλλες φωτογραφίες κοινωνικά αποκλεισμένων ανθρώπων, που περιλαμβάνονται στο βιβλίο του *Εξορίες*, εικόνες με καλλιτεχνική ματιά απ' όλη σχεδόν την Ευρώπη της τελευταίας εικοσιπενταετίας.

Στην αίθουσα του Λυκείου, «Ο ρωσικός αιώνας 1894-1994» παρουσιάζει την πορεία της Ρωσίας μέσα σ' αυτή την ταραγμένη εκατονταετία. Διαδοχικά, οι εικόνες περνάνε από τον τσάρο και τον αυτοκρατορικό στρατό στους μπολσεβίκους και στην επανάσταση και από εκεί στην περεστρόι-

Πάνω: Φωτογραφία του Γιόζεφ Κουντέλκα. Κάτω, δουλειά του Βίκτορ Κολάρ.

κα και στα νέα δύσκολα χρόνια της δεκαετίας του '90.

Από το χ'όρο της υψηλής κοινωνίας στην Αγία Πετρούπολη το 1914 και το σιστίτιο των ανέργων μέχρι τους ηγέτες της Σοβιετικής Ένωσης σε σπάνιες φωτογραφίες, οι εκφράσεις των προσώπων δεν δείχνουν να έχουν αλλάξει πολύ, ούτε και σήμερα. Τα ερωτηματικά και η θλίψη δεν λείπουν από τους απλούς ανθρώπους, από τις προεπαναστατικές ημέρες μέχρι και τις πρόσφατες στιγμές. Από την άλλη, τα πρόσωπα των ηγετών δεν έπαψαν ποτέ να χαμογελούν στο φακό. Παρόμοιας θεματολογίας ήταν και η πλειοψηφία των φωτογραφιών που εκτέθηκαν στην αίθουσα του Γυμνασίου με τίτλο «Σύγχρονη Ρωσική Φωτογραφία». Ήταν ένα από τα καλλιτεχνικά γεγονότα του καλοκαιριού...

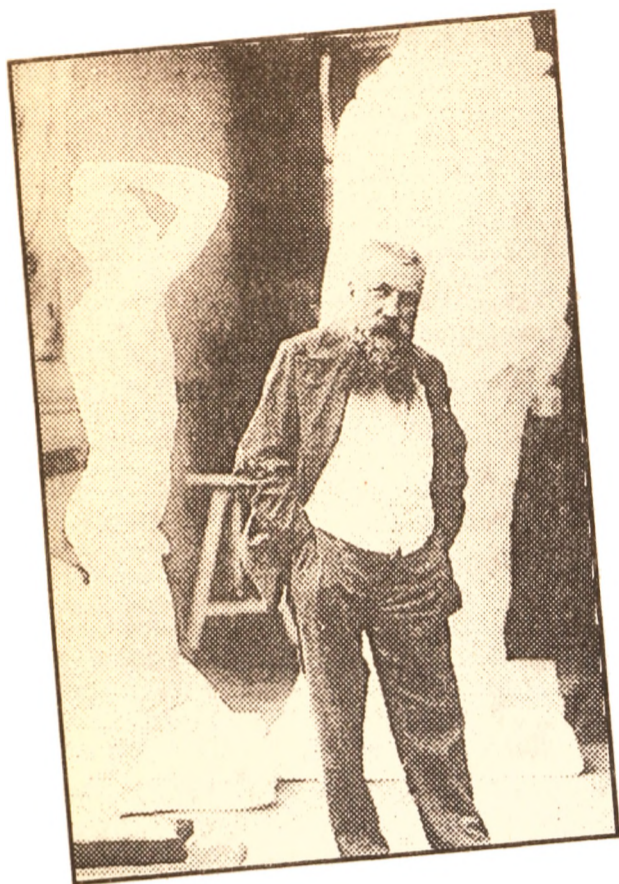
Α.Β.

ΤΟ Η' ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΡΗΤΟΛΟΓΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ (Ηράκλειο, 9 - 14 Σεπτεμβρίου 1996)

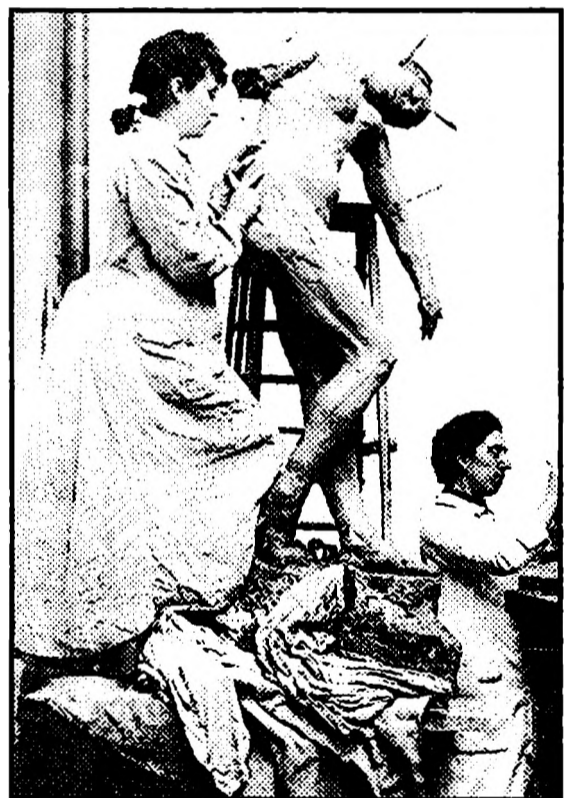
Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΛΗ του Ηρακλείου ετοιμάζεται να φιλοξενήσει, 9-14 Σεπτεμβρίου 1996, το Η' Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο, που οργανώθηκε από τη δραστήρια Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών. Ο θεσμός των Διεθνών Κρητολογικών Συνεδρίων συμπληρώνει ήδη αισίως μια περίοδο 35 ετών και αποτελεί την κορυφαία έκφραση της πρόοδου των κρητολογικών σπουδών σε διεθνές επίπεδο. Καθιερώθηκε το 1961, στο πλαίσιο των εορταστικών εκδηλώσεων της χιλιετηρίδας της απελευθέρωσης της Κρήτης από τον αραβικό ζυγό το 961 μ.Χ. από τον ένδοξο αραβομάχο στρατηγό και κατόπιν αυτοκράτορα Νικηφόρο Φωκά. Εμπνευστές της ιδέας ήταν ο τότε καθηγητής της Βυζαντινής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και κορυφαίος κρητολόγος, Νικόλαος Ταμαδάκης, και ο Ανδρέας Καλοκαιρινός, γραμματέυς της ΕΚΙΜ και εκδότης των *Κρητικών Χρονικών*. Το Α' Διεθνές Κρητολογικό Συνέδριο οργανώθηκε υποδειγματικά από την ευφήμως γνωστή Εταιρεία Κρητικών Ιστορικών Μελετών στο Ηράκλειο, το Σεπτέμβριο του 1961, και γνώρισε λαμπρή επιτυχία. Επιβεβαιώθηκε ότι η Κρήτη είναι ένα απέραντο πεδίο επιστημονικών ενδιαφερόντων, αρχαιολογικών, ιστορικών, γλωσσικών, φιλολογικών, λαογραφικών κ.λπ. Αποφασίστηκε τότε να οργανώνονται τα Διεθνή Κρητολογικά Συνέδρια κάθε πέντε χρόνια περιοδικά στις πρωτεύουσες των τεσσάρων νομών της Κρήτης. Το Β' έγινε στα Χανιά (1966), το Γ' στο Ρέθυμνο (1971), το Δ' στο Ηράκλειο (1976), το Ε' στον Άγιο Νικόλαο (1981), το ΣΤ' στα Χανιά (1986), το Ζ' στο Ρέθυμνο (1991). Με το θεσμό των Διεθνών Κρητολογικών Συνεδρίων οι κρητολογικές σπουδές ξεπέρασαν τα στενά όρια μιας ελληνικής επαρχίας και απέκτησαν διεθνές ενδιαφέρον. Στα συνέδρια συναντώνται επιστήμονες από όλον τον κόσμο και ανακινώνουν θέματα των επιστημονικών τους ερευνών, ενώ με τις συζητήσεις και τον κριτικό έλεγχο των διαφόρων απόψεων λύονται ή προάγονται επιστημονικά προβλήματα ή τίθενται άλλα. Τα Πεπραγμένα των Κρητολογικών Συνεδρίων, 27 ογκώδεις τόμοι ως σήμερα, παρέχουν μια θεαματική εικόνα της πρόοδου των κρητολογικών μελετών και αποτελούν στέρεη βάση για τους μελετητές πολλών επιμέρους ειδικοτήτων. Είναι αδύνατον να ασχοληθεί πλέον κανένας με ένα οποιοδήποτε θέμα της κρητικής ιστορίας και του κρητικού πολιτισμού γενικότερα, χωρίς να ανατρέξει στα Πεπραγμένα των Διεθνών Κρητολογικών Συνεδρίων. Δεν είναι υπερβολή να λεχθεί ότι χάρη στα συνέδρια αυτά όχι μόνο πολλαπλασιάστηκαν, αλλά και τεκμηριώθηκαν και στερεώθηκαν οι γνώσεις μας για την πολυτάραχη ιστορία και τον πλούσιο πολιτισμό της Κρήτης.

Θεοχάρης Δετοράκης

AUGUSTE RODIN - CAMILLE CLAUDEL

ΑΥΤΟ- ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΟΣ ΕΡΩΤΑΣ

.....

Κι αν ακόμα ο επισκέπτης της έκθεσης, στο μουσείο Γουλανδρή της Άνδρου, δεν γνωρίζει ποιοι ήταν και τι τους ένωνε, καταλαβαίνει αμέσως ότι στα γλυπτά του Rodin και την Claudel, «πέτρωσε» η στιγμή που το ερωτικό πάθος μεταλλάσσεται σε αυτοκαταστροφικό πάθος.

.....

Με την Εικονολογία του, ο Erwin Panofsky¹, προτείνει την ανάγνωση του παραστατικού έργου τέχνης, μέσα στο πλατύτερο ιστορικό και πολιτισμικό του πλαίσιο. Η Εικονολογία νομίζω είναι η ιδανική μέθοδος προσέγγισης της συγκεκριμένης έκθεσης Auguste Rodin (1840-1917) και Camille Claudel (1864-1943) στο μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Γουλανδρή στην Άνδρο, η οποία θα διαρκέσει μέχρι τις 22 Σεπτεμβρίου.

Έχω ξαναγράψει ότι η ιδέα αυτού του μεταθανάτιου «ραντεβού» των δυο τους, είναι ευρηματική. Μπορεί το βάρος της έκθεσης να γέρνει προς το έργο του Rodin, αλλά τα αρκετά γλυπτά της Claudel

–δεν έχουν διασωθεί και πολλά– όπως και η έκθεση φωτογραφιών που δείχνουν στιγμιότυπα της ζωής τους, φορτίζει ερωτικά το θέμα της έκθεσης, εντύπωση που επιτείνεται από τον άψογο φωτισμό των έργων πολλά από τα οποία έχουν θέμα τον έρωτα. Στον κάτω όροφο, η μαγεία του υπαινικτικού χάνεται είναι αλήθεια, με την υπερβολικά άμεση αναφορά στην Αφροδίτη της Μήλου, αντίγραφο του αγάλματος της οποίας καταλαμβάνει μεγάλο μέρος του χώρου, ενώ ακούγεται από ηχητικές εγκαταστάσεις μεταφρασμένο το σχετικό κείμενο του Rodin. Συνολικά όμως, η έκθεση Rodin-Claudel στην Άνδρο είναι εξαιρετική από κάθε άποψη.

Σίγουρα, η θέση που επιφυλάσσουν οι σημερινοί ιστορικοί στον Rodin βρίσκεται σε μεγάλη απόσταση από εκείνη της Claudel. Τον θεωρούν έναν από τους πιο μεγάλους γλύπτες της δυτικής παράδοσης, μετά την Αναγέννηση. Τον τοποθετούν μαζί με τους Michelangelo, Donatello, Claus Sluter, Gianlorenzo Bernini, και τον Constantin Brancusi από τον αιώνα μας, ενώ έχει γραφεί ότι «Η δύναμη των γλυπτών του Rodin, είχε να εμφανιστεί από την εποχή του Michelangelo»².

Είναι αλήθεια, ότι ο Rodin δούλεψε κόντρα στο κυρίαρχο ρεύμα της εξιδανίκευσης των μορφών, επιλέγοντας έναν τραβηγμένο σα

άκρα ρεαλισμό, που φτάνει στα όρια της παραμόρφωσης της φόρμας σε σημείο που να γίνεται μπρεσιονιστική η γλυπτική του από ένα σημείο και μετά. Έμμονη ιδέα του να «κινηθεί» το γλυπτό, να «αφηγηθεί» η στατική φόρμα το πριν

και το μετά της κίνησης, να απαλλαγεί το ανθρώπινο σώμα από τους περιορισμούς της κατασκευής του και να γίνει ενεργειακό ιδεόγραμμα – αυτό φαίνεται περισσότερο στις μικρές χορευτικές φιγούρες, στις μελέτες χεριών και στα σχέδια που παρουσιάζονται στην έκθεση αυτή.

Η Camille Claudel, αγνοημένη λόγω συνθηκών –κλείστηκε σε ψυχιατρείο γύρω στα σαράντα της χρόνια– αναφέρεται συχνότερα ως αδελφή του Paul Claudel κι ερωμένη του Rodin, παρά ως παθιασμένη γλύπτρια με μεγάλο ταλέντο, που κατάφερε να σμιλεύει κατευθείαν πάνω στο μάρμαρο, πράγμα δύσκολο ακόμα και για άνδρες γλύπτες.

Η προσωπική κι επαγγελματική σχέση της με τον Rodin αντανάκλαται στο έργο και των δύο. Οι καταγραμμένες πληροφορίες¹ για τις κοινές τους δραστηριότητες αναφέρουν ότι οι δύο γλύπτες εργάστηκαν για πολλά χρόνια στο ίδιο εργαστήριο, πέρασαν πολλές ώρες ερευνώντας μαζί τη θεματική των έργων του Rodin, κι επηρεάστηκαν στη δουλειά τους έντονα από την ίδια την προσωπική τους ζωή, τη σχέση και τις αισθητικές αναζητήσεις. Μπορεί ο Rodin να άντλησε έμπνευση από κείμενα όπως η *Θεία Κωμωδία* του Dante, *Τα άνθη του κακού* του Baudelaire, ή από φιγούρες όπως ο Άγιος Ιωάννης ο Βαπτιστής, ή ο καταπληκτικός Balzac του, αλλά τα ερωτικά συμπλέγματα, ή η «Αυγή» του είναι ο καρπός του πάθους του για την Claudel,

**Εδώ, όλα παίζονται
πέρα από τα
αντικείμενα που είναι
τα έργα τέχνης,
στην πηγή της
δημιουργίας τους, στον
έρωτα και τον
αχώριστο αντίπαλό του,
το θάνατο.**

αντλεί έμπνευση από τη σύντομη σχέση-παρένθεση που είχε με τον Claude Debussy, λίγο πριν κλειστεί στον κόσμο της.

Από το «Φιλί» του Rodin, στην «Ικέτιδα» της Claudel, από τον «Άγιο Ιωάννη» του Rodin, στη «Σακούντα» της Claudel. Η προσέγγιση δεν εστιάζει στην τεχνική αρτιότητα, στις ισοροπίες αξόνων και όγκων, στο εύρημα και την ιστορική κατάταξη.

Εδώ, όλα παίζονται πέρα από τα αντικείμενα που είναι τα έργα τέχνης, στην πηγή της δημιουργίας τους, στον έρωτα και τον αχώριστο αντίπαλό του, το θάνατο, μέσα στα συγκεκριμένα κοινωνικά πλαίσια και τις προκαταλήψεις μιας εποχής, πολύ κοντινής ακόμη στη δική μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ο Erwin Panofsky (1892-1968) ήταν γερμανός ιστορικός της τέχνης, από τους σημαντικότερους της γενιάς του και θεμελιωτής της Εικονολογίας μαζί με τον Φ. Σαξλ.

και για τη ζωή την ίδια. Και κείνη όμως, ακόμα κι όταν εγκατέλειψε το κοινό τους εργαστήριο για λόγους επαγγελματικού και ερωτικού αυτοσεβασμού, τον απελπισμένο έρωτα συνεχίζει να ιστορεί στις τολμηρές συνθέσεις της, ακόμα και στο «Βαλς» που

2. «A World of Art»: INTERNET (indexmworkman@ophelia.ucs.indian.a.edu)

3. Ντελμπέ Αν, *Μια γυναίκα, Καμίλλη Κλωντέλ*, εκδ. Εστία.

Η Άννα Χατζηγιαννάκη είναι ανθρωπολόγος της τέχνης (Paris I), κριτικός πλαστικών τεχνών (Paris VIII) και μέλος της Εταιρείας Ελλήνων Τεχνοκριτών.

Το θέατρο του παραλόγου

του Απόστολου Λυκεσά

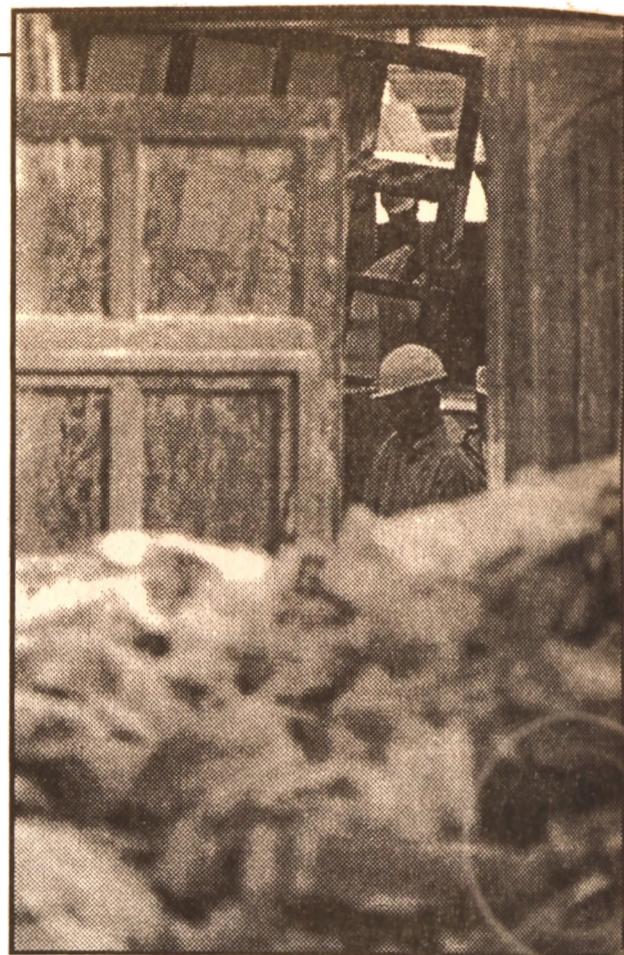
Οι παραλείψεις που υφίστανται στο υπό κατασκευή «νέο» Βασιλικό θέατρο της Θεσσαλονίκης καθιστούν αδύνατη την εξυπηρέτηση θεατρικών παραστάσεων, τη φιλοξενία μουσικών και χορευτικών εκδηλώσεων, αλλά ακόμα και την κάλυψη σημαντικών συνεδρίων υψηλών απαιτήσεων και, σε κάθε περίπτωση, αφήνουν ατελές το έργο, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να λειτουργεί ως θεατρικός χώρος «υψηλών προδιαγραφών». Έτσι, ο Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας «Θεσσαλονίκη 1997» (ΟΠΠΕ) κατορθώνει –διότι μόνο ως κατόρθωμα μπορεί πλέον να χαρακτηριστεί– να δίνει 5,6 δισ., αλλά θέατρο να μην κατασκευάζει όταν –και αν– ολοκληρωθεί το έργο. Αν πάντως, επιμείνει να μετατρέψει σε θέατρο το οικοδόμημα των 5,6 δισ., τότε θα πρέπει να δαπανήσει άλλο 1,5 δισ. δραχμές (όσο δηλαδή απαιτείται για την πραγματική ανακαίνιση του παλαιού Βασιλικού Θεάτρου)!

Οι διαπιστώσεις που προτάσσονται στον πρόλογο αποτελούν κόλαφο για τον Οργανισμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας και τον τεχνικό της σύμβουλο (Πανδής), μαζί με την πρόταση να αποκατασταθεί το υφιστάμενο κτίριο του Βασιλικού Θεάτρου και να εξευρεθεί άλλος χώρος όπου θα ανεγερθεί νέο λαμπρό σύγχρονο θέατρο, περιλαμβάνονται στην απόφαση που πήρε στα τέλη Ιουλίου η Διοικούσα Επιτροπή του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας/Τμήμα Κεντρικής Μακεδονίας (ΤΕΕ/ΤΚΜ).

Το ιστορικό της υπόθεσης και η πληθώρα των αναπάντητων –ακόμη– ερωτήσεων σχετικά με το έργο αυτό της Πολιτιστικής είναι γνωστά στους αναγνώστες του Αντί από το τεύχος 610. Η απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του ΤΕΕ/ΤΚΜ επιβεβαιώνει δραματικά όσα διάφορες υπηρεσίες, Ενώσεις και μεμονωμένοι πολίτες κατήγγειλαν εδώ και καιρό. Δηλαδή, την αλλοίωση ενός τμήματος της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της πόλης, το ανέφικτο της λειτουργίας ενός θεάτρου υψηλών προδιαγραφών και τον προφανή κίνδυνο της άσκοπης δαπάνης των πόρων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας.

«ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ...»

Σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για το έργο, η απόφαση του ΤΕΕ/ΤΚΜ δεν αφήνει περιθώρια για παρερμηνείες: «Από την ημέρα διακήρυξης του έργου "Ανακαίνιση-Ανακατασκευή του Βασιλικού Θεάτρου" (Σεπτέμβριος 1995), παρατηρείται από την πλευρά των εχόντων την ευθύνη του έργου μία ακατανόητη μεθοδολογία που το λιγότερο αφήνει ακαθόριστα το ακριβές μέγεθος, τη μορφή αλλά και την ποιότητα του νέου θεάτρου. Η διατύπωση της διακήρυξης με αντιφατικές και αλληλοαναιρούμενες τεχνικές ορολογίες (ανακαίνιση-ανακατασκευή) δείχνει πως οι προθέσεις των τεχνικών υπευθύνων του έργου παρέμειναν "επιμελώς" ασαφείς». Ακόμη, η Διοικούσα του ΤΕΕ λαμβάνοντας υπόψη σειρά στοιχείων –που τα περισσότερα έχουν αναφερθεί στα προη-

Η... παράσταση έχει αρχίσει, το εισιτήριο όμως είναι πολύ ακριβό. Φωτ.: Χρ. Σιάρρης

γούμενα τεύχη του Αντί– συμπεραίνει ότι –εν αντιθέσει με τους ισχυρισμούς παραγόντων της Πολιτιστικής– «το υπάρχον κέλυφος θα κατεδαφιστεί ολοσχερώς ή τουλάχιστον τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά του κτιρίου θα αλλοιωθούν και θα παραμορφωθούν».

Όσον αφορά τις εργασίες που έχουν εκτελεσθεί μέχρι στιγμής (δαπάνη αρχικά 17 εκατ. δραχ. και στη συνέχεια 600 εκατ. δραχ.), το ΤΕΕ διαπιστώνει ότι «καταστρατηγούνται οι διατάξεις της ισχύουσας πολεοδομικής νομοθεσίας και εκ των υστέρων, με πρόφαση το κατεπείγον του έργου, επιχειρείται η νομιμοποίηση ενεργειών για την ανέγερση νέου θεάτρου κατά την εφαρμογή των νομίμων διαδικασιών». Διαπιστώνεται ακόμη ότι «ουδείς από τους τεχνικούς υπευθύνους του έργου φρόντισε να ασχοληθεί (από το 1994, όταν ξεκίνησαν οι προβληματισμοί για την αξιοποίηση του χώρου) για τη θέσπιση των αναγκαίων όρων δόμησης. Ο διαγραφόμενος κίνδυνος των παραπάνω εξελίξεων είναι να «θαφτούν» χρήματα από κοινωνικούς πόρους, πολύτιμους για το μέλλον της Θεσσαλονίκης, σε μία αυθαίρετη κατασκευή της οποίας η εκ των υστέρων νομιμοποίηση δεν είναι απολύτως εξασφαλισμένη».

ΘΕΑΤΡΟ... ΣΚΙΑ

Αυτό που θα πρέπει να ξέρουν και να αξιολογήσουν οι φορείς και οι πολίτες της Θεσσαλονίκης είναι ότι «στο υψηλό τίμημα της κατασκευής ενός τέτοιου έργου (που προσανξάνεται δυσανάλογα κατά 30% περίπου λόγω των προβλημάτων θεμελίωσης

και στεγάνωσης) και στον προϋπολογισμό του όπως διαμορφώθηκε στα 5,65 δισ. δεν περιλαμβάνονται: α) Η διαμόρφωση του περιβάλλοντος χώρου, β) Το πρόσθετο δάπεδο του χοροθεάτρου και η ηλεκτροκίνηση των μηχανισμών σκηνής, γ) Ο βασικός εξοπλισμός ειδικού ηλεκτροφωτισμού των παραστάσεων, δ) Ο βασικός ηλεκτρακουστικός εξοπλισμός για παραστάσεις, συναυλίες, συνέδρια και κινηματογραφικές προβολές και το τηλεφωνικό κέντρο ε) Ο εξοπλισμός και ο κλιματισμός της υπόγειας αίθουσας δοκιμών, στ) Ο εξοπλισμός και η σήμανση των βοηθητικών χώρων».

«Οι παραλείψεις αυτές», τονίζει η απόφαση του ΤΕΕ, «καθιστούν αδύνατη την εξυπηρέτηση θεατρικών παραστάσεων, τη φιλοξενία μουσικών και χορευτικών εκδηλώσεων, αλλά ακόμη και την κάλυψη σημαντικών συνεδρίων υψηλών απαιτήσεων και σε κάθε περίπτωση αφήνουν ατελές το έργο, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να λειτουργεί ως θεατρικός χώρος "υψηλών προδιαγραφών"». Όσον αφορά το χρονικό προγραμματισμό του έργου που προβλεπόταν να διαρκέσει 14 μήνες «καθίσταται απροσδιόριστος».

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Διοικούσα του ΤΕΕ/ΤΚΜ προτείνει παραλλήλως δύο λύσεις: α) Τη διατήρηση και αποκατάσταση του υφιστάμενου κτιρίου με σύγχρονη δημιουργία θεάτρου υψηλών προδιαγραφών σε άλλη θέση β) Την κατεδάφιση του υφιστάμενου και την

ΤΟ ΛΟΥΒΡΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ

Το Μουσείο του Λούβρου επανήλθε σχετικά με το θέμα της κατασκευής αντιγράφων των περίφημων Incadatas για το Μουσείο ενόψει του 1997 (βλ. Αντί, τευχ. 611).

Σε νεότερη απάντησή τους οι Γάλλοι αναφέρουν ότι επειδή τα αντίγραφα των σπηλών και των αρχιτεκτονικών μελών θα κατασκευαστούν με ειδική μέθοδο, το κόστος μιας τέτοιας εργασίας, πλησιάζει -ίσως ξεπερνά κιόλας- τα 60 εκατομμύρια δραχμές.

Τα χρήματα σίγουρα δεν είναι λίγα. Η απόφαση του Οργανισμού Πολιτιστικής Πρωτεύουσας που φέροταν διατεθειμένος να καλύψει τα έξοδα δεν θα είναι εύκολη. Κι αυτό γιατί δεν αποκλείεται να υπάρξουν διιστάμενες επιστημονικές απόψεις σχετικά με την αναγκαιότητα να δοθούν τόσα χρήματα για αντίγραφα που έτσι κι αλλιώς δεν θα έχουν πολύ σχέση με τις φωτογραφημένες απεικονίσεις των μαρμάρων που ήδη γνωρίζουμε.

Στην τελική λήψη της απόφασης αυτό που θα βαρύνει περισσότερο είναι τα επιχειρήματα που θα δείχνουν ότι ακόμη και ως αντίγραφα είναι τέτοιας σπουδαιότητας που θα λαμπρύνουν με την παρουσία τους το Μουσείο της Θεσσαλονίκης ή άλλο χώρο που θα επιλεγεί για να τα υποδεχθεί. Ίδωμεν...

εξ αρχής μελέτη νέου θεάτρου, αποδεσμευμένου από το υφιστάμενο και ως προς την αρχική μορφή του και ως προς την «τεχνητή» δημιουργία της ανάγκης για μεγάλες εκσκαφές που καθιστούν αντιοικονομική την προτεινόμενη λύση.

Με την πρώτη λύση είναι δυνατό να υλοποιηθεί γρήγορα το έργο «ανακαίνιση του Βασιλικού Θεάτρου» για να εξυπηρετήσει δραστηριότητες της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας κατά το 1997. Επιπλέον κοστίζει πολύ λιγότερο και με τα υπόλοιπα χρήματα μπορεί να κατασκευαστεί νέο θέατρο σε άλλη θέση, με τις επιδιωκόμενες προδιαγραφές, χωρίς να βαρύνεται από το υπερβολικό κόστος των έργων εκσκαφής, τόσο κοντά στη θάλασσα. Φυσικά ένα τέτοιο έργο δεν θα είναι έτοιμο για το 1997.

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη λύση, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά της είναι εύκολο να συναχθούν από τα όσα έχουμε ήδη αναφέρει. Εξάλλου, και το ΤΕΕ χαρακτηρίζει ως «ιδανική λύση την αποκατάσταση του υφιστάμενου και την εξεύρεση νέου χώρου, με τη δέσμευση των υπαρχόντων αντιστοιχών κονδυλίων και την προκήρυξη ενός σύντομου, κλειστού ή περιορισμένου αρχιτεκτονικού διαγωνισμού, για να εξασφαλίσει η πόλη ένα νέο λαμπρό σύγχρονο θέατρο, που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της και θα συγκεντρώνει την αποδοχή των κατοίκων της».

Μετά από όλα αυτά θα μοιάζει ίσως λεπτομέρεια το σκεπτικό της ένστασης για την τροποποίηση της ρυμοτομίας και τον καθορισμό όρων δόμησης στον χώρο του Βασιλικού Θεάτρου όπως κατατέθηκε στο Δημοτικό Συμβούλιο από την 9η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και στην οποία αναφέρεται «...ο νέος μεγάλος όγκος που προβλέπεται να προκύψει θα βλάψει αισθητικά το μνημείο του Λευκού Πύργου... επισημαίνουμε ότι ανάμεσα στο μνημείο και στο Βασιλικό Θέατρο δεν παρεμβάλλονται άλλα κτίρια και για τον λόγο αυτό ο όγκος του νέου κτιρίου θα λειτουργεί ανταγωνιστικά προς το μνημείο».

ΑΥΛΑΙΑ...

Θα αναρωτηθείτε τι λέει ο ΟΠΠΕΘ για όλα αυτά. Για τους υπεύθυνους του Οργανισμού τα πράγματα είναι απλά. Δεν έχουν «προφανώς» να πουν τίποτα - και για το λόγο αυτό δεν λένε απολύτως τίποτα. Ωστόσο πράττουν.

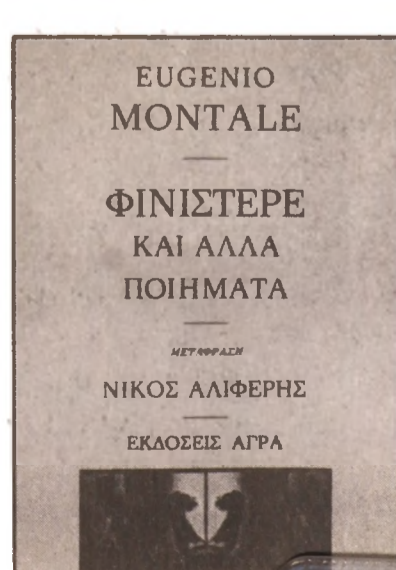
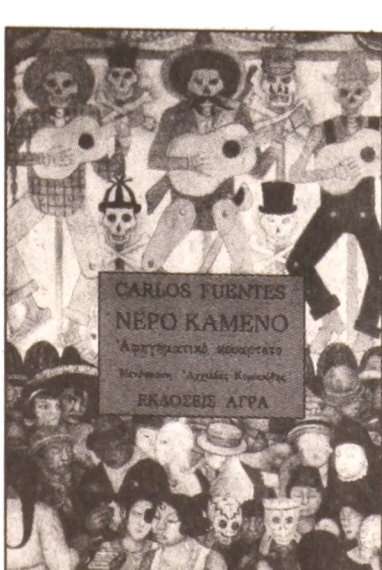
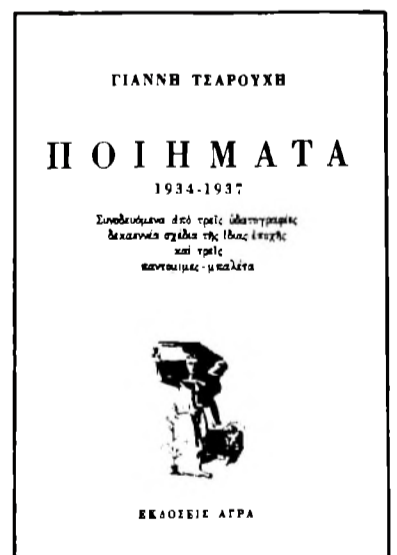
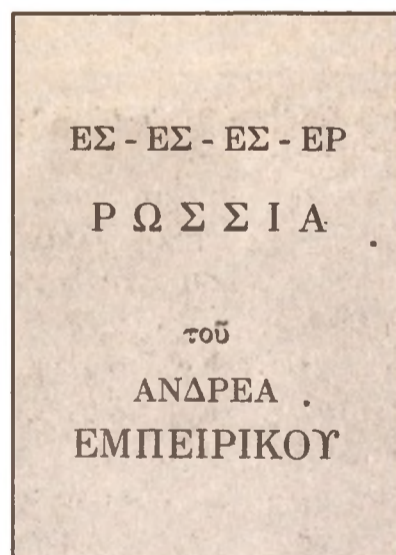
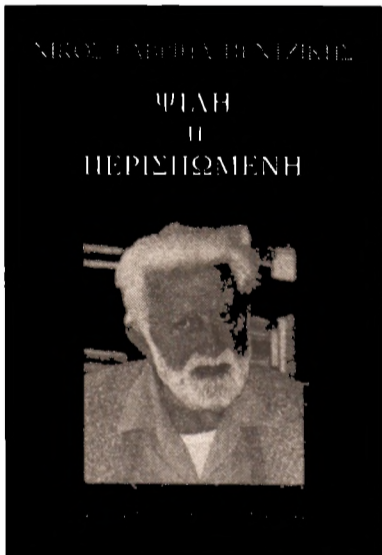
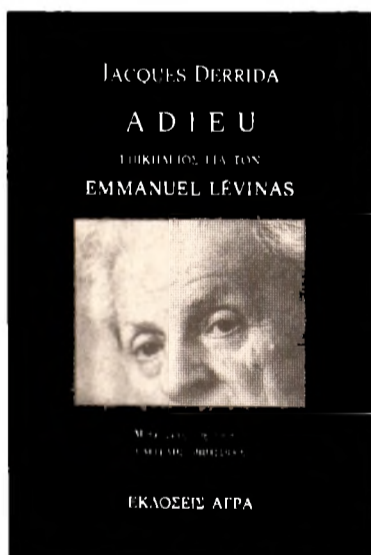
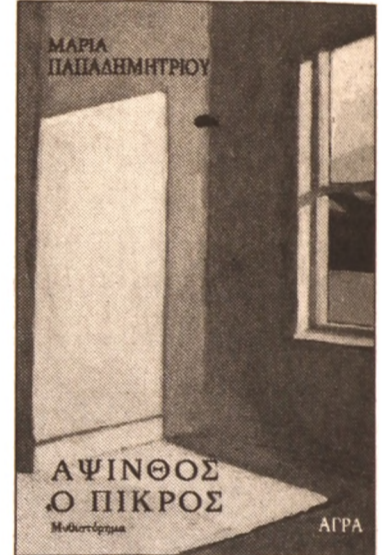
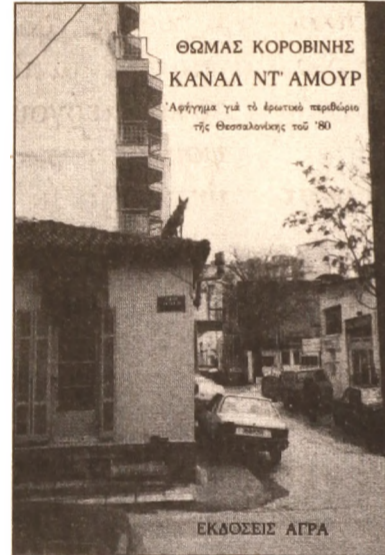
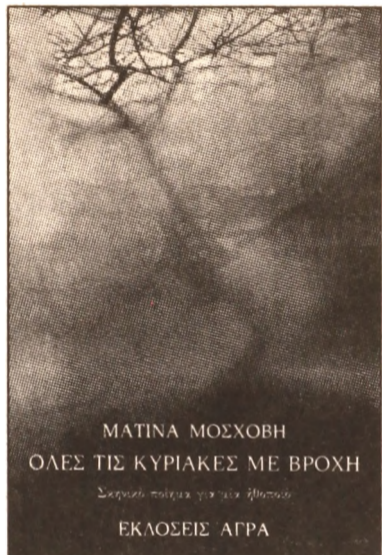
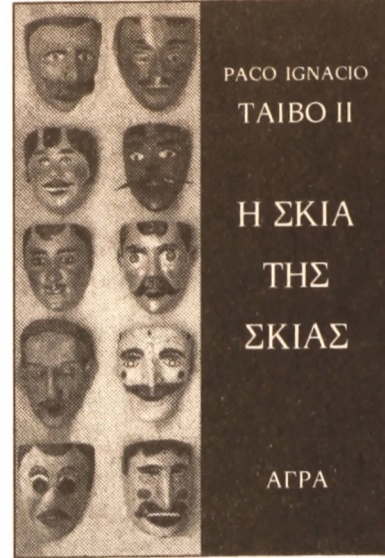
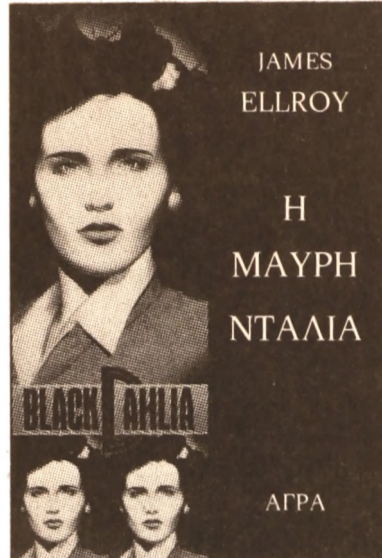
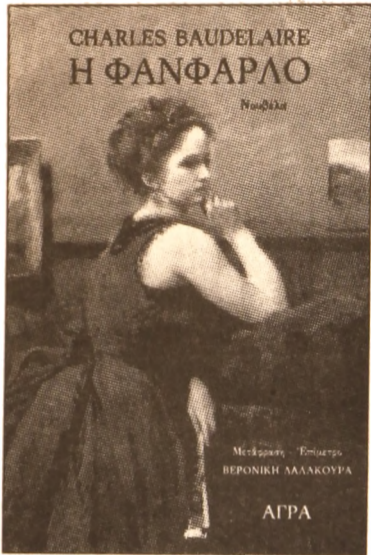
Αποκαλύπτει επίσης με την ανακοίνωσή της η Διοικούσα του ΤΕΕ: «Στον ίδιο χρόνο εγκρίνεται η αύξηση του ποσοστού προκαταβολής στον ανάδοχο από 10% σε 30%, δηλαδή καταβάλλεται ποσό 1,7 δισ. για έργο με αμφίβολη εξέλιξη». Αυτό θα πει... αποφασιστικότητα στην ανάληψη ευθυνών.

Φτάνει το θέατρο. Καιρός για έργα... (φωτ.: Χρήστος Σιάρρης)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΑΠΟ ΤΟ 1979

Υπεράσπιση του αστυνομικού μυθιστορήματος

του Φίλιππου Φιλίππου

«Γιατί το αστυνομικό μυθιστόρημα αριθμεί τόσες πολλές άθλιες φυλλάδες; Αυτές υπάρχουν επίσης στο ερωτικό καθώς και στο αποκαλούμενο κοινωνικό μυθιστόρημα, προφανώς σε μεγαλύτερο βαθμό, δίχως αυτό να στοιχειοθετεί, ως συνήθως, κάποια μομφή εναντίον αυτών των ειδών».

Η παραπάνω σκέψη ανήκει στον Ερνστ Μπλόχ και είναι παρμένη από το δοκίμιό του «Φιλοσοφική θεώρηση του αστυνομικού μυθιστορήματος» (*Ανατομία του αστυνομικού μυθιστορήματος*, Άγρα, 1986) όπου επιχειρεί μια διαφορετική προσέγγιση σ' αυτό το λογοτεχνικό είδος, το οποίο πολλοί έχουν κατατάξει ελαφρώς τη καρδιά στην «παράλογεχνία». Ο γερμανός φιλόσοφος στο δοκίμιό του υπενθυμίζει την ανιχνευτική δραστηριότητα του Οιδίποδα, ο οποίος, ως «ανύποπτος δολοφόνος του πατέρα του» και ανύποπτος σύζυγος της μητέρας του «γίνεται ντετέκτιβ που αναζητεί το δολοφόνο».

Φυσικά, ο Σοφοκλής, συγγραφέας του Οιδίποδα Τυράννου, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αστυνομικός συγγραφέας με την έννοια που δίνουμε σήμερα σ' αυτή την ιδιότητα. Κατά τον Τάσο Ρούσο, μεταφραστή-σχολιαστή της ομώνυμης τραγωδία (Κάκτος, 1993), ο Σοφοκλής «δεν ενδιαφέρεται για την αποκάλυψη του δολοφόνου του Λαίου, αλλά του ανθρώπου που σκότωσε τον πατέρα του και παντρεύτηκε τη μητέρα του». Κι όμως, είναι ο Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες που, εντυπωσιασμένος από τη δομή της τραγωδίας, μιας ιστορίας «με κέντρο της έναν ντετέκτιβ που κάνει έρευνες και ανακαλύπτει ότι ο δολοφόνος είναι ο ίδιος», όπως λέει, δηλώνει πως θα ήθελε να γράφει κάτι παρόμοιο, αφού «αυτό είναι το όνειρο κάθε συγγραφέα».

Τούτο το κείμενο δεν φιλοδοξεί να πείσει ότι το αστυνομικό μυθιστόρημα, σώνει και καλά, είναι υψηλή λογοτεχνία. Θέλει μόνο να δείξει τη γοητεία που ασκεί ως είδος, τόσο πάνω στον αναγνώστη όσο και πάνω στους συγγραφείς που το καλλιεργούν. «Αν θέλουμε ν' ανακαλύψουμε τον πραγματικό ψυχολογικό λόγο ύπαρξης των αστυνομικών μυθιστορημάτων, πρέπει ν' απαλλαγούμε από ροισμένες έτοιμες φразεις», γράφει ο Γκ. Κ. Τσέστερτον στο δοκίμιό του «Υπεράσπιση των αστυνομικών ιστοριών» (*Ανατομία του αστυνομικού μυθιστορήματος*, ό.π.). Αστυνομικός συγγραφέας ο ίδιος, ο Τσέστερτον ισχυρίζεται ότι «αν οι αστυνομικές ιστορίες καταβροχθίζονται με μεγαλύτερο ενθουσιασμό, αυτό σίγουρα συμβαίνει γιατί είναι πιο καλλιτεχνικές». Όλες; Όχι βεβαίως. Δεν αρκεί ένα έγκλημα για να προκαλέσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Και φυσικά, δεν μπορούν να συμπεριληφθούν στην αστυνομική φιλολογία τα έργα του Σαίξπηρ, που είναι γεμάτα αίματα, εγκλήματα και πτώματα.

Να υπενθυμίσουμε ότι η αστυνομική ιστορία δεν είναι κάτι στατικό, δεν έχει σχέση με εσωτερικούς μονολόγους, με φιλοσοφικούς στοχασμούς, με ρομαντικές ονειροπολήσεις. Η ίδια η πλοκή της, ακόμα κι όταν διαδραματίζεται σ' ένα δωμάτιο ή σ' έναν κλειστό χώρο –φαινόμενο συχνό στο είδος– περιέχει το στοιχείο της περιπέτειας, της δράσης, της αγωνίας, της εναλλαγής, του απρόοπτου. Τα πρόσωπα και τα γεγονότα περιβάλλονται από μυστήριο, κάτι που γοητεύει τον αναγνώστη και τον ωθεί να διαβάσει τις επόμενες σελίδες, ώστε ν' ανακαλύψει τη λύση, η οποία προσφέρεται ως επιδόρπιο, με θαυμαστό ή όχι τρόπο, στο τέλος του βιβλίου.

Το τέλος, όμως, δεν είναι συχνά το καλύτερο μέρος της ιστορίας. Η πλοκή με τα μυστήρια της, δηλαδή το κύριο πιάτο, το μενού, είναι πολύ σημαντικότερη. Γι' αυτό δεν είναι καθόλου τυχαίο που αρκετοί Έλληνες συγγραφείς, από το τέλος του περασμένου αιώνα κιόλας, έγραψαν ιστορίες με φόνους, αινίγματα και μυστήριο προς τέρψη των αναγνωστών τους. Ο Ραγιαβής, ο Παπαδιαμάντης, ο Καστανάκης, ο Καραγάτσης, ο Βουτυράς, ο Σεβαστάκης βρίσκονται ανάμεσά τους, χωρίς ποτέ να τους κατηγορήσει κανείς ότι γράφουν παραλογοτεχνία, όπως δεν κατηγορήθηκαν για τους ίδιους λόγους από τους συμπατριώτες τους ο Πόε, ο Ντίκενς, ο Στήβενσον, ο Γκρην, ο Μπόρχες, ο Κασάρες, ο Ντύρενματ.

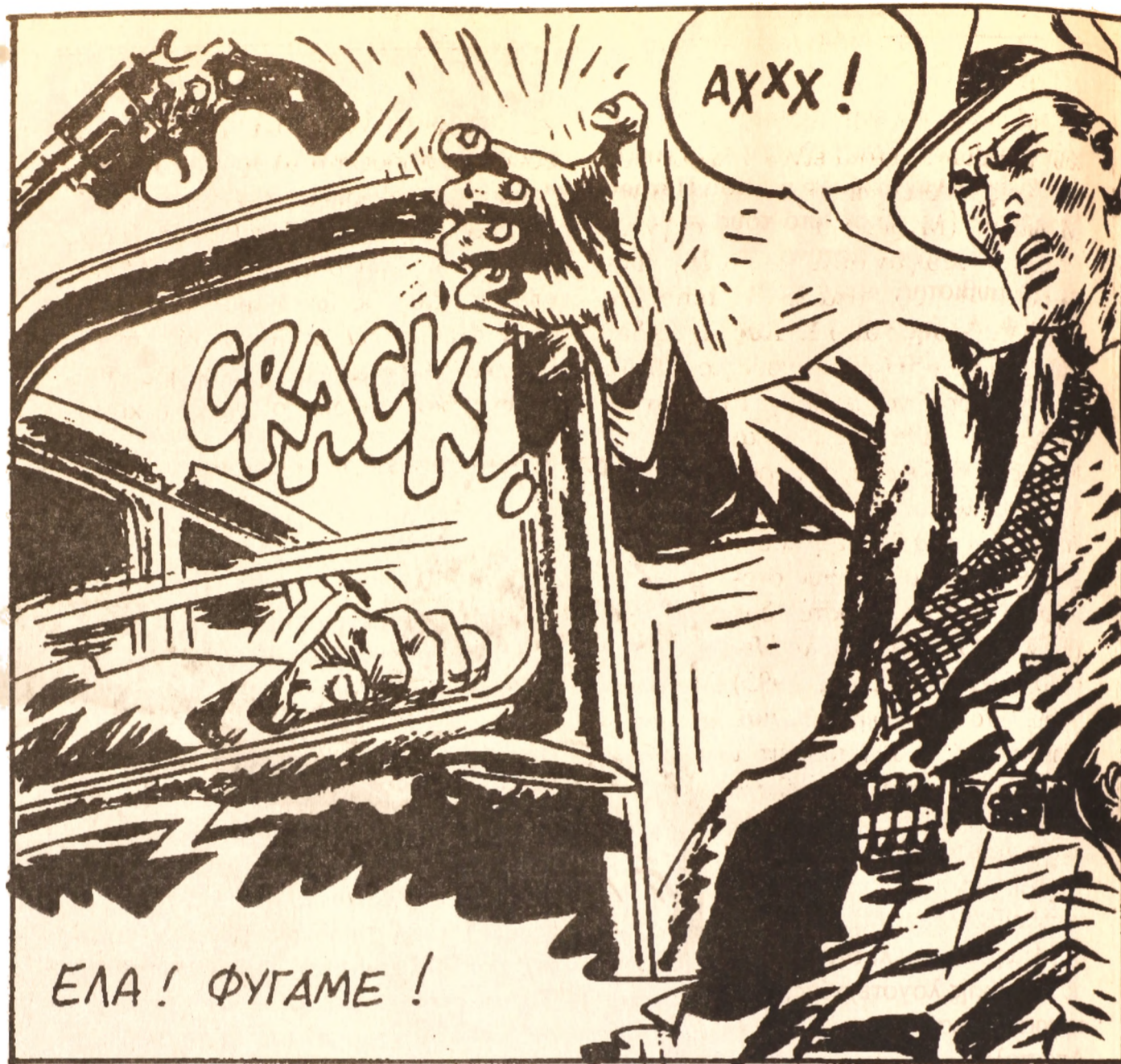
Ίσως το πρώτο αστυνομικό μυθιστόρημα που γράφτηκε στην Ελλάδα, έστω και ως σάτιρα, να είναι το *Έγκλημα στο Ψυχικό του Παύλου Νιρβάνα*. Γραμμένο το 1929, είναι φτιαγμένο με τη γνωστή συνταγή: ο φόνος, ο ύποπτος που συλλαμβάνεται, το ευτυχές τέλος, δηλαδή η αποκάλυψη του πραγματικού δράστη. Λίγα χρόνια αργότερα, το 1938, γράφτηκε το πρώτο μυθιστόρημα του είδους –όχι σάτιρα πλέον– που δημοσιεύτηκε σε συνέχειες στην *Καθημερινή*. Τίτλος του, «Το μυστικό της ζωής του Πέτρου Βερίνη» και συγγραφέας, η δεσποινίς τότε Ελένη Βλάχου. Διαφημιζόταν ως «αστυνομικό μυθιστόρημα» και η δημοσίευσή του κράτησε πάνω από ένα χρόνο. Ήδη υπήρχε ένα κοινό που αγαπούσε τα αστυνομικά μυθιστορήματα, διαμορφωμένο από τα περιοδικά *Μάσκα* και *Μυστήριο* του Απόστολου Μαγγανάρη.

Η Κατοχή, η Αντίσταση, η Απελευθέρωση κι ο Εμφύλιος ήταν εποχές που δεν ευνοούσαν την ανάπτυξη του αστυνομικού μυθιστορήματος, κάτι που άρχισε

δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '50 με τις κατασκοπικές ιστορίες του **Νίκου Μαράκη**, σε περιοδικά, μα κυρίως τις αστυνομικές ιστορίες του **Γιάννη Μαρή**. Ο Γιάννης Τσιριμώκος (Μαρή), αριστερός δημοσιογράφος με δράση στο βουνό επί Κατοχής, τον Αυγουστο του 1953 δημοσίευσε στο περιοδικό *Οικογένεια* το πρώτο του αστυνομικό μυθιστόρημα, το κλασικό πλέον *Έγκλημα στο Κολωνάκι*. Στη συνέχεια, η ανάπτυξη του είδους πήρε τεράστιες διαστάσεις, αφού εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας, όπως η *Ακρόπολις*, και εβδομαδιαία περιοδικά δημοσίευσαν σε συνέχειες μυθιστορήματα του Μαρή και άλλων αστυνομικών συγγραφέων. Οι περισσότεροι όμως από τους τελευταίους, όχι καλοί μιμητές του Μαρή, ξεχάστηκαν σχετικά γρήγορα, κάτι που οφείλεται και στις αλλαγές στα αναγνωστικά γούστα του κοινού.

Ο Μαρή δεν είχε αυταπάτες για το τι ακριβώς προσέφερε στους αναγνώστες του. «Δεν πιστεύω ότι είναι υψηλής τέχνης τα βιβλία μου, αλλά αρέσουν διότι έχουν ζωντανή γλώσσα, χωρίς λογοτεχνίες και δύσκολα πράγματα. (...) Συνεπώς, δεν νόμιζαν ότι διαβάζουν *Ντοστογιέφσκι και Μπαλζάκ*», λέει ο ίδιος (*Αντί*, τχ. 135, 28 Σεπτεμβρίου 1979). Ο μαιτρ του αστυνομικού μυθιστορήματος στην Ελλάδα ήταν απολύτως σαφής στις προθέσεις του. «Για μένα, η αστυνομική πλοκή είναι το πρόσχημα για να κερδίσω τον αναγνώστη και από κει και πέρα αυτό που μ' ενδιαφέρει είναι η ατμόσφαιρα, το περιβάλλον, οι χαρακτήρες και οι ανθρώπινες σχέσεις...».

Το πρόσχημα, λοιπόν. Πόσοι μη αστυνομικοί συγγραφείς τολμούν να παραδεχτούν δημοσίως το ίδιο πράγμα, εκφράζοντας έτσι τις μύχιες σκέψεις τους που είναι αυτές ακριβώς, δηλαδή να κάνουν την ανάγνωση των βιβλίων τους ελκυστικότερη; Ελάχιστοι. Γεγονός είναι ότι σήμερα κάποιοι συγγραφείς έχουν το θάρρος να διακηρύξουν την αγάπη τους προς την αστυνομική λογοτεχνία, ενώ μερικοί άλλοι, γνωρίζοντας την έλξη που ασκεί το μυθιστόρημα μυστηρίου, επιχειρούν να γράψουν ένα μυθιστόρημα που δεν είναι ακριβώς αστυνομικό, αλλά που το διαφημίζουν ως τέτοιο, δανειζόμενοι

αρκετά από τα βασικά του στοιχεία.

Στην πρώτη κατηγορία ανήκει ο **Χριστόφορος Κάσδαγλης** (γενν. το 1958) ο οποίος, στη συλλογή διηγημάτων του *Επικίνδυνη Ευρεσιτεχνία* (Αγρα, 1993) ομολογεί: «Είμαι παιδί του *Ρέιμοντ Τσάντλερ*». Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν η **Μυρτώ Ταπανλή** και ο **Γιώργος Αλεξανδρινός**. Η Μυρτώ Ταπανλή έγραψε το βιβλίο *Αντιστοιχίες* (Οδυσσεάς, 1994) το οποίο περιέχει δύο νουβέλες. Η πρώτη απ' αυτές χαρακτηρίζεται «αστυνομική ιστορία» και η δεύτερη «ιστορία μυστηρίου». Πρόκειται για το πρώτο έργο της συγγραφέως η οποία, σύμφωνα με το βιογραφικό της (χωρίς έτος γεννήσεως), έχει σπουδάσει φαρμακευτική. Στην πρώτη νουβέλα έχουμε μια νεκρή από υπερβολική δόση υπνωτικών. Στη δεύτερη έχουμε μια νεκρή στην οποία έχει χορηγηθεί δηλητήριο με σύριγγα. Στις δύο νουβέλες υπάρχουν αστυνομικοί, ύποπτοι, ανακρίσεις, διαρρήξεις, ταξίδια, δίδυμες αδελφές, μπερδέματα με τα όνοματά και τα πρόσωπα κ.λπ. Όλα τα επιμέρους στοιχεία είναι δανεισμένα από τα ορθόδοξα αστυνομικά μυθιστορήματα, αλλά οι νουβέλες δεν είναι αστυνομι-

κές με την κλασική έννοια του όρου.

Ο Γιώργος Αλεξανδρινός έγραψε το βιβλίο *Ένας Έλληνας φοιτητής αυτοκτόνησε στο Παρίσι* (Αλεξάνδρεια, 1995), στο εξώφυλλο του οποίου αναφέρεται ότι «είναι μια αστυνομική περιπέτεια». Πρόκειται για το πρώτο έργο του συγγραφέα, ο οποίος σύμφωνα με το βιογραφικό του (χωρίς έτος γέννησης) γεννήθηκε στην Ελλάδα και ζει στο Παρίσι. Το πραγματικό του όνομα έχει δοθεί στις εφημερίδες, οι οποίες μας πληροφορούν ότι στη γαλλική πρωτεύουσα ασκεί το επάγγελμα του εκδότη. Το μυθιστόρημά του αρχίζει με γοητευτικό τρόπο και είναι γραμμένο με όλους τους κανόνες του αστυνομικού είδους. Υπάρχει κατ' αρχάς ένας νεκρός Έλληνας που υποτίθεται πως αυτοκτόνησε, ένας γάλλος αστυνομικός που έχει αναλάβει την υπόθεση, κι ένας ιδιώτης, επίσης Έλληνας, που προσλαμβάνεται για να συμβάλει στην εξιχνίαση του θανάτου του φοιτητή-αυτόχειρα. Το βιβλίο θα μπορούσε να είναι ένα ορθόδοξο αστυνομικό μυθιστόρημα, αν στο τέλος του δεν ήταν τόσο κραυγαλέα υπερρεαλιστικό.

Υπάρχει και μια τρίτη κατηγορία: εκεί-

νη των συγγραφέων αμιγώς αστυνομικών ιστοριών. Τέτοια είναι η περίπτωση του **Ανδρέα Αποστολίδη** και του **Πέτρου Μάρκαρη**. (Μερικοί από τους συγγραφείς που έγραψαν αστυνομικά διηγήματα και μυθιστορήματα τη δεκαετία του '80, ο **Φ. Λάδης** και ο **Σ. Χαρατσής** δεν έχουν εμφανιστεί με καινούργιο βιβλίο, το ίδιο μπορεί να λεχθεί για την Τιτίνα

Δανέλλη - Τιτίνα Δανέλλη και Μάνος Κοντολέων έχουν γράψει από κοινού το *Ένα και ένα κάνουν όσα θες* με φιλοδοξίες «αστυνομικού» μυθιστορήματος). Ο Α. Αποστολίδης (γενν. το 1953) έγραψε το *Μεγάλο παιχνίδι* (Άγρα, 1995) όπου, από το εξώφυλλο, μας πληροφορεί πως πρόκειται για «αστυνομική νουβέλα». Πράγματι, εδώ έχουμε να κάνουμε με μίαν ορθόδοξη αστυνομική ιστορία, το πρώτο αστυνομικό μυθιστόρημα του συγγραφέα, μελετητή της αστυνομικής λογοτεχνίας, μεταφραστή και σκηνοθέτη. Ο Αποστολίδης σκύβει με αγάπη πάνω στον κόσμο του Γιάννη Μαρή, τοποθετώντας τη δράση του έργου του στο Κολωνάκι της δεκαετίας του '60 κατά τις πρώτες μέρες του απριλιανού πραξικοπήματος. Στη θέση του αστυνόμου Μπέκα έχει βάλει τον κομπό αστυνόμο Ζαφείρη. Οι υπόλοιποι ήρωές του, θυρωροί, δικηγόροι, γιατροί, φοιτητές, γκουβερνάντες, μοιραίες γυναίκες, φαίνεται να έχουν βγει από τις σελίδες του Μαρή, ενώ ανασταίνει τον αριστερό σκηνοθέτη Ιορδάνη Ράμογλου, γνωστό μας από την *Εξαφάνιση του Τζων Αυλακιώτη*. Εδώ βρίσκουμε επίσης μια αναφορά στην αυτοκτονία του ποιητή Γιώργου Μακρή και μια έμμεση υπενθύμιση του φόνου του λογοτέχνη Θανάση Διαμαντόπουλου που έγινε στην περιοχή του Κολωνακίου.

Ο Πέτρος Μάρκαρης (στο βιβλίο δεν αναγράφεται χρονολογία γέννησης, αλλά εισέρχεται αισίως στην έκτη δεκαετία του), θεατρικός συγγραφέ-

ας, σεναριογράφος, μεταφραστής, παρουσίασε πρόσφατα το πρώτο του αστυνομικό μυθιστόρημα *Νυχτερινό δελτίο* (Γαβριηλίδης, 1995). Τοποθετεί τη δράση των ηρώων του στη σύγχρονη Αθήνα, όπου η κάθοδος των αλβανών μεταναστών έχει συντελέσει στην αύξηση της εγκληματικότητας. Οι χαρακτήρες του, αστυνομικοί και δημοσιογράφοι, κινού-

νται κυρίως στο στούντιο και τα παρασκήνια των τηλεοπτικών μέσων ενημέρωσης. Κεντρικός ήρωας είναι ο αστυνόμος Κώστας Χαρίτος που αφηγείται με γλαφυρότητα και χιούμορ την προσπάθειά του να εξιχνιάσει το φόνο ενός ζεύγους Αλβανών και μπλέκει σε μια υπόθεση εισαγωγής και αγοραπωλησίας μικρών Αλβανών. Ο Χαρίτος δεν θυμίζει τον αστυνόμο Γιώργη Μπέκα του Γιάννη Μαρή, αλλά τον αστυνόμο Τζιμ Κάρβα του Νίκου Μαράκη.

Ο **Πάρις Αριστείδης** (γενν. το 1958) μετά από δύο βιβλία, *Η αγάπη της γάτας* και *Σπασμένη κούκλα*, έβγαλε πρόσφατα το τρίτο αστυνομικό του μυθιστόρημα, *Η μπαλάνα του λύκου* (Νέα Σύνορα, 1996), που είναι μια ακόμα περιπέτεια του ιδιωτικού ντετέκτιβ Χρυσόστομου Ζάρα. Αυτός ο μοναδικός ντετέκτιβ της σύγχρονης αστυνομικής λογοτεχνίας μπλέκεται σε περιέργες ιστορίες με ωραίες γυναίκες, κινδυνεύει και, στο τέλος, όπως πάντα, θριαμβεύει. [σ.σ. αξίζει να σημειωθεί ότι, πριν από μερικές εβδομάδες, κυκλοφόρησε και το βιβλίο του **Φίλιππου Φιλίππου**, με τίτλο *Το μαύρο γεράκι*, εκδ. Πόλις].

Συμπερασματικά, η αστυνομική λογοτεχνία συνεχίζει να γοητεύει αναγνώστες και συγγραφείς. Μόνο που οι αναγνώστες προτιμούν να διαβάσουν τις κλασικές αστυνομικές ιστορίες ξένων συγγραφέων (π.χ. Αγκάθα Κρίστι) και οι συγγραφείς, φοβούμενοι μην τους κολλήσουν τη μειωτική -κάτι σαν ρετσινιά- ταμπέλα του «παραλογοτέχνη», απαξιούν να ασχοληθούν με το είδος. Οι καιροί, λοιπόν, περιμένουν τους τολμηρούς: τους Έλληνες Μπόρχες, Κασάρες, Γκρην ή Ντύρενματ.

• Η εικονογράφηση προέρχεται από το κόμικς *Torpedo 1936*, των *Bernet-Abuli* (εκδ. Βαβέλ, Αθήνα 1986)

**Η αστυνομική λογοτεχνία δεν είναι
κάτι στατικό, δεν έχει σχέση
με εσωτερικούς μονολόγους,
με ρομαντικές ονειροπολήσεις.
Η πλοκή της περιέχει το στοιχείο της
περιπέτειας, της δράσης, της αγωνίας,
της εναλλαγής, του απροόπτου.**

«Εγνοιά μου είναι η

ΜΙΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ

του Φίλιππου Φιλίππου

Η Αθηνά Κακούρη, που γεννήθηκε στην Πάτρα το 1928, πρωτοεμφανίστηκε στα γράμματα το 1959 με αστυνομικά διηγήματα, τα οποία δημοσιεύονταν στον Ταχυδρόμο επί εφτά συνεχή χρόνια. Τα διηγήματα εκείνα εκδόθηκαν αργότερα σε δύο βιβλία με τίτλο 218 ονόματα (1959) και Αλάτι στα φυστίκια (1974). Ήρωες των διηγημάτων της είναι βασικά τρεις: ο λιγομίλητος ηλικιωμένος αστυνόμος Γεράκης με το παχύ μουστάκι· ο Νάσος Δαπόντες, ερωτιάρης και κοσμοπολίτης δανδής, πράκτορας της Ιντερπόλ· και η Τούλα, μια πανέξυπνη νοικοκυρά που μένει στην Πάτρα και θυμίζει έντονα τη Μις Μαρπλ. Το 1974 εκδόθηκε ο Κυνηγός φαντασμάτων, το μοναδικό της αστυνομικό μυθιστόρημα με ήρωα τον αστυνόμο Γεράκη, ο οποίος ξεκαθαρίζει μια περίπλοκη υπόθεση φόνου που γίνεται σ' έναν μεσαιωνικό πύργο στην Κέρκυρα.

Δεν ήταν τυχαίο που η Αθηνά Κακούρη αποκλήθηκε «Ελληνίδα Αγκάθα Κρίστι». (Ας σημειωθεί ότι ο σύζυγός της είναι αρχαιολόγος, όπως εκείνος της αγγλίδας συγγραφέως). Όχι μόνο υπήρξε η μοναδική Ελληνίδα που έγραφε αστυνομικές ιστορίες με έλληνες ήρωες, μα και το στυλ της θυμίζει εκείνο της διάσημης αγγλίδας συγγραφέως. Αντικείμενο των ερευνών των ηρώων της δεν είναι μόνο κάποιο έγκλημα που χρειάζεται εξιχνίαση αλλά και υποθέσεις ναρκωτικών, αρχαιοκαπηλίας, κληρονομιών και μοιχείας.

Η συγγραφέας ασχολήθηκε με αστυνομικές ιστορίες σε μια εποχή που μεσουρανούσε ο Γιάννης Μαρής, τότε που οι άνθρωποι στην Ελλάδα «σκοτώνουν για πολύ φυσικούς λόγους, όχι αυτά τα αρρωστημένα που διαβάζεις στο Λονδίνο» – και μάλιστα όταν «γίνεται ένα έγκλημα αμέσως ξέρεις ποιος το 'κανε».

Ύστερα από αρκετά χρόνια απουσίας η Αθηνά Κακούρη επανεμφανίστηκε το 1989, όχι πλέον με αστυνομικό μυθιστόρημα, μα με ιστορικό. Οι καιροί έχουν αλλάξει και τα ενδιαφέροντα του αναγνωστικού κοινού έχουν μεταβληθεί. Στη συνέχεια εξέδωσε άλλα δύο ιστορικά μυθιστορήματα, ενώ το πρόσφατο βιβλίο της με τίτλο Αύριο (Εστία, 1995) έχει κοινωνική υφή και διαδραματίζεται στην Πάτρα.

Με την Αθηνά Κακούρη είχαμε μια σύντομη, κατατοπιστική συνομιλία.

• **Κυρία Κακούρη, πότε και γιατί αρχίσατε να γράφετε αστυνομικές ιστορίες, τι σας παρακίνησε σ' αυτό το λογοτεχνικό είδος και ποια διαβάσματα σας είχαν επηρεάσει;**

– Πάντα μου άρεσαν οι σπαζοκεφαλιές και στα 1958, σε μια εποχή αναστάτωσης της προσωπικής μου ζωής, μου φάνηκε πως μπορούσα να στήσω ένα διασκεδαστικό πρόβλημα, κατά το πρότυπο της Αγκάθα Κρίστι, και να γίνω αστραπιαία εκατομμυριούχος και διάσημη σαν κι εκείνη. Με αυτά τα κερδοσκοπικά κίνητρα έγραψα ένα διήγημα, το υπέβαλα στον Ταχυδρόμο και περίμενα τη δόξα και τα πλούτη. Αντ' αυτών βρήκα το Γιώργο Σαββίδη και το διαλεχτό επιτελείο που είχε τότε συγκεντρώσει στο περιοδικό, τον Μποστ, τον Μητρόπουλο, τη Χρυσάνθη Κληρίδη, τον Κωστή Σκαλιώρα, τον

Ορέστη Λαζαρίδη, τον Τσιφόρο, τη Σόνια Στάγκου, τη Βάσω Σινοπούλου, τον Μίχο Κωστόπουλο, τον Λεωνίδα Ζενάκο και πολλούς άλλους – όσοι επιζούμε θυμόμαστε με νοσταλγία την ανεπανάληπτη ατμόσφαιρα που επικρατούσε χάρη στον Γιώργο και τη Λένα, την ενθάρρυνση, τις «φιλικές τσιμπιές», τα υψηλά κριτήρια.

• **Τα διηγήματά σας έχουν πολλά και ποικίλα θέματα. Από πού αντλούσατε την έμπνευσή τους;**

– Από τον περίγυρό μου. Βλέπετε, Άγκατα Κρίστι δεν έγινα, ούτε στη φήμη ούτε στα κέρδη. Εργάστηκα λοιπόν σε διάφορες δουλειές και σε διάφορους τόπους: σε ναυτικό πρακτορείο, στο Δημόσιο, σε τουριστικό γραφείο, σε διεθνή εταιρεία, τελικά στον ίδιο τον Ταχυδρόμο, έχοντας ζήσει δύο χρόνια στη Βιέννη και διατη-

ρώντας πάντα μια βάση και στην Πάτρα, όπου γεννήθηκα και μεγάλωσα, καθώς και την πνευματική μου επαφή με την Κεφαλονιά απ' όπου κατάγομαι. Ο κόσμος που μου είναι οικείος είναι ο αστικός, αλλά είδα και λιμενεργάτες, και γκαρσόνια, και σωφεράντζα. Έλληνες αστούς περιέγραψα κυρίως, όπως και κάμποσους ξένους, που όμως ζούσαν ή δρούσαν στην Ελλάδα. Ο αλλοδαπός δεν είναι αναγκαστικά αντιπαθής ή ύποπτος για ένα θρέμμα της Πάτρας, όπου το ξένο στοιχείο, ήδη από την επανίδρυση της πόλης, αντιπροσωπεύτηκε τόσο πλούσια και τόσο ευεργετικά.

Όσο για την ποικιλία των θεμάτων στα διηγήματά μου, νομίζω πως οφείλεται σε μια υποσυνείδητη αντίδρασή μου προς κάθε ομοιομορφία, τυποποίηση, επανάληψη, ένταξη. Διασκεδαστικές παραλλαγές πάνω στο θέμα της εκτροπής από το Νόμο – αυτά είναι τα αστυνομικά μου.

• **Σταματήσατε να γράφετε αστυνομικές ιστορίες ή όχι;**

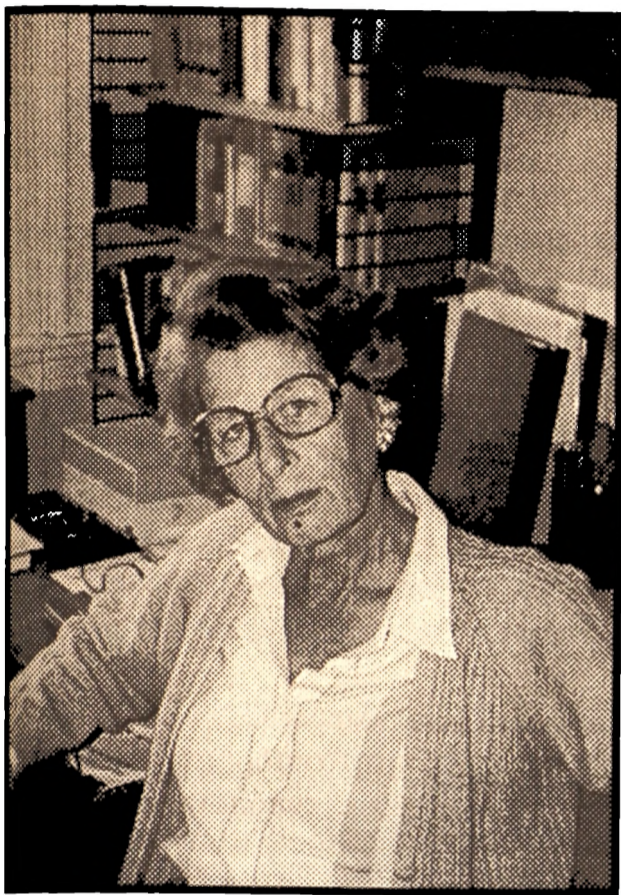
– Αστυνομικές ιστορίες όπως εκείνες του 1960 έπαψα να γράφω όταν ο Γεώργιος Ρούσσος, διευθυντής του Ταχυδρόμου το 1969, μου συνέστησε να μετατρέψω την υπογραφή μου σε αγγλοπρεπή και να τοποθετήσω τη δράση στην Αγγλία, διότι εκεί υπάρχουν οι ομίχλες που είναι απαραίτητες για το μυστήριο. Εμένα όμως η Αγγλία μου είναι άγνωστη και ποτέ δεν μου έκανε κέφι να γράψω για πράγματα που δεν ξέρω.

• **Η στροφή σας προς τη λεγόμενη σοβαρή λογοτεχνία από ποιους λόγους υπαγορεύθηκε;**

– Πολύ σωστά την αποκαλείτε «λεγόμενη», γιατί η λογοτεχνία δεν χαρακτηρίζεται από το αντικείμενό της αλλά από την ποιότητά της. Διαβάζοντας το *Woman in white* του Wilkie Collins, ο Γλάδστων τόσο απορροφήθηκε ώστε καθυστέρησε στη Βουλή των Κοινοτήτων, αλλά το θαυμάσια γραμμένο αστυνομικό μυθιστόρημα τον επηρέασε τόσο ώστε πρωτοστάτησε στην αλλαγή της νομοθεσίας για τις γυναίκες, και το *Moonstone* του ίδιου συγγραφέα τόσο ενθουσίασε τον Ντίκενς

Τέρψη του κοινού...»

ΜΕ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΚΟΥΡΗ

Αθηνά Κακούρη:
η Αγκάθα Κρίστι της Ελλάδας

ώστε αποπειράθηκε να τον μιμηθεί με το ημιτελές του *The mystery of Edwin Doodle*. Αυτά είναι δύο μόνο από ένα πλήθος παραδείγματα, ξεκινώντας από πολύ παλαιότερους συγγραφείς και φθάνοντας στη σημερινή παγκόσμια επιτυχία *Η Σμίλα διαβάξει το χιόνι*.

Το αστυνομικό είναι ένα από τα πολλά λογοτεχνικά είδη, και μάλιστα –κατά τη γνώμη μου– επικό, «μίμησης του ωραίου διά του λόγου», μια και εξυμνεί το θάρρος και το ψυχικό σθένος, την ευφυΐα, τους κανόνες της πολιτισμένης συμβίωσης, τον αυτοπεριορισμό, την αφοσίωση στο καθήκον, το δίκιο, την υποταγή στο Νόμο. Ο ενάρετος στο τέλος νικά. Το κακό τιμωρείται. Όλα μπαίνουν σε τάξη.

Αν η ιστορία είναι γραμμένη καλά, τότε είναι λογοτεχνία. Τα πλαίσια της είναι αυστηρά, αλλά ο Γκαίτε είπε πως «στον περιορισμό είναι που φαίνεται ο μάστορας».

Ο στόχος αυτής της λογοτεχνίας είναι διαφορετικός από το στόχο του ψυχολογικού μυθιστορηματος, του κοινωνικού, του ιστορικού. Ή καλύτερα οι αναλογίες ανάμεσα στους διάφορους στόχους, που επι-

διώκει συγχρόνως το καθένα από τα άλλα είδη του αφηγήματος, είναι διαφορετικές για το αστυνομικό όπου συνήθως η έμφαση πέφτει στην τέρψη του αναγνώστη.

• *Μήπως σας ενοχλεί ο χαρακτηρισμός «αστυνομικός συγγραφέας»; Θεωρείτε πως η ενασχόληση μ' αυτό το είδος που παραπέμπει στη λεγόμενη παραλογοτεχνία στερεί από το συγγραφέα το κύρος του;*

– Πώς να με ενοχλεί όταν και στα τωρινά μου μυθιστορήματα ακολουθώ τους περισσότερους από τους κανόνες του αστυνομικού, δηλαδή την αυστηρή προσήλωση στα δεδομένα, τη συστηματική έρευνα των στοιχείων, τη λογική συνέπεια, τη γρήγορη πλοκή, το σεβασμό στην πραγματικότητα, ιστορική ή άλλη, και βεβαίως –βεβαιότατα– την προσπάθεια να παρακινήσω με τον αναγνώστη να αναρωτηθεί αλλά χωρίς στιγμή να τον αφήσω να πλήξει. Η τέρψη του είναι η έγνοιά μου.

• *Πού οφείλεται η άνοδος και η πτώση*

Όσο για την πτώση της αστυνομικής λογοτεχνίας στην Ελλάδα, νομίζω πως οφείλεται –μεταξύ άλλων πολλών– στο μικρό κέρδος που αφήνει στους συγγραφείς. Είναι ένα είδος δύσκολο, που δεν πρέπει να γράφεται στο πόδι, επειδή απαιτεί αυστηρότατη δομή και λογική συνέπεια σε όλα όσα συμβαίνουν.

Συγχρόνως είναι ένα είδος που θεωρείται –κακώς, κάκιστα και κυρίως από άγνοια– παρακατιανό. Ο συγγραφέας, λοιπόν, αφιερώνει υπερβολικά πολύ χρόνο για να γράψει ένα βιβλίο, που δεν θα θεωρηθεί καν λογοτεχνία. Προς τι; Οι εφημερίδες δεν θα του το δημοσιεύσουν ως επιφυλλίδα, τα περιοδικά θα του το πληρώσουν ελάχιστα –αν δεν θα του ζητήσουν ό,τι μου ζήτησε κι εμένα ο Γ. Ρούσσος–, και δεν υπάρχουν τολμηροί εκδότες σαν τον Μιχάλη Μείμαρη που κυκλοφόρησε το δικό μου μυθιστόρημα *Κυνηγός Φαντασμάτων*.

«Οι Ρωμηοί έχουμε συνηθίσει στις ξενόφερτες «ομίχλες» και όχι στους φόνους κάτω από τον λαμπρό μας ήλιο.»

της αστυνομικής λογοτεχνίας που άνθησε στην Ελλάδα από το 1953 και μετά, με βασικό πρωταγωνιστή τον Γιάννη Μαρή;

– Για την άνθηση δεν έχω ιδέα. Ο Γιάννης Μαρή είχε αρχίσει να γράφει πριν από μένα, αλλά εγώ τότε έλειπα στη Βιέννη και δεν ήταν το δικό του παράδειγμα που ακολουθήσα. Χαιρόμαι όμως που τον αναφέρατε, πρώτον επειδή είναι ο κύριος εκπρόσωπος του είδους αυτού στην Ελλάδα, πολυγραφότατος καθώς ήταν. Και δεύτερον, γιατί μου δίνεται η ευκαιρία να πω ότι απέναντί μου όχι μόνο δεν έδειξε ποτέ ανταγωνισμό αλλά μπήκε στον κόπο να με παινέσει, να μου κάνει μια πολύ σωστή υπόδειξη, και τέλος να με προβάλει από την εφημερίδα όπου εργαζόταν. Συγκροτήματος διαφορετικού από αυτό όπου εργαζόμουν εγώ. Λυπάμαι που δεν φρόντισα κι εγώ να τον γνωρίσω πιο καλά, θα πρέπει να υπήρξε ένας γενναιόψυχος άνθρωπος.

Οι Ρωμηοί έχουμε συνηθίσει στις ξενόφερτες «ομίχλες» και όχι στους φόνους κάτω από τον λαμπρό μας ήλιο, κι έτσι αγοράζουμε από το περίπτερο ξένες φίρμες. Στον εκδότη η μετάφρασή τους κοστίζει ελάχιστα και η πώλησή τους εξασφαλίζει άμεσα κέρδη. Ο φαύλος κύκλος διαωνίζεται.

Ο Γιάννης Μαρή, με τη στήριξη της *Απογευματινής* και τη μεγάλη του παραγωγικότητα, δημιούργησε μια μικρή Σχολή. Κρίμα που την τσάκισε η απροθυμία των εκδοτών τότε να ριψοκινδυνεύσουν το άμεσο κέρδος, προκειμένου να κερδίσουν μακροπρόθεσμα από τη δημιουργία ενός νέου αναγνωστικού κοινού.

Μακάρι να βρεθούν τώρα τολμηροί επιχειρηματίες – μας χρειάζεται τόσο πολύ η παρηγοριά της «μίμησης του ωραίου διά του λόγου», με σημερινούς έλληνες ήρωες και μέσα στις σημερινές ελληνικές συνθήκες.

Νίκος Καχτίσης: Μαγική εικών χωρίς εικόνα;

Του Γιάννη Βασιλακάκου

Ο πεζογράφος Νίκος Καχτίσης και το έργο του αποτελούν μια απ' τις πιο «ιδιάζουσες περιπτώσεις» της σύγχρονης νεοελληνικής λογοτεχνίας. Αυτή η διαπίστωση, με την πάροδο του χρόνου και την αυξανόμενη αναζωπύρωση του ενδιαφέροντος με τα διάφορα δημοσιεύματα για τον εν λόγω συγγραφέα και το έργο του, τείνει να προσλάβει «επιδημικές διαστάσεις» και να αποτελέσει δεδομένο αξίωμα² καθώς επαναλαμβάνεται αβασάνιστα από έγκυρους μελετητές και κριτικούς της νεοελληνικής λογοτεχνίας.

Ίσως να μην υπήρχε σοβαρή αντίρρηση στον απλουστευτικό και γενικευτικό χαρακτηρισμό «ιδιάζουσα περίπτωση», αν πρωτίστως υπήρχε μια κοινά αποδεκτή ερμηνεία του όρου «ιδιάζουσα» τουλάχιστον απ' τους χρήστες του. Όπως θα φανεί όμως και στη συνέχεια, ο χαρακτηρισμός αυτός χρησιμοποιείται αβασάνιστα μάλλον για λόγους ευκολίας, σαν «ετικέτα», προκειμένου να επισημανθούν εντελώς διαφορετικά, ανομοιογενή και αντιφατικά πράγματα, με αποτέλεσμα να συγχύζει αντί να διασαφηνίζει.

Με τον χαρακτηρισμό «ιδιάζουσα περίπτωση» είναι αυτονόητο ότι εννοούν το ιδιόρρυθμο, το εντελώς ιδιαίτερο, το μοναδικό, ίσως, ως το πλέον αναγνωρίσιμο στοιχείο ταυτότητας του Νίκου Καχτίση. Με τη διαφορά ότι αυτό το αναγνωρίσιμο στοιχείο μπορεί να είναι ένα, οι ιδιότητες όμως του Νίκου Καχτίση είναι πολλές. Κι εδώ έγκειται το μεγάλο πρόβλημα: στο ότι δεν διευκρινίζεται για ποια απ' τις πολυδιάστατες ιδιότητές του ισχύει ο πιο πάνω χαρακτηρισμός. Για τον Νίκο Καχτίση άνθρωπο, επιστολογράφο, ερασιτέχνη συγγραφέα, πεζογράφο, ποιητή, μεταφραστή, δημοσιογράφο, τυπογράφο, εκδότη, βιβλιόφιλο...³

Όπως προκύπτει απ' τις πιο κάτω διαπιστώσεις μου, συνήθως αλληλοσυνδυάζεται, συγχέεται και ταυτίζεται τόσο πολύ και τόσο απαράδεκτα ο άνθρωπος Νίκος Καχτίσης και η ζωή του με τον συγγραφέα Νίκο Καχτίση, το λογοτεχνικό του έργο και την επιστολογραφία του, στο σημείο που να δίνεται η εντύπωση ότι πρόκειται για ένα και το αυτό πράγμα –

ένα αδιάσπαστο και αξεδιάλυτο κράμα ζωής και τέχνης. Ιδιαίτερα όταν γίνεται λόγος για το καθαρά λογοτεχνικό έργο του Καχτίση ή οποιαδήποτε απόπειρα κριτικής προσέγγισης και αξιολόγησης, αυτό γίνεται σχεδόν πάντα σε συσχετισμό με τον Καχτίση-άνθρωπο, τα πιστεύω του και τις άλλες ιδιότητές του, όπως π.χ του επιστολογράφου, σαν ο άνθρωπος-συγγραφέας Καχτίσης να είναι αναπόσπαστα συνυφασμένος και να αποτελεί αναντικατάστατο μέρος λ.χ του δημιουργού-αφηγητή των έργων του. Κατ' επέκταση, δεν είναι λίγες οι φορές που συσχετίζονται και ταυτίζονται αναπόσπαστα η ζωή, το λογοτεχνικό και επιστολογραφικό έργο και ο πρόωπος θάνατος του Νίκου Καχτίση. Αποτέλεσμα αυτού είναι ο πρόωπος θάνατός του να γίνεται αιτία άνθησης μιας ολόκληρης παραφιλολογίας, να προσλαμβάνει ρομαντικές, θρυλικές διαστάσεις και να κινδυνεύει να αποτελεί μοναδικό σημείο αναφοράς και δεδομένο κριτήριο αυτόνομης και αυτόματης δικαίωσης του λογοτεχνικού του έργου. Από τέτοια χοντρά αποπήματα δεν κατάφεραν, δυστυχώς, να ξεφύγουν ούτε ακόμη και έγκυροι ιστορικοί και κριτικοί της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Ενδεικτική είναι η σταχυολόγηση των παρακάτω παραθεμάτων:

Σύντομη στάθηκε η ζωή και του Νίκου Καχτίση (1926-1970), ενός από τους πιο ιδιόρρυθμους νεώτερους συγγραφείς(...) Η ιδιόρρυθμη πεζογραφία του έχει προκαλέσει, ιδίως μετά τον πρόωρο θάνατο του συγγραφέα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον⁴.

Αυτή η [επαρχιακή] πείνα νόστησε και κοιμήθηκε θανάσιμα στην Πάτρα στις 25 Μαΐου του 1970⁵.

Ύστερα από πέντε περίπου χρόνια από την αλληλογραφία μας, ο Νίκος Καχτίσης επέστρεψε στην Ελλάδα και πέθανε από καρκίνο του αίματος. Όλα έγιναν ακριβώς όπως μας τα περιγράφει στον Εξώστη του⁶.

Τι δουλειά έχουν οι ζωντανοί με τους... αποθαμένους. Με τον μακαρίτη Νίκο Καχτίση, ναι. Αν και αρκετά διαφορετικές, νομίζω, ιδιοσυγκρασίες, μπορεί μια φορά να' ναι οι πρόωρα χαμένοι διάσκηροι της πεζογραφίας της γενιάς τους⁷.

Ο Γιάννης Βασιλακάκος, δ.φ., είναι λογοτέχνης και δοκιμιογράφος, και διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Μεμβούρνης, .

Πιστεύω ότι είναι πια καιρός να εξεταστεί ο πανθομολογούμενος αλλά

εντελώς ασαφής και αναπόδεικτος ισχυρισμός περί «διορρυθμίας» του πεζογραφικού έργου του Νίκου Καχτίτση, δηλαδή αν όντως υφίσταται και αν ναι, σε τι συνίσταται αυτή. Χρειάζεται να δοθούν επιτέλους απαντήσεις σε ισχυρισμούς όπως:

(...) έχει ένα ύφος που την γοητεία του είναι δύσκολο να εντοπίσουμε⁸.

ή
Ο συγγραφέας Καχτίτσης είναι ένα κράμα από διάφορες καταστάσεις. Το «χαρμάνι» της τέχνης του είναι δύσκολο να προσδιοριστεί (...)⁹.

Οι λόγοι που επιβάλλουν μια διεξοδική μελέτη προκειμένου να δοθούν κάποιες σαφείς και ικανοποιητικές απαντήσεις που να τεκμηριώνουν τους πιο πάνω ισχυρισμούς είναι οι εξής:

(α) Όχι μόνο όσο ζούσε, αλλά και 21 ολόκληρα χρόνια μετά το θάνατό του και παρά την «πανθομολογούμενη» καταξίωση του έργου του και τη θέση που υποτίθεται ότι έχει επίσημα πλέον πάρει στα ελληνικά γράμματα, ο Νίκος Καχτίτσης συνεχίζει να παραμένει εν πολλοίς, αν όχι παραγκωνισμένος, οπωσδήποτε ένας «καταξιωμένος και άγνωστος».

Εξ αιτίας ποικίλων συγκυριών, το έργο του παρέμεινε επί έτη (και ουσιαστικά ακόμη) άγνωστο και άφαντο. Όχι αγνοημένο – αλλά καταξιωμένο και άγνωστο. Κάπως σαν εκείνα τα προπολεμικά παιχνίδια, που και ο ίδιος ο Καχτίτσης αρεσκόταν να παίζει στην Διάπλαση των Παίδων του Ξενοπούλου, τα γνωστά (τότε) υπό τον τίτλο Μαγική εικόνων χωρίς εικόνα¹⁰.

Υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι αυτή η εμφανής «καταξίωσή» του είναι αν όχι τεχνητή, οπωσδήποτε ύποπτη και αμφισβητήσιμη. Αυτό το κάπως τολμηρό συμπέρασμα προκύπτει εύλογα από το γεγονός ότι οι περισσότεροι που έχουν ασχοληθεί μαζί του συμβαίνει να είναι κυρίως φίλοι, γνωστοί και αλληλογράφοι του εκλιπόντος και όχι ξένοι, ουδέτεροι, αντικειμενικοί κριτικοί του καθεαυτού λογοτεχνικού του έργου.

Με τον καιρό και με την στοργή των φίλων του (...) θα έρθουν όλα τα γραπτά του στο φως. Και ίσως τότε ξεκαθαρίσουν αρκετές υποθέσεις και εικασίες για τον άνθρωπο και τον τεχνίτη¹¹.

Η ειλικρινής παραδοχή και κατάξίωσή του αμφισβητείται και από το γεγονός ότι:

• Ελάχιστοι απ' τους γνωστούς, έγκυρους κριτικούς της λογοτεχνίας έχουν ασχοληθεί σοβαρά με το έργο του¹².

• Κι αν ακόμη κάποιοι έχουν ασχοληθεί έστω και ευκαιριακά μαζί του, η γνώμη τους είτε είναι αρνητική, είτε επιφυλακτική και έντονα διακατεχόμενη από σκεπτικισμό, είτε είναι βαθιά διχασμένη για το αν και πού ακριβώς έγκειται η οποιαδήποτε πραγματική αξία του συγγραφικού έργου του Νίκου Καχτίτση – στην επιστολογραφία ή στη λογοτεχνία του:

Τα κείμενα αυτά (...) ήταν επόμενο να διχάσουν την κριτική. Οι έπαινοι διαδέχτηκαν τις αποδοκμασίες και τα ενθουσιώδη γράμματα τα αποκαρδιωτικά¹³.

Ο Καχτίτσης μπορεί να έχει «γονατίσματα» στο έργο του, μα συνολικά κυμαίνεται μέσα στα όρια του εκλεκτού (...)¹⁴.

Ο Καχτίτσης ήταν περίφημος επιστολόγραφος(...) Ολόκληρος ο Καχτίτσης στις επιστολές του φαίνεται. Στα καθαυτό λογοτεχνικά του, παθαίνει, θαρρείς, διάφορες, λίγες ως πολλές, αναστολές και εκλείψεις¹⁵.

Η «Περίπτωση» Καχτίτση. Σημαντικότερος Λογοτέχνης ή Αλληλογράφος; «Σύνδρομο Ρεμπό» στα Ελληνικά Γράμματα¹⁶;

Αυτό ακριβώς το γεγονός, ότι ο Ν. Καχτίτσης πέρα από λογοτέχνης υπήρξε και παθιασμένος αλληλογράφος δημιουργεί πολλά αλυσιδωτά

προβλήματα στους μελετητές του και στην αντικειμενική αξιολόγηση του συγγραφικού του έργου συνολικά αφού:

• Το μεγαλύτερο μέρος της αλληλογραφίας του παραμένει αδημοσίευτο, άγνωστο και απρόσιτο σε σχέση με το δημοσιευμένο και γνωστό μικρό σώμα της λογοτεχνικής του παραγωγής.

• Αυτή η ποσοτική ανισότητα τελικά αποβαίνει εις βάρος του συγγραφέα και τον αδικεί γενικά. Έτσι, ούτε το επιστολογραφικό του έργο μπορεί να αποτιμηθεί σωστά ούτε και το λογοτεχνικό του. Το πρώτο, με το να μένει άφαντο δεν συμβάλλει στη διαφώτιση κάποιων άγνωστων, ίσως, πτυχών της ζωής και ιδιοσυγκρασίας του συγγραφέα, που πιθανόν να οδηγούσαν στην καλύτερη κατανόηση του έργου του. Απεναντίας η εν μέρει δημοσιευμένη επιστολογραφία του, με το να εξάπτει πού και πού το δημοσιογραφικό ενδιαφέρον και εκείνο του αναγνωστικού κοινού, καταντάει παραφιλολογία και εικτολογία με αποτέλεσμα συχνά να συγχύζει και να διαστρεβλώνει το μύθο και την πραγματικότητα, το βιογραφικό και το λογοτεχνικό...

Δεκαπέντε χρόνια μετά το θάνατό του, ο Καχτίτσης παραμένει μια «περίπτωση» για τα ελληνικά γράμματα. Το έργο του και η συνολική προσφορά του, παρά τη δημοσίευση των βασικών πεζογραφημάτων του, δεν έχει εκτιμηθεί όσο θα έπρεπε, πιθανώς δικαιολογημένα, μια και λείπουν οι συγγραφικές προεκτάσεις της ακαταπόνηστης αλληλογραφίας του¹⁷. (...) Πρέπει όλοι, και προπαντός η οικογένειά του, να συμβάλλουν, ώστε να έχουμε σύντομα το «σώμα» των επιστολών του (...) Γι' αυτό κάνω έκκληση προς όλους τους παράγοντες, να παραμερίσουν τα εμπόδια, και να επισπεύσουν. Τι περιμένουν και περιμένουν; Δεν βλέπουν πως αδικούν τον άνθρωπο¹⁸;

• Δεν υπάρχει ουσιαστικά καμία βιογραφία ή αυτοβιογραφία του Καχτίτση.

• Οποιοδήποτε βιογραφικό στοιχείο για το συγγραφέα και το έργο του προέρχεται κυρίως από δύο πηγές: (α) από τη λιγοστή και σποραδικά δημοσιευμένη αλληλογραφία του ίδιου και των φίλων του, καθώς και τις μαρτυρίες των τελευταίων (κι εδώ συμπεριλαμβάνεται η πρώτη απόπειρα συστηματοποιημένης καταγραφής του φίλου και μελετητή Γιώργου Δανιήλ που, ωστόσο, είναι μόνο μια αρχική προσπάθεια)¹⁹ και (β) μέσα από τα ίδια τα λογοτεχνικά του έργα.

• Τέτοιου είδους καταγραφές συνήθως αναμιγνύουν αδιάκριτα το πραγματικό-βιογραφικό με το καθαρά φανταστικό-λογοτεχνικό, έτσι που το ένα να χρησιμοποιείται σαν άλλοθι του άλλου. Αποτέλεσμα είναι να μην υπάρχει ευδιάκριτη διαχωριστική γραμμή του πού αρχίζει το ένα και πού σταματά το άλλο, και τελικά να αμφισβητείται η αξιοπιστία και των δύο²⁰.

• Την έλλειψη βιογραφίας ή αυτοβιογραφίας, καθώς και άλλων ολοκληρωμένων εξωλογοτεχνικών πηγών (επιστολογραφία) για το συγγραφέα και το έργο του, αντικαθιστούν ή συμπληρώνουν συνήθως διάφορα στοιχεία των ίδιων λογοτεχνικών έργων που απλώς τυχαίνει να μοιάζουν βιογραφικά. Αυτά χρησιμοποιούνται για να φωτίσουν και να ερμηνεύσουν τα πιο αδρά γνωρίσματα του ιδιοσυγκρασιακού ψυχισμού του Καχτίτση-ανθρώπου όπως π.χ. το άγχος²¹, την υπερευαίσθησία²², την διορρυθμία, κτλ.²³ που αποδίδονται στην στερημένη ζωή, το κυνηγητό του βιοπορισμού, την απαισιοδοξία, τη μετανάστευση, τις ανεκπλήρωτες φιλοδοξίες και επιθυμίες (σπουδών, αναπόσπαστης αφοσίωσης στο γράψιμο κ.ά.)²⁴.

• Το γεγονός ότι ο Καχτίτσης χρησιμοποιεί με πάθος το εξομολογητικό είδος (επιστολογραφικό, απομνημονευτικό) και στα λογοτεχνικά του κείμενα δυσχεραίνει ακόμα περισσότερο τα πράγματα, γιατί από τη φύση του αυτό το είδος ενέχει τον πειρασμό να αντιμετωπίζεται υπό το πρίσμα της ψυχανάλυσης με την πρόθεση να ανασυνθέσει, αναλύσει και ερμηνεύσει τον Καχτίτση-άνθρωπο-συγγραφέα, με αποτέλεσμα να επικρατεί τελικά μια τραγελαφική κατάσταση²⁵.

• Αυτού του είδους η βιογραφική προσέγγιση αποπειράται να ερμηνεύσει την «ιδιαιτερότητα» και «μοναδικότητα» του καχτίσιου έργου ως προϊόν όχι μοιρολατρίας (δηλαδή παθητικής υποταγής στη μοίρα), αλλά μιας διαρκώς επαναστατημένης (αμφισβητούσης και ασυμβίβαστης, πληγωμένης αλλά περήφανης) συνείδησης. Η βιογραφική ή αυτοβιογραφική προσέγγιση όσο χρήσιμη κι αν είναι δεν παύει να αποτελεί εξωλογοτεχνική μαρτυρία που συμβάλλει στο φωτισμό μόνο μέρους του έργου (όπως π.χ. το πλαίσιο γέννησής του.) Είναι δηλαδή μια απλουστευτική περιορισμένη διαδικασία που καθόλου δεν σχετίζεται με την ανάλυση, αυτονομία και ιδιαιτερότητα των ενδογενών μηχανισμών του ίδιου του λογοτεχνικού κειμένου. Απεναντίας δίνει πρωταρχική σημασία σε δευτερεύοντες παράγοντες (ιστορικούς, κοινωνιολογικούς, ψυχολογικούς κ.ά.).

• Η άλλη προσέγγιση, αν και λιγότερο δημοφιλής, έχει ως αφετηρία τις ιδεολογικές καταβολές του συγγραφέα που ως προϊόν του Εμφυλίου δίνει, όπως και τόσοι άλλοι συνάδελφοί του, το στίγμα της ηρωικής αλλά προδομένης και ηττημένης γενιάς του. Σ' αυτή την περίπτωση, και αντίθετα με την προηγούμενη, τόσο ο άνθρωπος-συγγραφέας όσο και το λογοτεχνικό κείμενο παραγκωνίζονται για να επικρατήσει η ιδεολογία²⁶, που θεωρείται καθοριστικός παράγοντας της διαμόρφωσης του περιεχομένου και της αξίας όλων των άλλων στοιχείων που χαρακτηρίζουν το λογοτεχνικό κείμενο.

Η απόπειρα ιδεολογικής προσέγγισης του έργου του Καχτίση δύσκολα δικαιολογεί την «αίγλη και το άγχος», την «ιδιορρυθμία» και μοναδικότητα του, (α) γιατί το πολιτικό ή προπαγανδιστικό στοιχείο ελάχιστα γίνεται αντιληπτό στα κείμενά του, σε αντίθεση με άλλους συγγραφείς της γενιάς του²⁷, και (β) το στοιχείο της «ιδιορρυθμίας» είναι κυρίως ιδιότητα ύφους, δηλαδή τεχνικής παρά ιδεών και περιεχομένου.

• Όπως και να 'χει το πράγμα ένα είναι ξεκάθαρο: ότι η οποιαδήποτε κριτική προσέγγιση του λογοτεχνικού έργου του Καχτίση γίνεται συνήθως «συγκινησιακά» και ελάχιστα, αν όχι καθόλου, «διανοητικά»²⁸.

Γενικά πιστεύω, ότι ο αντικειμενικός μελετητής της λογοτεχνίας δεν δικαιούται να χρησιμοποιεί απόλυτα τα διάφορα εξωλογοτεχνικά (βιογραφικά, ιδεολογικά κ.ά.) στοιχεία του συγγραφέα ανεξάρτητα από το λογοτεχνικό κείμενο, γιατί τότε θα έχουμε μια μονομερή υπεραπλουστευτική και δογματική εξέταση αιτίας και αποτελέσματος, που θα υποβαθμίζει την αυτονομία του λογοτεχνικού κειμένου. Τα εν λόγω στοιχεία πρέπει να χρησιμοποιούνται σε συνάρτηση με τη μετουσίωση που έχουν υποστεί από τους ενδογενείς μηχανισμούς του ίδιου του λογοτεχνικού κειμένου, έτσι που να μην αποτελούν ιδιωτική υπόθεση του συγγραφέα αλλά να προσλαμβάνουν καθολικές, πανανθρώπινες διαστάσεις.

(β) Παρά την παρέλευση 25 χρόνων από το θάνατο του Νίκου Καχτίση, η βιβλιογραφία για το έργο του είναι σχετικά περιορισμένη. Εκτός σπανίων περιπτώσεων²⁹, δεν υπάρχει πουθενά, απ' ό,τι γνωρίζω, μεθοδική, εκτεταμένη κριτική μελέτη (δημοσιευμένη) του λογοτεχνικού του έργου, αλλά κυρίως σποραδικά, ευκαιριακά δημοσιεύματα-αφιερώματα περισσότερο επειτειακού και βιογραφικού χαρακτήρα.

(γ) Η ικανή χρονική παρέλευση που έχει μεσολαβήσει από το θάνατο του Ν. Καχτίση με την οριστική ολοκλήρωση δημοσιεύσεων και επανεκδόσεων του συνόλου του αναγνωρισμένου λογοτεχνικού του έργου το καθιστά προσιτό στο αναγνωστικό κοινό και τους μελετητές³⁰. Επιτρέπει δε στους τελευταίους – ιδιαίτερα μετά από τις επιμέρους προαναφερθείσες δημοσιεύσεις – μια νέα επανεξέταση, σε εντελώς διαφορετικές βάσεις, μια μεθοδική και διεξοδική μελέτη του πεζογραφικού του έργου με σκοπό την αποσαφήνιση βασικών παρεξηγήσεων που προανάφερα.

(δ) Παρά τις οποιοσδήποτε αμφισβητήσεις και διαφωνίες για το συγγραφικό έργο του Ν. Καχτίση, σχεδόν όλοι, ιστορικοί, κριτικοί και μελετητές της λογοτεχνίας, παραδέχονται το ιδιαίτερο ενδιαφέρον, την «ιδιομορφία» που παρουσιάζει το εν λόγω συγγραφικό έργο του Ν. Καχτίση³¹. Ωστόσο, δεδομένης αυτής της κοινής ομολογίας, καμιά σοβαρή αφηγηματική έρευνα (σε διδακτορικό π.χ. επίπεδο) στο πεζογραφικό έργο του Καχτίση δεν

έχει γίνει έως σήμερα, απ' ό,τι μπορώ να γνωρίζω, που να εντοπίζει και να αιτιολογεί τις συνιστώσες αυτής της «ιδιομορφίας» και «μοναδικότητας».

(ε) Οι προαναφερθείσες σχετικά λίγες ευκαιριακές δημοσιεύσεις αναφορικά με τον Ν. Καχτίση και το έργο του είναι κυρίως σύντομες, πρόχειρες και ως επί το πλείστον συναισθηματικά μεροληπτικές παρουσιάσεις του πρόωρα αδικοχαμένου ανθρώπου και επιστολογράφου Καχτίση και λιγότερο ή καθόλου γνήσιες αναλυτικές και αντικειμενικές κριτικές μελέτες του λογοτέχνη Καχτίση και ιδιαίτερα του πεζογραφικού του έργου³². Τέτοιου είδους κριτική αποτίμηση για τον Ν. Καχτίση είναι, αν όχι εντελώς ανύπαρκτη, οπωσδήποτε ποσοτικά και ποιοτικά ελλιπέστατη και απαράδεκτα φτωχή.

Είκοσι πέντε χρόνια μετά το θάνατό του είναι ένα διάστημα περισσότερο από ικανοποιητικό για να τερματιστεί η, ίσως, καλόβουλη μεν, ευκαιριακή και ερασιτεχνική δε, αντιμετώπιση του έργου του Νίκου Καχτίση. Έστω και μ' αυτή την αδικαιολόγητα μεγάλη καθυστέρηση είναι, πιστεύω, καιρός πια να αρθούν οι οποιοσδήποτε μεθοδολογικές ή άλλες παρεξηγήσεις, να ξεκαθαρίσει το πεδίο προκειμένου να τεθεί το θέμα «Καχτίση» στις σωστές του διαστάσεις. Το πλήρωμα του χρόνου έχει φτάσει για μια φιλολογικά αμερόληπτη και κριτικά νηφάλια αποτίμηση ενός απ' τους σημαντικότερους μεταπολεμικούς λογοτέχνες, όχι μόνο του απόδημου αλλά του ελληνισμού γενικότερα, όπως σύντομα ελπίζω θ' αποδειχτεί³³.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Δειγματοληπτικά μόνο αναφέρω ορισμένους χαρακτηρισμούς που επιβεβαιώνουν αυτή την άποψη:

(α) «(...) ενός από τους πιο ιδιορρυθμους νεώτερους συγγραφείς (...) Η ιδιορρυθμη πεζογραφία του» (Λ. Πολίτης, *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, 2η έκδοση, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, 1979, σ. 361).

(β) «Η συγγραφική ιδιορρυθμία του Νίκου Καχτίση...» (Γ. Δανιήλ, *Αίγλη και Άγχος*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας Ι.Δ. Κολλάρου και Σίας Α.Ε., 1986, σ. 12).

(γ) «(...) από τους πιο σημαντικούς, και ιδιότυπους μεταπολεμικούς πεζογράφους μας» (Η.Χ. Παπαδημητρακόπουλος, «Νίκος Καχτίσης. Καταξιωμένος και Άγνωστος» *Το Βήμα* 19/5/85).

(δ) «(...) ο ιδιότυπος αυτός πεζογράφος (...) το τόσο προσωπικό ύφος του (...) ο Καχτίσης παραμένει μια περίπτωση για τα ελληνικά γράμματα». (Δ. Δασκαλόπουλος, «Οι λογοτέχνες και η δικτατορία», *Το Βήμα* 25/5/85).

(ε) «Δεν ξέρω σε τι ανταποκρίνεται ο χαρακτηρισμός ιδιορρυθμικός, που του απέδωσε ο Λίνος Πολίτης. Ίσως όμως, στην ιδιαιτερότητα που χαρακτηρίζει το έργο του και η οποία στηρίζεται στην απουσία, σχεδόν, άμεσων επιδράσεων συγχρόνων του νεοελλήνων συγγραφέων ή και αμέσως προγενεστέρων» (Α. Φραντζή «Ο Εξώστης του Νίκου Καχτίση», *Αντί* 30/8/85, σ. 48).

(ζ) «Αυτό δε σημαίνει ότι δεν ήξερε ότι είχε να πει κάτι το ιδιαίτερο. Και το ιδιαίτερο αυτό είναι το ύφος του.» (Ν. Βαλαωρίτης «Για τον Νίκο Καχτίση-Φιλία και Αγάπη και Θαυμασμός», *Η Λέξη*, 50 Δεκ. '85, σ. 981).

(η) «Τα κείμενα αυτά, εντελώς προσωπικά και πρωτοποριακά...» (Τ. Κόρφης, «Ο Νίκος Καχτίσης μέσα από την αλληλογραφία μας», *Η Λέξη*, 50 Δεκ. '85, σ. 994).

2. ό.π.

3. (α) Αυτές του οι πολλές ιδιότητες τονίζονται συχνά, π.χ. «Ο τόμος αυτός κλείνει το δίπτυχο που άνοιξε *Ο Λεπιδοπτερολόγος της Αγωνίας Νίκος Καχτίσης*. Εκεί έγινε μια τριεδική παρουσίαση του Καχτίση: του ανθρώπου, με την εισαγωγή στη ζωή του· του επιστολογράφου, με την υπομνηματισμένη έκδοση τριάντα κάπου επιστολών του στον γράφοντα· και τον ερασιτέχνη συγγραφέα σε γλώσσα άλλη απ' τη δική του, με την έκδοση και μετάφραση ορισμένων αγγλικών του κειμένων. Εδώ επιχειρείται μια θεώρηση του καθαυτού Έλληνα λογοτέχνη Καχτίση (...)

(β) «Ο Νίκος Καχτίσης από νέος συνεργάστηκε σε διάφορα περιοδικά (...) εκδίδει δύο τεύχη του περιοδικού *Ο Παλίμψηστος*, όργανο των απανταχού πολιορκουμένων (...) δικά του κείμενα (...) και δημοσιογραφικά του άρθρα (...) δούλεψε κυρίως ως δημοσιογράφος, και κατά την διάρκεια της δικτατορίας ανέπτυξε συστη-

ματικά την αρθρογραφία του (...) η εκδοτική του δραστηριότητα επεκτείνεται και σε άλλους συγγραφείς (...) Διαθέτει πλούσια συλλογή διακοσμητικών στολιδιών, με τα οποία κοσμεί τις εκδόσεις του, τις οποίες και τυπώνει ο ίδιος (...) Παράλληλα, ο Νίκος Καχτίσης είναι συστηματικός επιστολογράφος (...). Είναι ανάγκη επικοινωνίας που τον σπρώχνει στην άσκηση αυτής της τέχνης; Χωρίς αμφιβολία είναι και αυτή, αλλά κυρίως, πιστεύω, είναι το 'παλαιόν ήθος', οι λογοτεχνικοί χειρισμοί που προσιδιάζουν σε νοοτροπίες του περασμένου αιώνα, και ταιριάζουν με άλλες εκδηλώσεις του συγγραφέα: το πάθος της τυπογραφίας, η αισθητική της γραφής, το νόημα του χειρογράφου που προωθείται σε χειροποίητη έκδοση. Γιατί ο Νίκος Καχτίσης συνήθιζε να ιχνογραφεί περιοδικά πολύ πριν αποκτήσει τη δυνατότητα έκδοσης (Α. Φραντζή, «Μικρό Αφιέρωμα στον Νίκο Καχτίση» 1926-1970, Αντί 30/8/85, σ. 45).

4. Βλ. υποσημείωση 1(α).

5. Δ. Μαρωνίτης, «Επαρχιακές Επιλογές: Οι άλλοι δρόμοι», *Το Βήμα* 27/8/77.

6. Βλ. υποσημείωση 1(η).

7. Λ. Κουσουλάς, *Μάριος Χάκκας-Κριτική θεώρηση του Έργου του*, Κέδρος, 1979, σ. 141.

8. Βλ. υποσημείωση 1(β), σ. 53.

9. ό.π., σ. 49.

10. Βλ. υποσημείωση 1(γ).

11. Βλ. υποσημείωση 1(δ).

12. Αυτό γίνεται πιο δυσνόητο και παράδοξο τη στιγμή που ο Ν. Καχτίσης δεν ήταν καθόλου άγνωστος στους λογοτεχνικούς κύκλους της Ελλάδος, αλλά απεναντίας αλληλογραφούσε, είχε φιλικές σχέσεις και βρισκόταν σε ταχτική επικοινωνία με εξέχουσες προσωπικότητες του λογοτεχνικού κόσμου όπως λ.χ. τους **Τάκη Σινόπουλο**, **Νάνο Βαλαωρίτη**, **Γιώργο Σεφέρη**, **Ν.Γ. Πεντζίκη**, **Ε.Χ. Γονατά** κ.ά.

13. Βλ. υποσημείωση 1(η).

14. Βλ. υποσημείωση 1(β), σ. 62.

15. Γ. Ιωάννου, *Φυλλάδιο* 5, 1981, σ. 80.

16. Κ. Σταματίου, *Τα Νέα* 15/6/85.

17. Βλ. υποσημείωση 1(δ).

18. Βλ. υποσημείωση 9(γ).

19. Αναφέρομαι στα δύο βιβλία του: *Ο Λεπιδοπτερολόγος της Αγωνίας Νίκος Καχτίσης* Νεφέλη, 1981 και *Αίγλη και Άγχος*, εκδ. Εστίας, 1986.

20. Βλ. π.χ. υποσημείωση 7, 9(β) και (δ).

21. «Μα ξέρω καλά πως το ανικανοποίητο το 'χε ο Καχτίσης στο αίμα του, το 'σερνε πάντα μαζί του (...) (σ. 18): «ο Καχτίσης ήταν από χαρακτήρα αγχώδης, υπαρξιακά ανήσυχος, τρωτή φύση» (σ. 28).

22. «Μας δίνουν ακόμη ανάγλυφα [τα γράμματα του Καχτίση προς τον Γ. Δανιήλ] την υπερευαίσθησία και το εύθικτο του χαρακτήρα του (...). Είναι αξιοπρόσεχτο που την ευαισθησία του Καχτίση είδε ο Πεντζίκης από δύο, διαφορετικές σκοπιές.» (σ. 30) (Γ. Δανιήλ, *Ο Λεπιδοπτερολόγος της Αγωνίας Νίκος Καχτίσης*).

23. Βλ. υποσημείωση 1.

24. «Τη θητεία του τελείωσε το 1952 οπότε και έφυγε για την Ντουάλα του Καμερούν για να δουλέψει στο λογιστήριο της εμπορικής εταιρίας Πάτερσον-Ζοχόνις μέχρι το 1954 (...).

Αντιμετωπίζοντας επαγγελματικό αδιέξοδο, ξενιτεύτηκε πάλι ο Καχτίσης το 1956, αυτή τη φορά στον Καναδά όπου (...) έζησε τα υπόλοιπα χρόνια της ζωής του (...). Εξωτερικά, η ζωή του Νίκου Καχτίση δε στάθηκε διαφορετική απ' τη ζωή πολλών άλλων Ελλήνων που ταλαιπωρήθηκαν σκληρά μετά τον πόλεμο, αναζητώντας οικονομική και κοινωνική άνεση. Μόνο πως στη δική του περίπτωση, ο καθημερινός αγώνας για επιβίωση πήρε δραματικές διαστάσεις, έτσι όπως τα βιοποριστικά προβλήματα συγκρούονταν αδιάκοπα με τις απαιτήσεις της καλλιτεχνικής του ιδιοσυγκρασίας. Μου έγραψε πως εκτός απ' τη λογοτεχνία όλα τ' άλλα τα θεωρούσε πάρεργα, και πάσχιζε να ζήσει το πιστεύω του με τα συνεπακόλουθα βάρη, αφού δεν είχε άλλον πόρο ζωής απ' αυτά τα 'πάρεργα» (Γ. Δανιήλ, *Ο Λεπιδοπτερολόγος της Αγωνίας Νίκος Καχτίσης*, σ. 17-18).

25. Χαρακτηριστική είναι η παρατήρηση του Γ. Δανιήλ: «Τα γράμματα που έστειλε ο Καχτίσης στους φίλους του είναι αναπόσπαστο μέρος του όλου έργου του. Μάλιστα θα μπορούσε να πει κανείς ότι το πεζογραφικό του έργο είναι μια επέκταση του αμεσότερα εξομολογητικού, επιστολικού του έργου. Ο Νίκος Καχτίσης υπήρξε, οπωσδήποτε, ένας αλκοολικός της μέσω αλληλογραφίας εξομολόγησης, ένας που ξεστηθιάζεται, που δίνει ολόκληρο το είναι του» (*Ο Λεπιδοπτερολόγος της*

Αγωνίας Νίκος Καχτίσης, σ. 22).

26. «Κατάλαβα πρώτα κάτι που ίσως δεν το είχα καταλάβει, τότε, ότι από τις 'φριχτές' εμπειρίες της κατοχής και του εμφύλιου βγήκαμε εμείς — οι λεγόμενοι μεταπολεμικοί ποιητές και πεζογράφοι — με μια πολύ ιδιαίτερη στάμπα και νοοτροπία όπου κυριαρχεί φυσικά η παράνοια, ο φόβος, η μανία καταδιώξεως και ένα είδος μαύρου σαρκαστικού χιούμορ, που διαφορετικό από κείνο που είχε ως πούμε ο Καρυωτάκης (...)

Εκείνο που έχουμε κοινό, όλοι μας, είναι σαφώς μια τραυματική εμπειρία πολέμου σε νεαρή ηλικία (...). Όλοι έχουμε έργα που μπορεί να τα περιγράψουμε, να τα χαρακτηρίσουμε ως 'ανορθόδοξα', 'παράδοξα', 'ασυνήθιστα', που πάνε στα όρια ενός συγκεκριμένου είδους, είτε από άποψη περιεχομένου είτε από άποψη 'γραφής'. Κανένας από μας δεν είναι ή ήταν 'επιτυχημένος' με την παραδεδομένη έννοια του όρου: δηλαδή δεν τύχαμε κριτικής αναγνώρισης — κυρίως γιατί ήταν δύσκολο στην τρέχουσα κριτική να μας κατατάξει κάπου.

(...) Μια τέτοια γέννηση, σκοτεινή, ανεξιχνίαστη, πάει ωραία με τη γραφή μας, που κυμαίνεται συχνά από το ένα άκρο στο άλλο μιας αναζήτησης ταυτότητας, χαμένου εαυτού, θρυμματισμένης προσωπικότητας, εφιαλτικού ονείρου, όμως με μια ειρωνική διάθεση που φτάνει στο σαρκασμό και στην αυτο-εκμηδένιση σε μια περίπτωση, μάλιστα κυριολεκτικά: στην περίπτωση του ιδανικού μας αυτόχειρα Γιώργου Μακρή (...). Ο Καχτίσης ανατράφηκε στην πιο σκληρή σχολή: στην Κατοχή, στο μπουντρούμι, στο κάψιμο των χειρογράφων του — στην εποχή της βίας της τυφλής που γεννούσε αντίστοιχη βία, ώσπου να μη βρίσκεις λογαριασμό, όπως στις αρχαίες τραγωδίες στους αλληπάλληλους φόνους. Κι όμως, μες σ' όλα αυτά, δε χάνει το χιούμορ του, διατηρεί την πρωταρχική του αφέλεια, κωμικοποιεί τον εαυτό του και τους άλλους (...) (**Νάνος Βαλαωρίτης**, «Για τον Νίκο Καχτίση-Φιλία και Αγάπη και Θαυμασμός», *Ηλέξη*, σ. 977-980).

«(...) ανήκει στην κακότυχη γενιά που επρόκειτο να γνωρίσει στα εφηβικά και μετεφηβικά της χρόνια τα δεινά του πολέμου, τη φρίκη της Κατοχής και την αλληλοσφαγή του εμφύλιου (...). Στους εκπροσώπους της γενιάς αυτής έλαχε ο κλήρος να εκφράσουν στην ποίηση και την πεζογραφία τους τις οδυνηρές εμπειρίες της πρόσφατης ιστορίας μας, μια και τις έζησαν από πρώτο χέρι (...)» (**Δ. Δασκαλόπουλου**, «Οι Λογοτέχνες και η Δικτατορία», *Το Βήμα* 26/5/85).

27. Ο Δ. Δασκαλόπουλος ισχυρίζεται ότι: «Μοιάζει κάπως παράταιρο, εκ πρώτης όψεως, να συνδέσεις οργανικά τον Καχτίση με το κλίμα και την 'πολιτική και ποιητική ηθική' της γενιάς του. Φαντάζει κάπως απόμακρος και απομονωμένος, με το τόσο προσωπικό του ύφος, με τις μέχρι παροξυσμού αναλυτικές περιγραφές αντικειμένων, καταστάσεων και ψυχολογικών εμπλοκών. Και όμως στην πεζογραφία του (παραμερίζω την ισχνή και ποσοτικώς περιορισμένη ποιητική του παραγωγή) μπορεί να μη δηλώνονται κατά τρόπο ρητό οι τραυματικές εμπειρίες των δημόσιων γεγονότων, όπως συμβαίνει με τα γραπτά των συνοδοιπόρων του, ούτε να ταυτίζεται με συγκεκριμένο τόπο και χρόνο το σκητικό της δράσης, το οποίο αποβαίνει υπαινικτική, όμως, και ψιλοκεντημένη γραφή του προέρχεται από έναν ευαίσθητο δέκτη κραδασμών ο οποίος εφευρίσκει τρόπους διαφυγής από το χειροπιαστό κοινωνικό περιβάλλον για να μας υποβάλει ευκρινείς τους τριγμούς μιας κοινωνίας που βρίσκεται σε ώρες κρίσιμου μετασχηματισμού» (ό.π. υποσημείωση 16).

28. Τις εκφράσεις αυτές τις οφείλω στην Γ. **Φαρίνου-Μαλαματάρη**, *Αφηγηματικές Τεχνικές στον Παπαδιαμάντη 1887-1910*, Κέδρος, σ. 17.

29. Αναφέρομαι σε εκδόσεις που μπορούν να χρησιμεύσουν ως βασικά σημεία αναφοράς όπως λ.χ. είναι τα βιβλία του Γ. Δανιήλ, βλ. υποσημείωση 11.

30. Ας σημειωθεί ότι έως το 1976 που κυκλοφόρησε ο Κέδρος τον τόμο *Έργα Νίκου Καχτίση I - Ποιήματα Φίλοι, Η Ομορφάσχημη, το Ενύπνιο*, τα έργα του Ν. Καχτίση είτε είχαν δημοσιευθεί σε διάφορα περιοδικά της Ελλάδος και του εξωτερικού, είτε ήταν αυτοεκδόσεις περιορισμένου αριθμού αντιτύπων, πράγμα που τα καθιστούσε δυσπρόσιτα για το μελετητή.

31. Βλ. προηγούμενες υποσημειώσεις, π.χ. 1 κ.α.

32. Βλ. υποσημείωση 4 και 16(α). Ακόμη και ο δεύτερος τόμος, η υποσημείωση «μελέτη για το λογοτεχνικό έργο του Καχτίση». (*Λεπιδοπτερολόγος*, σ. 9), δηλαδή το βιβλίο *Αίγλη και Άγχος* του Γ. Δανιήλ δεν είναι παρά μια σύντομη εισαγωγική σκιαγράφηση των έργων του Καχτίση.

33. Αναφέρομαι στη διδακτορική διατριβή μου με θέμα τις *Αφηγηματικές Τεχνικές του Νίκου Καχτίση* που έγινε με το Department of Classical & Near Eastern Studies του Πανεπιστημίου Μελβούρνης.

ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΟΙ

της Νεφέλης

όλα τα αριστουργήματα
της παγκόσμιας λογοτεχνίας

μόνο με 500 δραχ.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ ΟΙ ΤΟΜΟΙ 11-15

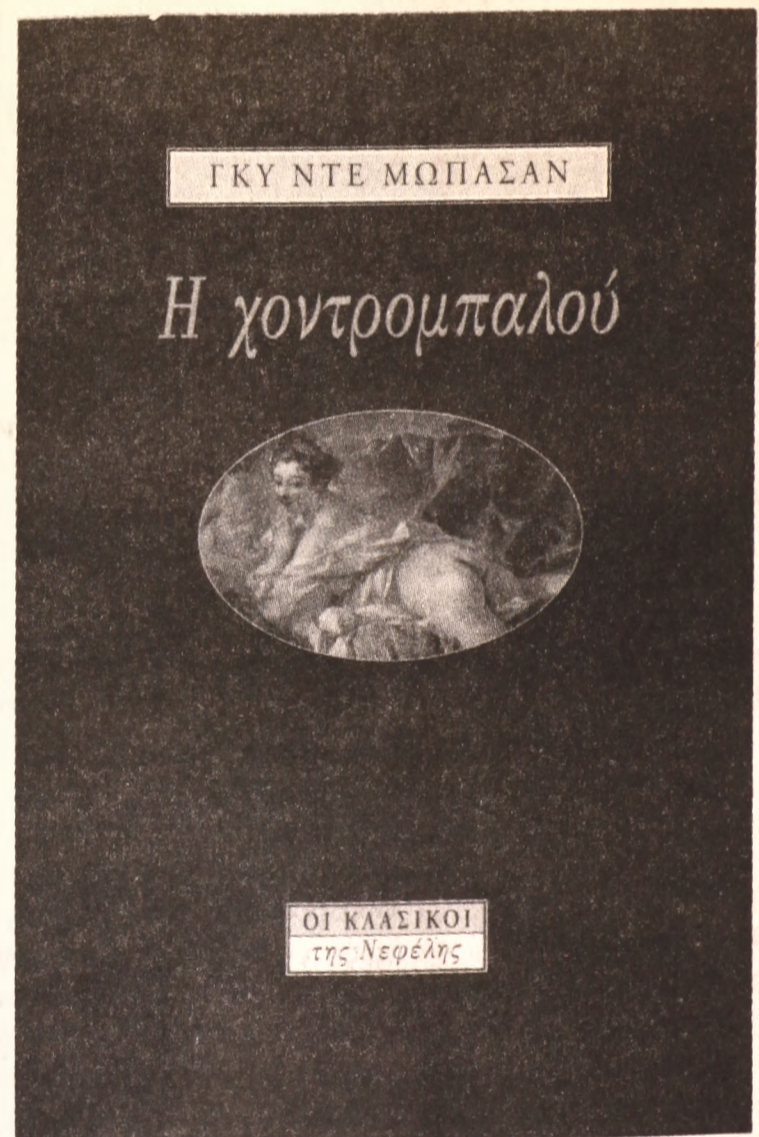
11. ΛΙΛΙΑΝ ΧΕΛΜΑΝ
Τζούλια

12. ΤΣΕΖΑΡΕ ΠΑΒΕΖΕ
*Ο κύριος Πέτρος
και άλλα διηγήματα*

13. ΓΚΥ ΝΤΕ ΜΩΠΑΣΑΝ
Η χοντρομπαλού

14. ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΝΓΟΥΕΗ
*Το φως του κόσμου
και άλλα διηγήματα*

15. ΒΙΡΤΖΙΝΙΑ ΓΟΥΛΦ
*Λέσχη γυναικών
και άλλα διηγήματα*

σε όλα τα βιβλιοπωλεία
στα περίπτερα κάθε 1η και 15 του μήνα

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Γένους θηλυκού...

Δεν πρέπει να θεωρηθεί εντελώς τυχαίο ή μεροληπτικό το γεγονός ότι οι γυναίκες συγγραφείς όλο και πιο συστηματικά κατακτούν την εκδοτική αγορά. Με μια πρόχειρη ματιά διακρίνει κανείς και την ποσοτική αλλά και την ποιοτική τους παρουσία: βιβλία ελληνίδων συγγραφέων αλλά και μεταφράσεις από την παγκόσμια γραμματεία· μυθιστορήματα, διηγήματα, ποιητικές συλλογές, βιβλία για παιδιά, αλλά και επιστημονικές μελέτες. Βιβλία ενδιαφέροντα γραμμένα από γυναίκες που κυκλοφορούν και απευθύνονται σε όλους. Η εντύπωση που υπήρχε παλαιότερα ότι οι γυναίκες γράφουν για τις γυναίκες ή προς τις γυναίκες φαίνεται να έχει σχεδόν ατονήσει. Οι γυναίκες συγγραφείς, αν και δεν έχουν εγκαταλείψει διόλου την ιδιαιτερότητά τους, φαίνεται πως δεν επιμένουν πλέον στην επίδειξή της. Ενδεχομένως, η κοινωνική καταξίωση και η γενικότερη ισχυροποίηση των απόψεων που στο παρελθόν με μαχητικότητα διακήρυξαν, είναι πλέον δεδομένη ή τουλάχιστον, δεν εμφανίζεται ως ο κυρίαρχος στόχος της γραφής τους. Οι γυναίκες γράφουν πλέον χωρίς την πίεση να αποδεικνύουν διαρκώς τα αυτονόητα. Και αν στη σημερινή αναφορά ο λόγος γίνεται αποκλειστικά για βιβλία που έχουν γράψει γυναίκες, είναι γιατί τα βιβλία τους ξεχωρίζουν αποκλειστικά για την ποιότητά τους.

Ελένη Λαδιά

Η Θητεία

Εκδ. Εστία, Αθήνα 1996

Το βιβλίο της Ελένης Λαδιά, που κυκλοφορεί σε δεύτερη έκδοση, είναι ένα σύνθετο οικοδόμημα δύο διαπλεκόμενων μυθιστορημάτων. Παράξενες περιπτώσεις ανθρώπων διασταυρώνονται με τις ποικίλες ιδεολογικές τους τοποθετήσεις... Μια διαρκής περιπλάνηση οδηγεί την αφηγήτρια σε τόπους γενέθλιους, όπως στη Σάμο, την

Κεφαλονιά ή την Κύπρο, αλλά και στην Αθήνα, το χώρο όπου συμπυκνώνονται όλες οι δράσεις, καθώς όλοι αναζητούν τη θέση τους μέσα στη μητρόπολη και τη συμμετοχή τους στη ζωή της.

Δήμητρα Χ. Χριστοδούλου

Ακμή στο φως του χειμώνα

Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1966

Η Δήμητρα Χ. Χριστοδούλου αφήνει τα ισχυρά ποιητικά της χνάρια πάνω στην πρώτη έκδο-

ση πεζών κειμένων της. Έντεκα διηγήματα που συνθέτουν δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα είναι μια νουβέλα που αναπτύσσεται μέσα από διαδοχικούς μονολόγους ποιητικής καταγωγής: ο έρωτας κι ο θάνατος, ο χρόνος και ο τόπος είναι οι βασικές ορίζουσες της αφήγησης. Η δεύτερη ενότητα συντίθεται από σύντομα αφηγήματα με κοινό παρονομαστή την εναλλαγή φρίκης και γλυκύτητας, οικείων και ανοίκειων καταστάσεων, όπου οι βασικοί πρωταγωνιστές είναι τα ζώα, τα πουλιά και τα κτίσματα.

Σοφία Μπαρδάνη

Μετεωρισμοί

Αθήνα 1996

Μια ιδιαίτερη ενδοσκοπική διάθεση χαρακτηρίζει τα αφηγηματικά κείμενα του πρώτου βιβλίου της Σοφίας Μπαρδάνη. Ωστόσο, αυτή η ενδοσκόπηση είναι που συνθέτει το ενιαίο βάθος πάνω στο οποίο κινούνται τα πρόσωπα, μετακινούνται τα τοπία και γενικά αρθρώνεται το σύνολο του αφηγήματός της. Πρόσωπα, σπίτια, καταστάσεις αποκτούν την ίδια βαρύτητα, καθώς το ουσιώδες βρίσκεται όχι τόσο στα γεγονότα όσο στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα.

Κατερίνα Σκαλιώρα

Θα σε Κάνω Βιβλίο Ένα

Μοναχικά Μυρμήγκια

Εκδ. Άγρα, Αθήνα 1996

Κατάθεση ευαισθησίας· πηγά-

**Το μυθιστόρημα της
Μαρίας**

Λαμπαδαρίδου-

Πόθου, Γκρίζα

Πολιτεία (Εκδ.

Καλέντης, Αθήνα

1995) μας μεταφέρει

στα δύσκολα και

υπέροχα χρόνια της

δεκαετίας του '60·

τότε που ακόμη

υπήρχε η αυταπάτη

ότι όλα μπορούν να

συμβούν. Στο

γοητευτικό αλλά και

διεθνικό Παρίσι

εκείνης της περιόδου

θα βρεθεί η ηρωίδα

του μυθιστορήματος,

κουβαλώντας όλη την

τραυματική εμπειρία

της Κατοχής και εκεί

θα ζήσει τη δική της

εσωτερική

περιπέτεια, την

προσωπική της

μοναξιά αλλά και την

απόλυτη αγάπη.

Υφολογική

ιδιαιτερότητα

χαρακτηρίζει το

βιβλίο της **Μαρίας**

Παπαδημητρίου,

Ψυιθός ο Πικρός

(Εκδ. Άγρα, Αθήνα

1996), που

αναφέρεται

πρωταρχικά στην

ίδια την περιπέτεια

της γραφής. Η

ηρωίδα του

μυθιστορήματος είναι

μια γυναίκα

συγγραφέας που

αφηγείται όσα

συμβαίνουν αλλά και

όσα συνέβησαν ωσάν

να είναι όλα διαρκώς

παρόντα. Η μνήμη

είναι εξαιρετικά

δραστική και

συναγωνίζεται σε

δύναμη τη

μυθιστορηματική

επινόηση.

Φανερά και σε όλους γνωστά είναι τα προβλήματα που χωρίζουν Έλληνες και Αλβανούς. Η **Δέσποινα Στίκα** στο μυθιστόρημά της, *Μπλε Σιδερόπορτα* (Εκδ. Χρήστος Ε. Δαρδανός, Αθήνα 1996) χρησιμοποιεί την προσωπική περιπέτεια δύο νέων που ερωτεύονται, μιας Ελληνίδας και ενός Αλβανού, για να εγγράψει το χωριστικό δράμα των δύο λαών, έτσι όπως συμπυκνώνεται στην προσωπική ζωή των ανθρώπων.

Χωρίς αμφιβολία η **Νίνα Μπερμπέροβα**, που πολύ αργά κατέκτησε το αναγνωστικό κοινό της Δύσης, συνθέτει μία συναρπαστική νουβέλα. *Η Σαγήνη* (μετάφραση: **Βάσω Νικολοπούλου - Νίκη Ντουζέ**, εκδ. Ωκεανίδα, Αθήνα 1996) είναι μία πραγματική αποθέωση της ερωτικής σαγήνης, που μπορεί να ανατρέψει όλα τα δεδομένα μιας ζωής, αλλά και μια έμμεση διερεύνηση του περάσματος από την παιδική ηλικία στην ενηλικίωση.

Ψάχνοντας, βρίσκεις ενδιαφέροντα βιβλία όπως *Ο Οικοκαπιταλισμός της Ρίτα Μαντότο* (μετάφραση: **Καίτη Μάρακα**, εκδ. Στάχυ, Αθήνα 1996).

ζει μέσα από μία αφήγηση που εγγράφει με αξιοθαύμαστη λιτότητα βιωματικό υλικό με ιδιαίτερη συναισθηματική φόρτιση: έρωτας, η παρουσία και η στέρηση του άλλου, η μοναξιά αλλά και η αυτάρκεια. Η Κατερίνα Σκαλιώρα κατορθώνει να εξισορροπήσει τον εξομολογητικό τόνο και τη δραματικότητα της αφήγησής της και να μας προσφέρει τη δική της «την πράσινη την ωραιότετην» πέτρα.

Βιρτζίνια Γουλφ
Λέσχη Γυναικών και Άλλα
Διηγήματα

Μετάφραση: Μαρία
Αποστόλη
Εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1996

Για τη Βιρτζίνια Γουλφ δεν χρειάζονται συστάσεις. Τα διηγήματα που περιλαμβάνονται σε αυτό το μικρό βιβλιαράκι μας δίνουν την έκταση της συγγραφικής ελευθερίας που χαρακτηρίζει τη Βιρτζίνια Γουλφ και προσφέρουν στον υποψιασμένο αναγνώστη μια ακόμη ευκαιρία για να συνειδητοποιήσει τα λόγια της: «Η μυθοπλασία, δηλαδή η δουλειά της φαντασίας, δεν είναι κάτι τυχαίο, σαν το βότσαλο στην άμμο, όπως είναι, ίσως, η επιστήμη· η μυθοπλασία είναι σαν ιστός αράχνης, προσκολλημένος στη ζωή και με τις τέσσερις γωνίες του».

Κούλα Κασιμάτη
Περιπλάνηση στην
Επικαιρότητα. Κοινωνικοί
Προβληματισμοί
Εκδ. **Τυπωθήτω-**
Γ. Δαρδανός,
Αθήνα 1996

Η κοινωνιολόγος Κούλα Κασιμάτη συγκεντρώνει σ' αυτό τον τόμο επιφυλλίδες της που δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα *Τα Νέα*, αλλά και εισηγήσεις της σε ημερίδες, που γράφτηκαν κατά την περίοδο 1987 έως 1995. Οι κύριοι άξονες της αρθρογραφίας της δίνουν στο βιβλίο μία

τετραμερή διάταξη: για την κοινωνία, για τον πολιτισμό, για την εκπαίδευση και την απασχόληση, για την έρευνα. Παρ' όλο που το βιβλίο δεν διεκδικεί την επιστημονική συστηματικότητα, αλλά καταθέτει επιμέρους προβληματισμούς και ανησυχίες για όσα νέα φαινόμενα παρατηρούνται στην εποχή μας και στον τόπο μας, είναι ιδιαίτερα διαφωτιστικό κυρίως στον εντοπισμό της ρευστότητας και της αντιφατικότητας του πρόσφατου παρελθόντος, στοιχεία που, βέβαια, είναι όλο και πιο εμφανή στο παρόν μας.

Ευγενία Ζωγράφου
Ο «Ευλογημένος»
Αθηναιογράφος Δημήτρης
Γρ. Καμπούρογλου
Εκδ. **Σύγχρονη Εποχή**
Αθήνα 1996

Μια βιογραφία γραμμένη με γνώση και θέρμη για τον Δημήτρη Γρ. Καμπούρογλου ισοδυναμεί με την περιδιάβαση σε σημαντικούς ιστορικούς σταθμούς της αθηναϊκής ζωής από τα μέσα του 19ου έως τα μέσα του 20ού αιώνα. Το ενδιαφέρον βιβλίο που συνέθεσε η Ευγενία Ζωγράφου αποζημιώνει τον φιλέρευνο αναγνώστη: «σπολλάτη του», όπως θα έλεγε και ο Καμπούρογλου!

Μαίρη Μικέ
Μέλπω Αξιώτη. Κριτικές
περιπλανήσεις

Εκδ. **Κέδρος, Αθήνα 1996**
Τέσσερα μελετήματα της νεοελληνίστριας Μαίρης Μικέ για τη Μέλπω Αξιώτη δημοσιεύονται σ' αυτό τον τόμο και συνθέτουν μία επαρκέστατη κριτική προσέγγιση του έργου της: 1. «Επικίνδυνες Ακροβασίες. Για τον *Εικοστό Αιώνα* (1946)», 2. «Η Διάλυση της "Ρεαλιστικής Ψευδαισθήσης". *Το Σπίτι μου* (1965), 3. «*Τα Ποιήματα* (1966) Δεν Ήταν Παρά η Αφορμή...», 4. «*Η Ζωτική Λειτουργία της Ανάγνωσης και της Γραφής στην Κάδμω* (1972)». Η έκδοση συ-

μπληρώνεται από μία εξαιρετικά χρήσιμη και διαφωτιστική κριτικογραφία, στην οποία επιλέγονται και σχολιάζονται από την Μαίρη Μικέ κριτικές που αναφέρονται στο έργο της Μέλπω Αξιώτη και έχουν γραφεί από το 1938 έως το 1994, και από ένα κριτικό ανθολόγιο ανέκδοτων επιστολών που αναφέρονται και αυτές στο έργο της Αξιώτη και τις υπογράφουν φίλοι της συγγραφέως, όπως ο Τσίρκας, ο Ρίτσος, η Δημουλά, κ.ά.

Αννουσώ Κουσαθανά Ρόε
(κείμενο)

Γκρέτε Δάφνη Ρόε
(εικονογράφηση)
Πέτρος ο Πελεκάνος
Εκδ. **Αιγέας,**
Αθήνα 1995

Μητέρα και κόρη φτιάχνουν ένα πολύ όμορφο βιβλίο για τον Πέτρο τον διάσημο Πελεκάνο της Μυκόνου. Η Αννουσώ Κουσαθανά-Ρόε, Μυκονιάτισσα που ζει εδώ και πολλά χρόνια στη Νορβηγία, γνωρίζει από πρώτο χέρι την ιστορία του Πέτρου του Πελεκάνου και την αφηγείται με τη μυκονιάτικη ντοπολαλιά της απλά, όπως ένα παραμύθι που λέει στο παιδί της. Η κόρη της, που ακούει την ιστορία και γνωρίζει καλά την ιδιαίτερη πατρίδα της μητέρας της, ακουμπάει στο χαρτί όλα τα φωτεινά χρώματα της Μυκόνου, τα λαμπερά πρόσωπα, τα πράγματα που βλέπει ένα παιδί που έρχεται από το βόρρα και αντικρίζει το εκτυφλωτικό φως του νησιού.

Βίκυ Κουλουμπή-Πάλμου
Με τις Κούκλες Πίσω απ' τη
Σκηνή
Σενάρια: Φρόσω Χατόγλου
Σκηηνικά-Σχέδια: Δ. Παρίση
Εκδ. **Ελληνικά Γράμματα**
Αθήνα 1996

Στο πρώτο μέρος αυτού του βιβλίου δίνονται αναλυτικές οδηγίες για την προετοιμασία μιας παράστασης κουκλοθέα-

τρον: σκηνή, σκηνικά, κατασκευή κούκλας, ηχητικά εφέ, επιλογή μουσικής, κ.ά. Το δεύτερο μέρος περιέχει έργα γραμμένα για το κουκλοθέατρο που μπορούν να χρησιμεύσουν στο ξεκίνημα του επίδοξου κουκλοπαίχτη.

Μίνα Σκόρδου-Εξαρχοπούλου

Κουκλοπαιχνιδίσματα

Εκδ. Παρατηρητής

Θεσσαλονίκη 1996

Η Μίνα Σκόρδου-Εξαρχοπούλου έφτιαξε ένα βιβλίο που κύριο στόχο του έχει να παρακινή-

σει τα παιδιά στη δημιουργική σχέση με το κουκλοθέατρο. Οι υποδείξεις που κάνει έχουν περισσότερο πρακτικό περιεχόμενο και το βιβλίο της είναι ιδιαίτερα απλό και εύχρηστο. Δεν δίνει συνταγές, αλλά ερεθίσματα και αυτό είναι που κάνει το βιβλίο της να ξεχωρίζει.

Τζαίην Τζόνσον

Η Πριγκίπισσα και ο Ζωγράφος

Επιλογή: Αναστασία Λαμπρία

Εκδ. Ποταμός, Αθήνα 1996

Με αφορμή τον περίφημο πίνακα του Ντιέγκο Βελάσquez

«Οι δεσποινίδες των τιμών», η αμερικανίδα εικονογράφος Τζαίην Τζόνσον αποτυπώνει με ενάργεια την καθημερινή ζωή μιας από τις διασημότερες πριγκίπισσες του 17ου αιώνα, της Ινφάντα Μαργαρίτας της Ισπανίας. Το βιβλίο είναι φτιαγμένο για παιδιά που καθώς παρακολουθούν τις χαριτωμένες λεπτομέρειες της ζωής της πεντάχρονης Ινφάντα Μαργαρίτας εισάγονται στα δεδομένα της ζωής και της τέχνης του ισπανικού 17ου αιώνα, με τρόπο άμεσο και γοητευτικό.

ο χ.

Λογοτεχνία και οικολογία

Νίκος Μολυβιάτης

Για ένα θερινό σινεμά

Εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 1996

Ένα βιβλίο για παιδιά ίσως να μην ενδιαφέρει τους μεγαλύτερους στην ηλικία, ένα παιδικό βιβλίο όμως γραμμένο από έναν νέο συγγραφέα με οικολογικές ευαισθησίες και μακριά θητεία στη δημοσιογραφία ως σχολιαστής, αρθρογράφος και αναλυτής σε θέματα περιβαλλοντικά πιθανώς να ενδιαφέρει τους πάντες. Πράγματι, το πρώτο βιβλίο –μια παιδική ιστορία– του Νίκου Μολυβιάτη, συντάκτη και συνεργάτη πολλών αριστερών και οικολογικών εντύπων με τίτλο *Για ένα θερινό σινεμά* (σκίτσα του Βασίλη Καραμποϊκη, χρώμα του Αλέξανδρου Δημητριάδη και πρόλογος της Μαλβίνας Κάραλη) αξίζει την ιδιαίτερη προσοχή μας.

Παίρνοντας ως βασικό θέμα τον θερινό κινηματογράφο, χώρο λαϊκής ψυχαγωγίας και διασκέδασης, που κινδυνεύει

να αφανιστεί εξαιτίας του ισοπεδωτικού ρόλου της τηλεόρασης, αλλά και των ραγδαίων αλλαγών στον τρόπο διασκέδασης των Νεοελλήνων, ο Μολυβιάτης προσπαθεί με απλότητα να μας ευαισθητοποιήσει πάνω στο επαπειλούμενο κλείσιμο όσων θερινών σινεμά έχουν απομείνει. Ο μύθος που επινοεί είναι υποτυπώδης: ο μοναδικός θερινός κινηματογράφος μιας ελληνικής πόλης πρόκειται να κλείσει γιατί στο ιδιωτικό οικόπεδο όπου βρίσκεται προγραμματίζεται η ανέγερση ενός σουπερμάρκετ. Μια επιτροπή παιδιών ζητάει τη συμπαράσταση του δημάρχου για να αποσοβηθεί το «έγκλημα», μα εκείνος παραμένει ασυγκίνητος. Τότε τα παιδιά βγάζουν μια εφημερίδα και τη μοιράζουν πόρτα πόρτα, κάτι που αναγκάζει τους πολίτες να πάρουν θέση και να σωθεί έτσι ο κινηματογράφος.

Το *Για ένα θερινό σινεμά* εμπεριέχει πλήθος συμβολι-

σμών. Μέσω μιας γραφής που απευθύνεται στους μικρούς αναγνώστες, βάζει στόχο το μυαλό και τα συναισθήματα των μεγάλων, των μόνων, φυσικά, πολιτών που φύσει και θέσει είναι ικανοί να αποτρέψουν τέτοια – και άλλα «εγκλήματα» κατά του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής ενός τόπου. Με τα ευανάγνωστα μηνύματα που εκπέμπει ο συγγραφέας μας καλεί σε επαγρύπνηση και ενότητα διά της δράσης.

Με δεδομένο ότι το πρώτο βιβλίο ενός λογοτέχνη ακολουθεί δεύτερο και τρίτο –το συγγραφικό μικρόβιο είναι τόσο ισχυρό που η ανθρώπινη θέληση δεν έχει τη δύναμη να του αντισταθεί– περιμένουμε από τον Νίκο Μολυβιάτη τη συνέχεια. Το επόμενο πόνημά του μπορεί να είναι ένα παιδικό παραμύθι, μια ερωτική νουβέλα και –γιατί όχι;– ένα αστυνομικό μυθιστόρημα.

Φίλιππος Φιλίππου

Η συγγραφέας επιχειρεί να επανατοποθετηθεί κριτικά σε μερικά κρίσιμα ερωτήματα. Μπορούν οι μηχανισμοί της ελεύθερης αγοράς, οι επιχειρήσεις και γενικά η λογική του κέρδους να αντιμετωπίσουν τη γενικευμένη οικολογική κρίση; Μπορούν διεθνείς οργανισμοί όπως η Gatt, η συνδιάσκεψη του Ρίο, η Διεθνής Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, κ.ά., να αντιστρέψουν αυτό που σήμερα μοιάζει με μη αναστρέψιμη υποβάθμιση του περιβάλλοντος;

Ωραία συνδυάζει η Βίκη Δέμου στο βιβλίο της *Το Μενταγιόν της Γιαγιάς Ευγενίας* (Εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1996) την ιστορία της δεκάχρονης Νεφέλης με την ιστορία του χρυσού μενταγιόν. Η αφήγηση κινείται ανάμεσα στα πραγματικά γεγονότα και τα επινοημένα, καλογραμμένη και ιδιαιτέρως νοσταλγική, και προσφέρει την ευκαιρία στους νεαρούς αναγνώστες να αναζητήσουν τα στοιχεία που συνθέτουν τη δική τους οικογενειακή προϊστορία.

ο χαρτοκόπτης

Η Βουλή των Εφήβων

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝ, σταχυολογημένες και παρένθετες, είναι σπαράγματα από κοινή εργασία δύο μαθητριών, οι οποίες, ανάμεσα σε 16.000 ομολόγους των της Β' Λυκείου, προκρίθηκαν για το πρόγραμμα «Η Βουλή των Εφήβων», καταλαμβάνοντας μάλιστα θέση μες στην πρώτη τετράδα των επιλεκτων τριακοσίων. Ο προβληματισμός τους ασχολείται με τον δημόσιο και εκπαιδευτικό βίο της σημερινής Ελλάδας, ενώ ιδιαίτερα οι δύο μαθήτριες καταπιάνονται με:

• **ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ:** «...Θεωρούμε ως το σημαντικότερο μέρος της Παιδείας τη γλώσσα. Αυτοί που νοιάζονται για την παιδεία μας, πρέπει αυτόματα να νοιάζονται για τη γλώσσα που μιλούμε... Δεν αρνούμαστε την εξέλιξη της γλώσσας, αλλά αντιτιθέμεθα στην κατακρεούργησή της...».

• **ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ:** «...Είμαστε έτοιμες να δεχτούμε ένα σχολείο χωρίς πολυτέλειες υλικοτεχνικής υποδομής, προκειμένου αυτά τα χρήματα να διατεθούν για κάποιον άλλο σκοπό. Λόγου χάρη, πολλά ελληνικά σχολεία του εξωτερικού δεν μπορούν να λειτουργήσουν, γιατί δεν διαθέτουν τα απαιτούμενα βιβλία. Μπορεί επομένως να εφαρμοστεί το σύστημα επιστροφής των σχολικών βιβλίων, ώστε εν μέρει να αντιμετωπιστεί αυτό το πρόβλημα...».

• **ΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ:** «...Το ιδανικό θα ήταν ένα είδος παντογνωστικής εξέτασης που, αφαιρώντας τα στοιχεία του άγχους και του υποκειμενισμού, θα μπορούσε να κρίνει τους πιο κατάλληλους για τα πανεπιστήμια...».

• **ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ:** «...Προτείνουμε την ανάγνωση του Ευαγγελίου πρώτα στην αρχαία και έπειτα στη νέα ελληνική...».

• **ΤΗ ΦΙΛΙΑ:** «...Μας συγχωρείτε που παραβιάζουμε τον κανονισμό γράφοντας την ίδια εργασία, αλλά απλά σας γλιτώνουμε να διαβάσετε την ίδια εργασία δύο φορές, καθώς εμείς έχουμε τις ίδιες ιδέες και θα γράφαμε τα ίδια πράγματα. Αν επιλεγεί η εργασία μας, θεωρήστε μας ως ένα άτομο και, άρα, καταλαμβάνουσες ένα έδρανο...».

ΤΙΣ ΙΔΙΕΣ ΜΕΡΕΣ με τη σύνοδο αυτής της ιδιότυπης Βουλής, έτυχε ο Δ.Ν. Μαρωνίτης μέσ' από την επιφυλλίδα του στο Βήμα αλλά κι απ' την οθόνη της κρατικής τηλεόρασης να διατυπώσει την εναργή προβληματική του γύρω από το μεγάλο ζήτημα του σύγχρονου ελληνισμού και την αμηχανία οροθέτησής του σε σχέση με την αρχαιότητα και τον πολιτισμό της. Με τη βοήθεια της σεφερικής ποιήσης, ο καθηγητής αναφέρεται στις απρέπειες και αυθαιρεσίες που έχουμε επιφυλάξει στον κόσμο της ελληνικής αρχαιότητας, καθώς συνειδητά παραμορφώνουμε το νόημα και επαναληπτικά βιάζουμε την ουσία αλλά και τους τύπους του. Η πρότασή του περί «μεταφρασσιμότητας», για μια σωστή δηλαδή μετάλλαξη και εγγραφή του παρελθόντος πλούτου στη σύγχρονη δυναμική, είναι ίσως η μόνη ρεαλιστικά ορθή πρόταση που έχει ακουστεί τα τελευταία χρόνια, μέσα στο βιοτικό άνυσμα ενός χωλού εκπαιδευτικού συστήματος που ναρκισσεύεται αλλάζοντας εξεταστικά ψιμύθια. (Παρεμπιπτόντως, με την τωρινή υποβάθμιση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών και τον εξοβελισμό του από τα πέντε διαγνωστικά μαθήματα κορμού του Λυκείου, πόσο μακρινός φαντάζει ο θόρυβος που είχε ξεσηκωθεί εναντίον του υπουργού Εξωτερικών της Γαλλίας Αλαίν Λαμασούρ για περιορισμό των γλωσσών εργασίας της Ε.Ε. σε πέντε και ταυτόχρονο αποκλεισμό της ελληνικής!...).

ΟΙ ΔΥΟ ΚΟΠΕΛΕΣ από το Λύκειο Σούρπης Αλμυρού –Εύη Βελλή και Κατερίνα Κουτμάνη τ' όνομά τους– ως μνημειωθούν στη συνείδηση όλων μας ως εκείνες οι περιπτώσεις που, με διαδικασία υπόγεια αλλά και θαυμαστικά επίκαιρη, ήρθαν να γίνουν τα καλύτερα παραδείγματα στην πρόταση του Δ.Ν.Μ., σχετικά με τον τρόπο που μπορεί να ασκηθεί ο αρχαιοελληνικός Λόγος και από «πουκάμισο του Κενταύρου» να μεταμορφωθεί σε σημερινό καράβι που «...το λένε ΑΓΩΝΙΑ 937».

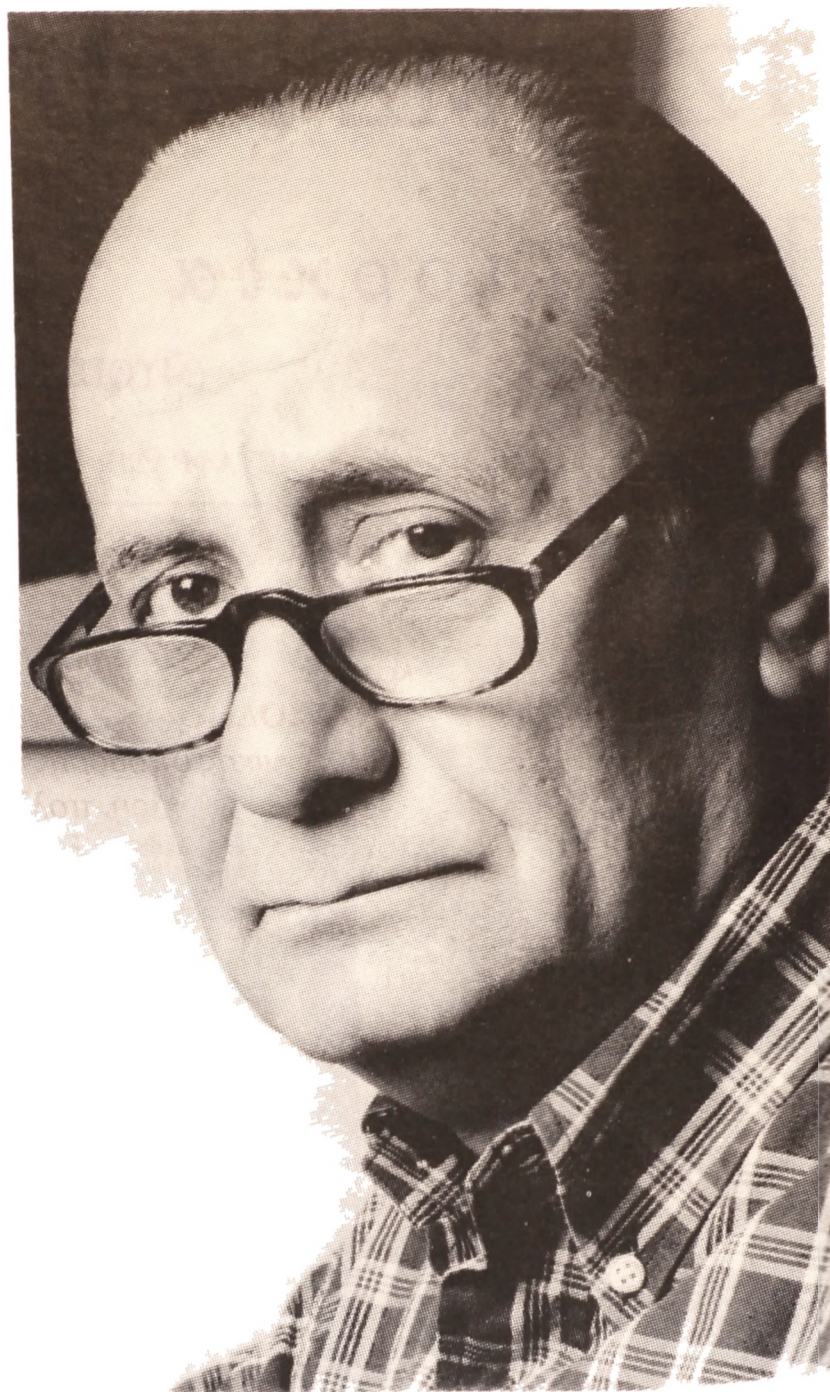
Διαπορούντες εμείς οι υπόλοιποι και διακονεύοντες την αλήθεια, θερμά ευχαριστούμε και τους τρεις για τον σηματορό τους λόγο.

και τα πάντα...

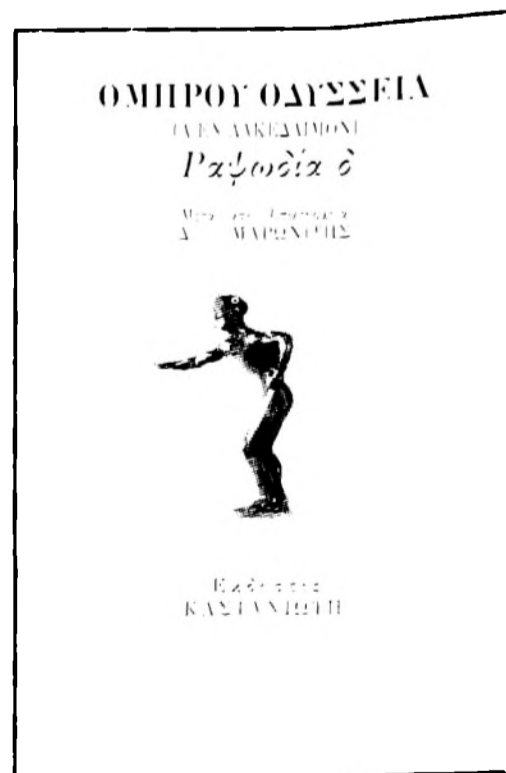
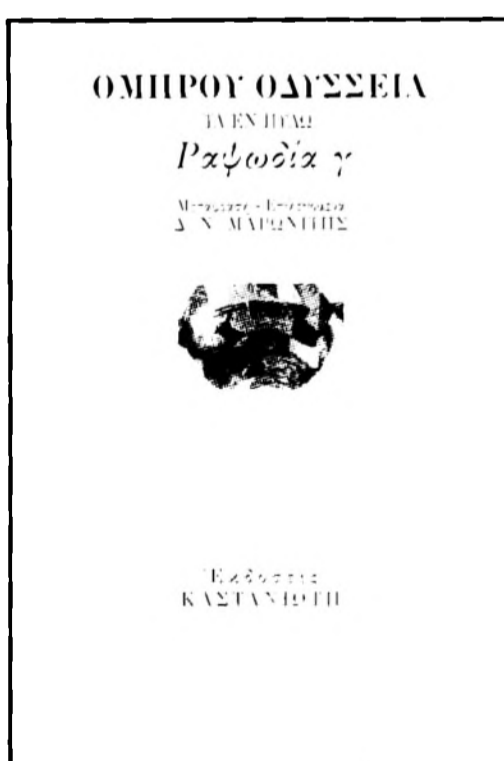
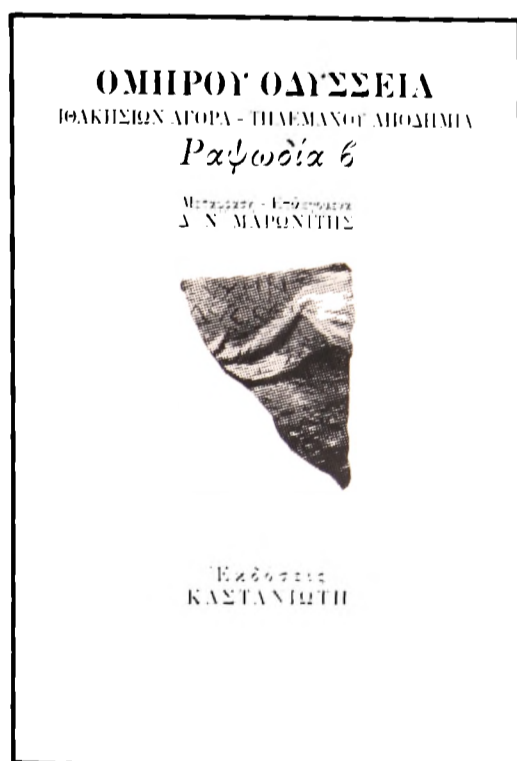
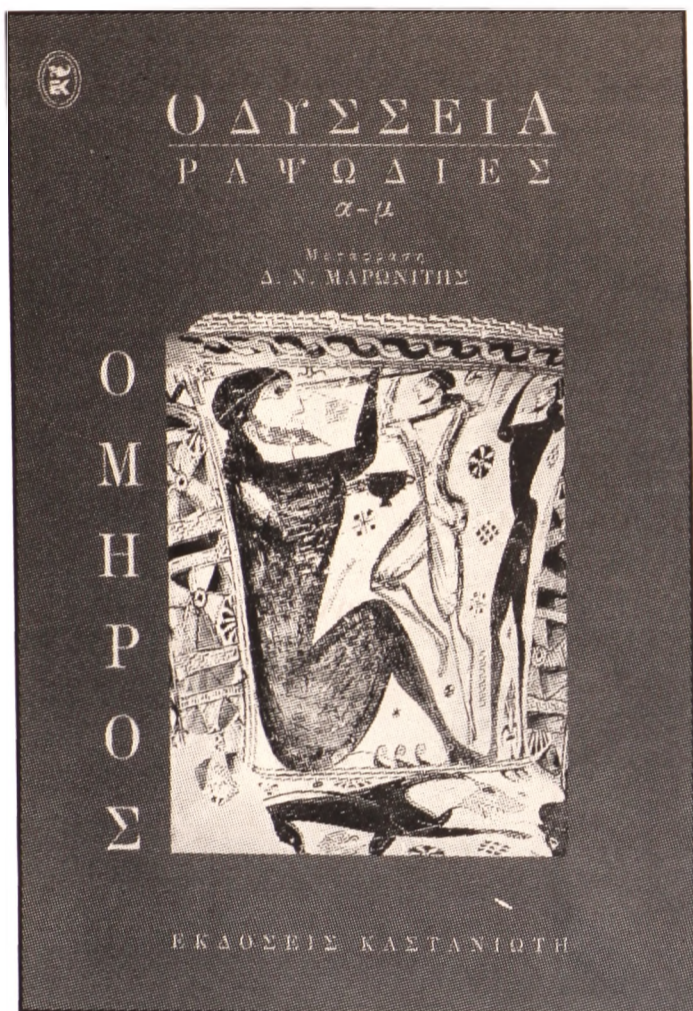
ΑΠΟ ΤΟΝ
ΚΩΣΤΑ
ΑΚΡΙΒΟ

Δ. Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ

Ἡ ἀκροαματικὴ
ἀπόλαυση
τῆς Ὀδύσσειας

ΦΩΤΟ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ε. ΖΑΓΚΑΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ἡ σύγχρονη ἐκδοτικὴ παρουσία στὰ ἑλληνικὰ γράμματα

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΖΕ·Ι·ΜΣ ΓΚΟΡΝΤΟΝ ΦΑΡΕΛ

Η πολιορκία του Κρίσναπουρ

(ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΠΕΡΣΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

«Ένα εξαιρετικά ποιοτικό μυθιστόρημα»

THE TIMES

«Τι υπέροχο βιβλίο! Έχει όλα όσα θα ήθελε κανείς να βρεί... ζωντανούς χαρακτήρες, αγωνιώδη πολεμική δράση, ρομαντικά σκιρτήματα, σάτιρα, πνευματώδη γραφή, τρυφερότητα, φιλοσοφικές προεκτάσεις»

MARY McCARTHY

«Ένα μυθιστόρημα μπορεί να είναι πνευματώδες, μπορεί να είναι σοβαρό ή μπορεί να έχει μια καλή ιστορία να μας πει· όταν όμως ένα μυθιστόρημα διαθέτει και τα τρία, αυτό είναι σίγουρα αρκετό για να χαρακτηριστεί αριστούργημα»

NEW STATESMAN

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

...Πρωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 10680 ΤΗΛ. 3607744, 3639962 — FAX 3623043